سلسلہ تصوف نمبر (۱۶۰)

ترجمہ منظوم بزبان پنجابی

دیوانِ حافظ

حصہ اوّل و دُوم

ترجمہ
حضرت مخدومی مولانا مولوی محمد شاہ الدین صاحب
قادری سروری سلمہ ربہٗ

جسے
اللہ والے کی قومی دکان اور رسالہ اسرار تصوف کے
مالک و ایڈیٹر
ملک چنن الدین خلف الرشید ملک فضل الدین ککے زئی نقشبندی مجددی تاجر کتب
منزل نقشبندیہ
کوچہ ککے زئیاں بازار کشمیری
لاہور نے

سلسلہ تصوف نمبر ۱۶۰

ترجمہ منظوم بزبان پنجابی معہ اصل فارسی

دیوانِ حافظ

ہر دو حصہ

مترجمہ

حضرت مخدومی مولنا مولوی محمد شاہ الدین قادری قریری رحمۃ اللہ علیہ

جس کو

اللہ والے کی قومی دکان رجسٹرڈ

مالک چنن الدین ملک فضل الدین تاجر کتب قومی منزل نقشبندیہ

بازار کشمیری لاہور

نے

عارفان باللہ و شائقین علم تصوف کے لئے نہایت صحت و صفائی کے ساتھ

تعلیمی پریس لاہور میں چھپوا کر شائع کیا

دوم ۔ ۔ ۔ ۔ قیمت تین روپے ۵ روپیہ

کتب منظوم بزبان پنجابی

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
قانون عشق ہر دو حصہ	للعہ	پنج گنج بابا فرید رحمہ	۵ر
اکرام محمدی مصنفہ مولوی حبیب اللہ	۳ مے	صلوٰۃ العارفین	۳ر
کنز الرحمۃ	۶ر	قصیدہ غوثیہ یعنی انوار عشق . . .	۳ر
گلزار نوشاہی	۶ر	کالی کملی محبوبؐ	۳ر
خطاب اسلامی	ع۸ر	ذکر رسولؐ	۱ر
گلدستہ حافظ جھنڈا مرحوم . .	ع۶ر	مناجات حضرت علی رض . . .	۱ر
ابیات علی حیدر رحمہ	ع۲ر	مناجات نور	۱ر
وظائف چشتیہ ترجمہ منظوم پنجابی	عہ/ر	وفات نامہ حضرت محمد امین رحمہ . .	۱ر
وظائف غوثیہ " " "	۱۲ر	سرور عشق یعنی شجرہ نقشبندیہ . .	۱ر
قصیدہ بردہ شریف " "	۸ر	یاراں ماہ میاں واصل	۱ر
گلزار کریم	۶ر	وفات نامہ حضرت نور حسین رحمہ . .	۱ر
پنج گنج باہو رحمہ	۵ر		
دریائے معرفت	۴ر		
سوہنی مہینوال ہاشم شاہ . . .	۴ر		
سی حرفی محکم دین	۴ر		
مجموعہ رحیم یار	۳ر		
تحفہ رحیم یار مع تحفہ عجز و نیاز . .	۳ر		
جھوک سلطان	۳ر		

کتب نعت

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
گلشن فرخ ..	۱۲ر	گلزار مدینہ	[illegible]
خاور نعت ..	۱۲ر	بہار مدینہ	[illegible]
خزینہ نعت ..	۱۲ر	دربار مدینہ	[illegible]
گنجینہ نعت ..	عہ/ر	رسول مدنی	[illegible]
سفینہ نعت ..	عہ/ر	تحفہ امت	۵

ملنے کا پتہ

اللہ والے کی قومی دکان یعنی ملک چنن الدین تاجر کتب بازار کشمیری لاہور

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

دیباچہ

دیوان حافظؒ منظوم پنجابی

سُبحان اللہ عشق منزہ ہر چونوں بے چونوں
بے پرواہ ظہور بطونوں عین العین یقینوں
نملے فارغ شکل مثالوں نملے نام نشانوں
نشے محبت جون چڑھا جس دم ذوق اُٹھایا
جیہڑے دل دے اندر اپنا قدم مبارک پایا
العین جلال اپنے دا چہرہ نظری آیا
ہر مخالف وکھو وکھی سر تے جایا ہویا
ناسوتی ملکوتی تے جبروتی نے لاہوتی
نیں وچ کتھاں جلوہاں کلیاں کدھیاں ہویاں
اندر کتھاں ورے رنگ رنگائے ہوئے
ساہیں تھائیں تھائیں ڈٹھا اپنے تائیں
کدھرے لیلیٰ کدھرے مجنوں نام دھرایا ہویا
کدھرے بن فرہاد تے شیریں ناز دکھایا ہویا

صدق یقینوں دین ایمانوں نالے کُن فیکونوں
تے آزاد حدوث وجوبوں نالے قِدم قدیموں
چند چگونوں تے معلوموں نالے قیل مقالوں
دل دے سینہ نے وچ وڑ کے بادے نوں منہ لایا
اپنے آپ تائیں جد ڈٹھا اکھیاں وچ بیٹھا کے
رنگ برنگی جلوہاں اندر آپے آپ سمایا
تھائیں تھائیں اپنے تائیں آپ جتایا ہویا
چار نام رکھائے ہوئے وچ اثبات ثبوتی
ہر جلوے نا نہ قسموں رسماں چھڈیاں ہویاں
کئی ہزار لباس خودی دے گل وچ پائے ہوئے
وحدت وچوں کثرت اندر دل دیاں اکھیاں ہیں
کدھرے عذرا کدھرے وامق لطف اٹھایا ہویا
کدھرے مار سرے تیشہ خون وگایا ہویا

کدے دھر وچہ تتبہی وڑکے ظلم اٹھایا ہویا
کدے دھر علم ہنر دا اپنا کسب بنایا ہویا
کدے دھر زاہد کدے دھر عابد رنج اٹھایا ہویا
کدے دھر عالم کدے دھر واعظ مغز کھپایا ہویا
کدے دھر خلق محبت والا شان دکھایا ہویا
کدے دھر وچہ کرمی وڑکے پیڑ سخاوت چائی
کدے دھر نام رحیم رکھایا نالے رحمن سدایا
کدے دھر وچہ عبادت وڑکے لیاندا لڈہ پھڑیا
کدے دھر جبروتی اندر جام محبت پھڑیا
کدے دھر لاہوتی والا تاج سرے تے پایا
ناسوتی دے پنجرے اندر پایاں سب ودیایاں
عاشق ہوکے وچہ معشوقی آدم نام دھرایا
بحر حقیقت اندر وڑکے موج محبت چائی
تاج خلافت سرتے پاکے کثرت دے وچہ آیا
لکھ ہزاراں صفتاں اندر روپ سروپ سجاکے
نبی ولی بادے کثرت والے جیہا ذوق اٹھایا
سنج تھیکے جد ذات اپنی وچہ نظر کرم دی پائی
تہیں حالت اندر ہوکے غیروں چپت اٹھایا
ذاتی چپات چپوں دو ہوتی عقل عشق دے پڑکے
جسموں جانوں مثل مثالوں دونویں خاص مبرا
وچہ صفاتی امر نہی دا سبق پڑھایا ہویا
جنہاں جنہاں نے سجھن سجھن راز بنائے ہوئے
سجن اوہیں غیریت دے پردے پائے ہوئے
جام حقیقت وحدت والے مونہہ پھڑائے ہوئے
دفتر وحدت کثرت والے سب سمجھائے ہوئے

کدے دھرے وچہ مسکینی اپنا آپ ونجایا ہویا
کدے دھر کدے دھر طوق غلامی گل وچ پایا ہویا
کدے دھر وچہ ریاضت وڑکے خون سکایا ہویا
کدے دھر جاہل ہوکے اپنا آپ ونجایا ہویا
کدے دھر ظلم ستم دا شیوہ سرتے چایا ہویا
کدے دھر کرکے زہد ریاضت لوکی پچھے لائی
کدے دھر ظلم کماکے اپنا نام قہار رکھایا
ناسوتی نفیں وچہ ملکوتی ڈیرہ اپنا کھڑیا
پی پی نشہ محبت والا درداں دے لوچ وڑیا
ازل ابد نے دنیا عقبے اپنا سیر بنایا
کئی ہزاراں صفتاں اندر چمکاں نال صفایاں
ناسوتی دے پنجرے اندر اپنا ڈیرہ لایا
راز اسرار اپنے دی ظاہر باطن بھید بنائی
گلشن راز حقیقت والا کثرت وچ سجایا
ذوقوں شوق محبت والے پینے بانے لگے
پیند محبت کثرت والا طوق گلے وچہ پایا
کثرت اندر غیریت دی صورت نظری آئی
غیریت تائیں امر نہی دا دفتر اک سکھایا
خاکی پنجرے ناسوتی وچہ رکھے لا نیچے کرکے
وانگن نور حقیقی دونویں خاص الخاص معرا
ہجر فراقے سٹن گڑھن دا درس سکھایا ہویا
جلیتھوں لوکن والے بیجے راہ سکھائے ہوئے
ملک قدس دے دستنا نالو لاے اوہ سمجھائے ہوئے
غیریت دے جامیاں اندر جام چھپائے ہوئے
راز نیاز حضوری والے راہ دکھائے ہوئے

ازلی ابدی ناری نوری مٹے چاکھائے ہوئے
کھٹے مٹھے کوڑے تے تھُبّت کھول پلائے ہوئے
راز مجاز حقیقت والے کھول دکھائے ہوئے
بانگ الست کتّاں وچہ بھر کے بول بولائے ہوئے
دفتر زہد عبادت دل دے وچ سجائے ہوئے
محبّت دے خمر طہور دی جام پلائے ہوئے
نیکیاں نے برُیاں والے مٹ بھرائے ہوئے
سُبحان اللہ ذات مُعلّےٰ واہ واہ راہ بنایا
عقل ہووی جے فعل ذمیمہ وچ پسند لیاوَن
تے جے اندر نیکیاں ہووے عقل ہوراں دا ڈیرا
ذوق نے شوق محبت جیکر عقل پسند لیاوے
محبوبت دی خمر طہور دی عقل پیوے جے بادہ
عشق ہووے حق ناں اپنی راہیں ملا سدھے دل جاوَن
جو ایہ چارے منزلاں جاہیں چلیں پتلے خاکی
چارے عنصر بادی آبی خاکی ناری تیرے
راہبر نے ایہ ملک قدس دے فعل ذمیمہ سارے
بادی آبی ناری تنّے عنصر کڈھ وسنجائیں
دائیں اُتے کوئی لکھ نہ سکے ذاتی نام سجندا
پانی اُتے نقشہ ذاتی لکھیا ناہیں جاوے
آتش کبر تکبّر اندر ایہ چھل کھڑدا ناہیں
خاکی ہوناں خاک اُتے ایہ واہ واہ لکھیا جاوے
جدتاں فعل ذمیمہ وچوں اپنا قدم نہ چاتوں ایں
ذوق تے شوق تے مہر سکر وچہ جدتاں ہو کے نہ ڈیرا
جد توں خاکی ہوویں بیٹھیں وچ دہلیز سجندے
دے تے دیکھیں گا جد تینوں خالق مالک ہردا

ظاہر باطن اوّل آخر قدم چلائے ہوئے
خوشبو بدبو والے غنچے پھول سنگھائے ہوئے
درداں اندر اکھیاں راہیں جگر وٹائے ہوئے
وچ دماغاں امر نہی دے علم رکھائے ہوئے
نوری ناری خاکی بادی پُتلے پائے ہوئے
محبّت وچہ قہر غضب دے زہر رلائے ہوئے
مٹیاں کر دے لکھاں قسماں جام دھرائے ہوئے
ناسُوتی وچہ فعل ذمیمے جوش خروش مچایا
پنج حواس اوتے دل جاوَن ملک ناسوت سہاوَن
ملکوتوں آبادی ہووے خاکی پنجرا جیہڑا
جبروتی وچ ہووے آبادی گل کتھ نا ٹھیک جاوے
لاہوتی دے نشاناں اندر ہے نہ ہور نگادہ
اپنا آپ لبھنے ناں اوتھے غیر نہ نظری آوَن
یار پیارے راہ سکھایا کھول دلے دی تاکی
جالے خوداں ایتھاں اندر جن توں ہوکے نیڑے
غیرت دی بھڑک ایتھاں وچ ہر نفاں شعلہ مارے
لالچ لوبھ ہنکار ایتھاں وچہ رہندا نہائیں نمائیں
حرص ہووے حجرے اندر ایہ کدی نہیں ہندا
عزت آپ نشاناں اندر ایہ نہ قدم ٹکاوے
اگے اُتے کوئی لکھ نہ سکے تنّے ایہ ٹھیرے ناہیں
بن مسکینی بھار عشق دا کھڑا جیہڑا جاوے
راہی ہونا مشکل آخر غیراں وچہ سماویں
خاکی ہونا مشکل تیرا نہ کر ایڈ تکبیرا
ہمسایہ بن جائیں اس دا اندر عرش امن دے
مہماناں دے وچہ بہاوے پھڑ کے تینوں ہردا

دیوے جام محبت بھر کے جس نوں پیلے مستانہ
اے پر کوئی چل نہ سکّے تا شوقی وچ وڑ کے
ہادی باجھ ہدایت ناہیں بن ہادی کجھ ناہیں
آپے ہادی آپے ذاتی آپے راہ دسالوے
اس منزل دے چلنے کارن پورا ہو جد آیا
چارے خوداں چار دیواراں نوری کوٹھا چھتیا
چارے عنصر نوری اُتھے جسم وجود نبی دے
چارے نفس جہاں دے ہادی چارے یار نورانی
چارے رگاں ذبح وچہ جائز تے تکبیراں چارے
چارے پنکھی پھڑ کے جیہڑا اندر ذبح لیاوے
چھڈ دلا ایہہ پند دوراڈا پھڑ ہادی دا پلا
صادق ہووے جے صدق کماویں ہم خیال اوہدا ویں
تاں سائیں صدیق ولی دے تھلّے ہووے ڈیرا
امر نہی دا واقف ہوویں جے توں عدل کماویں
کر کر عدل سینے وچ جد توں ہوویں مجاہد پورا
تاں ایہہ حجرہ دلدا تیرا اصاف صفائی پاوے
نفس تیرا ہو مطمئنہ حلم حیا وچ وڑسی
حجرے وچ اندھیر دل دے خاص حیرانی پاویں
وچ اندھیر ذکر فکر دے چمکے نور الٰہی
حضرت شاہ علی دا آوے سر تیرے تے سایا
کعبے جسم تیرے تھیں کڈھے بت سارے اسد اللہ
جد ایہہ چارے عنصر تیرے کامل قرب کماون
نال دیواراں جد ایہہ کوٹھا نوری بنتر پاوے
ظاہر باطن اکو جیہا چھڈیں توں چمکارا
بلغے اندر وانگ سمر دے وہلا یار یگانہ

پی پیمانہ ہوویں دیوانہ ملے یار یگانہ
رہبر کامل کھڑے نہ جد تک تینوں اگے دھر کے
آپے ہادی آپے رہبر آپے نقاب مُکھ نقائیں
آپے مکّی آپے مدنی ہر تھاں آپ سماوے
صدق عدل تے حلم محبت چارے یار لیایا
کوٹھے اندر آپے بہہ کے ہر رنگت وچ رنیا
چارے خوداں چارے عالم چارے یار ولی دے
چارے عنصر خاکی پتلا چار کتاب روحانی
چار امام مصلّے چارے چار مقرب پیارے
ملت ابراہیمی اندر او ہا گِنیا جاوے
کر دیواراں چارے محکم پاویں نور ہُو اللہ
ہادی کامل اپنے اُتّے آپ فدا ہو جاویں
نیکیاں بدیاں دا وچ دل دے تیرے ہوگ نکھیڑا
عادل ہو کے عمر ولی دے سائے تھلّے جاویں
تاں جہاد بناں لوں کڈھیں سینے تھیں کر چُورا
تے عثمان ولی دا سایہ سر تیرے تے آوے
حکم احکام قرآن الٰہی باجھوں ہور نہ پڑھسی
غار حرا دیاں گلاں کتھاں دل دے وچہ لیاویں
ویکھ محبت پیدا ہووے دور ہووے گمراہی
جہل ظلم سب اُڈ پڈ جاوے پاویں نور سوایا
لالچ لوبھ ہنکار نہ رہسی رہسی ذات ہُو اللہ
چار دیواراں محکم ہوون نور نبی دا پاون
اندر اوس دے نور منور سرور عالم آوے
اپنا آپ لبھے تاں تینوں جگ دے وچ نیارا
پی پی پاوے مستی اندر دیوانہ مستانہ

وکھیں دو نویں بار پیارے دو مٹ خاص خمرُ دے
لَا اِلٰہَ دے پڑدے اندر اِلَّا اللّٰہُ دا ڈیرا
دائرے والا نقطہ کھچ کے الف بنایا ہویا
گھنگٹ والے دائرے اندر لاموں شکل بنائی
حرف مقطع چوداں شکلاں شرح الف وچ آئے
چوداں شعر تاں تھیویں ظاہر جسم وجودوں آیاں
اسم معظم اعظم والے چارے حرف وِد ملائے
جیا جُون ہزار اٹھاراں حرفوں بنیاں شکلاں
چھ زمینے چھ آسمانے چھ پانی وِچ دھریاں
چوداں حرف مقطع اندر چوداں علم سُنائے
پنج حواس ہووَن جد نوری تاں پنجتن دسیاون
راز حقیقت ظاہر ہوئے محمودیت وچ وڑکے
بی بی باہو دے نال محبت دم دم قدم اُٹھاویں
تے عشقے دی منزل اندر چلیں پی پیمانہ
دم دم رہیں پرو ہمارا رب دا ملے خوراک نورانی
مار تجلے ذاتی جسم اندر ذات سماویں
وِچ صفاتی اصغر اپنا نام رکھایا ہویا
میخانے وِچ تاج لولاکی سر تے پایا ہویا
جام صراحیاں تاں میخانہ خوب سجایا ہویا
وِچ صراحیاں نحن اقرب قلقل پایا ہویا
چادر صدق تے عدل حیاؤں فرش وچھایا ہویا
بے پرواہی چایا غنچہ ہر دل لایا ہویا
ہر رنگت نے بلبلاں قمریاں ڈیرا لایا ہویا
البیلیاں وِچ نام ماہی دا لکھ دھرایا ہویا
گلبن خلق محبت تائیں خوب سجایا ہویا

ہتھ پیالہ وِچ باغچے سیر کتابیں کردے
نام محمدؐ صاحب اندر خلقِ الخاص بسیرا
الف اللہ نے پا نقطہ میموں گھنگٹ چایا ہویا
الف لام تے میم دی ساری صفت قرآن بنائی
وکھو وکھی سورتاں اندر وِچ قرآن لکھائے
چوداں معصوماں وِچ اُنہاں صفتاں آن دکھایاں
چوداں چار اٹھاراں کرکے ابجد وِچ لکھائے
بنے ہزار اٹھاراں عالم گُم ہویاں ایتھے عقلاں
عقل علم توں سمجھ تے آوے عشقے دے تحمل ڈھیاں
عاشق باجھوں اس منزل وِچ کوئی نا ہیں جائے
عارف باجھوں عالم فاضل گُم ایتھے ہو جاون
غوث الاعظم عبدالقادر اگے سجدہ کرکے
شاہ سخی سلطان باہو دے قدماں وِچ جا لویں
سائیں رحمت دا ہتھ پھڑکے ہو جانویں مردانہ
رہیں لپیٹیا ہویا ہر دم وچہ چادر سبحانی
حضرت پیر علی اصغر توں اوتھے جا کے پاویں
خاکی خلعت پا کے اپنا آپ سجایا ہویا
چادر وحدت اندر اپنا آپ لوکایا ہویا
مستی اندر مستاں تائیں رنگ رنگایا ہویا
مُن مُن پادیاں وچہ نشے دے ذوق بنایا ہویا
تاں محبت نقش سجیدا فرش تے پایا ہویا
پھلاں کلیاں بوٹا بوٹا رنگ رنگایا ہویا
پتر پتر ڈاہنی ڈاہنی اُہلنا پایا ہویا
پڑھ پڑھ نام جگر نفسیں سینے خون وگایا ہویا
نے آپے ہر لوٹے اُٹھے سایا پایا ہویا

اَزلوں ٹریا ایدی اندر آیا کرم کماندا
بغل صراحی ہتھ پیالہ ساز سرود وجاندا

دِل نورانی اکھ مستانی لب وِچ راز نہانی
سینے بھڑک محبت والی تے روشن پیشانی

وِچ دماغ سرور نشے دا جام طہوروں بھریا
دفتر ازل ابد تے دنیا عقبے لگے دھریا

قدم قدم وِچ لکھاں تجلے ید بیضا دکھلاوے
بانگ الست کناں وچہ بھر کے ملک لاہوت لیجاوے

رنگلی بکلی چال چلیندا ٹھم ٹھم قدم ٹکاندا
ہر آنے نال محبت پٹھ بھر بھر نشہ پلاندا

عیسے دا دم لیکے آیا تخت حسن تے چڑھ کے
گھر سلیماں ہتھ وچہ موسے والا عاصا پھڑ کے

پینگھی ملک قدس وِچ آیا جام لاہوت لیایا
ملکوتی جبروتی والا جاگ نوں سبق پڑھایا

وِچ شریعت قاضی آیا وِچ طریقت ہادی
رہبر وِچ حقیقت عارف کامل وِچ آبادی

لکھاں یوسف کھوہ وِچ ڈگے دیکھ حسن سرور دا
تاج سر نیپے پرواہی باغ حسن وِچ بھردا

کدیں ظاہر کدیں باطن روپ سرور دے لکاوے
وِچ تجلیاں تے مکر ہاں ہر تھاں آپ سماوے

سوہنا سوہنیاں حالاں والا ٹھکاں نال چلیندا
وِچ صفاتی آدموں ٹریا پیالے بھر بھر دیندا

وِچ گھر نالے ڈیرا لایا مینوں سد بلایا
سازاں نال سرود الاکے دِل میرا بھرمایا

دِل بھرما کے کرم کما کے قلم دوات پھڑا کے
آکھن لگا لکھ ہن گلاں میریاں جاگ وچہ جاکے

میں ہاں کرم کماون والا فضل کرم دا سائیں
جتھے جاساں وِتھے کھڑساں نالے تیرے تائیں

مینوں رب حبیب لئی لایا تے محبوب سدایا
نوری ملک حقیقت اندر مینوں جا بیٹھایا

تیرا ہتھ میرے ہتھ میرا ہتھ سخی سلطانے
تے سلطان رسولی پنجہ عرش ونے ہمیلانے

یاد رکھیں توں میرے تائیں میں تدھ یاد رکھیساں
اپنے کولوں دور دوراڈے تینوں جان نہ دیساں

نکتیں نکتیں رنگ رنگلئے عالی منصب پائے
دم دم پل پل وِچ رتا لے نویں تجلے پائے

نور حسن تھیں مار تجلے نور حسین سدایا
آ نور نور سخی سلطانے اپنا نام رکھایا

نور جیلانی ہو کے رکھیا نام غلام جیلانی
وسکے جلوہ برقعہ پایا وِچ چادر سبحانی

کشف کرامت تھیں لنگھ آگئے وصل وصال بنا کے
سرور نام رکھا ہن آیا اپنا آپ چھپا کے

نام غلام سخی سرور تھیں باغ حسن دا سجیا
بلبلاں گھر باں شور مچایا بدل رحمت گجیا

پھلاں نے باغیچے اندر سوہنے رنگ رنگائے
باداں نے وِچ جوش خوشی دے نشے پورانے پائے

پھر محبت والیاں نہراں ٹھاٹھاں دے وِچ آیاں
باغے اندر لوٹے تے سوہنیاں نکتاں پائیاں

جیوں جیوں پانی نہراں وِچوں لوٹے بوٹے جاوے
ہر پھل بوٹا سرور سرور سرور کوک الاوے

واہ سرور واہ سوہنا سرور سوہنا نقش لیایا
لکھ نہ سکے قلم سنجی دی کشف کرامت تائیں
جِل ہن شاہ الدین مسافر باغیچے وِچ وڑ کے
وِچ شیراز دے باغیچے دے پھل شیرازی تائیں
خوشبو اوسے دی ہتھ دامن سرور عالم پھڑیا
خوشبو پھل دیوان شیرازی وِچ پنجاب اڈائیں
یا سرور ہن تیرا بندہ سارے جاگ نہیں مندا
کدھ سجنیوں میرے تائیں علیین لے جائیں
تیرے باجھ نہ میرا کوئی کس در کو کاں جا کے
نشے پورانے میخانے دے بینوں بے دل کیتا
گذری عمر اوڈیکاں اندر وِچ مسافر خانے
سفر میرا ہے دور دوراڈا اندھ بن چل نہ سکاں
حرص ہوا نے میرے تائیں خواری دے وِچ سٹیا
کس در جاواں کتھے جا کے کوک دوہائی پاواں
ایہہ دِل پاپی غیراں کولوں وِہلا ہوندا ناہیں
پہلے دِن میں چھوڑا اپنا تیرے ہتھ پھڑایا
ویکھو لوکو جگ وِچ مڑ کے سرور عالم آیا
سرور عالم نالوں کوئی ہور وڈیرا ناہیں
پھل گلاں دا باگاں کتھاں سن سر نکلے دھر کے
ویکھ اگیرے ہو کے نیڑے رنگت اُس دی تائیں
توں بھی نیڑے ہو کے رل جا سنگت اُس دی اڑیا
تے دربار سخی سرور وِچ ہتھ بنھ عرض سنائیں
دُکھاں دردا دے وِچ وڑ کے ہجر تیرے وِچ رہندا
سرور عالم سرور عالم ویکھاں تھائیں تھائیں
کس نوں کھول سناواں حالا دردا پھریا آ کے
تے ہن لوہا کھولن ناہیں کیہہ بن آوے میتا
لوہا کسے نہ کھولیا تاں جو جا بیٹھاں میخانے
وِچ مسافر خانے بہ کے راہ تیرا نت تکاں
آتش کبر تکبر میرے دِل دا خانہ لٹیا
مسکیناں دا تھاں نہ کوئی روواں تے کرلاواں
دسو میرا کیہہ بن آوے رو رو ماراں آہیں
خبر نہیں توں کیوں دل اپنا پچھوں ورمیٹایا

توں شہباز قدس دا پنکھی مالک رب دے گھر دا
ومحوم شاہ الدین مسافر ورد تیرا نت کردا

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

ترجمہ پنجابی

دیوان حافظ علیہ الرحمۃ

ہر دو حصہ

حصہ اوّل

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الا یا ایہا الساقی ادر کاساً و ناولہا		کہ عشق آساں نمود اوّل ولے افتاد مشکلہا

آ اے ساقی اولٹ صراحی بھر دیہہ اک پیالہ
نیوں سوکھا لا جاناسی پیہہ ہویا سخت کسالہ

بہ بوئے نافہ کاخر صبا زاں طرہ بکشاید		ز تاب جعد مشکینش چہ خوں افتاد در دلہا

مشکیں نافہ سجن دی جیہنوں کھولے باد صبائی
پیچاں تاباں اُس دیاں اندر کیتیاں جان ونجائی

بے سجادہ رنگیں کن گرت پیر مغاں گوید		کہ سالک بے خبر نبود ز راہ و رسم منزلہا

جے ہادی فرماوے ڈوبیں وچ شراب مصلا
ہر منزل بھیں پار لنگھا سی تینوں خبری سلا

مرا در منزل جاناں چہ امن عیش چوں ہر دم		جرس فریاد مے دارد کہ بربندید محملہا

راہ سجن وچ میرے تائیں چین بھلا کیہہ آوے
دم دم بار نقارا دلبر اگے اگے جاوے

شب تاریک و بیم موج و گردابے چنیں هائل ـــ کجا دانند حال ما سبکساران ساحلها

رات انھیری چار چوفیرے دریا ٹھاٹھاں مارے
اوہ کیہہ جانن حال اساڈا جھہڑے رہن کنارے

همه کارم ز خود کامی به بدنامی کشید آخر ـــ نہاں کے ماند آں رازے کزو سازند محفلها

اپنی گمتیں اپنی ہتھیں آپ ملامت پائی
کد اوہ بھیت پوشیدہ رہندے جنہاں خودی مچائی

حضوری گر همی خواهی ازو غائب مشو حافظ ـــ متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها

جاہیں جے حضوری رب دی حافظ دور نہ جائیں
چھڈ دنیاں چھڈ دنیاں والے دلبر نال سمائیں

غزل ۲

اے فروغ حسن ماہ از روئے رخشان شما ـــ آبروئے خوبی از چاہ زنخدان شما

نوری مکھڑے تیرے کولوں جگ نے چمکاں چھڈیاں
چشمے فیض تیرے تھیں عزت حرمت کلیاں کڈھیاں

عزم دیدار تو دارد جان برلب آمده ـــ باز گردد یا برآید چیست فرمان شما

درشن تیرے کارن عاجز بسمل ہو کے آیا
مرجاوے یاں اگے آوے کیہہ ہے حکم خدایا

کے دہد دست این غرض یا رب که همدستان شوند ـــ خاطر مجموع ما زلف پریشان شما

کدوں مراد ملے گی میری جس دم ایہہ دل میرا
زلف تیری وچ شامل ہو کے اک تھاں کرسی ڈیرا

کس بدور نرگست طرفی نبست از عافیت ـــ به که بفروشند مستوری بمستان شما

سکھ آرام کسے نہیں پایا آکے وچ جہانے
گل چنگی جے زہد ریاضت ویچن وچ میخانے

بخت خواب آلود ما بیدار خواهد شد مگر ـــ زانکه زد بر دیده آبے روئے رخشان شما

ستی ہوئی قسمت شاید ہن بیدار ہو جاوے
نوری مکھڑا تیرا اکھیاں اندر ڈلکاں پاوے

با صبا ہمراہ بفرست از رخت گلدستۂ ۔۔۔ بوکہ بوئے بشنویم از خاکِ ایوان شما

بادِ صبا وچ نور اپنے دا گھل کے گل دستہ
مشک بلغ تیرے دی خوشبو نا پاوے دِل خستہ

دِل خرابی می کند دلدار را آگاہ کنید ۔۔۔ زینہار اے دوستان جانِ من و جانِ شما

پیا دو لاوے چھوڑ امیرا دلبر ڈے ول جایو
قسم تساں نوں اے مولا یو میری خبر پچایو

عمرتاں باد امداد اے ساقیان بزم جم ۔۔۔ گرچہ جامِ ما نشد پرمے بدورانِ شما

رہے ہمیشہ سجتے تیرا ساقیا وچ جہانے
اوہ جن خالی رہیا پیالہ میرا وچہ زمانے

اے صبا با ساکنانِ شہر یزد از ما بگوئے ۔۔۔ کائے سرِ حق ناشناساں گوئے میدانِ شما

بادِ صبا جا آکھیں لوکاں شہر قدس دیاں تائیں
بے عقلاں تے بے سمجھاں ندی جا کے عرض سنائیں

گرچہ دوریم از بساطِ قرب ہمت دور نیست ۔۔۔ بندۂ شاہ شمائیم و ثنا خوانِ شما

بھاویں دور رہے ہاں تیتھوں ہمت نہیں ہاں نیڑے
چاکر ہاں اسیں پیر مغاں دے تے صفتاں وچہ ڈیرے

دور دار از خاک و خوں داماں چو بر ما بگذری ۔۔۔ کاندریں راہ کشتہ بسیارند قربانِ شما

رحم کمائیں ظلم نہ چائیں جد آویں سلطاناں
بہوں بہتیرے نے جو اس گے دے بیٹھے نے جاناں

اے شہنشاہِ بلند اختر خدارا ہمتے ۔۔۔ تا ببوسم ہمچو گردوں خاکِ ایوانِ شما

شاہنشاہا بے پرواہا للہ رحم کمائیں
خاک دہلیز تیری دی چماں تاں میں جائیں جائیں

می کند حافظ دعائے بشنو آمیں بگو ۔۔۔ روزئ ما باد لعلِ شکر افشانِ شما

سن فریاد حافظ دی تے کہو آ جاوے بسم اللہ
تاں جے بوسہ لعل لباں دا پاواں خیری سلّہ

غزل ۳

دِل میرود ز دستم صاحب دلاں خدارا
دردا کہ رازِ پنہاں خواہد شد آشکارا

نہیں کھلوندا جیوڑا میرا رِندو دیو سہارا
کدی اساڈے تے بھی ہوسی ظاہر بھید نیارا

دو روزہ مہر گردوں افسانہ ایست افسوں
نیکی بجائے یاراں فرصت شمار یارا

چار دناں دا لہے افسانہ ایہہ گردش اسمانی
یاراں نال مروّت کرنی وقت غنیمت جانی

کشتی شکستگانیم اے بادِ شرطہ برخیز
باشد کہ باز بینیم آں یار آشنارا

بیڑی ساڈی شوہ وچہ پھاتھی جھُل اے بادِ صبائی
شائد مُڑکے نظری آوے سوہنا روپ الٰہی

در حلقۂ گل و مُل خوش خواند دوش بلبل
ہاتَ الصبوحُ ہبّوا یا ایہا السکارا

مجلس پیر مغاں وچ گل پئی بلبل کوک الاوے
جاگو جام صبوحی پیو وقت صبح دا جاوے

اے صاحبِ کرامت شکرانۂ سلامت
روزے تفقدے کن درویش بینوارا

اے صاحب توفیقاں والے ناں اپنے دی خاطر
اِک دِن مہر کریں چا اس تے ایہہ بھی منگتا چاکر

آسایش دو گیتی تفسیر ایں دو حرف است
با دوستاں مروّت با دشمناں مدارا

ایتھے اوتھے دو جگ تیرا اوال نہ ہوسی ڈِنگا
اِکو جیہا جے توں جانے ہر اک سنت اچنگا

در کوئے نیک نامی ما را گذر ندادند
گر تو نمے پسندی تغییر کن قضارا

نیکی والے کوچے اندر گذر نہ ہویا میرا
موڑ قضا جے منیں ناہیں وس چلدا جے تیرا

آئینۂ سکندر جامِ جم است بنگر
تا بر تو عرضہ دارد احوالِ ملک دارا

شیشہ ایہہ سکندر والا وانگ پیالے جم دے
ویکھ ذرا تاں لبھن تینوں سب اسرار سبھن دے

سرکش مشو کہ چوں شمع از غیرتت بسوزد | دلبر کہ در کف او موم است سنگ خارا

کریں گھمنڈ نہ وانگ شمع دے مت اوہ ساڑ وِنجاوے
جلوہ اوسدا ہے ایجھا پتھر بھی گل جاوے

گر مطرب حریفاں ایں پارسی بخواند | در وجد و حالت آرد پیراں پارسا را

جے کر کدیں گویا ساڈا بولے ایسے دوہڑے
قاضی تے عُلما نچاوے زُہد اوتھاندا روہڑے

آں تلخ وش کہ صوفی اُم الخبائثش خواند | اَشھیٰ لَنَا وَ اَحلیٰ مِن قُبلَۃِ العَذارا

بادہ جیں دا صوفیاں لوکاں نام پلید رکھایا
مٹھا تے خوش ہضم وو دھیرا بوسیاں نالوں پایا

ہنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی | کایں کیمیائے ہستی قارون کند گدا را

وِچ غریبی عیش نہ چھڈیں اُسنوں کردا جائیں
لا یحتاج کرے گا تینوں اِکس دیہاڑے سائیں

خوبان پارسی گو بخشندگان عمرند | ساقی بدہ بشارت پیراں پارسا را

ملک مقدس دیاں لوکاں تائیں دیو بشارت جلکے
صحبت محبوباں وچہ رل دی زندگی ابدی آکے

حافظ بخود نپوشید ایں خرقہ می آلود | اے شیخ پاکدامن معذور دار ما را

ایہہ مستانہ کُرتہ حافظ آپے پایا ناہیں
مَن رضا الٰہی شیخا رکھ معذور اسائیں

غزل ۴

ساقی بنور بادہ برافروز جام ما | مطرب بگو کہ کار جہاں شد بکام ما

نال شراب طہور اے ساقی روشن کر دل میرا
تے من جگ موافق ہویا مطرب گاوے سہرا

ما در پیالہ عکس رُخ یار دیدہ ایم | اے بے خبر ز لذت شرب مدام ما

اساں پیالے اپنے اندر روپ سجن دا پایا
اے بے خبرا توں کیہہ جانے جو سانوں دسیایا

چنداں بود کرشمہ و نازِ سہی قداں		کاید بجلوہ سرو صنوبر خرام ما

کدتک ناز ادا کرشمے ساتوں غیر وکھاسن
سرہا سرو جہا جس ویلے قد لٹک وا پاسن

ہرگز نمیرد آنکہ دلش زندہ شد بعشق		ثبت است بر جریدۂ عالم دوام ما

کدے نہ مرسی اوہ دل جس نے پائی عشق حیاتی
لوح محفوظ اوتے ہے ثابت نام اساڈا ذاتی

مستی بچشم شاہد دلبند ما خوش است		زاں رو سپردہ اند بمستی زمام ما

اکھ مستانی دل نورانی دلبر تائیں بھاوے
تائیں مستی دے ہتھ ساڈی دردم واگ پھڑاوے

ترسم کہ صرفہ نبرد روزِ باز خواست		نانِ حلال شیخ ز آبِ حرام ما

پیا ڈرو لاوے جیوڑا میرا شاید روز قیامت
بادیئے میرے تھیں ودھ جاوے در چہ زہد ریاضت

اے باد اگر بگلشن احباب بگذری		زنہار عرضہ دہ بر جاناں پیام ما

جد کد محفل محبوباں وچہ جاویں باد صبائی
جت کت جلے عرض سنائیں پلکے رام دوہائی

گو نام ما زیاد بعمد اچہ مے بری		خود آید آنکہ یاد نداری ز نام ما

جان پچھان اساتوں کا ہنوں من تھیں بیا بھولاویں
ہے نے ہن اوہ دن ساتوں جو توں سکتے نہ پا لویں

بگرفت ہم چو لالہ دلم در ہوائے سرو		اے مرغ بخت کی شوی آخر تو رام ما

عشق سجن دے قابو کیتا دل نوں وانگن لالے
اے قسمت کد پھیرا پاسیں گلشن گل کھسالے

دریائے اخضر فلک و کشتیٔ ہلال		ہستند غرق نعمت حاجی قوام ما

سورج چن سمندر سارے تے اسمان ستارے
بحر حقیقت دلبر اندر ڈبے رہندے سارے

حافظ ز دیدہ دانۂ اشکی ہمی فشاند | باشد کہ مرغ وصل کند قصد دام ما

اشک چشم دے دانے حافظ تاں رو رو برساوے
شاید کبھی وصل مراداں اِس لالچ وچہ آوے

غزل ۵

صلاح من وکجا و من خراب کجا | بہ بین تفاوت راہ از کجاست تا بہ کجا

مسجد تے میخانے اندر زاہد افرق وڈیرا
ویکھ ذرا راہ تیرا کتھے تے کتھے راہ میرا

چہ نسبت است برندی صلاح و تقوی را | سماع وعظ کجا نغمۂ رباب کجا

زہد ریاضت دی کیہہ نسبت اندر راہ طریقت
کتھے راگ سرود حقیقی کتھے وعظ نصیحت

دلم ز صومعہ بگرفت و خرقۂ سالوس | کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا

خرقہ مکر فریب والا مجھ نے نظری آیا
تاں دل رام دوہائی پلکے مے خانے اٹھ دھایا

بشد کہ یاد خوشش باد روزگار وصال | خود آں کرشمہ کجا رفت و آں عتاب کجا

ویلا وصل مراداں والا ماہی جیا بھلایا
نازاں نخریاں والا مڑکے نہیں زمانہ آیا

ز روئے دوست دل دشمناں چہ دریابد | چراغ مردہ کجا شمع آفتاب کجا

مکھڑا سوہناں سجناں والا غیراں نظر نہ آوے
سورج اگے دیوا کیکن اپنا آپ وکھاوے

مبیں بہ سیب زنخدان کہ چاہ در راہ است | کجا ہمے روی اے دل بدیں شتاب کجا

عالم عقل تھیں ڈھونڈنہ دلبر ایہہ کھوہ راہ وچہ تیرے
کریں شتابی مار کو ڈاری پڑ ڈگیں ہو نیڑے

چہ کحل بینش ما خاک آستان شما | کجا رویم بفرما ازین جناب کجا

درشن کارن در تیرے دی مٹی سرمہ میرا
دس بھلا ہن کتھے جاواں چھڈ کے کوچہ تیرا

قرار و خواب ز حافظ طمع مدار اے دوست ‖ قرار چیست صبوری کدام و خواب کجا

لوڑ نہ صبر قرار تے نیندر حافظ کولوں ماہی
کیہہ ہے صبر قرار تے نیندر ایتھے بن گمراہی

غزل ۴

اگر آں ترک شیرازی بدست آرد دل مارا ‖ بخال ہندوش بخشم سمرقند و بخارا را

جے کر کبے لوٹیرا میرا الٹ لوے دل میرا
دنیاں دین حوالے کر کے کفر کماواں تیرا

بدہ ساقی مئے باقی کہ در جنت نخواہی یافت ‖ کنار آب رکناباد و گلگشت مصلے را

دیہہ ساقی جو رہندا باقی نشہ محبت والا
جنت وچہ نہ لبسن اکھیاں تے دل رووݨ والا

فغاں کیں لولیاں شوخ شیریں کار شہر آشوب ‖ چناں بردند صبر از دل کہ ترکان خوان یغمارا

ایہناں شوخ لڑکیاں کولوں میری رام دوہائی
دس دس نخرے دل میرے تے ڈاڈھی لوٹی پائی

زعشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است ‖ بآب و رنگ خال و خط چہ حاجت روئے زیبارا

ناقص عشق اساڈے کولوں بے پرواہ ہے دلبر
ہار سنگاراں دی کیہہ حاجت سوہݨے مکھ نوں سر پر

من ازاں حسن روز افزوں کہ یوسف داشت دانستم ‖ کہ عشق از پردۂ عصمت بروں آرد زلیخارا

دن دن نویں جوانی والے مکھڑے تھیں ازمایا
پڑدے لوں باہر سٹ دکاٹے عشقے والا سایا

حدیث از مطرب و مے گو و راز دہر کمتر جو ‖ کہ کس نکشود و نکشاید بحکمت ایں معما را

راگ سرود محبت اندر دم دم وقت لنگھائیں
حکمت نال کسے نہیں ڈٹھا سوہݨے مکھڑے تائیں

نصیحت گوش کن جاناں کہ از جاں دوست تر دارند ‖ جوانان سعادتمند پند پیر دانا را

یاد رکھیں مت میری کیوں جے راہی راہ سجھندے
پیر گرو دی مت سے کے رہندے وچہ آنندے

بدم گفتی و خورسندم تعالی الله نکو گفتی | جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خارا

واہ واہ آکھ سنایا تینوں دیوے رب جزائیں
مکھ سوہنے تھیں کوڑیاں گلاں بھاون چائیں چائیں

غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ | کہ بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را

موتی غزل پروتے حافظ پڑھ ویکھو ہن آ کے
شعر تیرے توں اُرن تارے جان اپنی شرما کے

غزل

دوش از مسجد سوئے میخانہ آمد پیر ما | چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما

رات مسیتوں کل میخانے آیا پیر اساڈا
ہُن کیہ دسیں سالکاں اُتے عذر نہ کیتا جاندا

در خرابات مغان ما نیز ہم منزل شویم | کاین چنین رفت است در عہد ازل تقدیر ما

واجب ہویا ہن میخانے جاناں نال سجن دے
لیکھ اساڈے ایہو لکھیا قدرت روز ازل دے

ما مریدان روی سوئے کعبہ چون آریم چون | روی سوئے خانہ خمار دارد پیر ما

کیکن کعبے ول جاییئے اسی مرید ایانے
پیر اساڈا انت توجہ رکھدا اول مے خانے

عقل اگر داند کہ دل در بند زلفش چون خوش است | عاقلان دیوانہ گردند از پئے زنجیر ما

خبر جے پاون پیچ زلف دے سمجھن عقلاں والے
زاہد پا انت زنجیرے رکھے سگ ہو بیٹھن متوالے

روئے خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد | زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما

مکھڑے سوہنے تیرے کولوں خلق محبت سکھیا
ناہیں وچہ کتاب اپنی دے حرف کرخت نہ لکھیا

با دل سنگینت آیا ہیچ در گیرد شبی | آہ آتش بار و سوز نالہ شبگیر ما

تیرے پتھر دل نے کدھیں اثر کرن کجھ ناہیں
سوز فراق جگر دا نالے سوزاں والیاں آہیں۔

مرغ دل را صید جمعیت بدام افتادہ بود ۔ زلف بکشادی و باز از دست شد زنجیر ما

قابو پیا پاسی دِل بیبے اوپر ملک حضوری
کھول زلف جیہڑی یار کے سٹیا اندر دُوری

باد بر زلف تو آمد شد جہاں بر من سیاہ ۔ نیست از سودائے زلفت بیش ازیں توفیر ما

باد صبا نے زلف کھنڈ کے میری اکھ چو بہائی
دِچہ پریم پیارے پھس کے ایہہ میں عزت پائی

تیر آہ ما ز گردوں بگذرد جاناں خموش ۔ رحم کن بر جانِ خود پرہیز کن از تیر ما

چیر اسماناں نوں لنگھ جاوے تیر آہیں دا میرا
رحم کما کجھ جان اپنی تے ہور نہ پائیں جھیڑا

بعد میخانہ نخواہم گشت چوں حافظ مقیم ۔ چوں خراباتی شد آں یار طریقت پیر ما

حافظ وانگن میخانے دے در تے ڈِگّا رہساں
پیر اساڈا اوتھے رہندا ایں بھی اوتھے رہساں

شبانہ مطرب کہ دل خوش باد وے را ۔ شنیدم نالہ جاں سوز نے را

راتیں اج گویّے کولوں شالا خوشیاں مانے
سُنیا نالہ وانجھلی والا جیہڑا کوئی دردی جانے

چناں در سوز بین سازش اثر کرد ۔ کہ بے رفتت ندیدم ہیچ شئے را

جان میری نوں ایسا سوز او سدے ایہہ وڈھائی پائی
درداں پانوں جگہ جو کوئی چیز نہ نظری آئی

حریفے یدہ را ساقی کہ ہر دم ۔ ز زلف و رخ نمودی شمس و فے را

یار میرا اِک ساقی آہا ہر دم شام صبا چلیں
نوری مکھڑا زلفیں کالیاں جلوے وِچ میر بنائیں

چو شوقم دید در ساغر مے افروخت ۔ بگفتم ساقیے فرخندہ پے را

ویکھ محبت میری اُس نے بادہ ہور ودھایا
پی کے بادہ رج کے اس نوں ہتھ بنھ آکھ سُنایا

رہا بندی مرا از قید ہستی
چھٹیو دی پیالے جامِ مے را

کدھیا توں سچینوں مینوں دے دے خالص بادے
لالچ لوبھ ہنکاروں ہو یا خالی کول تساڈے

حماک اللہ من شر النوائب
جزاک اللہ فی الدارین خیرا

اللہ سائیں شام صباحیں تیری کرے حمایت
ایتھے اوتھے بدلہ دیوے خاص الخاص عنایت

چو بے خود گشت حافظ کے شمارد
بیک جو مملکت کاؤس کے را

پا کے راز سجن دا حافظ کد دنیاں ول تکّے
ہاں ملک کاؤسی بھانویں جو بدلے مل سکّے

غزل ۹

صوفی بیا کہ آئینہ صافیست جام را
تا بنگری صفائی مے لعل فام را

آ اے صوفی دستے مینوں خاص پیالہ نوری
ایتھے خوب صفائی دل دی دور ہووے مغروری

رازِ درونِ پردہ ز رندانِ مست پرس
کیں حال نیست زاہدِ عالی مقام را

رنداں مستاں کولوں پچھیں رازِ اسرار الٰہی
صوفی صافی بھلے تھے ہوئے آپنے وچ گمراہی

عنقا شکار کس نشود دام باز چین
کاینجا ہمیشہ باد بدست است دام را

پنکھی ملک قدس دا کدھیں زہداں وچ نہ آوے
زاہد زہداں والا ایتھے خالی ہتھ مڑ جاوے

من آن زمان طمع ببریدم ز عافیت
کاین دل نہاد در کفِ عشقت زمام را

زہد ریاضت والی ٹوپی تد دی سر توں لاہی
واگ ولیدی جد دی تیرے عشقے ہتھ پھڑائی

ما را بر آستانِ تو بس حقِ خدمت است
اے خواجہ باز بین بترحم غلام را

مینوں لائق خاص غلامی در تیرے دی جہیڑی
رحم کماہن خواجہ مستاں نہ کر نظر اوچیری

در عیش نقد کوش کہ چوں آبخور نماند | آدم بہشت روضۂ دار السلام را

وچہ غریبی عیش نہ چھڈیں غیراں تے بھر ملکے
آدم جنت وچوں کڈھیا دانے پانی آکے

در بزم عیش یک دو قدح درکش و برو | یعنی طمع مدار وصال دوام را

مجلس رند مولایاں وچوں کافی نے دو پیالے
ہور ودھیرا لالچ کرکے بیٹھیں نہ متوالے

اے دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عمر | پیرانہ سر مکن ہوس ننگ و نام را

گئی گوائی عمر بیچاری یا ہیچھ پریم پیارے
کر کجھ شرم بڈھیپے اندر لالچ دے مارے

حافظ مرید جام الست اے صبا برو | وز بندہ بندگی برساں شیخ جام را

حافظ جام چھڈ کا سنگدا باد صباوی جائیں
پیر مغاں نوں سیس نواکے ہتھ بنھ آکھ سنائیں

غزل

رونق عہد شباب است دگر بستان را | میرسد مژدہ گل بلبل خوش الحان را

رونق نویں جوانی والی مڑ پھلاں تے آئی
بلبل ذوق محبت والی مڑ خوشخبری پائی

اے صبا گر بجوانان چمن باز رسی | خدمت از ما برساں سرو و گل و ریحان را

باغ دیاں سرداراں نوں جے جاویں باد صبائی
ہتھ بنھ سیس نواکے میری پائیں رام دوہائی

اے کہ بر ماہ کشی از عنبر سارا چوگان | مضطرب حال مگرداں من سرگرداں را

زلفاں ہیٹھ چھپا کے مکھڑا نت بہروپ بناویں
خواری زاری تے حیرانی اندر مینوں پاویں

ترسم ایں قوم کہ بر درد کشاں می خندند | در سر کار خرابات کنند ایمان را

ڈر آوے جو ٹھٹھا کردے رنداں لوکاں تائیں
ایسے گلے متے وسنجاون دین ایمان ازائیں

یارِ مردانِ خدا باش کہ در کشتی نوح ۔ ہست خاکے کہ بآبے نخرد طوفاں را

کشتی نوح زمانے اندر بیٹھیں نال جوانا ں
اِس کشتی دی ذرہ مٹی خشک کرے طوفاناں

برو از خانہ گردوں بدر و ناں مطلب ۔ کیں سیاہ کاسہ بآخر بکشد مہماں را

روٹی پانی کارن در در نہ پھر ہو مردانہ
آخر اک دن مار وسجاسی ایہہ بخیل زمانہ

گرچنیں جلوہ کند مغبچہ بادہ فروش ۔ خاک روب درِ میخانہ کنم مژگاں را

کرے اجیہا جلوہ جے کر ساقی دور چلا کے
پلکاں نال میں ہُونجھ دیاں گا میخانے نوں جا کے

نشوی واقف یک نقطہ ز اسرارِ وجود ۔ گر تو سرگشتہ شوی دائرہ امکاں را

کدے نہ کھلسی تیرے اُتے راز اسرار سمجھندا
رہسی کسے جگدیاں گلاں جد تک رہسیں منڈا

ہر کرا خوابگہِ آخر بدو مشتے خاک است ۔ گو چہ حاجت کہ بر افلاک کشی ایواں را

آخر نوں جد وچ قبر دے چھوٹے وڈے جاناں
کیہہ حاجت اسماناں تاکن رنگ محل بناناں

ماہِ کنعانیِ من مسندِ مصر آن تو شد ۔ وقت آن است کہ بدرود کنی زنداں را

بہاویں شہر مصر وچ یوسف آ وڑیا کنعانی
پر جس وقت قیدوں چھٹے او ہو ویلا جانی

در سر زلف ندانم کہ چہ سودا داری ۔ کہ بہم بر زدۂ گیسوئے مشک افشاں را

کیہہ جاناں توں زلفاں اندر کیہہ کیہہ راز چھپایا
کنڈل کنڈل کر کے زلفاں ہر دل پھیرا پایا

ملکِ آزادگی و کنجِ قناعت گنجی است ۔ کہ بہ شمشیر میسر نشود سلطاں را

گوشے صبر فقر دے اندر چھپیا ہے خزاناں
نال تلواراں منہ نہ ہووے جگدیاں سلطاناں

حافظ می خور د رندی کن و خوش باش ولے ۔۔۔ دام تزویر مکن چوں دگراں قرآں را

پی شراب تے کر خوش حالی رندی اندر حافظ
پر جال فریب نہ پاویں جیوں قرآناں واعظ

غزل ۱۱

بملازمان سلطان کہ رساند ایں دعا را ۔۔۔ کہ بشکر پادشاہی ز نظر مراں گدا را

خاصیاں ریدیاں تائیں کیہڑا میری عرض پہنچاوے
صدقے نام اپنے دے مینوں در تھیں نہ ہٹاوے

چہ قیامت است جاناں کہ بعاشقاں نمودی ۔۔۔ رخ ہمچو ماہ تاباں دل ہمچو سنگ خارا

کیہی قیامت عاشق لوکاں سجناں نوں وکھائی
چہرہ وانگن چن دے چمکے تے دل رحم نہ کائی

ز رقیب دیو سیرت بخدائے خود پناہم ۔۔۔ مگر آں شہاب ثاقب مددے کند خدا را

نفس کمینے کولوں یا رب رکھیں وچ پناہیں
شاید ہمدم ہووے پیارا اپنی قبول دعائیں

دل عالمے بسوزی چو عذار بر فروزی ۔۔۔ تو ازیں چہ سود داری کہ نمے کنی مدارا

دو جگ ساڑ وسنجاویں بلوچہ سوہنا روپ سجا کے
کیہہ تیرے منہ آوے کیوں نہیں مہر کریندا آکے

مژہ سیاہت ار کردہ بخون ما اشارت ۔۔۔ ز فریب او بیندیش و غلط مکن نگارا

کالی پلک تیری نے کیتا میرے اُتے دھاوا
دھوکے اُس دے وچ نہ آویں لگے مت پچھتاوا

ہمہ شب دریں امیدم کہ نسیم صبحگاہی ۔۔۔ بہ پیام آشنائی بنوازد آشنا را

ساری رات گذاری دل وچ رکھ رکھ ایہو آساں
فجر ویلے وا صبا تھیں سجناں دی گل پاساں

بخدا کہ جرعہ دہ تو بحافظ سحر خیز ۔۔۔ کہ دعائے صبحگاہی اثرے کند شما را

حافظ نوری ویلے جاگے اُسنوں نشہ پلائیں
کریں قبول صبحدیاں یا رب میریاں ایہہ دعائیں

غزل ۱۲

صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را | کہ سر بکوہ و بیابان تو دادۂ ما را

باد صبائے ماہی تائیں جا ایہہ گل سنائیں
کیوں پہاڑیں جُوہ اوجاڑیں سٹیا میرے تائیں

شکر فروش کہ عمرش دراز باد چرا | تفقدے نکند طوطی شکر خا را

بادہ ویچن والا شالا رہے سدا متوالا
کیوں مسکین قمری تائیں دیندا نہیں پیالہ

غرور حسن اجازت مگر نداد اے گل | کہ پرسشے نکنی عندلیب شیدا را

تساں گمان جمال آپنے نے شاید فخر کما کے
عاجز عاشق بیدل تائیں پچھیں ناہیں آ کے

بحسن خلق توان کرد صید اہل نظر | بہ بند و دام نگیرند مرغ دانا را

مہر محبت دی پھاہی وچ ہر کوئی پھس جاوے
جال فریباں وچ سیانا پنچھی کدے نہ آوے

چو با حبیب نشینی و بادہ پیمائی | بیاد آر حریفان بادہ پیما را

سجناں نال جدوں ہو بیٹھیں ہمدم ہم پیالہ
دہمیاں نوں بھی چیتے لیا کے دیویں اک نوالہ

ندانم از چہ سبب رنگ آشنائی نیست | سہی قدان سیہ چشم ماہ سیما را

خبر نہیں ایہہ کیہڑی گلے باتیاں جالا توڑے
جاناں پچھاں نہ کرن کسے دی خونی اکھ متوالے

جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب | کہ خال مہر و وفا نیست روئے زیبا را

حسن تیرے دی خوبی اندر اس بن عیب نہ کائی
سوہنے مکھ تے حرف وفا دا نظر نہ آوے کائی

در آسمان چہ عجب گر بگفتہ حافظ | سماع زہرہ برقص آورد مسیحا را

نہیں تعجب جیکر زہرہ شعر حافظ دے پڑھ کے
عیسٰے نوں وچہ وجد لیاوے آسماناں تے چڑھ کے

غزل ۱۳

ساقیا برخیز درده جام را	خاک بر سر کن غم ایام را

اُٹھ ساقی بھر پیالہ میرا اُٹھا ہر وچ وجا کے
کڈھ دلوں بٹ باہر غم دُکھ مُنہ مٹی وچ پا کے

ساغر می در کفم نہ تا ز سر	برکشم این دلق ازرق فام را

بھر کے پیالہ رکھ تلی تے تاں ہو کے مستانہ
لاہ سر توں سُٹ دیاں گودڑی مکر زمانہ

گرچہ بدنامی ہست نزد عاقلاں	ما نمی خواہیم ننگ و نام را

بھاویں ہے بدنامی اندر سگھڑ سیانیاں لوکاں
پر مینوں نہیں چنتا ذرہ کرن جے لکھاں ٹوکاں

بادہ درده چند ازیں باد غرور	خاک بر سر نفس نافرجام را

وچھ شراب کڈھ دل تک ہوئی جھوٹی گھمنڈ اوچالا
خاک پئے سر نفس کمینے اوہنے آکے ٹالا

دود آہ سینہ سوزان من	سوخت این افسردگان خام را

ساڑ دینے والی میری آہ دے سیکے
پھوک اُڈائے صوفی صافی بل وچ اگ چھڑکا کے

محرم راز دل شیدائے من	کس نمی بینم ز خاص و عام را

دل شیدائی اپنے دا کوئی بھیتی تھاہیں تھاہیں
خاصاں عاماں لوکاں اندر اک بھی بھیدا نائیں

با دلارامے مرا خاطر خوش است	کز دلم یک بارہ برد آرام را

جیہوں نال پیارے اپنے ہے خوش حالی ہندی
جس نے بارو سنجائی ساری امن آرامی تن دی

ننگرد دیگر بسرو اندر چمن	ہر کہ دید آن سرو سیم اندام را

کدے نہ تکسی دُوجے پاسے باگ اندر پھر پا کے
جس محبوب لڈکر شا میرا ڈٹھا اپنے آکے

از سیرِ دنیا گذشتی غم مخور — خوش بخواہم خوش بدار ایام را

چھڈ چھڈ لکے دُنیا تائیں نہ کوئی غم کھائیں
نال خوشی دے ہستی اپنی رنگا رنگ ہنڈائیں

صبر کن حافظ بسختی روز و شب — عاقبت روزے بیابی کام را

دُوکھاں درداں اندر حافظ بیٹھیں صبر بناہ کے
آخر اِک دن ملن مُراداں تیریاں تینوں آ کے

غزل ۴

ای بر تبسم تو روانی و دل غم خوار ما — بخت بد تا بکجا مے برد آب خور ما

لے دِل گیا گوانا ہاں میں دو ہیں جہانیں فانی
دیکھئے قسمت بھیڑی کتھے کھڑسی دانہ پانی

از نثار رُخِ چوں زلفِ تو دَر دُر گیرم — قاصدے گر تو سلامی برساند بر ما

پلکاں تو چہ پرو داں موتی رو رو زلفاں وانگن
قاصد جے سلام تساڈا لیا وے میرے تاکن

بدعا آمدہ ام ہم بدعا دست برآر — کہ وفا با تو قرین باد و خدا یاور ما

تیرے کارن آیا ہاں میں ہو توں سنگی میرا
کہے خدا ہُن آ کے پورا وعدہ میرا تیرا

گر ہمہ خلق جہان بر من و تو حیف کنند — بکشد از ہمہ انصاف ستم داور ما

ظلم کماسن لوک جے غیرت کر کے تیری میری
اوڑک پاسن اِک دن بدلہ بھی پچھ بہتیری

بسرت گر ہمہ عالم بسرم نجر و ستند — نتواں بردن ہوائے تو بروں از سر ما

سونہہ تیری جے کُل لوکائی میرے سِر تے چڑھ آوے
نقشہ عشق تیرے دا دم دم سنگواں وِدّ دا جاوے

فلک آوارہ بہر سو کندم میدانی — رشک مے آیدش از صحبت جان پرور ما

کرے خراب آوارہ مینوں ایہہ گردش اسمانی
جاویں ایہہ بھی غیرت کھا کے وچہ صحبت نورانی

دردمندیم خبر مید ہد از سوز درون | دہن خشک و لب تشنہ و چشم تر ما

ھاں میں دردی درد اُولے دل دی ایہہ نشانی
سُکے ہونٹھ تے لب ترلے چشم وگا وے پانی

ماز وصفیتِ رُخ زیبائے تو دم زدہ ایم | ورق گل تجلی است از ورق دفتر ما

جدوں عشق تیرے دی اپنے دل تے مہر لگائی
دفتر عشق تیرے دے ورقوں پھل نے اوہ ہندی پانی

زود باشد کہ بیاید بسلامت یارم | اے خوش آن روز کہ آید بسلامت برما

ہوسے امید شتابی مینوں ملسی یار پیارا
واہ واہ وقت سوہاناں جیدم آوسے یار نگارا

ہر کہ گوید کہ کجا رفت خدارا حافظ | گو بزاری سفری کرد و برفت از بر ما

جو کوئی پچھے کتھے ٹر گیا حافظ دلبر تیرا
روروآکہیں میرے کولوں کر گیا سفر لوشیرا

غزل ۱۵

لطف باشد کہ نپوشی ز گدا ہاروت را | تا بکام دل بہ بیند دیدہ ہاروت را

جے نہ مکھ چھپاویں ہوسی بڑی عنایت تیری
مکھڑا سوہنا رج رج تیرا تاں ویکھے اکھ میری

ہم چو ہاروتیم دائم در بلائے عشق زار | کاش کہ ہرگز ندیدے دیدہ ہاروت را

وانگ ہاروت فرشتے آفت عشق دی سر چائی
کیوں میں ڈٹھا مکھڑا تیرا افسوس دوہائی

کے شدے ہاروت در چاہ زنخدانش اسیر | گر نگفتے غمزہ از حسن او ہاروت را

جے ہاروت ماروے لگے گل نہ تیری کردا
کیوں ٹھوڑی کھوہ وچہ ہون تک سر ٹٹ کے پیا مردا

بوئے گل برخاست گوئی در چمن ہاروت بود | بلبلان مستند گوئی دیدہ چوں ہاروت را

آدی خوشبو پھلاں وچوں دلبر باغیں وڑیا
بلبلاں مست لبھن جینوں اوہناں تینوں ڈٹھا اڑیا

گر کشتم جور و جفا بیت ہجراں اے صنم		روئے بنما تا بہ بیند حافظ ما روت را

وچہ وچھوڑے ظلم تساڈے آن پئے بھا میرے
چک برقعہ تاں ویکھے حافظ سوہنے نقش تُوڈیرے

غزل ۱۴

تا بحالت عاشقاں از روئے وصل خود صلا		جان چو دل افتادہ اندر زلف و حالت صد بلا

حسن تیرے نے عاشقاں تائیں سد لو لایا جدوا
زلفاں دی پھاہی وچہ پھسیا جیوڑا ابیر اتدوا

آنچہ جان عاشقاں از دست ہجرت میکشد		کس ندیدہ در جہان جز کشتگان کربلا

وچہ وچھوڑے عاشق لوکاں جو مصیبت پائی
جانن بندے کربلا والے ہور نہ جانے کائی

ترک ما گر میکند رندی و مستی جان من		ترک مستوری و زہدت کرد باید اولا

یار اساڈا رندی مستی کہے سو ہیلے ظاہر
ساتوں زہد ریاضت وچوں ہونا چاہیئے باہر

بزم عیش و موسم شادی و ہنگام طرب		ہیچ روز ایام عشرت را غنیمت دان جلا

سماں خوشی نے مجلس دلبر ملے وقت جوانی
جان غنیمت ہیچ دیہاڑے آخر دنیا فانی

حافظا گر بوس شاہ دست میدہد		یافتی در ہر دو عالم زینت عز و علا

حافظ خدمت پیر مغاں دی جے تیرے ہتھ آوے
دوہیں جہانیں شان خدائی جیوڑا تیرا پاوے

غزل

مے دمد صبح و کلہ بستہ سحاب		اَلصَّبُوح اَلصَّبُوح یا اَصحاب

وقت صبح نے رات نکھری چلے باد بہاری
پیو یارو جام صبوحی اندر عیش خماری

مے چکد ژالہ بر رخ لالہ		اَلمُدام اَلمُدام یا اَحباب

گل لالے دے مکھڑے اوتے قطرے جو ہن تریلے
شالا رہن سدا ایہہ میلے یاراں دے ہر ویلے

مے وزد از چمن نسیم بہشت | خوش بنوش بدائمی مئے ناب

چل رہی ہے باغے اندر واہ بہشتا لوائی
اُٹھو مستو گھٹ گھٹ ہو بادیوچہ خوشحالی

تخت زریں زدست گل بہ چمن | راح چوں لعل آتشیں دریاب

تختہ یا غیچے دا پھُل تقیں لاٹ سنہری مارے
سُرخ شراب مصفا خالص جیوں انگڈے انگیارے

لب و دندان تو حقوق نمک | داشت برجان سینہ ہائے کباب

مٹھڑے ہاسے نمکیں تیرے لالاں ہون پیارے
بھُن بھُن جگر کباب بنایئے مسکینا ندے سارے

در مے خانہ بستہ اند مگر | اِفتح یا مُفتِّح الابواب

بردروازہ مے خانے دا مڑکے بند کرایا
کھول تو ہائے کھولن والے کھولنہار خدایا

در چنیں موسمے عجیب باشد | کہ ببندد مے کدہ بشتاب

ساقیا جیہے موسم وچہ تسکے کیڈ عجب اہوے
جیکر بوہا مے خانے دا بند اولویں ہو جاوے

زاہدے ہوشش رندانہ | فاتقوا الثریا اولے الالباب

آ اے زاہد نداں پُو آنکن پی شراب دوسالہ
صوفیو صافیو دُور و خدا تقیں یہ ہو بھر کے پیالہ

گر نشان آب زندگی جوئی | مے نوشین بجو بہ ناک رباب

آب حیات جے چاہیئے تیتوں آجا وچہ میخانے
منگ شراب بُرانا سُن سُن ساز سرود ترانے

چوں سکندر حیات اگر طلبی | لب لعل نگار را دریاب

وانگ سکندر جیکر لوڑیں زندگی ابدی تائیں
عاشق بن کے لئے معشوق کی کدیں مرسیں ناہیں

بر رُخِ ساقی پری پیکر		موسمِ گل بنوش بادۂ ناب

سوہنے مکھڑے ساقی آپنے اُتے عشق کما کے
موسم پھل گلاں وچہ بھر بھر پیویں بادے جا کے

حافظا غم مخور کہ شاہدِ بخت		عاقبت برکشد ز چہرہ نقاب

غم نہ کھاویں حافظ آخر اک دن قسمت تیری
لاہ برقعہ مکھہ دلبر اُتوں دسیئے شکل اُسیری

غزل ۱۸

گفتم اے سلطانِ خوباں رحم کن بر ایں غریب		گفت در دنبالِ دل رہ گم کند مسکین غریب

ترس کریں ہُن اے سلطاناں اکدن عرض گذاری
آکھن لگا آپ بھولاویں راہ اپنا وچہ خواری

گفتمش مگذر زمانے گفت معذورم بدار		خانہ پرورد چہ تاب آرد غم چندیں غریب

عرض کیتی آ اک گھڑی تے اگوں اوس نے کہیا
میں ہاں نازیں پلیا کتھوں دکھ نہ جائے سہیا

خفتہ بر سنجاب شاہی نازنینے را چہ غم		گر ز خار و خارہ سازد بستر و بالیں غریب

نازک بدن طائم جیہڑے لاڈے والے تائیں
کیہہ غم او ہناں جو کنڈیاں اُتے مارن آہیں

اے کہ در زنجیرِ زلفت جاں چندیں آشناست		خوش فتاد آں خالِ مشکیں بر رخِ رنگیں غریب

نقطیاں دے بیچاں وچہ اٹکے کتیاں جان وکھائی
مشکیں خال رنگیلے واہ واہ مکھہ تے سج دھج پائی

بس غریب افتادہ است آں مورِ خط گردِ رخت		گرچہ نبود در نگارستان خطِ مشکیں غریب

کالیاں والاں مکھ دوالے واہ واہ روپ سجایا
بھاویں جگ نوں بھاوے ناہیں ہے پر روپ سوایا

مینماید عکسِ مے در رنگِ روئے مہوشت		ہمچو برگِ ارغواں بر صفحۂ نسریں غریب

مکھڑے دی رنگت وچہ جلپے عکس شرابے والا
جیونے دے وچہ پھل سنہری جیویں کرے اوجالا

از برائے بادہ مے باید زدن — محتسب را حد بحید و حساب

بادے کارن گننا چاہیئے بے حد زاہد تائیں
نشہ پورا نال بیندیاں جہڑا روکے تقائیں نقائیں

سوز مستاں گر بداند محتسب — در دم از مے نشان زند بر آتش آب

ساز تے سوز فقیراں والا جے کر زاہد جانے
پی پی بادہ حرص ہواؤں ڈوبے وچہ میخانے

حافظا وعظ و نصیحت گو مکن — ترک نہ کردن خطا بود صواب

اے حافظ کہہ زاہد تائیں کاہنوں وعظ سناوے
رنداں مولایاں نوں چھڈ ناں ساتوں مول نہ بھاوے

غزل ۲

تو لے اللہ چہ دولت دارم امشب — کہ آمد ناگہاں دلدارم امشب

اج کوئی رات سوہانی لبھدی ملے بخت سواللہ
اج جیتی دلبر آیا بسم اللہ بسم اللہ

چو دیدم روئے خوبش سجدہ کردم — بحمد اللہ شکر دارم امشب

ویکھدیاں ہی سجدے اندر اوہنوں سیس نوایا
شکر الٰہی اج رات میں کوئی چنگا عمل کمایا

نہال عیشم از وصلش بر آورد — ز بخت خویش بر خوردارم امشب

وصل مراداں شاخ خوشی دی ہوئی اج ہے پیدا
اج درخت نصیبے اُتے میوہ ہے پایا پیدا

کشد نقش انا الحق بر زمین خون — چو منصور از کشی بر دارم امشب

وانگن شاہ منصور اج میتوں جے کوئی سولی چاہڑے
بول انا الحق خون زمین تے بہر امارے نعرے

مرات لیلۃ القدر ے بدستم — رسید از طالع بیدارم امشب

رات قدر نے زندگی ایدی میرے ہتھ پھڑائی
قسمت جاگ لبھا ایہہ ویلا چنگی عزت پائی

بر آں عزمم کہ گر خود مے رود سر | کہ سر پوشش از طبق بردارم امشب

ایس ارادے اوتے ہاں اج بھے سر جاوے میرا
پھول سناواں طبقاں اندر بھید پوشیدہ جیہڑا

تو صاحب نعمتی من مستحقم | زکوات حسن دہ حق دارم امشب

میں چاکر حقدار تساڈا توں نعمت والی
دے کے صدقہ حسن جمالوں کر میری خوشحالی

بیے ترسم کہ حافظ محو گردد | ازیں شوے کہ در سر دارم امشب

ڈر آوے نا ہو وسنہ جاوے حافظ یار پیارا
وچ محبت جس نے پایا ایڈ پکار سکارا

غزل ۲/

صبح دولت میدمد کو جام ہم چوں آفتاب | فرصتے زیں بہ کجا باشد بدہ جام شراب

دہمن لگی صبح وصل دی جھب دے دیہو پیالہ
ایدوں ودھ کے کیہڑا ہوسی ویلا خوشیاں والا

خانہ بے تشویش و ساقی یار و مطرب بذلہ گو | موسم عیش است و دور ساغر و عہد شباب

دل خالی ہے ساہی قوالی نالے ساقی پیارا
سماں خوشی تے وقت جوانی پیالے دا چھلکارا

شاہد و ساقی بدست افشان و مطرب پاکوب | غمزہ ساقی ز چشم مے پرستان بردہ خواب

حاضر دلبر مطرب گاوے مستاں پیالاں پایاں
اکھ مٹکے ساقی والی نیندراں مار گوایاں

خلوت خاص است و جائی امن و زمہنگاہ انس | اینکہ می بینم بہ بیداری است یارب یا بخواب

خاص کچہری الفت والی جاگہ امن رضائیں
خوابے اندر ویکھ رہیاں جاگ دیاں یا سائیں

از خیال لطف مشاطہ چالاک طبع | در ضمیر برگ گل خوش میکند پنہاں گلاب

نشے محبت اندر ساقی ناز نیاز دکھا کے
دم دم پیار رچاوے دلوچہ ذاتی خوشبو آکے

از پئے تفریح طبع و زیور حسن و طرب | خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذاب

زیور خلق محبت والی اوہ دل عیش مناوے
جام سنہری اندر جیہڑا سرخ شراب ہنڈاوے

تا شد آں ماہ مشتری رہائی حافظ را بگوش | میرسد ہردم بگوش زہرہ گلبانگ رباب

موتی شعر حافظ دے دلبر تاں ہن کنیں پائے
زہرہ دے کناں وچ پل پل سر ساز اندی چلائے

غزل ۲۷

نہ باغ وصل تو یابد ریاض رضوان آب | نہ تاب ہجر تو دارد شرارہ دوزخ تاب

وصل تیرے دے باغوں پانی جنت خوبی ترمی
اگ وچھوڑے والیوں تپ دا دوزخ اندر گرمی

چو چشم من ہمہ شب جوئبار باغ بہشت | خیال نرگس مست تو بیند اندر خواب

بنھ تصور تیرا راتیں اکھ میری سدھرائی
وانگن نہر بہشتاں رہندی وگدی تے ترمائی

بہ جیب عارض قد تو بردہ اند پناہ | بہشت و طوبی طوبیٰ لہم و حسن مآب

سوہنے سوہنے قد لد کرے تیرے تھلے جلکے
منگ پناہ کھلوتے رہندے جنت طوبے آکے

بہار شرح جمال تو دادہ در ہر فصل | بہشت ذکر جمیل تو کردہ در ہر باب

ہر موسم وچہ حسن تیرے دی خوبی لاٹاں مارے
جنت کر کر یاد تساڈی دم دم نعرے مارے

لب و دہان ترا لے بسا حقوق نمک | کہ ہست بر جگر ریش سینہ ہائے کباب

گلاں تیریاں مزہ ودھیرا ساکوں ہور چکھایا
جگر کباباں ساڈیاں اتے بہہ کے لون لگایا

بسوخت این دل ماؤ بکام دل نرسید | مدام اگر نرسید تر بیختے خون ناب

سڑ بلیا ایہہ جیوڑا میرا مقصد تے نہ پہوتا
بالیسند ایہے مطلب اپنا کاہنوں روندا بہتا

گمان مبر کہ بدور تو عاشقان مستند — خبر نداری از احوال زاہدان خراب

ہتے گمان کریں توں جگ وچ عاشق نے کرلاندے
دیکھ ذرا جل زاہداں تائیں بعد و حال ونجاندے

مرا بدو لب ست شد یقین کہ جوہر لعل — پدید مے شود از آفتاب عالم تاب

تیرے مکھ دیوں جلویوں جاتا اُنہیں نال یقینے
سورج دے چمکاریوں ہوندے پیدا لعل نگینے

محل کہ عمر بہ بیہودہ بگذرد حافظ — بکوشش و حاصل عمر عزیز را دریاب

چھڈ اے حافظ گودیاں گلاں ضائع عمر نہ جاوے
چل اگیرے عمر پیاری زندگی ابدی پاوے

غزل ۹

بیا کہ قصر امل سخت سست بنیاد است — بیار بادہ کہ بنیاد عمر بر باد است

کر یہ بادہ عمر تھوڑیری تاہنگاں وچہ پیارے
پھڑ بادہ جس آہن دل دنیا چار دہاڑے

غلام ہمت آنم کہ زیر چرخ کبود — ز ہر چہ رنگ تعلق پذیرد آزاد است

چاکر ہاں میں اوس جنے دا جیہڑا وچہ جہلنے
دنیا دے جنجالوں ہو یا دہا بار یگانے

نصیحتے کنمت یاد گیر و در عمل آر — کہ ایں حدیث ز پیر طریقتم یاد است

مت دیاں میں تیرے تائیں یاد رکھیں مت میری
پیر طریقت میرے تائیں دسی بہتی ویری

مجو درستی عہد از جہان سست نہاد — کہ ایں عجوزہ عروس ہزار داماد است

ڈھونڈ وفا نہ دنیا کولوں ایہہ مکار پورانی
لکھاں خصم ہنڈاوے بن بن بیٹھے بال ایانی

چہ گویمت کہ بمیخانہ دوش مست و خراب — سروش عالم غیبم چہ مژدہ ہا داد است

نشہ اوڈاندیاں میخانے وچہ کیہہ دساں میں بھائی
ہاتف مینوں کی تھے اندر واہ واہ گل سنائی

کہ اے بلند نظر شاہبازِ سدرہ نشین — نشیمنِ تو نہ این کنجِ محنت آباد است

اے شہباز بلند اوڈاری ووڈی ہمتوں والے
ایہہ گھر دکھاں دردان والا نہیں تیرا متوالے

ترا ز کنگرۂ عرش میزنند صفیر — ندانمت کہ دریں دامگہ چہ افتاد است

عرشوں نت آوازہ تینوں مارے یار پیارا
کیہہ جاناں کیوں دنیا اندر کیتا ندھ پسارا

غمِ جہاں مخور و پندِ من میبر از یاد — کہ این لطیفۂ نغزم زِ رہروے یاد است

دنیاں دا غم کھائیں نائیں مت بھلائیں نائیں
ایہہ نقطہ بہہ کول سنایا دلبر جائیں چائیں

رضا بداده بده وز جبیں گره بکشا — کہ بر من و تو درِ اختیار نکشاد است

دوہاں ہتھاں نے اللہ اوتے رکھ تازہ پیشانی
دس نہیں کجھ تیرے میرے ہتھ کم جہانی

نشانِ عہد و وفا نیست در تبسّمِ گل — بنال بلبلِ مسکین کہ جائے فریاد است

پھل سلامت رہے نہ ہرگز باغ اندر کھڑکے
رو بلبل کر عیش نہ ایتھے مت دلبر آ جھڑکے

حسد چہ میبری اے سست نظم بر حافظ — قبولِ خاطر و لطفِ سخن خداداد است

شاہد شعر حافظ دے اتے نہ کر گل دلیری
خاص خدا دیاں نے ایہہ گلاں نہ گل تیری میری

برو بکارِ خود اے واعظ این چہ فریاد است — مرا فتاده دل از کف ترا چہ افتاد است

جا او واعظ اٹھ کم کر اپنا توں کیہہ شور مچایا
میں نے جیوڑا ہتھوں دتا دس کیہہ تدھ گوایا

بکامِ ما نرساند مرا لبش چو نے — نصیحتِ ہمہ عالم بگوشِ من باد است

واگن ونجلی ہتھوں چد تک ہوٹھاں نال نہ لاوے
سارے جگ دی مت سکھ میریاں کنّاں توجہ نہ آوے

میانِ او کہ خدا آفریدہ است از ہیچ ۔ دقیقہ ایست کہ ہیچ آفریدہ نکشاد است

وہم خیال یقین گمانوں نازک بہت پیارا
کوئی سِر پا تا دس نہ سکے ایہہ اسرار نیارا

گدائے کوئے تو از ہشت خلد مستغنی است ۔ اسیر بندِ تو از ہر دو عالم آزاد است

جنت دی پرواہ نہ رکھے منگتا تیرے وِڑدا
دوہیں جہانیں وہلا ہووے قیدی عشق سجندا

اگرچہ مستی عشقم خراب کرد ولے ۔ اساس ہستی من زین خراب آباد است

عشق تیرے دی مستی بھاویں میری خاک اُڈائی
پر میں ایس ویرانی اندر زندگی آبدی پائی

دلا منال زبیداد جورِ یار کہ یار ۔ ترا نصیب ہمیں کردہ است ایں داد است

سجناں دے وچھوڑیوں لے دِل مار نہ آہیں ڈھائیں
لیکھ تیرے وچ ایہو لکھیا بدیاں من رضائیں

برو فسانہ مخوان و فسوں مدم حافظ ۔ کزیں فسانہ و افسوں مرا بسی یاد است

جاہ حافظ چھڈ کچیاں گلاں نہ کرلاڈے جھیڑے
ایہو جیہے جھیڑے مینوں آگے یاد بہتیرے

غزل ۲۴

روزہ یکسو شد و عید آمد و دلہا برخاست ۔ مے ز میخانہ بجوش آمد و میباید خواست

روزے گئے تے عیداں آیاں چن خوشی دا چڑھیا
مٹّاں وچوں ٹپ ٹپ بادہ باہر آوے اڑیا

نوبت زہد فروشاں گراں جان بگذشت ۔ وقت شادی و طرب کرد رنداں برخاست

زہدی زہد کماون والے کر گئے اپنی واری
آیا وقت خوشی دا رندو اُٹھو کرو تیاری

چہ ملامت بود آں را کہ چو ما بادہ خورد ۔ ایں نہ عیب است بر عاشق رند و نہ خطا است

نہیں گناہ جے وانگ اساڈے جو کوئی نشہ اُڈاوے
عیب گناہ نشے والے عاشق دے نہ آوے

باده نوشی که درو هیچ ریائے نبود　　بہتر از زہد فروشے کہ درو روئے ریاست

رند شرابی جیسو چہ ناہیں ٹھگی تے ٹھگ بازی
زاہد زہد فروشوں چنگا بھانویں کیڈ نمازی

ما نہ مردان ریائیم و حریفان نفاق　　آنکہ او عالم سرّ است بدین حال گواست

دھوکھے بازی تھگی اندر نہیں اساڈا واسہ
حال بیان اساڈے دا تے رب گواہ ہے خاصہ

فرض ایزد بگذاریم و بکس بد نکنیم　　وآنچہ گویند روا نیست نگوئیم رواست

نہیں بُریائی نال کسے دے بھانویں دین ونجاوے
کہن حرام جنہوں اوہ سانوں خاص حلال دساوے

چہ بود گر من و تو چند قدح بادہ خوریم　　بادہ از خون رزانست نہ از خون شماست

کیہہ جے نشہ اوڈیئے صوفی رل مِل نال بھرانواں
ایہہ ہے خون انگوری نہ ایہہ غیبت خون علمانواں

این چہ عیب است کزین عیب خلل خواہد بود　　ور بود عیب چہ شد مردم بے عیب کجا است

ہنیں اجیہا عیب نشے دا صدق ونجاوے جہڑا
کیہہ ہویا جے عیب بھی ہووے بن عیبوں ہے کس کیہڑا

حافظ از عشق خط و خال تو سرگردان است　　ہمچو پرکار دلی نقطۂ پابرجا است

مکھ دوالے پھردا رہندا حافظ جیوں پرکارے
پر عشقے تھیں قدم نہ چلیا جیوں نقطہ وچکارے

غزل ۲۶

چو بشنوی سخن اہل دل مگو کہ خطا است　　سخن شناس نہ ٔ دلبرا خطا اینجا است

سخن کسے گل فقیراں والی پاپ نہ ذمے لائیں
پاپ وڈیرا ایہا ہے جو سمجھ نہیں تُدہ تائیں

سرم بدنیا و عقبے فرو نمے آید　　تبارک اللہ ازیں فتنہا کہ در سر ما است

دوزخ جنت والے پاسے وہم نہ جاوے میرا
سبحان اللہ جیتھے کیتا تیرے ذکر بسیرا

چو اندرونِ منِ خستہ دل ندانم کیست | که من خموشم و او در فغان و در غوغاست

خبر نہیں اس عاجز دِل وچہ کیہہ آوڑیا آپے
جو شو جوش رہے تے مینوں اپنا آپ نہ جاپے

دِلم ز پردہ بروں شد کجائی اے مطرب | بنال ہاں کہ ازیں پردہ کار ما بنواست

دلبر دل تھیں باہر سدھایا اے قوال الاہی
آ تاں شائد مڑ گھر آوے سن کے رام دوہائی

مرا بکارِ جہان ہرگز التفات نبود | رخ تو در نظرِ من چنیں خوشش آراست

کماں کاجاں جھگڑیاں اندر نہیں دِل لگدا اندا
اکھیاں وچہ بسیرا کیتا مکھ تیرے نے جیدا

نخفتہ ام بخیالے کہ مے پزم شبہا | خمار صد شبہ دارم شرابخانہ کجا است

نیند نہیں جھٹ ماندا میں نشیوں ٹٹ ہنگالواں
کتھے ہے میخانہ ساڈا تاں میں سُرتی پالواں

چنیں کہ صومعہ آلودہ شد بخونِ دلم | گرم بباده بشوئید حق بدست شما است

اوہ حجرہ جو میرے دل دے خونوں ہے آلودہ
جیکر نال شراب ہنگالن ہووے خوب آسودہ

ازاں بدیرِ مغانم عزیز مے دارند | کہ آتشے کہ نمیرد ہمیشہ در دِل ما است

آتش کدہ کفر وچہ تاہیں پیارا مینوں جانن
جو اگ کدیں نہ بجھے نائیں میرے دل وچہ پاون

چہ ساز بود کہ بنواخت مطرب عشاق | کہ رفت عمر و ہنوزم دماغ پر ز صدا است

ایس قوال اساڈے کیہہ کجھ ساز سرود وجایا
ساری عمر وہائی تاں بھی وچہ دماغ سمایا

خمارِ عشق تو دوشب در اندرونم بود | کجاست وقت عبادت چہ وقت سجادہ ما است

نشہ کلھوکی راتے والا ہن تک پیا سماوے
ویلا وقت دعا عبادت کوئی نظر نہ آوے

ندائے عشق تو دوشم در اندرون دادند — فضائے سینۂ حافظ ہنوز پر ز صدا است

عشق تیرے نسازلوں جدوی بانگ الست سنائی
حافظ دے سینے وچہ تدوی اوہو شور دوہائی

غزل ۳۰

روضۂ خلد بریں خلوت درویشان است — مایہ محتشمے خدمت درویشان است

روضہ خاص بہشتاں والا گوشہ سمجھ فقیراں
خدمت وچہ فقیراں لوکاں مل داشان امیراں

گنج عزلت کہ طلسمات عجائب دارد — فتح آں در نظر رحمت درویشان است

حجرہ جیہڑا لکھ ہزاراں راز اسرار دل بھریا
باجھ توجہ رنداں لوکاں کھل نہ سکے اڑیا

قصر جنت کہ ز رضوانش بدربانی رفت — منظرے از چمن نزہت درویشان است

جس جنت دی دربانی دا رضوان فخر جتاوے
کوچے مولایاں دے وچوں اوہ اسدا کوچہ جاوے

آں چہ زر میشود از پرتو آں قلب سیاہ — کیمیا ایست کہ در صحبت درویشان است

جیہڑی لوہی نوری کردی کالے جیوڑے تائیں
باجھوں صحبت رنداں لوکاں اوہ ہتھ لگدی ناہیں

داں کہ پیشش بنہد تاج تکبر خورشید — کبریا ایست کہ در حشمت درویشان است

سامنے جس دے سورج اپنی عزت خاک رلاوے
اوہ بزرگی شان فقیراں اندر نظری آوے

دولتے را کہ نباشد غم از آسیب زوال — بے تکلف بشنو دولت درویشان است

جس دولت نوں ایتھے اوتھے چنتا زیان نہ کائی
جیہی دولت باجھ مشقت ساہداں سنتاں پائی

خسروان قبلۂ حاجات جہانند ولے — از ازل تا بابد صحبت درویشان است

بھاویں لا احتیاج کہاون راجے رانے جگ دے
پر ایہہ درجے درویشاں دی صحبت اندر لبھدے

روئے مقصود کہ شاہان جہان می طلبند ۔۔۔ مظہرش آئینۂ طلعت درویشان است

جیہڑا مطلب رلیے رلنے جگ دے اندر بھالن
شیشے دِل درویشاں اندر اوہ مطلب منہ آون

اے توانگر مفروش این ہمہ نخوت کہ ترا ۔۔۔ سروری در کنفِ ہمتِ درویشان است

دولت مندا تینی شاہی دولت وس نہ کائی
ایہہ سب شان فقیراں ملیا اندر ایس لو کائی

گنج قارون کہ فرو میرود از قہر ہنوز ۔۔۔ خوانده باشی تو کہ از غیرتِ درویشان است

گنج قارونی دھسدا جاندا جیہڑا وچہ زمینے
ایہہ بھی غیرت رنداں کیتا جانی نال یقینے

بندۂ آصف عہدم کہ در سلطنتش ۔۔۔ صورتِ خواجگی و سیرتِ درویشان است

چاکر ہاں میں اوس بندے دا جس دی شاہی اندر
ہر اک پاسے وسدے لبھدے مینوں رند قلندر

حافظ این جا بادب باش کہ سلطان و ملک ۔۔۔ ہمہ در بندگیٔ حضرتِ درویشان است

کر سجدہ ہو نیواں حافظ وچہ درگاہ فقیراں
متھے ایتھے ٹیکے ہوئے شاہاں تے امیراں

غزل ۲

مطلب طاعت و پیمان درست از منِ مست ۔۔۔ کہ بہ پیمانہ کشی شہرہ شدم روزِ الست

بھال نہ مینتھوں زہد ریاضت میں ہاں رند یگانہ
ازلوں لیکھ میرے وِچ لکھیا میخانہ پیمانہ

من ہمان دم کہ وضو ساختم از چشمۂ عشق ۔۔۔ چار تکبیر زدم یکسرہ بر ہر چہ کہ ہست

جس دِن دا میں ندی پریموں وضو کیتا اڑیا
اکو واری چا جنازہ سبھناں اوتے پڑھیا

مے بدہ تا دہمت آگہی از سرِ قضا ۔۔۔ کہ بروئے کہ شدم عاشق و بر بوئے کہ مست

لیا شراب نے دسیئے تینوں راز اسرارِ الٰہی
کس اوتے میں عاشق ہویا کس تھیں مستی پائی

کم کوہ کم است از کمر مور ایں جا | نا امید از درِ رحمت مشو ای بادہ پرست

عیب پہاڑاں جیڈے ایتھے وال برابر نائیں
رحمت رب دی رندو لوکو چھوٹی نہیں کدائیں

جان فدائے دہنت باد کہ در باغِ نظر | چمن آرائے جہان خوشتر ازیں غنچہ نہ بست

نکہہ تیرے نوں سوسو واری جان صدقڑے جاوے
تیرے جیہا بانکا ٹبرھا کتے نظر نہ آوے

بجز نرگسِ مستانہ کہ چشمش مرساد | زیرایں طارم فیروزہ کسی خوش نہ نشست

تیری اکھ مستانی باہجوں اندر ایس زمانے
سکھہ آرام کسے نہیں پایا آکے وچہ جہانے

حافظ از دولت عشق تو سلیمانی یافت | یعنی از وصلِ تواش نیست بجز باد بدست

حافظ عشق تیرے وچہ پائی ایتھے آ سلیمانی
وچ ہواوے اڈ دا رہندا پچھے تیرے جانی

غزل ۴۹

سرِ ارادتِ ما و آستان حضرت دوست | کہ ہرچہ بر سرِ ما میرود ارادت اوست

سر میرا دہلیز تساڈی ایہا خواہش میری
جو کجھ سر میرے تے آوے سبھو مرضی تیری

نظیر دوست ندیدم اگرچہ از مہ و مہر | نہادم آئینہ ہا در مقابلِ رُخِ دوست

وچہ تصور چن سورج نوں بہتی وار بیٹھایا
تیرے جیہا سوہنا موہنا کوئی نظر نہ آیا

نثار روئے تو ہر برگِ گل کہ در چمن است | فدائے قدِ تو ہر سرو بن کہ بر لبِ جوست

باغے اندر ہر پھل تیرے مکھہ توں وارے جاوے
سوہنے قد تیرے دے اگے سرو جیہا خم کھاوے

مگر تو شانہ زدی زلفِ عنبر افشاں را | کہ باد غالیہ سا گشت و خاک عنبر بوست

زلف معطر نوں توں شاید کنگھی پھیر چھنڈایا
سٹی عنبر وانگن ہوئی واء نے لہرا لایا

رُخِ تو در نظر آید مراد خواہم یافت ‖ چرا کہ حال نکو در قفائے فالِ نکوست

جلوہ ویکھ تیرا دِل جاناں طَن مراداں سبھیاں
چنگی فالوں دلو چہ خوشیاں رہن ہمیشہ پکیاں

صبا ز حالِ دلِ تنگِ ما چہ شرح دہد ‖ کہ چوں شکنج درقہائے غنچہ تو بر توست

حال میرے نوں واصبا دی کیکن پھول سُناوے
تہ بَر تہ دے نوں اِک دم کیکن کھولیا جاوے

زمن سبوکش این دیرِ زہد سوزم و بس ‖ بسا سرے کہ درین آستانہ سنگ و سبوست

اکو میں ہی مے خانے وچہ مست نہیں منہ لایا
بہتیاں نے مے خانے اندر ننگ ناموس ونجایا

زبانِ ناطقہ در وصفِ حسنِ او لال است ‖ چہ جائے کلک بریدہ زبان بیہدہ گوست

حُسن تیرے دی خوبی دسّے کیکن جیبھ نکاری
گونگی ہووے بول نہ سکّے ٹُٹّے قلم بیچاری

این نمران دلِ حافظ در آتش طلب است ‖ کہ داغدار ازل ہم چو لالۂ خود روست

اَجّو حافظ عشق تیرے دی اگ نہیں کوئی بالی
خود رُو گُل لالے دے وانگن ازلوں اُگی ڈالی

دِل سراپردۂ محبّت اوست ‖ دیدہ آئینہ دارِ طلعتِ اوست

غزل ۱۴

خاص الخاص محبّت کارن ایہہ تن بنیا نوری
اکھیاں خاص جھروکے دِل بیٹھک خاص حضوری

منکہ سر در نیاورم بدو کون ‖ گردنم زیرِ بارِ منّتِ اوست

میں جے دو ہیں جہانیں اپنی نہیں توجّہ کردا
ہر گل تے کم اندر رہندا نال میرے دم بھردا

تو و طوبیٰ و ما و قامتِ یار ‖ فکرِ ہر کس بقدرِ ہمّتِ اوست

تیرے تائیں زہد ریاضت میتھوں درشن دلبر
آپو آپنی ہمّت سیتی ہر کوئی ہے ڈھونڈ اما ہر

دَورِ مجنون گذشت و نوبتِ ماست		ہر کسے پنج روزہ نوبتِ اوست	
	گیا زمانہ مجنوں والا آئی میری واری کسنوں ایتھے رہناں ملیا دُنیا چار دہاڑی		
مَن کہ باشَم درآں حرم کہ صبا		پردہ دارِ حریمِ حرمتِ اوست	
	کیہہ شے ہاں میں اوتھے جتھے بادِ صبا ہر ویلے پڑدہ داری اندر رہندی دَم دَم شام سویلے		
نکہتِ عاشقی و کنجِ طرب		ہرچہ دارم زمینِ ہمّتِ اوست	
	عشقے اندر خوشیاں والے جو میں موتی لبھّے جو کجھ ہو میرے ہتھ آیا اوسے دینے سبھّے		
من و دل گر فناہ شویم چہ باک		غرض اندر میان سلامتِ اوست	
	کیہہ پرواہ جے پنجرہ تن دا ہو جاوے ہُن فانی غرض اساڈی مُڈھوں ایہا رہے سلامت جانی		
بے خیالش مباد منظرِ چشم		زانکہ ایں گوشہ خاص دولتِ اوست	
	تیرے درشن باہجوں شالا اکھیاں ہون نہ خالی ایہہ ہے خاص چہرہ کا تیرا جاگہ خلوت والی		
گر من آلودہ دامنم چہ عجب		ہمہ عالم گواہِ عصمتِ اوست	
	نہیں تعجب جیکر ہاں مَیں اک گناہیں بھارا پاکو پاک دسیوے ہر دل تیرا نام پیارا		
ہر گُلِ نو کہ شد چمن آرائے		اثرِ رنگ و بوئے صحبتِ اوست	
	باغے اندر جیہڑے پھل نے مارَیا آ چمکارا نسبت تیری تھیں ہتھ لگا اُسنوں حسن پیارا		
فقر ظاہر مبین کہ حافظ را		سینہ گنجینۂ محبتِ اوست	
	ویکھہ نہ ظاہر حال فقیراں اندر عجب علامت سینے حافظ دے وچہ پھریا عشق یقین سلامت		

غزل ۳۱

آں سیہ چردہ کہ شیرینی عالم با اوست　　چشم میگون لب خندان دل خرم با اوست

سبحان اللہ ماہی میرا خلق حسنداوالی
جس دے نوروں ظاہر ہووے مستی تے خوشحالی

گرچہ شیریں دہناں پادشہانند ولے　　آں سلیمان زمانست کہ خاتم با اوست

کئی ہزار پیغمبر آئے جگ دی سلطانی
پر مُہر نبوّت والی اُسدے کول نشانی

روئے خوبست و کمال ہنر و دامن پاک　　لاجرم ہمت پاکان دو عالم با اوست

پاک و پاک نورانی چہرہ رازاں اسراروں بھریا
نیکاں پاکاں جگ دیاں جلکے اوسیدا لڑ پھڑیا

خال مشکین کہ بداں عارض گندم گوں است　　سرّ آں دانہ کہ شد رہزن آدم با اوست

کشکے وَتّے چہرے اُوتے جیہڑا خال سہایا
جنّت تھیں کڈھ باہر آدم اُوسے خاک رولایا

دلبرم عزم سفر کرد خدا را یاراں　　چہ کنم با دل مجروح کہ مرہم با اوست

مدد کرو مولا یو دلبر کیتا سفر ارادہ
کتھوں زخمی دل دی مرہم لبھسی پیا تگادہ

باکہ ایں نقطہ تواں گفت کہ آں سنگین دل　　کشت ما را و دم عیسےٰ مریم با اوست

جند میری کڈھ لے گیا دلبر تے نہیں واقف کوئی
او عیسےٰ ہے مُردہ اوہی بن کون کرے دل جوئی

حافظ از معتقدان است گرامی دارش　　زانکہ بخشایش بس روح مکرم با اوست

حافظ چا کر بیت دہ تیرا کر کجھ اُسدی کاری
ایس نمانے رُوح دی ہوسی تیرے کولوں داری

غزل ۳۲

دارم امید عاطفتے از جناب دوست　　کردم خیانتے و امیدم بعفو اوست

انشاء اللہ دو ماہی تھیں سب مراداں پاساں
کر کے خیانت وچہ معافی رکھیاں ہویاں آساں

دانم کہ بگذرد ز سر جرم من کہ او | گرچہ پری وش است ولیکن فرشتہ خوست

ہے معلوم معاف کرے گا مہرباں گل بُرایاں
وچ جلالت کرے سخاوت خوبیاں وڈیاں پایاں

بے گفتگو چو زلفِ تو دل را ہمے برد | با روئے دلکش تو کرا روئے گفتگو است

گل کتھ باہجوں زلف تساڈی دلنوں لٹ لیجاوے
مکھ سوہنے دے ساہمنے ہو کے کیہڑا عرض سناوے

عمریست تا ز زلفِ تو بوئے شمیدہ ایم | زاں بوئے در مشام دلِ ما ہنوز بوست

زلف تیری دی خوشبو سنگھیاں مدت گذر سدھائی
ہُن تک وچ دماغ میرے دے اوسے دھوڑ دُہائی

ہیچ است آں دہاں کہ ندیدم از و نشان | موئیست آن میان و ندانم کہ آنچہ موست

کجھ ہے وات لبیندا تیرا باہر نام نشانوں
والوں پتلی قامت مستّرا باہر وہم گمانوں

دارم عجب ز نقشِ خیالش کہ چوں نرفت | از دیدہ ام کہ دم بدمش کار شست و شوست

اکھیاں راہیں رُڑھ وسنجایا پانی جگروں سارا
ایپر نقش خیال تیرے دا اوویں رہیا سوہارا

چشمم ازاں گریستم کہ ہر آں کس کہ بگذشت | در دیدہ ام چو دید رواں گفت اینچہ جوست

رو رو ایڈ وہائی پانی ہر اک ویکھ پکارے
ایہہ کوئی نہر وگیندی جیہڑی پل پل ٹھاٹھاں مارے

با سر چو گوئے بر سر کوئے تو باختیم | واقف نشد کسے گرچہ گوئیست و اینچہ کوست

کھینوں وانگن تیرے در تے سر نوں کھیڈ لٹایا
اے پر کھیڈ میری دا نقطہ ہتھ کسے نہیں آیا

حافظ بدست حال پریشان تو ولے | بر یادِ زلفِ یار پریشانیت نکوست

بھانویں حافظ مندی ہے ایہہ خواری سنے حیرانی
اسے پر اندر یاد سجن دے چنگی ہے پریشانی

غزل ۳۳

آن شب قدرے کہ گویند اہل خلوت امشب است | یا رب این تاثیر دولت از کدامی کوکب است

جس نوں رات برات سداون اوہ ہے رات اجو کی
کیہڑے تارے اندر یارب ایہہ تاثیر انوکھی

تا بگیسوئے تو دست ناسزایان کم رسد | ہر دلے در حلقۂ در ذکر یارب یارب است

تاں جے سفلیاں دا ہتھ تیری زلف تلک نہ جاوے
ہر تنے اندر یاد تیری دے ساز سرود بجاوے

کشتۂ چاہ زنخدان توام کز ہر طرف | صد ہزارش گردن جان زیر طوق غبغب است

تاں میں کھوہ محبت اندر ڈب ڈب جان ونجا لواں
کئی ہزاراں اگے ایتھے ڈبے ہوئے پاواں

تاب خوے بر عارضش بین کافتاب گرم رو | در ہوائے آن عرق تا ہست ہر روزش تب است

ویکھ جمال جلالت بھریا سورج شام صباحیں
وچ محبت تپدا رہسی روز قیامت تائیں

اندر آن منزل کہ بر اسپ صبا بندند زین | با سلیمان چون برانم من کہ مورم مرکب است

باد صبا دے گھوڑے اتے جاوے جدا سواری
ہوا سوار کیڑے دا کیکن ماراں نال اوڈاری

شاہسوار من کہ آئینہ دار روئے اوست | تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب است

ماہی میرا جدا چہرہ شیشہ چن پیدا
مٹی سنب گھوڑے دی جس دی سورج تاج فلک دا

آب حیوانش ز منقار بلاغت میچکد | زاغ کلک من بنام ایزد چہ عالی مشرب است

جس دی نوک زبانوں چووے رس رس آب حیاتی
بنکھی قلم میری نے پایا واہ واہ مشرب ذاتی

من نخواہم کرد ترک لعل یار و جام مے | زاہداں معذور داریدم کہ اینم مذہب است

کدے نہ چھڈاں میں اجیہا بادہ عشقے والا
دیہو معافی زاہد مینوں میرا دین نرالا

آنکہ ناوک بر دلم از زیر چشمی مے زند ۔۔۔ قوت جان حافظش در خندۂ زیر لب است

اکھ جھمکے اندر جیہڑا تیر دلے نوں مارے
حافظ اُسدے مِٹھڑے ہاسے وچوں روزی پاوے

غزل ۴۴

سینہ ام ز آتش دل در غم جانانہ بسوخت ۔۔۔ آتشے بود دریں خانہ کہ پیمانہ بسوخت

سڑ کے سینہ بھڑک دلے تھیں اڑے باہر لنبے
ایہہ کوئی اگ دلے وچہ آہی سڑ بل جیوڑا کنبے

تنم از واسطہ دوریٔ دلبر بگداخت ۔۔۔ جانم از آتش ہجرش جانانہ بسوخت

دُوری اندر دلبر کولوں تن من سڑیا سارا
جان نمانی ہجروں ہوئی سڑ بل جیوں انگیارا

ہر کہ زنجیر سر زلف پری روئے تو دید ۔۔۔ شد پریشان و دلش بر من دیوانہ بسوخت

سوہنے مکھہ تے زلف تیری وا کنڈل جس نے ڈٹھا
حال میرے تے جل بل اُس نے جیوڑا اپنا کٹھا

سوزِ دل بین کہ ز بس عاشق دل شمع ۔۔۔ دوش بر من ز سر مہر چو پروانہ بسوخت

سڑن جگر دی اکھیاں راہیں ویکھہ شمع کھل روئی
وانگ پتنگاں ترس کما کے سڑ بل کوئلہ ہوئی

چوں پیالہ دلم از توبہ کہ کردم بشکست ۔۔۔ چوں صراحی جگرم بے مے و پیمانہ بسوخت

توبہ کرنے تھیں دل میرا ٹٹا وانگ پیالے
وانگ صراحی باہجھ شرابوں ہے جگر توں چھالے

ماجرا کم کن و باز آ کہ مرا مردم چشم ۔۔۔ خرقہ از سر بدر آورد و بشکرانہ بسوخت

چھپ کے وعظ نصیحت تائیں مے خانے آ وڑیا
دھیری اکھیاں تھیں من خرقہ شرم حیا دا سڑیا

آشنائی نہ غیر بست کہ دل سوز من است ۔۔۔ چوں من از خویش برفتم دل بیگانہ بسوخت

سڑن دلیدی میری کوئی جیہی مر بیڑی تاہیں
عشقے اندر ساڑ بابجس نے دُونیاں میریاں تائیں

خرقۂ زہد مرا آب خرابات ببرد — خانۂ عقل مرا آتش خمخانہ بسوخت

عشقے دے باڑے وچہ رُڑھیا خرقہ زہداں والا
مے خانے دی اگ وچہ سڑیا خانہ عقلاں والا

ترک افسانہ بگو حافظ و می نوش دمے — کہ نخفتیم شبے شمع و با افسانہ بسوخت

چھڈ ایہہ کوڑیاں گلاں حافظ اک پل نشہ اوڈائیے
گلاں کتھاں اندر کاہنوں ایویں رات لنگھائیے

غزل ۴۷

زاہد ظاہر پرست از حال ما آگاہ نیست — در حق ما ہر چہ گوید جائے ہیچ اکراہ نیست

واقف ناہیں حال میرے دا زاہد وعظ سناوے
مندا چنگا جو کجھ آکھے ساتوں بُرا نہ بھاوے

در طریقت ہر چہ پیش سالک آید خیر اوست — در صراط مستقیم اے دل کسے گمراہ نیست

عشقے اندر سالک اُتے جو گذرے سو واہ وا
سدھی راہیں ٹُردیاں ناہیں لگ دامن پچھتاوا

تا چہ بازی رخ نماید بیدقے خواہیم راند — عرصۂ شطرنج رنداں را مجال شاہ نیست

مٹھی مٹھی چال نہ چھڈیں کجھ نہ کجھ بن جاسی
آخر اک دن نفس کمینہ میدانوں نس جاسی

اینچہ استغناست یارب وینچہ نادر حکمت است — کایں ہمہ زخم نہانست و مجال آہ نیست

ایہہ کیہہ بے پرواہی یارب ایہہ کیہہ حکمت تیری
زخموں زخم ہویا دل ایپر آہ نہ نکلے میری

چیست ایں سقف بلند سادۂ بسیار نقش — زیں معما ہیچ دانا در جہاں آگاہ نیست

بے معلوم تینوں ایہہ کیہہ ہے اُچا چھت گلکاری
کوئی سیانا سمجھ نہ سکے نال عقل دی یاری

صاحب دیوان ما گوئی نمے داند حساب — کاندریں طغرا نشان حسبۃً للہ نیست

مُفتی دفتر عشق میرے دے شاید رحم نہ سکھیا
للہ نظر کرم دا نقطہ سر خطے تے نہیں لکھیا

ہر کہ خواہد گو بیا و ہر کہ خواہد گو برو
گیر و دار و حاجب و دربان درین درگاہ نیست

جو کوئی چاہے آوے بہاویں جو کوئی چاہے جاوے
راکھے تے دربان نہ ایتھے نہ کوئی پھڑے پھڑاوے

ہر چہ ہست از قامتِ ناساز بے اندام ماست
ورنہ تشریفِ تو بر بالائے کس کوتاہ نیست

قد میرے دی ہے بدبختی جو ایہہ پورا ناہیں
نہیں تے خلعت لطف کرم دا چھوٹا نہیں کداہیں

بر درِ میخانہ رفتن کارِ یکرنگاں بود
خود فروشاں را بکوئے میفروشاں راہ نیست

در مے خانے اوتے جاون جیہڑے رند قلندر
ملاں قاضی راہ نہ پاون کوچے رنداں اندر

بندۂ پیرِ خراباتم کہ لطفش دائم است
ورنہ لطفِ شیخ و زاہد گاہ ہست و گاہ نیست

چاکر ہاں میں پیر اپنے دا جس دی رحمت دائم
صوفی صافی رہندے ناہیں رحمت اندر قائم

حافظ ار بر صدر ننشیند ز عالی ہمتی است
عاشقِ دُردی کش اندر بندِ مال و جاہ نیست

وڈی ہمت ہے جے حافظ تاج فقر سر پاوے
نشہ او ڈیلنے والا جگ دیاں قیداں وچ نہ آوے

غزل ۳۶

آں پیکِ نامور کہ رسید از دیارِ دوست
آورد حرزِ جاں ز خطِ مشکبارِ دوست

ایہہ جو قاصد وانگ فرشتے ملک سجن تھیں آیا
مکھ ایہہ سنیہا خوشیاں بھریا دلبر ولوں لیایا

خوش میدہد نشانِ جلال و جمالِ یار
خوش میکند حکایتِ عزّ و وقارِ دوست

اُس دے حسن جمالوں دیوے پکا پتہ نشانی
رہبر دلاسا دلبر والا کرے بیان زبانی

جاں دادمش بمژدہ و خجلت ہمی برم
زیں نقدِ کم عیار کہ کردم نثارِ دوست

سن سن راز سجن دے اپنی جندڑی گھول گھمائی
اے پر ہاں شرمندہ میں تھوں ایہہ خدمت ہو آئی

سپہر سیر دورِ قمر را چہ اختیار ‖ در گردش اند بر حسبِ اختیارِ دوست

کیہہ پھڑ واسا دم دا کوڑی دُنیا دی زندگانی
آخر اک دن باجھ خدا دے سبھناں ہونا فانی

شکرِ خدا کہ از مدد بخت کارساز ‖ بر حسبِ مدعاست ہمہ کار و بارِ دوست

نیک نصیب ہوے رب تھیں واہ واہ دو چاہی
مرضی موافق دلبر دے میں اپنی ہمت پائی

گر بادِ فتنہ ہر دو جہاں را بہم زند ‖ ما و چراغ و چشم و رہِ انتظارِ دوست

واء فتنے دی پٹ دیاوے جیکر دو جگ تائیں
وچ اوڈیکاں ایتھوں رہن اکھیاں شام صباحیں

کحل الجواہرے بمن آر اے نسیم صبح ‖ زاں خاکِ نیک بخت کہ شد رہ گذارِ دوست

اکھیاں کارن سرمہ لیا توں جا اوہ بادِ صبائی
اوس مٹی تھیں جس تے اُوتوں گذریا میرا ماہی

ماییم و آستانۂ عشق و سرِ نیاز ‖ تا خوابِ خوش کرا برد اندر کنارِ دوست

بس ہن میں یاں گلی سجن دی یاں سر عاجز میرا
ویکھئے ہن وچہ بغل ماہی دے جا ہندا ہے کیہڑا

دشمن بقصدِ حافظ اگر دم زند چہ باک ‖ منت خدائے را کہ نیم شرمسارِ دوست

کیہہ ڈر جے کر حافظ تے ہُن سو دشمن چڑھ آوے
یار میرا جد راضی یانزی پیش نہ اُسدی جاوے

غزل ۴۳

زلفت ہزار دل بیکے تارِ مو بہ بست ‖ راہِ ہزار چارہ گر از چار سو بہ بست

حسن تیرے نے ہر خوبی وچہ لکھاں بنھ بہالے
کئی ہزار علاجی آئے کوئی پیش نہ جائے

تا عاشقاں ببوئے نسیمش دہند جان ‖ بکشود نافہ و در سرِ آرزو بہ بست

تاں جے عاشق خوشبو تیری لے کے جان ونجائیے
نُوہ کھول کستوری والا سب دُر بند کرائیے

شیدا ازاں شدم کہ نگارم چو ماہِ نو　　ابرو نمود و جلوہ گری کرد و رو ببست

رنگ رنگیلے سوہنے مکھ تے تاں ہن جان وسجائی
چڑھکے وانگن چن نویں دے جھاتی فیر نہ پائی

ساقی بچند رنگ مے اندر پیالہ ریخت　　ایں نقشہا نگر کہ چہ خوش در کدو ببست

رنگا رنگ شراب سجن نے وچ پیالے پایا
نال ہزاراں نقش نگاراں تنبو خوب سجایا

یارب چہ سحر کرد صراحی کہ خونِ خم　　بانغمہائے قلقلش اندر گلو ببست

ایہہ کیہہ جادو ایہہ کیہہ منتر ایس صراحی پڑھیا
گل دے اندر جوش شرابوں قلقل ہووے اڑیا

دانا چو دید بازیِ ایں چرخ حقہ باز　　ہنگامہ باز چید و درِ گفتگو ببست

ایس مکار زمانے دی چال دلبر کھیڈ پچھانی
کجھ نہاراں بچہ کچا وا چکیا دانہ پانی

مطرب چہ نغمہ ساخت کہ در پردہ سماع　　براہل وجد و حال در ہائے ہو ببست

ایس گویئے پردے اندر ایہہ کیہہ اگ جگایا
تخت ہٹن صوفیاں کولوں پل دے وچ چھوڑایا

حافظ ہر آنکہ عشق نورزید و وصل خواست　　احرام طوف کعبۂ دل بے وضو ببست

باہجھ پریموں حافظا جس نے تانگ وصل من لائی
بن وضو حج کرنے اوتے کوڑی حرص جمائی

مرحبا اے پیک مشتاقاں بدہ پیغامِ دوست　　تا کنم جاں از سرِ رغبت فدائی نامِ دوست

سکھ سنیہا دلبر سندا دیہہ قاصد میں واری
نام نشان سجن توں واراں تاں میں جان پیاری

والہ و شیداست دائم ہمچو بلبل در قفس　　طوطیِ طبعم ز شوق شکر و بادامِ دوست

بلبل وانگن پنجرے اندر جان میری دا طوطا
لذت شوق وصال تیرے وچ رہے ہمیش کھلوتا

زلفِ او دام است و خالش دانہ آن دام من
بر امید دانہ او فتادم اندر دام دوست

زلفاں دی پھاہی وچہ دلبر دانہ خال سٹا کے
پھڑیا جان میری دا پنکھی پھاہی وچہ پھسا کے

سر ز مستی بر نگیرد تا بہ صبح روز حشر
ہر کہ چوں من در ازل یک جرعہ خورد از جام دوست

مستی وچوں سر نہ چکسی تاکن روز قیامت
میرے وانگن جیہنے پیتا بادہ عشق امانت

من نوشتم نامہ از شرح حال خود ولے
درد سر باشد نمودن بیش ازیں ابرام دوست

لکھیا میں دلے دا حال اپر چنگا نہیں کیتا
پیا لکھیا ناں نیکاں تائیں چنگا ناہیں سیتا

میل من سوئے وصال و قصد او سوئے فراق
ترک کام خود گرفتم تا بر آید کام دوست

مینوں تاہنگ وصل دی رہندی ہتے اودو چہ جدائی
منیں میں رضا حق اسدی کرے جو چاہے بھائی

گرد چشم گشتم در دیدہ ہم چوں توتیا
خاک راہے کاں مشرف گردد از اقدام دوست

او سید سے پیراندی جے مٹی ہتھ کدے آ جاوے
سرمے وانگن اکھیاں اندر جیوڑا میرا پاوے

حافظ اندر درد او میسوز و بادرماں بساز
زانکہ درمانی ندارد درد بے درمان دوست

سڑ نت درد غماں توچہ حافظ ڈھونڈ علاج نہ کائی
عشقے والا درد نہ جاوے کدئیں نال دوائی

غزل ۹۱

آں پری چہرہ کہ دوش از بر ما رفت
آیا چہ خطا دید کہ از راہ خطا رفت

کل اساڈے کولوں ٹر گیا سوہنا چپ چپیتا
خبر نہیں کیہہ ڈٹھا اوس نے عیب جہڑا میں کیتا

تا رفت مرا از نظر آں چشم جہاں بین
کس واقف ما نیست کہ از دیدہ چہا رفت

جند دا نور اکھیاں دا میرا اکھیاں وچوں گیا
کیہہ کوئی جانے حال میرے نوں ہویا حال کویہا

بر شمع نرفت از گذر آتش دل دوش — آں دود کہ از سوزِ جگر بر سرِ ما رفت

شمع اُوتے نہ آئی ہوسی جیہی سوز خواری
جو کل میرے سوز جگر تھیں اُٹھی دہواں دھاری

دور از رخِ تو دمبدم از گوشۂ چشم — سیلابِ سرشک آمد و طوفانِ بلا رفت

دوری اندر دم دم میرے اکھڑے گوشیوں سایاں
چڑھ طوفان محبّت ندیاں وگ وگ لنگھ سدھایاں

از پائے فتادیم چو آمد شبِ ہجراں — در درد بماندیم چو از دست دوا رفت

رات وچھوڑے والی اندر ڈگا کر کر زاری
باہجھ دواؤں دُکھیں دردیں ساری رات گذاری

دل گفت وصالش بدعا باز تواں یافت — عمریست کہ عمرم ہمہ در کارِ دُعا رفت

منگ دعائیں ملسی دلبر غیبوں کو کاں پیّاں
وچہ دعاواں عمر لنگھائی ساریاں اینویں گیّاں

احرام چہ بندیم کہ آں قبلہ نہ اینجا است — در سعی چہ کوشیم کہ از مروہ صفا رفت

قبلہ کعبہ لبھّے نائیں بنھ احرام کیہ جانواں
باہجھ صفاؤں مروہ اُوتے میں کیہ سعی جتانواں

دی گفت طبیب از سرِ حسرت چو مرا دید — ہیہات کہ درد تو ز قانونِ شفا رفت

وَیدی میرے ہو افسوسی نیڑے ہو کے کہیا
وچہ قانون شفا دے تیرا کوئی علاج نہ رہیا

اے دوست بپرسیدنِ حافظ قدمی نہ — زاں پیش کہ گویند کہ از دارِ فنا رفت

اے دلبر آ پچھ کدے تے حافظ نوں پا پھیرا
اگّے اوس تھیں جیدوں لوکائی پڑھے جنازہ میرا

غزل ۴

منم کہ گوشۂ میخانہ خانقاہِ منست — دعائے پیرِ مغان وردِ صبحگاہِ منست

گوشہ مے خانے دا جیہڑا ہے اوہ حجرہ میرا
اُٹھ سویرے نِت گوّاں میں پیر مغاں دا سہرا

گرم ترانۂ چنگ صبوح نیست چہ باک | نوائے من بسحر آہ عذر خواہ منست

ساز سرود رباب سرنگی کجھ جے کول نہ میرے
اکو سروجھلی دی میری کافی وقت سویرے

ز پادشاہ و گدا فارغم بحمد اللہ | گدائے خاک در دوست پادشاہ منست

شکر الٰہی فارغ ہو یا شاہ گداؤں پکا
منگتا گلی تیری دا جیہڑا میرا ہے اوہ مکہ

غرض ز مسجد و میخانہ ام وصال شما است | جز ایں خیال ندارم خدا گواہ منست

بھانویں ہیں مے خانے جانواں بھانویں وڑاں مسیتی
وصل تساں میں قسم الٰہی ہور نہ نیتی

مرا گدائے تو بودن ز سلطنت بہتر | کہ ذلّ جور و جفائے تو عز و جاہ منست

گلی تیری دی خاص گدائی شاہی کنوں بھلیری
خواری زاری تیری اندر وڈی عزت میری

اگر بہ تیغ اجل خیمہ بر کنم ورنہ | رمیدن از در دولت نہ رسم و راہ منست

گلی تیری وچ ڈگا رہساں مرنے تاکن دلیئے
رسم اساڈی جتھے رہیئے اوتھے ہی مر جائیے

ازاں زماں کہ بریں آستان نہادم روئے | فراز مسند خورشید تکیہ گاہ منست

جس دن واہیں در تیرے تے آکے سیس نوایا
اوسے دن دا سورج تائیں تکیہ اپنا پایا

گناہ اگرچہ نبود اختیار ما حافظ | تو در طریق ادب کوش و گو گناہ منست

بھانویں پاپ کماناں حافظ وس نہ ساڈے جاپے
پر توں اُکا ادب نہ چھڈیں آکھیں کیتا آپے

غزل

لعل سیراب بخون تشنہ لب یار منست | از پئے دیدن او دادن جان کار منست

لہو ترہائے ہوٹھ رنگیلے رکھے دلبر میرا
جان ونجا کے درشن پاناں اوہناں دا کم میرا

شرم ازاں چشم سیاہ بادش و مژگان دراز | ہر کہ دل بردن او دید و در انکارِ منست

سوہنیاں نقشاں بانکیاں لگے شالا مونہہ نکلاوے
جیہڑا ویکھ اوہناندی لوٹی ہٹ مینوں بد لاوے

ساربان رخت بدروازہ مبر کاں سر کوہ | شاہراہیست کہ منزل گہ دلدارِ منست

چاکے بھار سنت دل بیٹھ نہ دُر دلبر دے
ایتھے دلبر میرا اکثر اندر عیش امن دے

بندۂ طالع خویشم کہ دریں قحط وفا | عشق آں لولی ترا است خریدارِ منست

واہ واہ بھاگ میرے جو اندر ایس پلید زمانے
آپے عشق خرید یا مینوں کر کر کئی بہانے

طبلۂ عطر گل و درج عبیر افشانش | فیض یک کرشمہ ز بوئے خوش عطارِ منست

عنبر عود گلاب عطر وچ جو خوشبویاں آیاں
اوس عطار میرے فیضوں سبے خوبیاں پایاں

باغباں ہمچو نسیمم ز در خویش مراں | کآب گلزار تو از اشک چو گلنارِ منست

وانگ ہوا دے مینوں مالی در تھیں رد نہ اڑیا
میرے پانی اکھیوں رہندا باغ تیرا ہت کھڑیا

شربت قند و گلاب از لب یارم فرمود | نرگس او کہ طبیب دلِ بیمارِ منست

دل بیمار تیرے داوَیدی دم دم پیا پکارے
بوسہ دلبر دا لا تیرا خاص علاج پیارے

آں کہ در طرز غزل نکتہ بہ حافظ آموخت | یار شیریں سخن نادرہ گفتارِ منست

جس نے حافظ تائیں نکتے غزلاں وچ سکھائے
اوہ آپی ہے دلبر جتھے وہم خیال نہ جائے

غزل ۴۳

روزگاریست کہ سودائے بتاں دین منست | غم ایں کار نشاطِ دلِ غمگین منست

مدت گذری عشقے اندر تھا کہ دوانے وڑیا
دکھیا جیوڑا ایسے ایتھے راضی رہندا اڑیا

دیدنِ روئے ترا دیدۂ جان مے باید وین کجا مرتبۂ چشمِ جہاں بین من است

دِل دیاں اکھیاں باہجہ نہ ہووے حاصل درشن تیرا
جگ دیاں اکھیاں ویکھ نہ سکن تیرا نوری چہرا

تا مرا عشقِ تو تعلیمِ سخن گفتن کرد خلق را وردِ زبان تحسین من است

عشق تیرے نے سبق پڑھایا شعر سخن اجید دا
وِرد وظیفہ کرے لوکائی صفت میرے پیدا تند دا

دولتِ فقر خدایا بہ من ارزانی دار کین کرامت سببِ حشمت و تمکین من است

یارب دولت گنج فقر دی بخش عنایت کر کے
نام میرے پیا دیوے نگارا تاں عرشاں اُتے چڑھ کے

واعظِ سخن شناس این عظمت گو مفروش زانکہ منزل گہِ سلطان دل مسکین من است

اے دِل وِچ نہ ایہہ دِل نوری ہو دے دنیا داری
ایہہ ڈیرا سلطان سخی دا نہ کر ایڈ خواری

یارب این کعبۂ مقصود زیارت گہِ کیست کہ مغیلانِ طریقش گل و نسرین من است

کِس دی خاطر ایہہ دِل نوری یارب بن تن آیا
جس دے راہ دے کنڈیاں تائیں پھل چنبیلی پایا

یارا باش کہ زیبِ فلک و زینتِ دہر از مہ روئے تو و اشک چو پروین من است

سنگی رہ اساڈا تاں ایہہ زینت جگ فلک دی
مکھ تیرا تے انسو میرے رکھسن نت چمک دی

حافظ از حشمتِ پرویز دگر قصہ مخواں کہ لبش جرعہ کش خسرو شیرین من است

جگ دے نام نشانا نوں لے حافظ چھیڑ نہ جھیڑے
ایہہ بھی سب بنائے ہوئے دلبر تیرے میرے

غزل ۴۱

اے شاہدِ قدسی کہ کشد بندِ نقابت اے مرغِ بہشتی کہ دہد دانہ و آبت

کون لباس دوے تیرے دلبر پاندا ہوسی
اے مرغ بہشتی دانہ پانی کون کھواندا ہوسی

خوابم بشد از دیدہ ازیں فکر جگر سوز
کاغوش کہ شد منزل آسایش و خوابت

ایہناں سوچاں اندر اکھیوں نیندر گئی گوائی
کس دے کول امن وچہ بہندا رہندا ہوسیں راتی

درویش تے بری و ترسم کہ نہ باشد
اندیشہ امرزش و پروائے ثوابت

اپنے دَرِ دِیاں مسکیناں نوں کدیں پچھیں ناہیں
خوف عذاب ثواب دے لے وچہ شاید تیرے ناہیں

راہ دل عشاق زد آن چشم خماری
پیداست ازیں شیوہ کہ مست است شرابت

مست چشم متوالی تیری لٹ لیا دِل ساڈا
ایتھوں ثابت ہو یا ڈاہڈا مست شراب تساڈا

تیرے کہ زدی بر دلم از غمزہ خطا رفت
تا باز چہ اندیشہ کند رائے صوابت

کیتے نظر توں جو دِل تے جو توں تیر چلایا
گیا خطا ہُن دیکھئے کیہہ کجھ سوچیں یار خدایا

ہر نالہ و فریاد کہ کردم نشنیدی
پیداست نگارا کہ بلند است جنابت

رو رو کیتے بہتے تہلے پر توں اِک نہ سُنیاں
تاں دربار تیرا اچا ناں چھت اوچیرا اجنیاں

اے قصر دل افروز کہ منزل گہ انسی
یارب نکناد آفت ایّام خرابت

اے اوہ قدسی نوری حجرے ڈھہے حلق امرد ے
شالا اوہ نہ آوے تتی وچہ اپنے گھردے

دور است سر آب دریں بادیہ ہشدار
تا غولِ بیابان نہ فریبد بہ سرابت

ہوش کریں اِس جنگل اندر پانی مِلنا اوکھا
بھکھ لوٹے مت شیطان دسکے دیوے آنہ دھوکھا

تا در رہ پیری بچہ آئین روی ای دل
بارے بغلط صرف شد ایّام شبابت

وچ بڈھیپے راہ محبّت اے دِل کیکن چلّیں
وقت جوانی مفت گوایا رو رو راہیں مریں

حافظ نہ غلامیست کہ از خواجہ گریزد | لطفے کن و باز آ کہ خرابم ز عتابت

حافظ چاکر نہیں اجیہا جو تیتھوں نس جاوے
رحم کما مڑ آ اکواری مر گیا ایسے بھلے

غزل ۴۴

باغ مرا چہ حاجت سرو و صنوبر است | شمشاد سایہ پرور من از کہ کمتر است

سرو صنوبر دی کی حاجت باغ میرے نوں یارا
اکو ہی شمشاد بہتیرا جگ تے جھلتن مارا

اے نازنین پسر تو چہ مذہب گرفتۂ | کت خون ما حلال تر از شیر مادر است

اے نازک متوالے چھوہرے توں کیہہ مذہب بنایا
ماں دے شیر دں ودھ کے ساڈا خون حلال بنایا

چوں نقش غم ز دور بہ بینی شراب خواہ | تشخیص کردہ ایم مداوا مقرر است

دنیا دا غم آوے جے کر پی شراب پراناں
مدتوں دا ورتارا ساڈا ایہو نسخہ اوڑاں

یک قصہ بیش نیست غم عشق وایں عجب | از ہر کسے کہ می شنوم نامکرر است

اکو ہے بیان اساڈا اندر عشق کہانی
دکھیئے لکھاں ہتے غم اکو آوے بڑی حیرانی

از آستان پیر مغان سر چرا کشم | دولت دریں سرا و کشایش دریں در است

پیر مغان دے کوچیوں کیکن سر اپناں چالواں
دولت رزق فراخی سب کجھ ایسے گھر وچ پالواں

مے وعدہ داد وصلم و در سر شراب داشت | امروز تا چہ گوید و بازش چہ در سر است

مستی اندر وصل اپنے دا دلبر کیتا وعدہ
ویکھیئے اج نہ سرتی اندر کہے نہ ہور ارادہ

تا آبروئے فقر و قناعت نمی بریم | با پادشاہ بگو کہ روزی مقدر است

اسی کدے نہیں ہتھوں دیندے عزت فقر فقیری
ساڈا رزق مقدر نہ وچ شاہی لتے امیری

شیراز و آبِ رکنی و آں بادِ خوش نسیم ॥ عیبش مکن کہ خالِ رخِ ہفت کشور است

واہ شہر شیرازی ملک میرے وی نلے ٹھنڈا پانی
سَت ولایتاں دے مونہہ اُتے ایہہ اک خال نشانی

فرق است ز آبِ خضر کہ ظلمات جائے اوست ॥ تا آبِ ما کہ منبعش اللہ اکبر است

کِتھے آبِ حیات خضر دا کِتھے بادہ ساڈا
اوہ ہے وِچ ہنیرے تے ایہہ اسمِ اعظم وِچ ڈاہڈا

در کوئے ما شکستہ دلی میخرند و بس ॥ بازارِ خود فروشی ازاں سوئے دیگر است

ناچیزی مسکینی میرے دَر اُتوں ہتھ آوے
جس نے خودی وہاجنی ہووے زاہد دے گھر جاوے

حافظ چہ طرفہ شاخِ نباتیست کلکِ تو ॥ کش میوہ دلپذیر تر از شہد و شکر است

حافظ قلم تیری دیاں گلاں واہ مٹھیاں واہ مٹھیاں
شہد شکر بھل جاوے اُستوں جس نے سُنیاں ڈٹھیاں

غزل ۵۹

شگفتہ شد گلِ حمرا و گشت بلبل مست ॥ صلائے سرخوشی اے عاشقانِ بادہ پرست

کھڑیا پھل سُنہری بلبل مست ہوئی دیوانی
اٹھو نشہ اُڈاؤ رندو دور ہوئی حیرانی

اساسِ توبہ کہ در محکمی چو سنگ نمود ॥ بہ بیں کہ جامِ زجاجی چگونہ اش بشکست

توبہ جیہڑی پتھر وانگن نہیں سی ٹٹن والی
ویکھو کیکن توڑیا اُستوں نازک جیہی پیالی

بیار بادہ کہ در بارگاہِ استغنا ॥ چہ پاسبان و چہ شاہ و چہ ہشیار و چہ مست

لیا شراب جو بے پرواہی والے کوچے اندر
اکو جیہے نے کل راجے رانے رِند قلندر

ازیں رباط دو در چوں ضرورتست رحیل ॥ رواق طاقِ معیشت چہ سر بلند و چہ پست

کوچ ایس فناہ دیوں چوں جد چلنا جد چلنا
تاں پھر اُوچا نیواں درجہ کیہہ ملنا کیہہ ملنا

مقامِ عیش میسر نمی‌شود بے رنج | بلے بحکمِ بلا بستہ اند روزِ الست

دُکھاں درداں باہجھ نہ لبھے ہرگز ذات الٰہی
رنج مصیبت والی چھٹی ازلوں ایس لکھائی

بہست و نیست مرنجاں ضمیر و خوش می‌باش | کہ نیستی است سرانجام ہر کمال کہ ہست

نہ کر غم خوش رہ ہمیشہ لبھے یا نہ لبھے
پیوے زوال کمالیت نوں اکثر جان سبھے

شکوہِ آصفی و اسپِ باد و منطقِ طیر | بباد رفت و ازاں خواجہ ہیچ طرف نہ بست

تخت ہوائی باد صبائی نالے شاہنشاہی
ویکھ ہوئے برباد سلیمان آخر خاک اُڈائی

بیال و پر مرو از رہ کہ تیرِ پرتابی | ہوا گرفت زمانے ولے بخاک نشست

حرص ہوائے بازو تکیں مکے بیٹھ نماناں ہیکے
اُڈ اُڈ تیر ہوا وچ آخر آوے تھلے بھونکے

زبانِ کلکِ تو حافظ چہ شکرِ آں گوید | کہ تحفۂ سخنش می‌برند دست بدست

قلم تیری تحقیں حافظ کیکن ہووے شکر گذاری
تحفہ کر کے گلاں جیہں دیاں کھڑے لوکائی ساری

زلفِ آشفتہ و خوئے کردہ و خنداں لب و مست | پیرہن چاک و غزل خوان و صراحی در دست

ہتھ صراحی زلف پریشاں مست الست شرابی
چاک گریباں غزلاں پڑھدا ہسدا اکھ متابی

نرگسش عربدہ جوئی و لبش افسوس کناں | نیم شب مست ببالینِ من آمد بنشست

اکھ لڑاکی لب افسوسی ویلے رات ادھوری
بیٹھا آن سرہانے میرے دلبر چوری چوری

سر فرا گوشِ من آورد بہ آوازِ حزیں | گفت کاے عاشقِ شوریدۂ من خواب ہست

کن میرے دے سر کر نیڑے نال آواز نمانے
آکھن لگا عاشق میرے نیندر دے مستانے

عاشقاں راچنیں بادۂ شبگیر دہند　　کافرِ عشق بود گر نبود بادہ پرست

دیہن اجیہا بادہ جیہنوں رات جگاون والا
جے نہ پیوے کافر ہوندا عشقے وچہ متوالا

برو اے زاہد و بر دُرد کشاں بادہ مگیر　　کہ ندادند جز ایں تحفہ بما روزِ الست

جاہ لے زاہد رنداں تائیں نہ کر نوکاں ٹوکاں
روز ازل دے اہو تحفہ ملیا رنداں لوکاں

آنچہ او ریخت بہ پیمانۂ ما نوشیدیم　　اگر از خمرِ بہشت است و گر از بادہ مست

جو کجھ اُوس نے وچہ پیالے پایا یاراں پیتا
بھانویں پاک پلید سے بھانویں عذر اساں نہ کیتا

خندۂ جامِ مے و زلفِ گرہ گیرِ نگار　　اے بسا توبہ کہ چوں توبۂ حافظ شکست

زلف ڈنگیری شکل لوٹیری دلبر نے دکھلا کے
حافظ وانگن لکھاں تائیں بے خود کیتا آکے

غزل ۴۷

ای ہمہ صورت ارتنگ دلربائے تو بست　　کشاد کار من اندر کرشمہائے تو بست

واہ واہ کیہی شکل لوٹیری تیری رب بنائی
شاخ وصل دی جیہدے جلویاں اندر میری لائی

ہزار سروِ چمن را بخاک راہ نشاند　　زمانہ تا قصب زرکش قبائے تو بست

لکھاں سوہنیاں موہنیاں تائیں مٹی وچہ رولایا
لا پوشاک نورانی جیہڑے ویلے جگ سجایا

مرا و مرغِ چمن را ز دل ببرد آرام　　سحر گہاں کہ دل ہر دو در نوائے تو بست

مینوں نالے بلبل تائیں لٹ کھڑیا سُر تیرے کے
وسنجلی دی آواز سویرے سُنیا جدکن دھکے

ز کار ما و دلِ غنچہ بس گرہ بکشود　　نسیم صبح چو دل در رہِ ہوائے تو بست

مقصد میرے تے غنچے دے سارے عقدے کھولے
واؤ فجر نے وچہ محبت جدم مارے جھولے

مرا بہ بند تو دوران چرخ راضی کرد ۔۔۔ ولے چہ سود کہ سر رشتہ در رضائے تو بست

راضی کیتا عشق تیرے وچہ قسمت مینوں بنھ کے
پر جو کجھ ہتھ آیا میرے حکم رضا دا منّ لئے

چو نافہ بر دل مسکین من گرہ مفگن ۔۔۔ کہ عہدہ با سر زلف گرہ کشائی تو بست

نہ بنھ عاجز جیوڑا میرا نافے وانگن یارا
وعدہ زلفاں نال اساڈا درشن بارہ پیارا

تو خود حیات دگر بودی در زمان وصال ۔۔۔ خطا نگر کہ دل امید وفائے تو بست

جد توں آپے آہا زندہ وچہ زمانے
عیب کیتائیں وچہ وفا دے بیٹھا رہیا دہ گلانے

ہم از نسیم تو روزی کشائشے یابد ۔۔۔ چو غنچہ ہر کہ دل خویش در ہوائے تو بست

وانگ کلی دے اکثر اوہ دل کھڑی اکس دہاڑے
وچہ محبت تانگھاں اندر جیہڑا وقت گذارے

ز دست جور تو گفتم ز شہر خواہم رفت ۔۔۔ بخندہ گفت برو حافظا کہ پائے تو بست

اکدن آکھیا ظلم تیرے تھیں جاساں ہور کتھائیں
اگوں آکھن لگا حافظ کس بدھا تدھ تائیں

غزل ۴۴

اے ہدہد صبا بسبا مے فرستمت ۔۔۔ بنگر کہ از کجا بہ کجا مے فرستمت

اے قدسی شہبازا تینوں لاہوت پہنچا کے چھڈساں
ویکھیں من میں کتھوں تاکن تیرے تائیں کھڑساں

حیف است طائرے چو تو در خاکدان دہر ۔۔۔ زینجا بآشیان وفا مے فرستمت

ہے افسوس جو تیرے جیہا قدسی ایتھے پالواں
ایتھوں آہلنے وحدت اندر چل تینوں پہنچاواں

در راہ عشق مرحلہ قرب و بعد نیست ۔۔۔ می بینمت عیان و دعا مے فرستمت

عشقے اندر دوری والی کوئی گل کتھ ناہیں
حاضر ناظر لبھیں تدھی کر دا رہاں دعائیں

ہر صبح و شام قافلۂ از دعائے خیر | در صحبت شمال و صبا مے فرستمت

نت دعائیں خیر عافیت والیاں گھٹیاں بھنکلے
بادِ صبا وچہ گھلاں تینوں سجنوں لُبھیوں وکّے

در روئے خود تفرج صنع خدائی کُن | کیں آئینہ خدائے نما مے فرستمت

آپنے آپ اندر پا جھاتی ویکھ جمال الٰہی
ایہ شیشہ رب وکھین والا بھیجیا تدھ ول ماھی

تا لشکر غمت نکند ملک دل خراب | جان عزیز خود بنوا مے فرستمت

فوج غماں دی تاں نہ پاوے دل تے آویرانی
جان پیاری اپنی بھیجاں تاں ہووے قربانی

بردم غمی دوست مراد بگو بہ ناز | کایں تحفہ از برائے خدا مے فرستمت

سٹ غماں وچہ پر اک موہوں ناں دوں بولیں اڑیا
جو ایہہ تحفہ درد غماں ندا اللہ تینوں گھلیا

اے غائب از نظر کہ شدی ہمنشین دل | میگویمت دعا و ثنا مے فرستمت

دِل وچہ ہیں تے لبھیں نائیں اے اوہ محرم دِلدے
نت درود دعائیں بھیجاں اندر ذوق وصل دے

مطربان ز شوق منت آگہی دہند | قول و غزل بساز و نوا مے فرستمت

تاں قوال اساڈے شوقوں تینوں خبر سُناوے
سازاں نال سجاکے دوہڑے ایہہ دِل نت گرلاوے

ساقی بیا کہ ہاتف غیبم بمژدہ گفت | با درد صبر کن کہ دوا مے فرستمت

اساقی اج ہاتف کولوں خبر خوشی دی پائی
صبر کماوچہ درد غماں دے ملسی تینوں ماہی

حافظ سرود مجلس ما ذکر خیر تست | تعجیل کن کہ اسپ و قبا مے فرستمت

حافظ راگ نساڈا اساڈی مجلس خوب سجاوے
ہو ہوشیار ہن جوڑا گھوڑا تینوں گھلیا جاوے

غزل ۹۴

اے غائب از نظر بخدا مے سپارمت		جانم بسوختی و بدل دوست دارمت

اے پردیسی سجناں تینوں سونپیا اللہ تائیں
ساڑ و سجا لو پر میں تینوں ویکھاں تھائیں تھائیں

تا دامن کفن نہ کشم زیر پائے خاک		باور مکن کہ دست ز دامن بدارمت

جد تک مٹی کفن میرے دی اڈسی نہ بھر بھر کے
پچھا تیرا موُل نہ چھڈساں مگرے جاساں اُڈ کے

گر بایدم شدن سوئے ہاروت بابلی		صد گونہ ساحری بکنم تا بیارمت

بھاویں کول ہاروت فرشتے جاناں پوے اساں نوں
تنتو تنتو جادو کر کے لیاساں اپنے کول تساں نوں

محراب ابروان بنما تا سحر گہے		دست دعا برآرم و در گردن آرمت

دس محراب ابرو وا تاں میں سامنے بیٹھ سویرے
کڈھ کے ہتھ دعا دے تینوں پھڑ بٹھلاواں نیڑے

خواہم کہ پیش میرمت اے بیوفا طبیب		بیمار باز پرس کہ در انتظارمت

پیا اوڈیکاں آ کو اہدی اے طبیب حقانی
ایہہ دکھیا تاں سامنے تیرے دیوے جان نمانی

صد جوئے آب بستہ ام از دیدہ در کنار		بر بوئے تخم مہر کہ در دل بکارمت

رو رو اکھیوں ندیاں نکلے دم دم پیا وگانواں
دل تے تخم محبت تائیں پانی دیندا جانواں

خونم بریز و از غم ہجرم خلاص کن		منت پذیر غمزہ خنجر گذارمت

وڈھ سر میرا تے کڈھ مینوں درد غماں تھیں باہر
میں تلوار احسان تیرے دا بنساں تھاں جاکر

مے گریم و مرادم ازیں چشم اشکبار		تخم محبت است کہ در دل بکارمت

رونے تھیں ایہہ آساں تاں میں تخم محبت والا
دے دے پانی اکھیوں پالاں کر کر دون دوبالا

گردیدہ دلم کند آہنگِ دیگرے
آتش زنم بر آن دل و دیدہ بر آرمت

دِل میرا جے ہوری پلسے کدھیں پاوے جھاتی
پھوک دیئے نوں باہر کڈھاں اکھیاں پٹ کے کاتی

بازم دہ از کرم بر خود بابسوز دل
در پات دم بدم گہر از دیدہ بارمت

کول بلاکر پھر میرے تے یاں پھر پھوک ہوا تا
رت تیرے درر و ندا رہندا عاجز گیا گواتا

حافظ شراب و شاہد و رندی نہ وضعِ تست
فی الجملہ مے کنی و فرو می گذارمت

حافظ شکل نہیں ایہہ تیری رندی مستی والی
کریں کوتاہیاں تے میں بخشاں کرکے ہمت عالی

غزل ۵

پیمانِ خواجہ و حق قدیم و عہد درست
کر مونس دم صبح دم دعائے دولت تست

قسم میں نوں ہے خواجہ مستاں نال لے عہد قدیمی
نال عنایت تیری پاتوں فجری فیض نعیمی

سر خطِ من کہ ز طوفانِ نوح دست ببرد
ز لوح سینہ نیارست نقش مہر تو شست

بھاویں نوح طوفانوں وڈھیا ہاں اکھیا نہ میرا
پر سینے توں رُہڑیا ناہیں نقش محبت جیہڑا

بکن معاملہ وایں دل شکستہ بخر
کہ با شکستگی ارزد بصد ہزار درست

بن کے یار خرید ایہہ دِل ٹٹا ہویا میرا
ٹٹا ہویا بھی لکھ ہزاروں سستا جان بہتیرا

شدم ز عشق تو شیدائی کوہ و دشت ہنوز
نمے کنی بترحم نطاق سلسلہ سست

وِچ پہاڑاں جوہ اُجاڑاں عشق تیرے نے سٹیا
ہُن تک ترس نہ آیا تینوں تیرا ظلم نہ گھٹیا

ملامتم بخرابی مکن کہ مرشد عشق
حوالتم بخرابات کرد روز نخست

نہ کر عیب ملامت کیوں جے عشقے دے متوالے
ازلوں میں نوں مے خانے دے کیتا چا حوالے

دلا طمع مبر از لطفِ بے نہایت دوست ۔۔ چو لاف عشق زدی سر بیا ز چابک و چست

دیکھ مروت دلبر والی خودیاں وچ نہ آویں
جے توں عشقے بازی لائی سر توں کیہڑا وی بچاویں

زبان مور بہ آصف دراز گشت ازاں ۔۔ کہ خواجہ خاتم جم یاد کرد و باز نجست

تاں آصف نے کیڑے کولوں عزت خاک رولائی
آپنے قصر جو بلکے شاہ دی ڈھونڈدی منتھ پائی

بصدق کوش کہ خورشید زائد از نفست ۔۔ کہ از دروغ سیہ روئے گشت صبح نخست

صادق ہو تاں نفس تیرا جیویں سورج لاٹاں مارے
کذبوں نام صبح دا کاذب رہے ہنیر اسارے

مرنج حافظ و از دلبراں وفا کم جو ۔۔ گناہِ باغ چہ باشد چو ایں گیاہ نرست

بھال نہ حافظ پیاریاں کولوں کدھیں عہد وفائیں
اُگے نہ جد باغ محبت عیب باغیچے ناہیں

غزل ۵

خلوت گزیدہ را بتماشا چہ حاجت است ۔۔ چوں کوئے دوست ہست بصحرا چہ حاجت است

سیر تماشے دی کی حاجت صابر شاکر تائیں
مجلس دلبر چھڈکے کیہڑا جاوے وچ بلائیں

جاناں بحاجتی کہ ترا ہست با خدا ۔۔ آخر دمے بپرس کہ ما را چہ حاجت است

صدقے اُسدے جیہڑی حاجت چاہیں رب تھیں لیئے
لوڑ اساڈی بھی پچھ کدیں ترس کما کے سجنے

اے بادشاہِ حسن خدا را بسوختیم ۔۔ بارے سوال کن کہ گدا را چہ حاجت است

اے اوہ ملک حسن دے والی سڑ بلیا دل میرا
اور کنے پچھ منگتے کولوں کیہہ ہے مطلب تیرا

ارباب حاجتیم و زبان سوال نیست ۔۔ در حضرت کریم تمنا چہ حاجت است

بے شک ہاں میں لوڑاں والا منگ نہیں پر سکدا
حاضر ناظر ذات الٰہی منگن دا کیہہ لگدا

جام جہاں نماست ضمیر منیر دوست ۔ اظہار احتیاج خود آنجا چہ حاجت است

جام جہاں نما ہے شیشہ دل میرے دلبر دا
منگن دی کجھ لوڑ نہ اوتھے اوہ واقف گل گل دا

آن شد کہ بار منت ملاح بردمے ۔ گوہر چو دست داد بدریا چہ حاجت است

بھار ملاح دے چکن والا گیا زمانہ میرا
موتی ہتھ لگا ہن میرے دریا جاوے کیہڑا

اے مدعی برو کہ مرا با تو کار نیست ۔ احباب حاضر اند باعدا چہ حاجت است

اے ہنکار یا جاوہ ہن ایتھے تیرا کم کیا ئی
غیراں دی ہن لوڑ نہ کوئی حاضر میرا ماہی

محتاج جنگ نیست گرت قصد خون ماست ۔ چوں رخت ازان تست بہ یغما چہ حاجت است

جے سر میرا چاہیئے تینوں حاجت نہیں لڑندی
جو کجھ ہے جد ہے سب تیرا لوڑ کیہہ لٹ کرن دی

اے عاشق گدا چو لب روح بخش یار ۔ میداندت وظیفہ تقاضا چہ حاجت است

ماہی دے ہوٹھاں وچ ہے جد زندگی تیری پیارے
جھگڑا کرنے دی نہیں حاجت تینوں مذہب چلکے

حافظ تو ختم کن کہ ہنر خود عیاں شود ۔ با مدعی نزاع و محاکا چہ حاجت است

بس کر حافظ نہ کر ظاہر اپنا دین پیارا
نال بے سمجھاں بحث کرندی کیہہ حاجت ہے یارا

غزل

خوشتر ز عیش و صحبت باغ و بہار چیست ۔ ساقی کجاست گو سبب انتظار چیست

باغ بہاروں صحبت یاروں کیہڑا وقت چنگیرا
کیہڑا ہچے وقت اوڈیکو کتھے ساقی میرا

معنی آب زندگی و روضۂ ارم ۔ جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست

ایہا ہے وچہ جگ دے جنت نالے آب خضر دا
گوشے مے خانے وچہ بہہ کے پینا جام وصل دا

ہر وقت خوش کہ دست دہد مغتنم شمار ۔ کس را وقوف نیست کہ انجام کار چیست

جو دم خوشیاں اندر گذرے جان غنیمت پیارے
جانے کیہہ کوئی کیکن ہوسی اندر حشر دہاڑے

پیوند عمر بستہ بموئیست ہوشدار ۔ غمخوار خویش باش غم روزگار چیست

ہوش کریں ایہہ عمر تیری اک وال برابر نائیں
کھا غم اپنا غم دنیا دا کیہہ ہے تیرے تائیں

راز درون پردہ ز رندان مست پرس ۔ اے مدعی نزاع تو با پردہ دار چیست

رنداں مستاں کولوں پچھیں راز پوشیدہ جیہڑا
جھگڑا نال پرایاں لوکاں کیہہ ہے اے دل تیرا

مستور و مست ہر دو چو از یک قبیلہ اند ۔ ما دل کہ بعشوہ کہ دہیم اختیار چیست

ڈھہوں اکو نے جد ڈاڈی سالک تے دیوانے
دسو کنوں سمجھ وڈیرا دیواں دل نذرانے

سہو و خطائے بندہ چو گیرند اعتبار ۔ معنئ عفو و رحمت پروردگار چیست

بھل چک عیب گناہ اسانڈے جیکر لگے ڈھہون
تاں پھر معنے رحمت ربدی دسو کیہڑے ہوسن

زاہد شراب کوثر و حافظ پیالہ خواست ۔ تا در میان خواستہ کردگار چیست

زاہد خوش ہو منگیا جنت حافظ عشق پیالا
ویکھے رب ہن کیکن کرسی مرضی دا متوالا

غزل ۶۵

ما ہم ایں ہفتہ شد از شہر و بچشم سالیست ۔ حال ہجران تو چہ دانی کہ چہ مشکل حالیست

اٹھوہاں ورہیتے جیہا دچ وچھوڑے لنگھیا
توں کیہہ جانیں حال ہجر دا کیکن جاوے تنگیا

مردم دیدہ ز لطف رخ او در رخ او ۔ عکس خود دید و گمان کرد کہ مشکین خالیست

عکس اپنا وچ روپ ماہی دے ویکھ اکھیاندی ہیری
جاتا ہے ایہہ خال سوہاناں مشکیں رنگ عنبری

ایکہ انگشت نمائی بہ کرم در ہمہ شہر ۔۔۔ وہ کہ در وہ غریبان عجیب اہمالیست

مہر محبت فضل سخاوت جگ دیو چہ کما تویں
بڑا تعجب اج کل اجکل سانوں لارے لاویں

مے چکد شیر ہنوز از لب ہم چوں شکرش ۔۔۔ گرچہ در عشوہ گری ہر مژہ اش قتالیست

مٹھیاں گلاں اوس دیاں توچوں چووے آبحیاتی
کبہے جے نظر توجہ کرکے مارے تیر مماتی

بوے از نیم نبود شائبہ در جوہر خسرو ۔۔۔ کہ دہان تو دریں نقطہ خوش استدلالیست

تیکھے اس تھیں وحدت اندر جنہوں شک نہ رہسی
نقطہ نوری مکھڑے سندا جد اکھیاں وچہ بہسی

مژدہ دادند کہ بر ما گذرے خواہی کرد ۔۔۔ نیت خیر مگردان کہ مبارک فالیست

دتی آن بشارت لوکاں پاکے فال مبارک
بے امید نہ ہوویں ملسی تینوں رب تبارک

کوہ اندوہ فراقت بچہ حیلت بکشد ۔۔۔ حافظ خستہ کہ از نالہ تنش چوں نالیست

کیہڑے حیلے پہاڑ ہجر دا حافظ سے تے چلئے
پچھی وانگن ایہہ تن ہویا رو رو کے کرلاوے

غزل ۵۴

صحن بستان ذوق بخش صحبت یاران خوشست ۔۔۔ وقت گل خوش باد کزوی وقت میخواران خوشست

پھل گلاں دی مجلس اندر واہ واصحبت ماہی
سدا رہے ایہہ ویلا سوہنا عیش شرابیاں پائی

از صبا ہر دم مشام جان ما خوش میشود ۔۔۔ آرے آرے طیب انفاس ہوا داران خوشست

وا صبا تھیں جان میری دا مغز معطر ہووے
ہاں ہاں صحبت نوریاں اندر بندہ نوری ہووے

ناکشودہ گل نقاب آہنگ رحلت ساز کرد ۔۔۔ نالہ کن بلبل کہ گلبانگ دلافگاران خوشست

اگے کھڑنے تھیں پھل اٹھ کے ٹہو کیا کوچ نقارا
مار لئے بلبل زخمی دل تھیں جو ندا یہ سدا نعرہ

مرغِ شبخواں را بشارت باد کاندر راہِ عشق | دوست را با نالۂ شبہائی بیداراں خوش ست

راتیں جاگن والے تائیں اندر پریم پیارے
دلبر بہت پیارا جانے آکھو جا کے سارے

گرچہ در بازار دہر از خوشدلی جز نام نیست | شیوۂ رندی و خوش باشی عیاراں خوش ست

نام نشان خوشی دا نائیں بھانویں جگ دے اندر
تد بھی راضی رہندے ایتھے جیہڑے رند قلندر

از زبانِ سوسن آزادہ ام آمد بگوش | کاندریں دیرِ کہن کارِ سبکباراں خوش است

غیبوں ہاتف میرے تائیں کن وچہ کوک سنائی
با ہجھ فقیراں جگ وچہ آ کے کس نے عیش منائی

حافظا ترکِ جہاں گفتن طریقِ خوشدلی ست | تا نہ پنداری کہ احوالِ جہانداراں خوش است

راہ خوشی دا ایہو حافظ جگ تھیں رہنا وانجے
دنیا دار لعین تد تینوں روندے نے کرلاندے

غزل ۵۵

در دیرِ مغاں آمد یارم قدحی در دست | مست از میِ میخواراں از نرگسِ مستش مست

مست الست پیالہ ہتھ وچہ آوڑیا مے خانے
اکھ مستانی اوسدے کیتے سارے یار دیوانے

از نعلِ سمندِ او شکلِ مہِ نو پیدا | وز قدِ بلندِ او بالائے صنوبر پست

اسدے گھوڑے دا سنب و انگن چن نویں دے پایا
سرو صنوبر نالوں سوہنا سدہا قد وسایا

آخر بچہ گویم ہست از خود خبرم چوں نیست | از بہر چہ گویم نیست با او نظرم چوں ہست

کیکن دساں کیہہ ہے اوہ جدا اپنی سرت نہ کائی
تے کیکن انکار کراں میں ہے اوہ میرا ماہی

چوں شمع وجود از من شب تا بسحر خود را | بیسوخت چو پروانہ تا رو وز زبانش

تن من میرا وانگ شمع دے سڑ بل کوئلہ ہویا
فجری تائیں وانگ پتنگاں پیراں ہیٹھ مسند ہویا

شمع دل دمسازاں بنشست چو او برخاست ‖ افغان نظر بازاں برخاست چو او بنشست

عقل فکر دی رہی نہ کائی جداوس شکل چھپائی
شور پیا جگ سارے اندر جاتی جداوس پائی

گر غالیہ خوشبو شد درگیسوی او آویخت ‖ در وسمہ کمان کش شد با ابروے او بنشست

مشک معطر تاں تنا ہویا جد زلفاں وچہ رلیا
نخرہ ند سجیا جد بوہا قاب قوسین دا ملیا

باز آے کہ باز آید عمر شدہ حافظ ‖ ہر چند کہ ناید باز تیری کہ بشد از شست

آ سجناں تاں حافظ مڑ کے عمر نویں سرپاوے
تیر کماناں چھٹ کے اوہ جن بجانویں پرت نہ آوے

غزل ۵۶

گل در بر و می در کف و معشوقہ بکام است ‖ سلطان جہانم بچنیں روز غلام است

ہتھ پیالہ مجلس سائی نالے درشن دلبر
ہویا آن ایسے ویلے راجہ میرا چاکر

گو شمع میارید دریں بزم کہ امشب ‖ در مجلس ما ماہ رخ دوست تمام است

کوئی لوڑ شمع دی ناہیں اندر مجلس پیارے
اکو مکھڑا دلبر والا کافی ہے جگ سارے

در مذہب ما بادہ حلال است ولیکن ‖ بے روئے تو اے گل و اندام حرام است

جائز ہیا نویں نشہ اودا نا اندر دین اساڈے
خاص الخاص حرام ہے لیپر درشن باجھ تساڈے

گوشم ہمہ بر قول نے و نغمہ و چنگ ‖ چشمم ہمہ بر لعل و لب گردش جام است

چنگ رباب نے و نجلی باہجوں کتھیں ہور نہ بھاوے
رنگ رنگ بہار سجن بن اکھیں نظر نہ آوے

در مجلس ما عطر میامیز کہ جان را ‖ ہر لحظہ زگیسوی تو خوشبوئے مشام است

مجلس ساڈی اندر حاجت عطر گلاب نہ کائی
مشکیں زلف تیری دی خوشبو وچہ دماغ سمائی

از چاشنی قند مگو ہیچ ز شکر | زاں رو کہ مرا با لب شیریں کام است

شہد شکر دیاں نہ کر گلاں صفتاں ایہے اُگّے
مٹھیاں گلاں تیریاں نالوں چنگا ہور نہ لگّے

تا گنج غمت در دل ویرانہ مقیم است | پیوستہ مرا کنج خرابات مقام است

عشق تیرے نے جد دا ایہہ تا دل دے وچہ ٹکاناں
گوشے خانے دا ملیا چھڈ عبادت خانہ

از ننگ چہ گوئی کہ مرا نام ز ننگ است | وز نام چہ پرسی کہ مرا ننگ ز نام است

نہ پچھ گل ملامت دی میں جھینوں عزت پائی
نام نشاناں جگ دیاں اندر میری ہے رُسوائی

میخوارہ و سرگشتہ و رندیم و نظر باز | وانکس کہ چو ما نیست دریں شہر کدام است

رات تے خوار حیران شرابی ہاں میں رندیگاناں
دس بھلا اوہ کیہڑا جیہڑا نہیں ایتھے دیواناں

با محتسبم عیب مگوئید کہ او نیز | پیوستہ چو ما در طلب عیش مدام است

زاہد اگے پھول نہ ہرگز عیب میرے نوں جا کے
اوہ بھی نشہ اوداناں چاہندا میرے وانگن آکے

حافظ منشین بے مے و معشوق زمانے | کایام گل و یاسمن و عید صیام است

یا بجھ شراب صالوں حافظ اک دم بیٹھ نہ اڑیا
ہے ایہہ وقت بھلانداں ملے عیدے دا چن چڑھیا

غزل ۵

اگر بلطف بخوانی مزید الطاف است | وگر بقہر برانی درون ما صاف است

کدے رحم بلاویں جے کر دڈی عنایت تیری
نال غضب جے دور ہٹاویں نیت صاف ہے میری

بیان وصف تو گفتن نہ حد امکان است | چرا کہ وصف تو بیروں ز حد اوصاف است

عقل علم دی طاقت ناہیں تیری صفت بناوے
جو بے انت ہووے اوہ کیکن ذکر فکر وچہ آوے

چو سروِ سرکشی اے سنگ دل از ما ۔۔۔ چہ چشمہا است کہ بر روئے ما ز ناظر افسست

اے بے رحم تو بکلا بیٹھیں وانگ سرو دے جا کے
اکھیاں تیریاں لاہیئے ویکھن ساتھوں نظر چکا کے

ز چشمِ عشق تو آن دید روئے شاہد ما ۔۔۔ کہ نور چہرۂ خوباں ز کاف تا کافست

عاشق ہو کے ویکھنا چاہیئے مکھڑا دلبر والا
قافوں تا قاف تلک ہے روشن نور و نور اوجالا

ز مصحفِ رُخِ دلدار آیتے برخوان ۔۔۔ کہ آں بیابان مقامات کشفِ کشافست

پڑھ آیت قرآنوں جیہڑا مکھہ دلبر تے لکھیا
کشف مقام کرامت والا نقشہ جیتے لکھیا

عدو کہ منطقِ حافظ طمع کند در شعر ۔۔۔ ہماں حدیث ہما و طریق خطافست

لالچ کر کے وانگ حافظ دے جو کوئی شعر بناوے
گل ہما خطافے والی سمجھ لوے ٹر جاوے

غزل ۵۸

ما راز خیالِ تو چہ پروائے شراب است ۔۔۔ خم گو سر خود گیر کہ خمخانہ خراب است

کول تساڈے محویت وچہ لوڑ نشے دی نائیں
اُڈ پُڈ گیا مے خانہ ساڈا آکھو ساقی تائیں

گر خمرِ بہشت است بریزید کہ بے دوست ۔۔۔ ہر شربت عذبم کہ دہی عینِ عذاب است

بھانویں ہووے شراب بہشتی روہڑ ونجاؤ سارا
یار بناں ہر شربت مِٹھا سانوں مُوہرے مارا

افسوس کہ شد دلبر و در دیدۂ گریاں ۔۔۔ تحریرِ خیالِ خطِ او نقش بر آب است

ٹر گیا دلبر پر وچہ اکھیاں بڑا تعجب آوے
رو رو پانی اُتے اوہو نقشہ کھچیا جاوے

بیدار شو اے دیدہ کہ ایمن نتوان بود ۔۔۔ زیں سیل دمادم کہ دریں منزلِ خواب است

جاگ دلا مت رُڑھ کھپ جاویں اندر ایسے ہڑے
جو وچہ منزل غفلت والی وگدا اندر گھر دے

معشوقہ عیاں مے گذرد بر تو ولیکن | اغیار ہمے بیند ازاں بستہ نقاب است

کھلا ڈھلا اگے پچھے دلبر رہندا ایہنا
اے پر غیراں تائیں جاپے جیوں پڑ دیلے چہ رہندا

گل بر رخِ رنگین تو تا لطفِ عرق دید | در آتش رشک از غمِ دل غرق گلاب است

سوہنا مکھڑا وقت پسینے ویکھ لطافت بھریا
پھل گلابی غیرت کھاکے عرق ہویا وگ تریا

در بزم دل از روئے تو صد شمع بر افروخت | ویں طرفہ کہ بر روئے تو صد گونہ حجاب است

دل وچ جلوے حسن تیرے نے سو سو شمع جلائی
لکھاں پردے تے پر ملہ تے جھاتی کسے نہ پائی

سبز است در و دشت بیا تا نہ گذاریم | دست از سرِ آبے کہ جہاں جملہ سراب است

ہرا بھرا ایہہ جنگل نالے پانی ٹھنڈا ٹھارا
آتاں ایتھے رہیئے دنیا جھلکہ لوندے سارا

در کنج دماغم مطلب جائے نصیحت | کایں حجرہ پر از زمزمۂ چنگ و رباب است

ڈھونڈ نہ وچ دماغ میرے تھاں نصیحت کوئی
ایتھے باجھ سرود سرنگی غیراں نوں نہیں ڈھوئی

راہِ تو چہ راہ است کہ از غایتِ تعظیم | دریائے محیطِ فلکش ہم چو حباب است

واہ دربار معلّے تیرا عالی عالی عالی
جتھے چوداں طبق کمائی بلبلہ دیہن دکھالی

بے روئے دل آرائے تو اے شمعِ دل افروز | دل رقص کناں ہم سرِ آتش چو کباب است

در شن تیرے باجھوں لے اوہ دلدے چانن میرے
وانگ کباباں اگ تے تڑفن دل میرے بیرے

حافظ چہ شد ار عاشق و رندست و نظر باز | بس طورِ عجب لازمِ ایامِ شباب است

کیہہ ہویا جے حافظ ہویا عاشق رند قلندر
واجب چاہیئے شکل نرالی وقت جوانی اندر

غزل ۵۹

کنوں کہ در کف گل جام بادۂ صاف است — بصد ہزار زبان بلبلش در اوصاف است

اج سجن ہتھ پھڑیا ہویا جام نشے دا نوری
لکھاں ورداں اندر کردی صفتاں جان حضوری

بخواہ دفتر اشعار و رہ صحرا گیر — چہ وقت مدرسہ و بحث کشف کشاف است

پھوک مصلا چل جنگل ول اک اکلا ہو کے
پھڑ دفتر ہتھ عشقے والا ہتھ جہانوں دھو کے

فقیہ مدرسہ دی مست بود و فتوی داد — کہ مے حرام ولے بہ ز مال اوقاف است

قاضی نے کل مستی اندر دتا حکم رضائیں
ٹھگی نالوں نشہ اوڈاں ہرگز مندا نائیں

بدرد و صاف ترا حکم نیست دم درکش — کہ ہرچہ ساقی ما ریخت عین الطاف است

پاک پلید نکھیڑ نہ ہرگز بیٹھ رضا وچ ہو کے
جو رب دتا سر متھے تے رکھ اسنوں خوش ہو کے

ببر ز خلق و ز عنقا قیاس کار بگیر — کہ صیت گوشہ نشینان ز قاف تا قاف است

وانگ ہماں دے چھڈ لوکاں من بھیں جگ بھولا کے
قاف تلک تاں خلقت ڈگسی پیریں تیری آ کے

حدیث مدعیان و خیال ہمکاراں — ہماں حکایت زردوز و بوریا باف است

وچ فقیراں تے علماواں وتھ وڈیری پائی
جیوں جولاہیاں تے زرکاراں اندر وتھ ایہائی

خموش حافظ و این نکتہ ہائے چوں زر سرخ — نگاہدار کہ قلاب شہر صراف است

چپ کر حافظ رکھ ایہہ گلاں سونے وانگ چھپا کے
کیوں جے پرکھی ایس شہر دا کھوٹ وچیندا آ کے

غزل ۶۰

اگرچہ بادہ فرح بخش و باد گل بیز است — ببانگ چنگ مخور مے کہ محتسب تیز است

بھانویں وچ نشے دے فرحت ہے خوشنودی مندی
سانہ سرود و جانہ پیویں جان او کھیری بچدی

صراحی و حریفے گرت بدست افتد　　بعقل کوش کہ ایام فتنہ انگیز است

یار موافق بغل صراحی جے ہتھ آوے تیرے
نال عقل دے کٹ زمانہ اٹھن ہور نہ جھیڑے

در آستین مرقع پیالہ پنہان کن　　کہ ہم چو چشم صراحی زمانہ خونریز است

بگل وچ چھپا پیالہ جے تیرے ہتھ آیا
کیوں جے وانگن اکھ مستانی جگ نوں خونی پایا

ز رنگ بادہ بشوئید خرقہ ہا از اشک　　کہ موسم ورع و روزگار پرہیز است

نال نشے دے رنگ دلے توں دھو کپڑے رو رو کے
کیوں جو پرہیزگاری دا ویلا آیا نیڑے ہو کے

مجوئے عیش خوش از دور واژگون سپہر +　　کہ صاف ایں سر خم جملہ دردے آمیز است

اندر گردش اسماناں دے عیش نہ بھالیں کائی
ازلوں دوکھاں درداں والی اسدی بنتر آئی

سپہر پرشدہ پرویز نیست خون افشان　　کہ قطرہ اش سر کسریٰ و تاج پرویز است

ہیں اسمانوں رہے ہمیشہ وسدے خون پھوہارے
جس دے قطرے نے وچ جگدے راجے رلے سارے

عراق و پارس گرفتی بشعر خوش حافظ　　بیا کہ نوبت بغداد و وقت تبریز است

دو جگ نوں مل لے لیا حافظ سوہنے شعر بنا کے
آ ہن شہر قدس وچ وڑکے ڈیرہ لائیے جا کے

غزل ۱۱

یا رب آن شمع شب افروز کاشانہ کیست　　جان ما سوخت بپرسید کہ جانانہ کیست

یا اللہ اس مکھڑے نوری کس گھر چانن لایا
کتھے رل مل بیٹھا دسو سینوں ہجر ستایا

حالیا خانہ برانداز دل و دین من است　　تا ہم آغوش کہ می باشد و ہم خانہ کیست

میری تے اوس خاک اوڈائی دین میرا لٹ کھڑیا
ویکھئے سنگی کیکن بنسی ہور کسیدا اڑیا

بادۂ لعل لبش کز لب ما دور مباد
راح و روح کہ پیمان دہ پیمانہ کیست

تاں جے بوسہ لعل لبھاندا پاوے تہ جدائی
دسو کِس دے پیالے اندر اولٹی اوس صراحی

دولت صحبت آں شمع سعادت پرتو
باز پُرسید خدا را کہ پروانۂ کیست

اللہ کارن پچھیو مڑ کے ہن اوہ شمع نورانی
کِس پروانے دی وِچ صحبت کردی ہے زندگانی

میدہد ہر کسش افسونی معلوم نہ شُد
کہ دلِ نازکِ او مائلِ افسانۂ کیست

دیوے دھوکھے ہر اک دل نوں اپنے نال رلاوے
پر معلوم نہیں اوہ نازک کِسدے نال سماوے

یارب آں شاہ وش ماہ رخ زہرہ جبیں
دریکتائے کہ و گوہر یک دانۂ کیست

یارب اوہ شہزادہ سوہنا پیشانی نورانی
دُر یگانہ موتی سُچّا کِس دے کول نشانی

آں مے لعل کہ ناخوردہ مرا کرد خراب
ہمنشین کہ ہم کاسہ و پیمانۂ کیست

پیتے باہجوں جس دے بلّے نے میری خاک اُڈائی
ہم مجلس ہم پیالہ کِس دا ہمدم نال صفائی

گفتم آہ از دل دیوانہ حافظ بے تو
زیرِ لب خندہ نال گفت کہ دیوانہ کیست

آکھیا حافظ دِل میرے تھیں تجھ بن نکلن آہیں
ہس کے آکھن لگا اگوں مینوں خبر بھی ناہیں

غزل ۶۲

بنال بلبل اگر با منت سر یاریست
کہ ما دو عاشق زاریم و کار ما زاریست

روواے بلبل نال اساڈے جے توں یاری لائی
دونویں مِل متوالے ساڈا ہر دم کم ایہ سائی

دراں چمن کہ نسیمے وزد ز طرۂ دوست
چہ جائے دم زدنِ نافہائے تاتاریست

جیہڑے باغیچے وِچ خوشبو زلف سجن دی آوے
اوتھے نافہ کستوری دا قدر نہ کوئی پاوے

بیار بادہ کہ رنگین کنیم جامۂ دلق | کہ مست جام غروریم و نام ہشیار لیست

دیہہ بادہ ناں عزت والی گودڑی رنگ رنگائیے
پی کے جام غرورت کاہنوں نام ہشیار رکھائیے

نہ بستہ اند در توبہ حالیا برخیز | کہ توبہ وقت گل از عاشقی زبیکار لیست

اوٹھ اجے دروازہ توبہ کھُلا نظری آوے
وقت پھُلاندے توبہ کرکے کیہڑا عشق کماوے

سحر کرشمۂ وصلش بخواب میدیدم | زہے مراتب خوابے کہ بہ زبیدار لیست

اج سویرے خوابے اندر ڈٹھی چمک سجندی
جاگن نالوں خواب ابیھی رکھتے قدر بلندی

خیال زلف تو پختن نہ کار خامانست | کہ زیر سلسلہ رفتن طریق عیار لیست

عشق تیرے وچہ سڑ بل جاناں نکڑے بال کھیہ جانن
پیر مغاں دے سلئے سلئے وڈے بہادر جاون

لطیفۂ الیست نہانی کہ عشق ازو خیزد | کہ نام آن نہ لب لعل و خط زنگار لیست

پاک و پاک خیال اک باطن عشق جتھوں سر چاوے
عقل خیال تے نام نشان دا اوتھے ذکر نہ آوے

جمال شخص نہ چشم است و زلف عارض خال | ہزار نکتہ درین کار و بار دلدار لیست

چشم جمالوں زلفوں خالوں اوتھے نام نہ کوئی
عشقے اندر لکھاں نقطے سمجھے کیکن کوئی

بآستان تو مشکل تواں رسید آرے | عروج بر فلک سروری بدشوار لیست

وچہ دربار تیرے دے جاناں مشکل جیہا جاپے
عرش بریں دے اُتے بے شک چڑھیا جائے نہ آپے

روندگان طریقت بہ نیم جو نخرند | قبائے اطلس آں کس کہ از ہنر عار لیست

خرقہ علما تواندا کدیں مفت وہ اجن ناہیں
راہی راہ طریقت والے مالک امن رضائیں

دلش بنالہ میازار ختم کن حافظ ۔۔۔ کہ رستگاری جاوید در کم آزاری است

بس کر حافظ رو رو دل نوں نہ کم ایڈ آزردہ
صلح صلاحی اندر رہندی رتت خلاصی مردا

اگرچہ عرض ہنر پیش یار بے ادبی است ۔۔۔ زبان خموش ولیکن دہان پر از عربی است

بھانویں اپنا آپ جتاناں بے ادبی ہے بھاری
بول نہ سکاں رہ نہ سکے ایہہ گل نیاری

پری نہفتہ رخ و دیو در کرشمہ و ناز ۔۔۔ بسوخت عقل ز حیرت کہ این چہ بوالعجبی است

توری مکھ چھپ بیٹھا اوہلے ناریاں شور مچایا
سڑ بل عقل ڈِٹّی وچ حیرت ایہہ کی ویلا آیا

سبب مپرس کہ چرخ از چہ سفلہ پرور شد ۔۔۔ کہ کام بخشی او را بہانہ بے سببی است

کیوں کمینیاں تائیں پالے ایہہ اسمان لوٹیرا
بے موجب ایہہ بخشش اوس دی عقل نہ پہنچے میرا

ازین چمن گل بے خار کس نچید آرے ۔۔۔ چراغ مصطفوی با شرار بولہبی است

ایس چمن نہیں باہجھ کنڈیاں دے پھل کِسے منہ آیا
ابولہب نے نال نبی دے کیہہ کجھ شور مچایا

حسن ز بصرہ بلال از حبش صہیب از شام ۔۔۔ ز خاک مکہ ابوجہل این چہ بوالعجبی است

حسن صہیب بلال آ چمکے بصرے حبشوں شاموں
ابوجہل مکے دے اندر خالی رہیا مقاموں

جمال دختر رز نور چشم ماست مگر ۔۔۔ کہ در نقاب زجاجی و پردۂ عنبی است

نورا کھیاں دا چمک دلیدی خاص شراب پراناں
ڈے پردھیری دے ہو اوہلے بیٹھا مار ٹکاناں

دوائے درد خود اکنوں ازاں مفرح جو ۔۔۔ کہ در صراحی چینی و شیشۂ حلبی است

ڈھونڈ دوائی درد دلینے دی اوس پاسوں توں اڑیا
عارف کامل دے وچ سینے جس نوں قدرت دھریا

بہ نیم جو نخرم طاقِ خانقاہ رباط | مرا کہ مصطبہ ایوان و پائے خم طلبی است

بھاون نائیں آدھے جو توں مینوں حجرے والے
تے خانے دے مٹ نے جیہڑے میرے محل منارے

ہزار عقل و ادب داشتم من اے خواجہ | کنوں کہ مست خرابم صلائے بے ادبی است

زاہد! عقل ادب دا میں بھی پتلا ساں نورانی
بے ادبی نے خواری زاری پائی آن حیرانی

بیار مے کہ چو حافظ مدام استغفار | بگریۂ سحری و نیاز نیم شبی است

لیا شراب جو فجری نا کن حافظ کر کہ زاری
توبہ تائب اندر رو رو ساری رات گذاری

غزل ۴

عیب رندان مکن ای زاہد پاکیزہ سرشت | کہ گناہِ دگرے بر تو نخواہند نوشت

جاہ زاہد پھر عیب نہ کوئی ایتھے رند مولایاں
پھڑیا او تے مول نہ جاسیں بدلے پاپ لوکایاں

من اگر نیکم و گر بد تو برو خود را باش | ہر کسی آن دردِ عاقبت کار گذشت

مندا ہاں یا چنگا بھا لویں جاہ توں اپنی راہیں
جیہا کیہا کوئی بیجے آخر وڈھے اُسد نیائیں

ہمہ کس طالب یارند چہ ہشیار چہ مست | ہمہ جا خانۂ عشق است چہ مسجد چہ کنشت

سارے یار پیارا ڈھونڈن والے تے دیوانے
تھائیں تھائیں پریم سمایا مسجد تے میخانے

سرِ تسلیم من و خاکِ درِ میکدہ ہا | مدعی گر نہ کند فہم سخن گو سر و خشت

تے خانے وچہ سیس نوایا اپنا آپ ونجا کے
زاہد جے کہ سمجھے ناہیں ٹکر مارے جا کے

نا امیدم مکن از سابقۂ روزِ ازل | تو چہ دانی کہ پس پردہ کہ خوب است کہ زشت

بات الست بھلا نہ میری کہ کر وعظ و حفظ گلانے
چنگا مندا توں کیہ جانیں لکھیا جو قضا نے

نہ من از خانۂ تقوے بدر افتادم و بس ‖ پدرم نیز بہشت ابد از دست بہشت

میں ہی کوئی چھڈ یا نا ہیں راہ عبادت والا
باپ میرے بھی چھڈ کے جنت کیتا رج موکالا

بہ عمل تکیہ مکن خواجہ کہ در روز ازل ‖ تو چہ دانی قلم صنع بہ نامت چہ نوشت

اپنے عملاں اُتے زاہد تکیہ مُول نہ کریئے
خبرے ازلوں قلم ربانی کیہہ کجھ لکھیا ڈریئے

گر نہادت ہمہ این ست زہے پاک نہاد ‖ ور سرشت ہمہ این ست زہے نیک سرشت

پاک جسم جے زاہد تیرا ہووے مبارک تینوں
تینوں تیرا اصل مبارک ہور کیہہ آکھیں سینوں

باغ فردوس لطیف است ولیکن زنہار ‖ تو غنیمت شمر این سایۂ بید و لب کشت

جے ہے جنت ستھرا سوہنا تو یہ پر لکھہ واری
جان غنیمت اے دِل توں ایہہ عشق اندہیری خواری

حافظا روز اجل گر بکف آری جامے ‖ یکسر از کوئے خرابات برندت بہ بہشت

مر دیاں ہویاں حافظ جے کر ہتھ پیالہ پھڑسیں
اُٹھ شتابی مے خانے تھیں جا بہشتیں وڑسیں

غزل ۶۵

جز آستان توام در جہاں پناہے نیست ‖ سر مرا بجز این در حوالہ گاہے نیست

جگ وچہ پناہ نہ کوئی میری بِن دَر تیرے
تیرے باہجوں سر میرے دے جھگڑے کون نبیڑے

عدو چو تیغ کشد من سپر بیندازم ‖ کہ تیر ما بجز از نالہ و آہے نیست

کھچ تلوار لوے جد دشمن ڈھال دیاں سٹ تھلے
رووں تیر آہیں دے ماراں کر کر کے سَو ھلے

چرا ز کوئے خرابات روئے برتابم ‖ کزین بہم بجہان ہیچ رسم و راہے نیست

کوچے مے خانے دے وچوں کیکن موتہہ پرتالواں
ایدوں ودھ کے ہور چنگیرا جگو چہ راہ نہ پاواں

زمانہ گر بزند آتشم بخرمن عمر | بگو بسوز کہ بر من ببرگِ کاہے نیست

وچ کھلاڑے عمر میری دے جے لوکی اگ لاوے
آکھو ساڑن کیہ اندیشہ میرا کیہہ سڑ جاوے

غلام نرگس چشماں آن سہی سروم | کہ از شراب غرورش بکس نگاہے نیست

چاکر ہاں میں اوسدا جس نے اندر بے پرواہی
مست غروروں طرف کسے دی جھات کدے نہ پائی

مباش در پے آزار و ہر چہ خواہی کن | کہ در شریعت ما غیر ازیں گناہے نیست

جو چاہیں کر اوہو اسے پر کسے ستائیں ناہیں
ایدوں ودھ کے مذہب اساڈے عیب وڈیرا ناہیں

عناں کشیدہ رو اے بادشاہ کشور حسن | کہ نیست بر سر راہے کہ دادخواہے نیست

کھچی رکھیں واگ دلے دی اے او وہ خوبیاں والے
ہر منزل وچ لکھ سوالی کرتا ہوک حوالے

عقاب جور کشادہ است بال در ہمہ شہر | کمان گوشہ نشینی و تیر آہے نیست

کھول عقاب ظلم دے بازو شہر کیتا تاں ڈیرا
گوشے وچ کمان نہ بیٹھے تیر آہیں دا میرا

چنیں کہ در ہمہ سو دام راہ مے بینم | بہ از حمایت زلف توام پناہے نیست

تھائیں تھائیں عشقے اندر راہ تھیلے تیرا
زلف تیری تھیں ودھ کے ایتھے کوئی ساک نہ میرا

خزینۂ دل حافظ بزلف و خال مدہ | کہ کارہائے چنیں حد ہر سیاہے نیست

وچ نہ دیوے دل تے دیتا دل حافظ دے تائیں
مٹکے جیہا چوان زنگیلا کد ئیں ملسی تائیں

غزل

حال دل با تو گفتنم ہوس ست | خبر دل شنفتنم ہوس ست

راز دلے دا پھول سناتاں خواہش ہے نفسانی
بیت دلیدا کن دھر سنتا ایہہ بھی ہے جیوانی

طمع خام بین و قصۂ فاش | از رقیبان نہفتنم ہوس است

غیراں کولوں چھپنا لگنا ایہہ بھی نفس لو ٹیرا
کچی ایس سیانپ دا کم من سقیں باہر ڈیرا

شب قدرے چنین عزیز و شریف | با تو تا روز خفتنم ہوس ست

اندر رات برات اجیہی نال صحبت تیری
ستا رہنا فجری تائیں حرص ہوئی ہے میری

وہ کہ دردانہ چنیں نازک | در شب تار سفتنم ہوس ست

واہ واہ جیہا سوہنا موہنا نازک دُریگانا
رات ہنیری وچہ پرونا لالچ دا افسانہ

اے صبا امشبم مدد فرمائے | کہ سحر گہ شگفتنم ہوس ست

اَج اجوکی رات برائی باد صبا پا پھیرا
اُٹھے سویرے کھڑنا جیہڑا ایہو لالچ میرا

از برائے شرف بہ نوک مژہ | خاک راہ تو رفتنم ہوس ست

عزت کارن پلکاں سیتی راہ تیرے دے تائیں
دن تے راتیں ہو سنجنا میرا حرص ہوا ازائیں

ہم چو حافظ برغم مدعیان | شعر رندانہ گفتنم ہوس ست

ہو کے زاہد حافظ وانگن وچہ محبت لوری
رنداں جیہے شعر بنانے حرص ہوا مغروری

غزل ۷۷

حسنت باتفاق ملاحت جہان گرفت | آرے باتفاق جہاں میتوان گرفت

رل مل حسن ملاحت تے خلق تیرے نے لٹ لیا جگ سارا
ہاں ہاں نال اتفاق زمانہ لُٹیا جائے سارا

افشائے راز خلوتیاں کرد خواست شمع | شکر خدا کہ سر دلش در زبان گرفت

عقل علم نے راز مولایاں چاہیا پھول سنائے
شکر الٰہی جلیبوں اگے پیش نہ اُسدی جائے

میخواست گل کہ دم زند از رنگ و بوئے تو ‖ از غیرت صبا نفسش در دہاں گرفت

اپنا آپ بناون لگا زاہد تیرے وانگن
مڑ کے دم قبولیت دا آیا نہ اوس تا کن

چوں لالہ کج نہادہ کلاہ طرب ز کبر ‖ ہر داغ دل کہ بادہ چوں ارغواں گرفت

جس دل عشق تیرے دا پھڑیا ہتھ شراب پیالہ
لالے وانگن سر تے رکھیا تاج تکبر والا

آں روز عشق ساغر مے خرمنم بسوخت ‖ کآتش ز عکس عارض ساقی دراں گرفت

اوس دن بجھ گیا گلہ میرا بادے عشقے والے
مکھ دلبر دا پرتوا جس دن چمکیا وچ پیالے

آسودہ بر کنار چو پرکار مے شدم ‖ دوراں چو نقطہ عاقبتم در میاں گرفت

جیون پرکار جگت تھیں وانداں رہندا ساں کنارے
آخر گردش نقطے وانگن گھیر لیا آ وچکارے

خواہم شدن بکوئے مغاں آستیں فشاں ‖ زیں فتنہ ہا کہ دامن آخر زماں گرفت

سٹ سٹا سب آخر جاساں پیر مغاں دے ڈیرے
اینہاں فتنیاں تائیں جہڑے آخر وقت لوٹیرے

بر برگ گل ز خون شقائق نوشتہ اند ‖ کانکس کہ پختہ شد مے چوں ارغواں گرفت

پیر مغاں دی مکھڑے اُتے لکھیا ہویا پایا
جیہڑا کامل ہویا نوری رنگت وچ سمایا

مے دہ کہ ہر کہ آخر کار جہاں بدید ‖ از غم سبک برآمد و رطل گراں گرفت

دیہہ بادہ کیوں جس نے پائی جگ دی بے وفائی
دکھاں دردوں تھیں ہو باہر پایا شان خدائی

مے دہ بجام جم کہ صلح صبوحیاں ‖ چوں پادشاہ بہ تیغ زر افشاں جہاں گرفت

نشہ پلا وچ پیالے جم دے کیوں جے صبح نورانی
سارے جگ تے قبضہ کیتا پھڑ تلوار شاہانی

فرصت نگر کہ فتنہ چو در عالم اوفتاد — عارف بجام مے زد و از غم کراں گرفت

جان غنیمت ایہہ دم کیوں جا فتنیاں شور مچایا
پی کے بادہ عارف غم تھیں اپنا آپ چھوڑایا

زین آتش نہفتہ کہ در سینۂ من است — خورشید شعلہ ایست کہ در آسماں گرفت

اک الفیہ جیہڑا میرے سینے دے وچ بھریا
ذرہ ہے اِک سورج اوسدا جیہڑا جگ تے چڑھیا

حافظ چو آب لطف ز نظم تو مے چکد — غیرے چگونہ نکتہ تواند براں گرفت

حافظ تیریاں شعراں وچوں چووے آب حیاتی
لیکن ایہناں اُتے رکھے نقطہ کوئی مماتی

غزل ۶۸

خیال روئے تو در ہر طریق ہمرہ ماست — نسیم موئے تو پیوند جان آگہ ماست

نھائیں نھائیں ہر اک راہیں توں ساڈا ہمراہی
خوشبو زلف تیریدی میری رگ رگ وچہ سمائی

ببیں کہ سیب زنخدان او چہ مے گوید — ہزار یوسف مصری فتادہ در چہ ماست

وچہ تجلے کھوہ عقل دا دم پیا بلو کارے
لکھاں یوسف جیہے ایتھے ڈگے ہوئے بچارے

برغم مدعیانے کہ منع عشق کنند — جمال چہرۂ تو حجت موجہ ماست

ناقص عقل رقیب کمینے عشقوں دُور ہٹاندے
جلوے حسن تیر بدسے آپے عشق یقین دوہاندے

اگر بہ زلف دراز تو دست ما نرسد — گناہ بخت پریشان و دست کوتاہ ماست

زلفاں تیریاں ناگن جیہے کر متھ نہ پہنچے ساڈا
اپنی قسمت دی بدبختی کیہہ گناہ تساڈا

بحاجب در خلوت سرائے خاص بگو — فلاں ز گوشہ نشیناں خاک درگہ ماست

خلوت خانے دے دربانا توں تے آکھ ڈکواری
ایہہ ہے گلی میری دا منگتا آوے کر لو داری

بصورت از نظر ما گرچہ محجوب است — ہمیشہ در نظر خاطر مرفہ ماست

بھاویں ظاہر اندر میری نظروں رہندا اوہ اندا
اے پر باطن دل وچہ میرے تھاں مکان اوسیدا!

اگرچہ سائل حافظ درے زند بکشائے — کہ سالہاست کہ مشتاق روئے چون ماست

منگتیاں وانگن حافظ جے کر کدیں در کھڑکاوے
اکھیں کھولو ایہہ وہ ہر باندا چاکہ نہ مڑ جاوے

غزل ۶۹

دریں زمانہ رفیقے کہ خالی از خلل است — صراحی مے ناب و سفینۂ غزل است

کل بکھیڑ یوں خالی اجکل یار موافق جیہڑا
جام صراحی غزلاں باہجوں ہور نہ کوئی میرا

جریدہ رو کہ گذرگاہ عافیت تنگ است — پیالہ گیر کہ عمر عزیز بے بدل است

راہ خوشی دا تنگ دوراڈا چل اکلا ہو کے
پھڑ ہتھ پیالہ عمر پیاری مڑ نہ آوے بھو نکے

نہ من زبے عملی در جہان ملولم و بس — ملالت علما ہم از علم بے عمل است

مَیں ہی اکو بے عملی تھیں دل گیری نہیں پائی
زاہد بھی پڑھ علم نکمے رو رو عمر لنگھائی

بچشم عقل دریں رہگذار پر آشوب — جہان و کار جہان بے ثبات و بے محل است

اکھ او کھیڑتے ویکھ جہاناں اندر یار پیارے
بے بنیاد ویران تھاویں جگ دے کل پسارے

دلم امید فراوان بروصل روئے تو داشت — ولے اجل بہ رہ عمر رہزن امل است

وصل تیرے دی دل میرے وچہ تانگھ ودیری آہی
اے پر موت ہوراں نے راہ وچہ ڈاہڈی لوٹی پائی

ز قسمت ازلی چہرہ سیہ بختاں — بشست و شوی نگردد سفید و این مثل است

بدنصیبے والیاں جیہڑا کالا لیکھ لکھایا
دھو دھو صاف کدے نہ ہوسی سننے اندر آیا

بگیر طرۂ مہ طلعتے و قصہ مخواں — کہ سعد و نحس ز تاثیر زہرہ و زحل ست

پھڑ کے زلف سجندی بہہ رہ نہ کر طول کہانی
بھلا برا ہے سبب وچہ گردش بن تول قطب زمانی

خلل پذیر بود ہر بنا کہ مے بینی — مگر بنائے محبت کہ خالی از خلل ست

واسا نہیں کسے بدا ایتھے جو کجھ تینوں لبھدا
اسے پر شوہ محبت والا بنت رہے لگا وگدا

بہیچ دور نخواہند یافت ہشیارش — چنیں کہ حافظ ما مست بادۂ ازل ست

رکسے زمانے کدے نہ پاون اندر ہوش عقل دے
حافظ وانگن جس نے پیتا پیالہ روز ازل دے

غزل ۷۰

دل و دینم شد و دلبر بملامت برخاست — گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست

ویکھ بیہودہ دل نوں دلبر دے طعنہ لس گیا
آکھن لگا جاہ ٹُر تیتھوں غیراں نے پھڑ لیا

کہ شنیدی کہ دریں بزم دمے خوش بنشست — کہ نہ در آخر صحبت بہ ندامت برخاست

کیہڑا ہے مولائی جس نے ایتھے خوشی منائی
عیش منا کے کیہڑا جس نہ خواری نداری پائی

شمع گر زاں لب خنداں بزباں لافے زد — پیش عشاق تو شبہا بہ غرامت برخاست

بیٹھ مقابل شمع عقل نے لاف کدے جے ماری
ہو شرمندہ رہے پچھاہاں تائیں اندر زاری

در چمن باد بہاری ز کنار گل و سرو — بہواداریٔ آں عارض و قامت برخاست

چھڈ رہے جیتر جگ دے اندر زاہد عابد لوکاں
اندر عشق جمال تیرے دے دل نوں لایا ہے جھوکاں

مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت — بتماشائے تو آشوب قیامت برخاست

مست الست گیوں لنگھ ایتر قدسیاں نے جد ڈٹھا
شور قیامت پیدا ہویا ہر کوئی اوٹھ نٹھا

پیشِ رفتارِ تو پا برنگرفت از خجلت | سرو سرکش کہ بناز قد و قامت برخاست

سامنے تیرے قدم نہ چکیا وچہ ندامت بہنا کے
سروقد لڈکرڈا اپنا دسماسی آ کے

حافظ ایں خرقہ بینداز مگر جان ببری | کآتش از خرمن سالوس کرامت برخاست

لاہ گلوں سٹ حافظ کوڑتہ زہد ریاد احجیٹے
وچہ کھلاڑسے وڈیائی دے اگ دے لاٹہو بلدے

غزل ۱۲

روئے تو کس ندید و ہزارت رقیب ہست | در غنچہ ہنوز و صدارت عندلیب ہست

کئی ہزار محافظ تیرے اُو کُھا درشن تیرا
لکھاں بلبلاں کوکن تیرا اجے کلی وچہ ڈیرا

گر آمدم بکوئے تو چنداں غریب نیست | چوں من دریں دیار ہزاراں غریب ہست

کی ہویا جے میں بھی تیرے کوچے جہاتی پائی
کئی مسافر میرے جیہے اگے ایتھے راہی

ہر چند دورم از تو کہ دور از کس مباد | لیکن امید وصل توام عنقریب ہست

دور رہیا ہاں تینتھوں شالا ہووے نہ کوئی واندا
اپر وچہ امید وصل دے نیڑے جاندا

در عشق خانقاہ و خرابات شرط نیست | ہر جا کہ ہست پرتو روئے حبیب ہست

عشقے اندر اکو جیہے حجرے تے میخانے
تھائیں تھائیں جلوہ کیتا اوس محبوب یگانے

آنجا کہ کارِ صومعہ را جلوہ میدہند | ناقوس دیر راہب و نام صلیب ہست

جتھے بت خانے وچہ اپنا جلوہ ذات وکھالے
راہب تے ناقوس چلیپا سبھ کجھ بن تن آوے

عاشق کہ شد کہ یار بحالش نظر نہ کرد | اے خواجہ درد نیست وگرنہ طبیب ہست

کیہڑا عاشق ہویا جس دل جہاتی اوس نہ پائی
تینوں نہیں بیماری نہیں تے اوہ خود ویدی بھائی

فریادِ حافظ ایں ہمہ آخر بہ ہرزہ نیست | ہم قصۂ غریب و حدیثِ عجیب ہست

رام دوہائی حافظ دی کوئی اینویں کیویں ناہیں
عجب عجائب نے ایہہ گلاں رونق بھائیں نھائیں

غزل ۶۷

ساقیا آمدن عید مبارک بادت | واں مواعید کہ کردی مرو واز یادت

آئی عید مبارک ساقی ہووے مبارک تینوں
یاد رکھیں اوہ وعدہ جیہڑا آکھیا سی توں مینوں

در شگفتم کہ دریں مدتِ ایام فراق | برگرفتی ز حریفان دل و دیں میدادت

بڑا تعجب وچہ زمانے ہجر فراق جدائی
یاراں مسکیناں دے دل تے ڈاہڈی لوٹی پائی

برساں بندگی دختر رز کو بدر آئے | کہ دم ہمت ماکرو زبندِ آزادت

بادے وُلوں متھا ٹیکیں آکھیں نالے جاکے
آہمن کڈھ لیا سجنیں تینوں رب بنا کے

شکر ایزد کہ ازیں باد خزاں رخنہ نیافت | بوستان سمن و سرو و گل و شمشادت

اندر قدم مبارک تیرے ہے خوشنودی جگدی
چھوڑ نہ خوشی مناوے تیری ہووے جاگہ غم دی

شادیٔ مجلسیان در قدم مقدم تست | جائے غم باد ہر آن دل کہ نخواہد شادت

چنگی گھڑی مبارک نالے قسمت یاور تیری
کڈھ لیا وقت تقیں مینوں شالا جیویں خیری

چشم بد دور کزیں تفرقہ خوش باز آوردِ | طالع نامور و دولتِ مادر زادت

شکر الٰہی خیر نہ پائی باد خزاں تھیں کائی
سوہنے سوہنے قد لڈکرے نیرے وچہ لوکائی

حافظ از دست مدہ صحبت آں کشتی نوح | ورنہ طوفانِ حوادث بِبرد بنیادت

کشتی نوح زمانے وچوں حافظ قدم نہ چائیں
نہیں تے رڑھ کھڑ یگا طوفاں جیڑھ منڈھ تیرا ناہیں

غزل ۲۵

ساقی بیار بادہ کہ ماہِ صیام رفت | درده قدح کہ موسمِ ناموس و نام رفت

ساقی لیا پیالہ رب نے ماہ رمضان لنگھایا
ویلا زہد عبادت بیتا وقت خوشیدا آیا

وقتِ عزیز رفت بیا تا قضا کنیم | عمرے کہ بے حضورِ صراحی و جام رفت

مفت وہنجائی عمر پیاری آ ہُن کسراں کڈھیئے
با جھوں جام شراب صراحی کل بکھیڑے چھڈیئے

در تابِ توبہ چند تواں سوخت ہمچو عود | مے دِہ کہ عمر در سرِ سودائے خام رفت

لکڑ وانگن کدہ تک سڑیئے کر کر توبہ زاری
حرص ہوائیں عمر وہنجائی دیہہ ہُن بادہ واری

مستم کن آنچناں کہ ندانم زِ بیخودی | در عرصۂ خیال کہ آمد کدام رفت

جیہا کر دیوانہ مینوں سُرتی رہے نہ کائی
آیا کے کیہڑا ایتھے مڑیا کیہڑی جائی

بر بوئے آنکہ جرعۂ جامے بما رسد | در مصطبہ دعائے تو ہر صبح و شام رفت

ایس اُمید اُتے تا اِک گھٹ مینوں بھی مل جائے
تیرے خانے وچہ عرضاں کردیاں دن تے رات وہائے

دِل را کہ مُردہ بود حیاتے زِ تو رسید | تا بوئے از نسیمِ مِیش در مشام رفت

مُٹے ہوئے جیوڑے میرے خضر حیاتی پائی
خوشبو جدوں وباغ میرے وچہ پاک نسیدی آئی

زاہد غرور داشت سلامت نبرد راہ | رند از رہِ نیاز بدارالسلام رفت

زاہد فخر تکبر کر کے سِدھا راہ بھُلایا
رنداں عجز غریبی کر کے ڈیرہ جنت لایا

نقدِ دلی کہ بود مرا صرفِ بادہ شد | قلبِ سیاہ بود ازاں در حرام رفت

نقدی دل دی جیہڑی آہی پی پی نشہ اُڈائی
کالا جیوڑا ایہا تا رہیا وچہ حرام کمائی

دیگر مکن نصیحت حافظ کہ راہ نیافت ‌‌ ‌ ‌ گم گشتہ کہ بادہ عشقش بکام رفت

نہ کر مُڑ مُڑ وعظ نصیحت حافظ نوں دھنگانے
گم ہو یا جے عشقے اندر پی پی کے پیمانے

غزل ۴۷

صبا اگر گذرے افتدت بکشور دوست ‌ ‌ ‌ بیار نفحۂ از گیسوے معنبر دوست

باد صبا جے ملک سجن وچہ ہووے تدھ گذارا
زلف معطّر اوسدی وچوں لیاویں اک جھو لارا

بجان او کہ بشکرانہ جان برافشانم ‌ ‌ ‌ اگر بسوئے من آری پیامے از بر دوست

قسم اوسیدی وچہ شکرانے دیواں جان پیاری
سکھ سنیہا دلبر وِلّوں جے لیاویں اک واری

وگر چنانچہ در آن حضرتت نباشد بار ‌ ‌ ‌ برائے دیدہ بیاور غبارے از در دوست

جے دربار ماہی دے اندر ملے نہ ڈھوئی تینوں
دُنا وس دے دی خاک لیاویں اکھیں پاواں جینوں

من گدائے و تمنائے وصل او ہیہات ‌ ‌ ‌ مگر بخواب بہ بینم جمال منظر دوست

میں منگتا تے تاہنگ وصل دی مشکل جیہا جاپے
ہو سکدا ہے جے وچہ خوابے لطف کمائے آپے

دل صنوبریم ہمچو بید لرزان ست ‌ ‌ ‌ ز حسرت قد و بالائے چوں صنوبر دوست

اندر حسرت قد رنگیلے ماہی والے پیارے
بید وانگن ایہہ جیوڑا میرا دھڑکے مارہ جھولائے

اگرچہ دوست بچیزے نمے خرد مارا ‌ ‌ ‌ بعالمی نفروشیم موئے از سر دوست

بھاویں مُفت خریدے نا میں مینوں چنچل ہارا
دو جگ بدلے دیاں نہ مُوئے اُسدا اوال سہارا

چہ باشد ار شود از بند غم دلش آزاد ‌ ‌ ‌ چو ہست حافظ مسکین غلام و چاکر دوست

کی ہوسی جے غم دی قیدوں دل میرا چھُٹ جاسی
حافظ نوکراں دا ہے چاکر تیرا کی گھٹ جاسی

غزل ۵۷

غمش تا در دلم ماوا گرفتہ است — سرم چوں زلف او سودا گرفتہ است

غم اوسدے بنے دل میرے وچہ جاڑ دی گلی پائی
وانگن زلف اوسدے پھر پھیا ہویا ہاں سودائی

لب چوں آتشش آب حیات ست — ازاں آب آتشے در ما گرفتہ است

لال لباں اگ جیہیاں وچوں چووے آبحیاتی
اوسے اگ تھیں دل میرے وچہ لگی آن چواتی

ہمائے ہمتم عمر یست کز جان — ہوائے آں قد بالا گرفتہ است

مدت تھیں اس جان میری دی پینچھی نے مر مر کے
اوس رنگیلے سوہنے قد دا عشق کمایا پھڑ کے

شدم عاشق بیا لائے بلندش — کہ کار عاشقاں بالا گرفتہ است

اُچے لمے قد اوسدے تے تاں میں عشق کمایا
عشقے اندر عاشقاں لوکاں درجہ عالی پایا

چو ما در سایۂ الطاف اوئیم — چرا او سایۂ ما وا گرفتہ است

جد اوسدے احساناں تھلے ہے ساڈی زندگانی
کیوں ساتھوں پھر سایہ اپنا دور ہٹایا جانی

نسیم صبح عنبر بوست امروز — مگر یارم رہ صحرا گرفتہ است

اج سویرے عنبر وانگن وا فجر دی آوے
شاید یار میرا اج باہر سیر کرن پیا جاوے

ز دریائے دو چشم گوہر اشک — جہان در لولو لالا گرفتہ است

میرے اکھیاں دے دریاؤں موتیاں موج چڑھا کے
لورولور کیتا جگ سارا چمکاں نال سجا کے

حدیث حافظ اے سرو سمن بوے — بوصف قد تو بالا گرفتہ است

اے اوسوہنے چھیل چھبیلے چنچل ہارے تارے
تیری صفتوں شعر حافظ دے درجے پائے بھارے

غزل ۷۶

صبحدم مرغ چمن باگل نو خواستہ گفت — ناز کم کن کہ دریں باغ بسے چوں تو شگفت

وڈے ویلے کھڑدیاں ہویاں پھُل نوں بلبل کہیا
فخر نہ کرایت کئی آئے پر نہ کوئی رہیا

گل بخندید کہ از راست نرنجیم ولے — ہیچ عاشق سخن تلخ بمعشوق نگفت

اگوں ہس کے آکھن لگا سچ تہیں رنج نہ آوے
اے پر یاراں تائیں کیہڑا جیہا سچ الاوے

گر طمع داری ازاں جام مرصع می لعل — دُر و یاقوت بنوکِ مژہ ات باید سُفت

جے ندھ لالچ ہتھ لگے اوہ سُرخ شراب پیالہ
پلکاں وچہ پروویں موتی روز رہا ہو متوالا

تا ابد بوئے محبت بمشامش نرسد — ہر کہ خاکِ درِ میخانہ برخسارہ نہ رُفت

وِچ دماغ نہ جاسی اوسدے خوشبو عشقے والی
منہ سر مل مل جس نہ ہُو بجی مے خانیدی جالی

در گلستانِ ارم دوش از لطفِ ہوا — زلفِ سنبل زنسیم سحری مے آشفت

وڈے ویلے وچہ بہشتاں باد صبا جد آکے
سوہنی زُلف معنبر تائیں لاہنیے کیتا جا کے

گفتم اے مسندِ جم جام جہاں بینت کو — گفت افسوس کہ آں دولت بیدار بخفت

پچھیاں اوہ کتھے پیالہ جس وچہ راز جہاناں
آکھن لگا گذر سدہا یا اوہ بیدار زماناں

سخنِ عشق نہ آنست کہ آید بہ زبان — ساقیا مے دِہ و کوتاہ کن ایں گفت و شنفت

عشق نہیں اوہ جس دیاں گلاں ہون بیان زبانی
اُٹھ ساقی دیہہ بادہ سانوں چھڈ ایہ لغو کہانی

اشکِ حافظ خرد و صبر بہ دریا انداخت — چہ کند سوزِ غمِ عشق نیارست نہفت

عقل صبر نوں روہڑ گوایا گریئے حافظ والے
سوز عشقے دا لُک دا نائیں کیکن نہ کرلاوے

غزل ۷۷

گر ز دستِ زلفِ مشکینت خطائے رفت و رفت ‖ ور ز ہندوئے شما بر ما جفائے رفت و رفت

مشکین زلف تیری جے لٹیا اوہ جن جیکر لٹیا
کُنڈل اندر جے بنھ سٹیا اوہ جن جے بنھ سٹیا

برقِ عشق از خرمن پشمینہ پوشی سوخت سوخت ‖ جورِ شاہِ کامران گر بر گدائے رفت و رفت

عشق تیرے جے پھوک اوڈایا اوہ جن پھوک اوڈایا
بادشاہاں جے ظلم کمایا اوہ جن ظلم کمایا

گر دلے از غمزۂ دلدار بارے برد برد ‖ در میانِ جان و جاناں ماجرائے رفت و رفت

ناز تیرے دا بھار دلے تے کی ہویا جے چکیا
راز دے تے اک ہو گیا یا کہ ناہیں ٹکیا

در طریقت رنجشِ خاطر نباشد مے بیار ‖ ہر کدورت را کہ بینی چوں صفائے رفت و رفت

لیا شراب سجن دی راہیں غصہ رنج نہ بھاوے
ویکھ لویں تا کل کدورت صاف صفائی پاوے

عشق بازی را تحمل باید اے دل پائیدار ‖ گر ملالے بود بود و گر خطائے رفت و رفت

عشقے اندر حوصلہ چاہیئے اے دل رکھ تسلا
عیب ملامت مہنے وتے لنگھ گئے خیری سلا

از سخن چیناں ملالتہا پدید آید و لے ‖ چوں میانِ ہمنشیناں ماجرائے رفت و رفت

اکثر نقطہ چین دو ولیں مہنے وٹے لاون
جس ویلے دوبارہ اکٹھے رل مل حال سناون

عیبِ حافظ گو مکن زاہد کہ رفت از خانقاہ ‖ پائے آزاداں چہ بندی گر بجائے رفت و رفت

جھڑ لویں ٹر گیا جیکر حافظ زاہد عیب نہ لائیں
رند قلندر قید نہ ہوندے کُل اینہاں ندیاں تھائیں

غزل ۷۸

بکوئے میکدہ ہر سالکے کہ رہ دانست ‖ درِ دگر زدن اندیشۂ تبہ دانست

جس سالک نے مے خانے دے کوٹھے دا راہ پایا
دوجے بوہے اوتے جاناں کوڑ و کوڑ منایا

زمانہ افسر رندی نداد جز بکسے	کہ سرفرازی عالم دریں کلہ دانست

رند مولایاں والی ٹوپی اوس کسے ہتھ آئی
دوجگ نالوں وَدھ کے جس نے رِندی عیش منائی

بر آستانۂ میخانہ ہر کہ یافت سرے	ز فیض جام مے اسرار خانقہ دانست

جو کوئی مے خانے دے دَر تے آن کھلوتا چلکے
بادے کولوں فیض الٰہی پائے اُس وَل ڈَلکے

ہر آنکہ راز دو عالم ز خط ساغر خواند	رموز جام جم از نقش خاک رہ دانست

ایس وجود انسانوں جس نے راز جہاناں پائے
جام جہان نما دے نقطے مٹی تھیں دکھلائے

دلم ز نرگس ساقی امان نخواست بجان	چرا کہ شیوۂ آں ترک دل سیہ دانست

اکھ مستانی ساقی اگے اپنی جان وِنجائی
اِس بن دُوجا راہ نہ پایا اندر ایس لوکائی

ورائے طاعت دیوانگاں ز ما مطلب	کہ شیخ مذہب ما عاقلی گنہ دانست

باہجوں طاعت رنداں ساتھوں ڈھونڈ نہ ہور کمائی
عقل علم وچ مذہب اساڈے عیب وڈیرا جاتی

ز جور کوکب طالع سحرگہاں چشمم	چناں گریست کہ خورشید دید و مہ دانست

بُرے نصیبے ہتھوں میری جیہا رُو یا اڈیا
سُورج وانگن چن دے جاتا جیہڑے ویلے چڑھیا

خوش آں نظر کہ لب جام و روئے ساقی را	ہلال یکشنبہ و ماہ چاردہ دانست

واہ واہ اکھیاں ویکھ جنہاں نے سرخ لباں رخسارے
جاتا اک ہلال تے دُوجا بدر چھڈے چمکارے

بلند مرتبہ شاہے کہ نہ رواق سپہر	نمونہ ز خم طاق بارگہ دانست

اوہ ہے شاہ وڈیرا جس نے نو آسماناں تائیں
طاق محراب جناب تیرے دا جاتا جائیں جائیں

حدیث حافظ و ساغر کشیدن پنہاں ۔۔۔ چہ جائے محتسب و شحنہ پادشہ دانست

پی پی نشہ پوشیدہ حافظ جیہڑیاں گلاں کردا
سمجھ نہ سکے اوہناں تائیں نفس کمینہ مردا

غزل ۹۷

تا سر زلف تو در دست نسیم افتادہ است ۔۔۔ دل سودا زدہ از غصہ دو نیم افتادہ است

باد صبا دے ہتھ وچہ جد دی زلف تیری ہے آئی
غصے تھیں دو ٹوٹے ہویا دل میرا سودائی

چشم جادوئے تو در عین سواد سحر است ۔۔۔ ایں قدر ہست کہ ایں نسخہ سقیم افتادہ است

فجری دے دھندلکے اندر تیری اکھ مستانی
ہر کوئی ویکھے پر ایہہ روگی جیہوڑا وچہ حیرانی

در خم زلف تو آں سیہ دانی چیست ۔۔۔ نقطہ خال اسود در حلقۂ جیم افتادہ است

صفتاں دے وچہ نقطہ وحدت جیہا پیارا دیپ سہاوے
جیم دے گھیرے اندر نقطہ دوروں نظری آوے

سایۂ سرو تو بر قالبم اے عیسیٰ دم ۔۔۔ عکس روحیست کہ در عظم رمیم افتادہ است

سایا تیرا اتے میرے تے لے او عیسیٰ ثانی
بھگیاں ہڈیاں میریاں اُتے تیرا عکس پچھانی

زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار ۔۔۔ چیست طاؤس کہ در باغ نعیم افتادہ است

ہے معلوم ایہہ مکھ تیرے تے کیہہ ہے زلف لٹبھری
مور بہشتی تختے اُتے پاندا پیلاں پھیری

دل من در ہوس روئے تو اے مونس جان ۔۔۔ خاک راہیست کہ در پائے نسیم افتادہ است

درشن کارن ایہہ دل میرا وچہ پریم پیارے
مٹی راہ دی ہے وچہ پیراں اُڈدی پھردی سارے

ہمچو گرد ایں تن خاکی نتواند برخاست ۔۔۔ از سر کوئے تو زاں رو کہ عظیم افتادہ است

ایہہ تن خاکی حد تیرے تھیں وانگن خاک نہ اُٹھسی
چنگا نئیں تیری بیا اچھا ایتھے پھر پھر مرسی

آنکہ جز کعبہ مقامش نبد از یاد لبت | بر در میکدہ دیدم کہ مقیم افتادہ است

جس دا تھاں بن مسجد نہیں سی یاد تیری وچہ سایاں
ڈٹھا میں وچہ مے خانے اس ہڈیاں رگڑ گھسایاں

حافظ گم شدہ را با غمت اے جان عزیز | اتحادیست کہ از عہد قدیم افتادہ است

حافظ گئے گواتے تائیں نال غماں دے ماہی
ہے اخلاص پرانا جیہڑا ازلوں لکھیا ساہی

غزل ۶۹

بلبلے برگ گلے خوش رنگ در منقار داشت | و اندراں برگ و نوا خوش نالہائے زار داشت

اک بلبل پھڑ پتر پھل دا منہ وچہ نال پیارے
سوہنی بولی بولے نالے رورو نعرے مارے

گفتمش در عین وصل این نالہ و فریاد چیست | گفت ما را جلوہ معشوق در این کار داشت

پچھیا میں توں عین وصل وچہ ایہہ کی شور مچایا
آکھن لگی جلوے اوسدے ہتھوں سوز ودھایا

یار اگر ننشست با ما نیست جائے اعتراض | پادشاہ کامران بود از گدایاں عار داشت

جبکہ یار رفیق نہ بنیا کیہہ تکرار اساڈا
شاہنشاہ غریباں کولوں اکثر رہے دوراڈا

عارفے کو سیر کرد اندر مقام نیستی | مست شد چوں مستی او عالم اسرار داشت

دنیا اندر جس نے کیتا حاصل عشق الٰہی
راز نیاز ماہی دے اندر خالص مستی پائی

در نمیگیرد نیاز و عجز ما با حسن دوست | خرم آن کز نازنیناں بخت برخوردار داشت

ترلیاں منتاں نال سجنڑے اگے پیش نجاوے
قسمت والا ہے جو سوہنیاں کولوں مطلب پاوے

خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم | کاین ہمہ نقش عجب در گردش پرکار داشت

آ تاں سوہنے نکھڑے اتے اپنی جان ونجائیے
جس ایہہ نقش لگا دتا ئے اوسدے نال سمائیے

گر مرید راہ عشقی فکر بدنامی مکن ۔۔ شیخ صنعان خرقہ رہن خانہ خمار داشت

عشقے اندر بدنامی دا کوئی غم نہ کھائیں
صنعان وانگن خرقہ اپنا مے خانے لے جائیں

وقت آن شیرین قلندر خوش کہ در اطوار سیر ۔۔ ذکر تسبیح ملک در حلقہ زنار داشت

واہ واہ رند قلندر جس نے اندر عشق یگانے
مالاں تسبیح زہد ریا خبث دا و چھ مے خانے

چشم حافظ زیر بام قصر آں حوری سرشت ۔۔ شیوۂ جنات تجری تحتہا الانہار داشت

حافظ اندر مے خانے دے کر کر گریہ زاری
وانگ بہشتاں اکھیاں اندر نہراں کیتیاں جاری

غزل

بدام زلف تو دل مبتلائے خویشتن است ۔۔ بکش بغمزہ کہ اینش سزائے خویشتن است

پھاہی زلف اپنی وچہ آپے ایہہ دل پھسیا ہویا
نخریاں نال چھنڈا اس تائیں لسر کرکے اوڈھ مویا

گرت ز دست برآید مراد خاطر ما ۔۔ بجش زود کہ خیرے برائے خویشتن است

تیتھوں ہی جے حاصل ہووے خاص مراد اساڈی
ہووں دیہہ ہے خاص خیر تیت اسد لوچہ تساڈی

بجانت اے بت شیرین من کہ ہمچوں شمع ۔۔ شبان تیرہ مرادم فنائے خویشتن است

جان تیریدی قسم حبیبا ایہہ نیت میری
وانگ شمع دے سر جانان اندر رات انم میری

چو رائے عشق زدی با تو گفتم اے بلبل ۔۔ مکن کہ آں گل خود رو برائے خویشتن است

عاشق بننے کارن بلبل عشق بیان نہ چائیں
ایہہ پھل لبنے کارن آپے اوگیا تھائیں تھائیں

بمشک چین و چگل نیست حسن تو محتاج ۔۔ کہ نافہاش ز بند قبائے خویشتن است

چین چگل دی کستوریدی پھل نوں حاجت نائیں
اپنی بند قبا دے تھلے نافے نیں اس تائیں

مرو بہ خانۂ ارباب بے مروّت دہر | کہ گنج عافیتت در سرائے خویشتن است

بے مروّت دُنیا خلقے اندر تائیں جائیں
خاص آرام ولیسہ اپنے گھر وچہ تدھ تائیں

بسوخت حافظ و در شرط عشق و جانبازی | ہنوز بر سر عہد و وفائے خویشتن است

جَل بَل حافظ عشقے اندر اپنا آپ گنوایا
اپنا آپ اجے تک اپنے اندر نظری آیا

غزل ۱۸

صوفی از پرتو راز نہانی دانست | گوہر ہر کس ازیں لعل توانی دانست

ہاوے اندر صوفی تائیں کھلے راز الٰہی
ایتھوں جوب صفائی دل دی دوئم ہووے گمراہی

شرح مجموعۂ گل مرغ سحر داند و بس | کہ نہ ہر کو ورقے خواند و معانی دانست

خوبی غنچے والی پچھو بلبل کولوں جاکے
ورقے پھولن والا معنے دسّے کی سمجھا کے

عرضہ کردم دو جہان بر دل کار افتادہ | بجز از عشق تو باقی ہمہ فانی دانست

ایسے کارن دوہیں جہانیں اپنے متھے اوٹھائے
باجھ پریم پیالے ایتھے سارے فانی پائے

آن شد اکنون کہ ز افواہ عوام اندیشم | محتسب نیز ازیں عیش نہانی دانست

گیا زمانہ میرے دل تھیں خوف اندیشے والا
نفس کمینہ بھی سنگ رل کے ہو بیٹھا متوالا

دلبر آسائش ما مصلحت وقت ندید | ورنہ از جانب ما دل نگرانی دانست

وچہ آرام اساڈے دلبر ڈٹھی نہ چنگیائی
نہیں تے رکھے دل اساڈے ودھ مودی نگرائی

سنگ و گل را کند از یمن نظر لعل و عقیق | ہر کہ قدر نفس باد یمانی دانست

رُکھے نظروں پتھر مٹی لعل عقیق بنائے
دم دم وچہ جو سکھ سنیہا دلبر دوں پائے

ای کہ از دفتر عقل آیت عشق آموزی ۔۔۔ ترسم این نکتہ بہ تحقیق ندانی دانست

علم عقل نہیں سکھیا لوڑیں اسے ول عشق الٰہی
کدے نہ حاصل ہوسی باہجوں صدق یقین صفائی

می بیاور کہ ننازد بہ گل باغ جہاں ۔۔۔ ہر کہ غارتگری باد خزانی دانست

لیا شراب پرانا ساقی عیش جہان نہ بھاوے
ویکھ خزاں نوں نال چھلاوے کیہڑا عیش مناوے

حافظ این گوہر منظوم کہ از طبع انگیخت ۔۔۔ اثر تربیت آصف ثانی دانست

حافظ جو ایہہ موتی سچے شعراں اندر پائے
صحبت ہادی کامل کولوں دل دے وچ سمائے

غزل ۸

حاصل کارگہ کون و مکان این ہمہ نیست ۔۔۔ بادہ پیش آر کہ اسباب جہان این ہمہ نیست

اوڑک نفع جہان والا تیرے ہتھ نہ آسی
پکڑ بادہ ہتھ عشقے والا ایہہ جگ اوگت جاسی

از دل و جان شرف صحبت جانان غرض است ۔۔۔ ہمہ آنست وگرنہ دل و جان این ہمہ نیست

غرض اساڈی دوہیں جہانیں صحبت یار گمانی
جے ایہہ غرض نہ ہوندی ہن تاں سب کجھ ہوندا فانی

منت سدرہ و طوبیٰ ز پی سایہ مکش ۔۔۔ کہ چو خوش بنگری ای سرو روان این ہمہ نیست

جنت کارن زہد ریاضت نہ کر یار پیارے
جنہاں دی توں خوشی مناویں فانی نے اوہ سارے

دولت آنست کہ بے خون دل آید بکنار ۔۔۔ ورنہ با سعی و عمل باغ جنان این ہمہ نیست

مفت و مفت ملے جو نعمت اوہ ہوندی ہے نعمت
کر کر زہد جے جنت ملسی وڈی جاندی زحمت

پنج روزے کہ دریں مرحلہ مہلت داری ۔۔۔ خوش بیاسای زمانی کہ زمان این ہمہ نیست

پنج دہاڑے اس منزل وچ تیری ہے زندگانی
وقت خوشی دا ڈھونڈ پیارے ایہہ جگ ہے سبھ فانی

برلب بحر فنا منتظرم اے ساقی — فرصتے دان کہ ز لب تا بدہان این ہمہ نیست

بیٹھا کنارے بحر فناہ دے تیں وِل چھوکاں لایاں
دَم دَم وچ دَا اکو وچ نقارا جان غنیمت سایاں

زاہد ایمن مشو از بازئ غیرت زنہار — کہ رہ صومعہ تا دیر مغان این ہمہ نیست

زاہد اندر کعبہ ڈھاناں بیٹھ نہ غافل ہو کے
جھرلوں دور نہیں مے خانہ آ دروازہ ڈھو کے

دردِ منِ دلسوختۂ زار نزار — ظاہرا حاجت تقریر و بیان این ہمہ نیست

میرے جیہے سڑے بلے دی حال حقیقت تائیں
ظاہر بھول سنن والی کوئی حاجت نائیں

از تہتک مکن اندیشہ و چون گل خوش باش — زانکہ تمکین جہان گذران این ہمہ نیست

ہتک اپنی دا غم نہ کھاویں دِل نوں رکھیں کھڑیا
شان مراتب جگ دا اِیل وچہ اُڈ اُڈ جاسی اڈیا

نام حافظ رقم نیک پذیرفت ولے — پیش رندان رقم سود و زیان این ہمہ نیست

بھاویں حافظ جگ وچہ آ کے کیتی نیک کمائی
پر مولایاں اگو جیہی نیکی تے بریائی

غزل ۴۷

بحر یست بحر عشق کہ ہیچش کنارہ نیست — آنجا جز آنکہ جان بسپارند چارہ نیست

شوہ سمندر عشقے والا جس دا نہیں کنارہ
جان ونجانے باہجوں ایتھے ہور نہ کوئی چارہ

آندم کہ دل بہ عشق دہی خوش دمی بود — در کار خیر حاجت ہیچ استخارہ نیست

جیہڑے ویلے نیہوں لگاویں سوئی گھڑی مبارک
فالاں ملاں دی کی حاجت انڈ نہ کم تبارک

مارا بہ منع عقل مترسان و مے بیار — کان شحنہ در ولایت ما ہیچ کارہ نیست

وعظ نصیحت چھکے رکھ کے دے شراب پیالا
ایس ولایت قدر نہ اُسدا جیوں اک جَو دا دانہ

از چشم خود بپرس کہ مارا کہ مے کشد ۔۔۔ جانا گناہ طالع جرم ستارہ نیست

اپنے آپ کولوں پچھ آپی کون مخالف میرا
لیکھ ستارے دا کی ذمہ عقل نہ سمجھے میرا

روشن بچشم پاک تواں دید چوں ہلال ۔۔۔ ہر دیدہ جائے جلوۂ آں ماہ پارہ نیست

پاک نظر تھیں جلوہ اوسدا اچن وانگوں دسیلوے
ہر اک تائیں جلوہ اوسدا اکھ تھیں نظر نہ آوے

فرصت شمر طریقۂ رندی کہ ایں نشان ۔۔۔ چوں راہ گنج برہمہ کس آشکارہ نیست

جان غنیمت راہ حقیقت اندر ایس جہانے
ہر اک تائیں لبھدے نائیں جیہے مال خزانے

نگرفت در تو گریہ حافظ بہیچ روئے ۔۔۔ حیران آن دلم کہ کم از سنگ خارہ نیست

گریئے حافظ والے تینوں اثر نہ کیتا کائی
جیہی کرڑی ختی تیرے دل تے پتھر وانگن بائی

غزل ۸۳

چہ لطف بود کہ ناگاہ رشحۂ قلمت ۔۔۔ حقوق خدمت ما عرضہ کرد بر کرمت

اچن چیتی لطف کرم تھیں سکھ سنیہا آیا
وچہ جناب حضور سعلے خدمت نے بھلایا

بنوک خامہ رقم کردۂ سلام مرا ۔۔۔ کہ کارخانۂ دوراں مباد بے رقمت

وچہ بیان عیان کیتوئی میری سدا سلامت
شالا ایہہ جگ نہ بے سلامت وچہ بیان قیامت

نگویم از من بیدل بسہو کردی یاد ۔۔۔ کہ در حساب خرد نیست سہو بر قلمت

کیوں آکھاں میں بھل بھلیکے ایہہ مسکین بلایا
کیوں جے عقل حساب تیر لوچہ کدیں سہو نہ پایا

مرا ذلیل مگرداں بشکر ایں نعمت ۔۔۔ کہ داشت دولت سرمد عزیز و محترمت

وچہ شکر لئے عزت حرمت ازلی ابدی مینوں
ہن نہ کریں ذلیل بھلا کے دیاں اسیساں تینوں

بیا کہ با سرِ زلفت قرار خواہم کرد | کہ گر سرم برود برندارم از قدمت

آہ تاں کُنڈل زلف تیری وچہ پکّا ڈیرا لاواں
بھاویں سر جاوے پر قدموں سیس نہ ہرگز چاواں

ز حالِ ما دلت آگہ شود مگر وقتے | کہ لالہ بردمد از خاکِ کشتگانِ غمت

شاید اوس ویلے دِل تیرا ساڈا ہووے ماہر
ماہیو ماندی قبروں نکلے جد گل لالہ باہر

روانِ تشنۂ ما را بہ جرعۂ دریاب | چو می دہند زلالِ خضر بجامِ جمت

جان میری ترہائی تائیں اِک گھُٹ دیویں اُڑیا
آبِ حیاتوں جھیڑا تیرے پیالے اندر بھریا

صبا ز روئے تو باہر گلے حدیثے کرد | رقیب کے رہِ غماز داد در حرمت

بادِ صبا نے ہر پھُل اُگے تیری گل سنائی
پر دربان کسے نوں اَگے جان نہ دِتّا بھائی

دلم مقیم درِ تست حرمتش میدار | بشکر آنکہ خدا داشتہ است محترمت

در تیرے تے رہے ہمیشہ دِل میرا متوالا
برکت عزت اپنی اسدا رکھیں آپ سنبھالا

ہمیشہ وقت تو اے عیسیٰ صبا خوش باد | کہ جانِ عاشقِ دل خستہ زندہ شد بدمت

رہے ہمیش تجلّے تیرا اے اوہ عیسیٰ ثانی
تیرے دم تھیں عاجز عاشق پائی ہے زندگانی

کمین گہ است و تو خوش تیز میری حافظ | مکن کہ گرد بر آید ز تشنہ رہ عدمت

مار نہ ایڈا وڈاریاں حافظ ایہہ جگ اِک دہاڑی
مت اِس جنگل نیستی وچوں اوٹھے گرد غباری

غزل ۴

ز گریہ مردمِ چشمم نشستہ در خون است | ببیں کہ در طلبت حالِ مردماں چون است

رو رو دھیری اکھ میری دی خونی خونی خونی
مر گئی وچہ ہجر تیرے تے لوکی حال زبونی

بیاد لعل لب و چشم مست میگونت	ز جام غم مے لعلے کہ میخورم خون ست

کر کر یاد اوہ سرخ لباں تے اکھیاں مست شرابی
جو میں جام غماں وچہ پیواں اوہ ہے خون گلابی

ز مشرق سر کوئے آفتاب طلعت تو	اگر طلوع کند طالعم ہمایون ست

مشرق گلی تیری تھیں جیکر سورج مکھڑا تیرا
جے کدیں چڑھ آوے جاناں نیک نصیبہ میرا

حکایت لب شیریں کلام فرہاد ست	شکنج طرۂ لیلے مقام مجنون ست

جو شیریں دے موہنوں نکلے اوہ فرہاد ترانہ
کنڈل زلف لیلے دے اندر ہے مجنوں دیوانہ

دلم بجو کہ قدت ہمچو سرو دلجوے ست	سخن بگو کہ کلامت لطیف و موزون ست

کر سایہ دل میرے تے ہے تیرا عالی پایا
بول موہنوں ہے گل تیری وچہ وڈا اثر سمایا

ز دور بادہ بجان راحتے رسان ساقی	کہ رنج خاطرم از جور دور گردون ست

کر دل خوش میرا لے ساقی دور شراب پلا کے
ظلم اسماناں تھیں وچہ دل دے رنج سمایا آ کے

ازاں زمان کہ ز دستم برفت یار عزیز	کنار دیدۂ من ہمچو رود جیحون ست

جس ویلے دا میرے کولوں ٹر گیا یار پیارا
جیحوں وانگ وگے دن راتی اکھیوں پانی یارا

چگونہ شاد شود اندرون غمگینم	باختیار کہ از اختیار بیرون ست

کیکن خوشی مناوے اوہ دل دکھیں دردیں سڑیا
جو گل وس نہ ہووے اوتھے کی ہو سکدا اڑیا

ز بیخودی طلب یار میکند حافظ	چو مفلسے کہ طلبگار گنج قارون ست

عاجز ہو کے لبھدا پھردا حافظ یار یگانا
جیویں گنج قارونی کوئی لبھدا پھرے نمانا

غزل ۸٤

زاں یار دلنوازم شکریست باشکایت — اگر نکتہ دان عشقی خوش بشنو این حکایت

شاکر ہاں پر نال شکایت اوس دلدار سجندا
عاشق باہجوں واقف ناہیں کوئی ایس سخندا

بے مزد بود و منت ہر خدمتے کہ کردیم — یارب مباد کس را مخدوم بے عنائیت

بے اجرت بے منت خدمت کر کر عمر گذاری
نہ ہو مالک جیہا کِسے دا یارب بن دلداری

رندان تشنہ لب را آبے نمے دہد کس — گویا ولی شناساں رفتند ازیں ولائیت

مسکیناں نوں کوئی نہ دیوے پانی وچ جہانے
شائد واقف راز نہ رہیا کوئی وچ زمانے

در زلف چوں کمندش ای دل مپیچ کانجا — سرہا بریدہ بینی بے جرم و بے عنایت

کنڈل زلف سجندے نیڑے جاویں نا ایں اڑیا
باہجہ گناہوں توں بھی اوتھے اینویں جاسیں پھڑیا

ایں راہ را نہایت صورت کجا توان بست — کش صد ہزار منزل بیش است در بدایت

اِس رستے دے مکن والی کیہڑی گل بنایئے
کئی ہزاراں منزلاں آگے آگے آگے پایئے

چشمت بغمزہ مارا خون خورد و مے پسندی — جانان روا نباشد خون ریز را حمایت

اکھ تیری دے غمزے کھانے توں خوشی منائی
خونی دی امداد نہ واجب کرنی تینوں آئی

ہر چند بُردی آبم روئے از درت نتابم — جور از حبیب خوشتر کز مدعی رعایت

ننگ ناموس ونجایا بھاویں در تیرا نہ چھڈساں
دشمن دی مروّت نالوں ظلم تیرا سر دھرساں

اے آفتاب خوبان مے سوزد اندرونم — یک ساعتم بہ گنجان در سایۂ عنایت

اے او معشوقاں دے سورج جیوڑا میرا سڑیا
سائے لطف اپنے دے تھلے اِک ساعت رکھ اڑیا

در این شب سیاہم گم گشت راہِ مقصود | از گوشہ برون آی اے کوکبِ ہدایت

رات اندھیری اندر دلبر راہ بھولایا تیرا
گوشے وچوں پائیں آکے سورج وانگن پھیرا

از ہر طرف کہ رفتم جز وحشتم نیفزود | زنہار ازین بیابان وین راہِ بے نہایت

جس پاسے میں ٹریا بن حیرانی کجھ نہ پایا
لکھ پناہ اس جنگل وچوں جس دا انت نہ آیا

عشقت رسد بفریاد گر خود بسانِ حافظ | قرآن ز بر بخوانی با چاردہ روایت

حافظ وانگن عشق تساڈا جانیں منزل چڑھیا
چوداں علماں نال زبانی پڑھیں قرآن جے اڑیا

غزل ۹۸

یارب سببے ساز کہ یارم بسلامت | باز آید و برہاندم از چنگِ ملامت

یارب کوئی سبب بنا جے آوے دلبر میرا
عیب ملامت وچوں باہر کڈھے میرا ڈیرا

خاکِ رہِ آن یار سفر کردہ بیارید | تا چشمِ جہان بین کنمش جائے اقامت

یار مسافر دے پیراں دی مٹی دیہو لیا کے
دھیری اکھ دی اندر تاں میں رکھاں سانبھ بنا کے

فریاد کہ از شش جہتم راہ بہ بستند | آن خال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت

سو فریاد بند ہارا راہ میرا ہر طرفوں کر حیلے
خال خط تے زلف تے مکھڑے نالے قد رنگیلے

امروز کہ در دستِ توام مرحمتے کن | فردا کہ شوم خاک چہ سود اشکِ ندامت

رحم کما اج ہاں میں زندہ محبوبا میں واری
بھلکے جد ہو جاساں مٹی کی کرسی پھر زاری

اے آنکہ بہ تقریر و بیان دم زنی از عشق | ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت

گلاں کتھاں نال جتاویں عاشق اپنے تائیں
خیریں نال چلا جاہ ایتھوں جاویں متے اڑائیں

درویش مکن نالہ ز شمشیر احبّا | کاین طائفہ از کشتہ ستانند غرامت

سوہنے دی تلواروں لے دِل نہ کر گریہ زاری
ایہہ اجیہا ہے اِک ٹولہ مرنے پھرن بیگاری

درخرقہ زن آتش کہ خم ابروئے ساقی | بر مے شکند گوشۂ محراب امامت

پھوک لباس فقیرا لوا لا جد ہن دلبر آکے
ابنا کرے تجلّے ہر وَل رُوپ سروپ سجا کے

حاشا کہ من از جور و جفائے تو بنالم | بیداد لطیفان ہمہ لطف ست و کرامت

قسم تینوں جے ظلم تیرے تھیں کرناہاں میں زاری
سگوں سختی رند مولایاں خالص نعمت بھاری

کوتہ نکند بحث سر زلف تو حافظ | پیوستہ شد این سلسلہ تا روز کرامت

زلف تیری دا جھگڑا حافظ چھوٹا کدے نہ کرسی
سِلسِلہ اسا آنیک قیامت لمّاں لمّاں کھڑسی

ساقیم خضرست و مے آبحیات | توبہ از مے چوں کنم ہیہات ہات

ساقی خضر نیارا ساڈا آب حیات پیالہ
توبہ ہو نہ سکے اِس تھیں چھٹن بہت کسالہ

بادہ تلخ از لب شیریں لبان | در حلاوت مے برد آب از نبات

سجناں ہتھوں نشہ کوڑا جیہا قدرہ چکھاوے
غیرت اندر مصری تائیں پانی وچہ ڈوباوے

چون دم عیسے نسیم او ز لطف | مردۂ صد سالہ را بخشد حیات

ماہی دے کوچے تھیں جیہڑی واء صباء دی آوے
سے ورہیاں دے مُردے تائیں زندہ کر دکھلاوے

جز بآب آتشیں شیرین لبان | حل نمیگردد مرا این مشکلات

باہجہ شراب مصفّٰے تینوں اندر ایس جہانے
عقدے دل دے حل نہ ہوسن اندر ایس ترانے

روز گے ما ہین کہ از دیوان عشق | جز بہ محراب شد ما را برات

عشقے اندر ایہو بحرہ ملیا ساڈے تائیں
ہجر فراق محبت دے اندر مارن آہیں دھائیں

شاد باد ارواح آں رندے کہ او | بر سر کوئے مغان یابد وفات

جنت اندر جاوے شالا روح اس رند مولائی
کوچے پیر مغاں دے اندر جس نے جان ونجائی

حاصل عمر تو حافظ در جہان | بادہ صافیست باقی ترہات

حاصل عمر تیری دا حافظ اندر ایس جہانے
بادہ خالص نوری پینا باقی نرے افسانے

غزل ۸۹

شربتے از لب لعلش نچشیدیم و برفت | روئے مہ پیکر او سیر ندیدیم و برفت

بوسہ ہتھ نہ آیا تے اوہ اٹھ ساتھوں ٹر گیا
سوہنا مکھڑا رج نہ ڈٹھا تے ساتھوں نس گیا

گوئی از صحبت ما نیک بہ تنگ آمدہ بود | بار بربست و بگردش نرسیدیم و برفت

شائد کول اساڈے ایتھے آہا بہت اوکھیرا
بنھ بچکا اٹھ نٹھا جے مڑ لبھا نہ لوٹیرا

بسکہ ما فاتحہ و حرز یمانی خواندیم | وز پیش سورۂ اخلاص دمیدیم و برفت

حدوں باہر سیفیاں نالے فاتحہ پڑھ پڑھ تھکا
پڑھ سورۃ اخلاص بھی پھوکی آیا نہ مڑ اکا

سر ز فرمان خطش گفت مکش تا نزوم | ما سر خویش ز خطش نکشیدیم و برفت

کہن لگا نہ جاساں میرا حکم ہے بیچے جاری
منیاں امر بہتیرا تاں بھی ٹر گیا مارا اوڈاری

عشوہ میداد کہ از کوئے ارادت نروم | دیدی آخر کہ چنان عشوہ خریدیم و برفت

الفت دا دم دیکے ساہنوں دھوکھے وچ لیا یا
اساں بہتیری الفت کیتی پر اوہ اٹھ سدھایا

شد چناں در چمن حسن و لطافت لیکن	در گلستان وصالش نہ چمیدیم و برفت

اندر باغ جمال اپنے دے لٹک چلیندا ڈٹھا
اساں لبھے نہ باغ وصل دا ڈٹھلے اوہ نٹھا

گفت از خود بدر آ ہر کہ وصالم طلبد	ما بامید وے از خویش بریدیم و برفت

آکھن لگا مر کھپ جاوے وصل میرا جو لوڑے
مر مکیا میں دیسے تاہینگے پر اوہ واگ نہ موڑے

صورت او بلطافت اثر لطف خدا است	ما بہ دیش اثرے سیر ندیدیم و برفت

واہ واحسن کمال سجیندا جلوہ ذات الٰہی
خاص الخاص نہ رجکے ڈٹھلے تے اوہ ہو گیا راہی

ہمچو حافظ ہمہ شب نالہ و فغان کردیم	کلئے دریغا بوداعش نرسیدیم و برفت

حافظ وانگن شام صباحیں رو رو پایاں کوا ہراں
ردّ یا کرن نصیب نہ ہویا ٹر گیا چک مہاراں

غزل ۹۰

ما را ز آرزوئے تو پروائے خواب نیست	بے روئے دلفریب تو بودن ثواب نیست

نیندر دی کچھ لوڑ نہ مینوں اندر الفت تیری
درشن باہجھ تساڈے ناہیں کوئی گل بھلیری

در دور چشم مست تو ہشیار کس ندید	کو دیدہ کہ تصور چشمت بخواب نیست

تیری اکھ مستانی پاکے جیوت سدا وے کیہڑا
بجھ تصور تیرا کیہڑا جاگے آپی جیہڑا

در ہر کہ بنگری بغمے از تو مبتلا است	یک دل ندیدہ ام کہ بعشقت خراب نیست

جنوں ڈٹھا اوہو تیرے غم وچہ آہیں ملدے
اک نہیں جو تیرے غم وچہ رورو نہ سرپاڑے

ہر کو بدست عشق تو شد کشتہ بردرت	او را دراں جناب سوال و جواب نیست

در تیرے تے عشقے اندر جس نے جان وسجائی
باہجھ حساب کتابوں جاسی وچہ دربار الٰہی

حافظ چو زر بہ بوتہ در افتاد و تاب یافت | عاشق نباشد آنکہ چو زر او بہ تاب نیست

سونے وانگن وچہ کٹھالی حافظ چمکاں پایاں
سونے وانگ نہ چمکے جیہڑا اوہ نہیں عاشق سایاں

غزل ۹۱

خم زلف تو دام کفر و دین ست | ز کارستان او یک شمہ این ست

کنڈل زلف تیری دے کیتے کفر اسلام ہویدا
ذرہ کار نمایوں کیتا دوزخ جنت پیدا

جمالت معجز حسن ست لیکن | حدیث غمزہ ات سحر مبین ست

مکھڑا سوہنا تیرا سانوں خوبی وچہ بھلاوے
جادو وانگن گل کتھ تیری ہورو ہور دکھاوے

بران چشم سیہ صد آفرین باد | کہ در عاشق کشی سحر آفرین ست

شابا اکھ متوالی تائیں جس نے جادو کرکے
عاشق لوکاں مار و بنجایا کفر اسدنوں کڈھ کے

عجب راہیست راہ عشق ہیہات | کہ چرخ ہفتمش ہفتم زمین ست

واہ واہ راہ محبت جس دی گٹ دی ہیں اوجائی
ست اسمان زمیناں وانگن ایتھے دیہن دکھائی

تو پنداری کہ بدگو رفت و جان برد | حسابش با کرام الکاتبین ست

جاتا ہووگ نفس لوٹیرا ہن تے مرکھپ گیا
اجے تے نال فرشتیاں آکے لیکھا اسدا پیا

ز چشم شوخ تو کے جان توان برد | کہ دائم با کمان اندر کمین ست

تیری اکھ متوالی کولوں کیہڑا جان بچاوے
رکھ کمان سدا جو ہندی بیٹھی وچہ رکاوے

لبت را آب حیوان گفتم اما | چہ جائے آب کان ما معین ست

جاتا ہویا سی لب تیری اندر آب حیاتی
پر معلوم ہویا ہن مینوں ایہہ ہے چشمہ ذاتی

ز جام عشق مے نوشید حافظ | مدامش مستی و رندی ازین ست

عشقے والے مٹوں حافظ پیتا بھر کے پیالہ
تاہیں رہندا رند قلندر مستانہ متوالا

مشو حافظ ز کید زلفش ایمن | کہ دل برد و کنوں در بند دین ست

کنڈل زلف سجن دے مکر وِل بیٹھ نہ غافل ہو کے
اگے دِل لٹیا ہن آئی دین پچھے ہتھ دھو کے

غزل ۹۲

دیدی کہ یار جز سر جور و ستم نداشت | بشکست عہد و از غم ما ہیچ غم نداشت

ڈٹھا ہے توں ظلمے یا ہیجوں دلبر دے تے نائیں
توڑ گوائے عہد اساڈے فکر نہیں او ستائیں

یارب مگیرش ار چہ دل چون کبوترم | افگند و کشت و حرمت صید حرم نداشت

نہ پھڑ ایس گلے جو اُس نے کر کے ذبح اسائیں
کعبے اندر سُٹیا جاتا شان حرم دا ناہیں

بر من جفا ز بخت بد آمد وگرنہ یار | حاشا کہ رسم جور و طریق ستم نداشت

اپنی ہے بد بختی جو ایہہ سر تے سختیاں آیاں
نہیں تے دلبر ظلم ستم دا نام نہ جانے سایاں

دِل این ہمہ جفا کہ ز خواری کشید از و | ہر جا کہ رفت ہیچ کسش محترم نداشت

خواری اندر دل نے وڈا سر تے ظلم اوٹھایا
ہر اک نے ہر ولوں ہر تھاں مٹی وچ رولایا

ساقی بیار بادہ و با مدعی بگوئے | انکار ما مکن کہ چنین جام جم نداشت

ساقی لیا پیالہ تے کہہ زاہد تائیں جا کے
اُس ایہہ پیالہ ہتھ نہ آیا جمشید دے آ کے

ہر راہرو کہ رہ بحریم درش نبرد | مسکین برید وادی و رہ در حرم نداشت

اوہ راہی جو اوس دے دلگن اندر نہ آوڑیا
ٹُر ٹُر مر گیا تے عاجز نے کعبے قدم نہ دھریا

خوش وقت رند مست کہ دنیا و آخرت | بر باد داد و ہیچ غم از بیش و کم نداشت

خوش اوہ رند مولائی جس نے دنیا دین ونجا کے
گھاٹے واہدے دا کجھ دل تے غم نہ رکھیا آ کے

حافظ ببر کہ گوئے فصاحت کہ مدعی | ہیچش ہنر نبود و خبر نیز ہم نداشت

اے حافظ توں چل اگیرے قلم حقیقت پھڑ کے
زاہد توں نہیں علم الٰہی اینویں بیٹھا اڑ کے

غزل ۹۳

پروائے زاہد و دعوت نکنم سوئے بہشت | کہ خدا در ازل از بہر بہشتم نسرشت

جاہ لے زاہد دس نہ مینوں راہ بہشتاں والا
جنت کارن نہیں بنایا مینوں رب تعالےٰ

یک جو از خرمن ہستی نتواند برداشت | ہر کہ در راہ فنا دانۂ حق دانہ نہ کشت

ہستی دے کھلاڑیوں اوستوں جو بھر ہتھ نہ آوے
تخم محبت رب دا جیہڑا اپنے بیج نہ جاوے

تو و تسبیح و مصلٰے و رہ زہد و ورع | من و میخانہ و ناقوس و رہ دیر و کنشت

تیرے تائیں مالاں تسبیح تلے زہد مصلّا
ٹھاکر دوارے تے میخانہ میرا راہ اولّا

منعم از مے مکن اے صوفی صافی کہ حکیم | در ازل طینت ما را بمے صاف سرشت

روک نہ مینوں صوفی صافی ہرگز ایس شرابوں
مٹی میری دے وچ گُدھا ہوکے حکم جنابوں

صوفی صاف بہشتی نبود زانکہ چو من | خرقہ در میکدہ ہا در گرو بادہ نہ ہشت

اوہ صوفی جیہں بادہ پیتا خرقہ گہنے پا کے
راضی کدے نہ ہوسی ہرگز جنّت اندر جا کے

لذت حور بہشت و لب حوضش نبود | ہر کہ او دامن معشوق خود از دست بہشت

جنّت حور قصوروں اُسنوں مزہ نہیں کوئی اڑیا
پلّہ دلبر دا جس چھڈ کے راہ عبادت پھڑیا

حافظا لطف حق ار با تو عنایت دارد | باش فارغ ز غم دوزخ و شادی بہشت

اے حافظ جے لطف الٰہی ہووے یاور تیرا
خوشیوں غمیوں وہلا ہو کے سر تے بنھے سہرا

غزل ۱۴۹

اے نسیم سحر آرامگہ یار کجاست | منزل آں مہ عاشق کش عیار کجاست

دلبر دا کجھ پتہ نشانی دسیں باد صبا ئی
اوس عیار فریبی قاتل کتھے مجلس لائی

شب تار است و رہ وادئ ایمن در پیش | آتش طور کجا وعدۂ دیدار کجاست

وادی ایمن اگے آئی تلے رات انہیری
اگ طور تے درشن دلبر کیہی لائی دیری

ہر کہ آمد بجہان نقش خرابی دارد | در خرابات نپرسید کہ ہشیار کجاست

اوہ کیہڑا جس جگ دچہ آکے پائی نہیں خرابی
مے خانے دے اندر کیہڑا جیہڑا نہیں شرابی

آنکس است اہل بشارت کہ اشارت داند | نکتہا ہست بسے محرم اسرار کجاست

اہل بشارت اوہا جانوں سمجھے جو اشارا
عشقے اندر لکھاں نکتے کیہڑا سمجھن ہارا

ہر سر موئے مرا با تو ہزاراں کار است | ما کجائیم و نصیحت گر بیکار کجاست

توں توں وِدھا ہویا میرا ہزراں نال پیارے
حال میرے دے کتھے واقف زاہد لوک نکارے

عاشق خستہ ز روز و غم ہجران تو بسوخت | خود نپرسی تو کہ آن عاشق غمخوار کجاست

تیرے درد فراقاں اندر بیدل عاشق سڑیا
نے توں کدے نہ پچھیا آکے کتھے ہے اوہ اڑیا

عقل دیوانہ شد آن سلسلۂ مشکین کو | دل ز ما گوشہ گرفت ابروئے دلدار کجاست

کنڈل زلف سجن دا کتھے عقل میرا گم گیا
تے کتھے محراب ابرو دا دل میرا گھٹ گیا

بادہ و مطرب و گل جملہ مہیاست ولے | عیش بے یار مہیا نبود یار کجاست

مطرب گاوے نالے بادہ نالے مجلس دلبر
اے پر عیش نہ بھاوے اوس بن کتھے ہے اوہ سرور

دلم از صومعۂ و صحبت شیخ ست ملول | یار ترسا بچہ کو خانۂ خمار کجاست

حجرے زہد عبادت اندر مینوں مزہ نہ آوے
کتھے ہے مے خانہ ساڈا ساقی نشہ پلاوے

حافظ از باد خزاں در چمن دہر مرنج | فکر معقول بفرما گل بے خار کجاست

جگ دیاں دکھاں درداں والا حافظ فکر نہ چائیں
دکھاں باجھوں سکھ کتھائیں فضل کریگا سائیں

غزل ۹۵

خواب آں نرگس فتاں تو بے خبری نیست | تاب آں زلف پریشان تو بیخبری نیست

نیند نرگس مست تیری دی ایویں کیویں نائیں
تے بن حکمت زلف تیری دا جلوہ نہیں کدائیں

از لبت شیر رواں بود کہ من مے گفتم | ایں شکر گرد نمکداں تو بے خبری نیست

چھوٹی عمرے گلاں تیریاں سن سن کے میں کہیا
ایتھے ہے کجھ راز پوشیدہ ایہہ مکھ نوری جیہا

چشمۂ آب حیات است دہانت اما | زیر لب چاہ زنخدان تو بے خبری نیست

بے شک مکھ تیرا ہے چشمہ آب حیاتی والا
پر ٹھوڈی دے کھوہ وچہ بھی ہے کوئی بھید نرالا

جان در ازے تو باد اکہ یقین مے دانم | در کمان ناوک مژگان تو بے خبری نیست

سدا سلامت رہیں جواناں نال یقینے جاتا
پلکاں تیر کمان ابرو وچہ ہے اک خاص مواتا

مبتلائے بغم و محنت و اندوہ نہ فراق | ای دل ایں نالہ و فغان تو بے خبری نیست

دکھاں درداں سلاں اندر تیری گیہ یہ زاری
اے دل بے موجب نہیں کوئی اندر عشق خماری

دوش باد از سر کوئے گلستان بگذشت | اے گل این چاک گریبان تو بے خبری نیست

لگی تیری تینیں باد صبائی گل باغیچے آئی
چاک گریبان اے پھُل تیرا بے موجب نہیں کائی

درد عشق ارچہ دل از خلق نہاں میدارد | حافظ این دیدہ گریان تو بے خبری نیست

بھاویں عشق چھپا کے رکھیں اے دل وچ لوکائی
پر ایہہ رونا تیرا حافظ پاسی شور دوہائی

غزل ۹۷

دیدمش دوش کہ سرمست و خرامان میرفت | جام مے برکف و در مجلس رندان میرفت

مست شراب الستوں میں کل ڈٹھا دلبر جاندا
ہتھ پیالا مے خانے ول چُک چُک قدم اُٹھاندا

پچھوں ہمی گفتمش اے مونس دیرینہ من | سخت میگفت دلِ زردہ پریشان میرفت

تھکھے بولیاں بولی جیں پچھیا اے او یار پرانے
دل سٹنے اکیا ہویا ٹر گیا چُک مُہلنے

نقش خود از عدم و خیال لب جیحون مے بست | با ہزاران گلہ از ملکِ سلیمان میرفت

وچ تصوّر ملک قدس تے وحدت اندر وڑ کے
کیتی ہزاراں شکوے کردا ٹر گیا جگ چھڈ کے

ہیچ کس کہ او جان سخن کس نشناخت | من ہمے دیدم واز کالبدم جان میرفت

کسے سمجھیا نا نہ اوس چاندیاں جان وانگن ٹر گیا
میں تک بیٹھا میرے تن وچہ روح رہت نہ رہیا

گفتم اکنوں سخن خوش کہ بگوید با ما | کان شکر لہجہ خوشگوئے سخنداں میرفت

آکھیا کون کرے ہن گلاں نال اساں من گھڑیاں
ٹر گیا گلاں کہنے والا شہد نبات ناں بھریاں

لابہ بسیار نمودم کہ مرو سود نداشت | زانکہ کار از نظر رحمت سلطان میرفت

کیتی بڑی خوشامد نہ جاہ پر اوس اِک نہ جانی
مرضی رب دی ایہو ہاہی جیہڑی اوس پچھانی

پادشاہا ز کرم از سر جرمش بگذر ۔۔۔ چکنند سوختہ از غایت حرمان میرفت

عیب گناہ اساڈے جھاڑکے شاہا کرم کمائیں
سڑے بلے بد قسمت کولوں کجھ ہو سکے ناہیں

چون شد آن صنم از دیدۂ حافظ غائب ۔۔۔ اشک همواره ز رخساره دیدامان میرفت

جیہڑے ویلے حافظ کولوں اوہلے ہو یا دلبر
اکھیوں پانی وگ دا رہیا سر پیر اتنک سر پر

غزل ۹۶

ہر آن خجستہ نظر کز پے سعادت رفت ۔۔۔ بہ کنج میکدہ و خانۂ ارادت رفت

برکت والا ہے اوہ جیہڑا نیکی دے راہ ٹریا
رکھ کے خواہش ملنے والی میخانے آ وڑیا

زحل درد کشان کشف کرد سالک راہ ۔۔۔ رموزِ غیب کہ در عالم شہادت رفت

ماسہ میل مے خانے وچوں سالک نے راہ پا کے
راز اسرار جہاناں توانے ظاہر کیتے آ کے

بیا و معرفت از من شنو کہ در سخنم ۔۔۔ ز فیض روح قدس نکتۂ سعادت رفت

آسن گل اساڈی میری گل گل اندر بھائی
قدسی فیضوں سنو نیکی اک نقطے وچ آئی

مجو ز طالع مولودِ من بجز رندی ۔۔۔ کہ این معاملہ با کوکب ولادت رفت

لیکھ میرے وچ رندی باہجوں ڈھونڈ نہ ہور کہانی
روز ازل دے ایہو بخرہ ملیا کولوں جانی

ز باد ادبہ دست دگر ہم آمدۂ ۔۔۔ وظیفہ مے دو شین مگر ز یلوت رفت

اج فجری توں ہوری پاسے اپنی نظر او لاری
نشے کلھ دے والی شائد وسری گل پیاری

مگر بمعجزہ گوشد طبیب عیسے دم ۔۔۔ چرا کہ کار من خستہ از عیادت رفت

شائد اج اوہ عیسے وانگن معجزہ آن دکھاوے
کوئی علاج نہیں ہن میرا وقت نزع پیا آوے

ہزار شکر کہ حافظ ز راہ مے کدہ دوش ۔۔ بکنج زاویۂ طاعت و عبادت رفت

مے خانے دی راہیں حافظ شکر خدا کل آ کے
اندر سلک سلوک عبادت بیٹھا جان بچا کے

غزل ۹۸

خمے کہ ابروئے شوخ تو در کمان انداخت ۔۔ بقصد جان من زار و ناتوان انداخت

وانگ کمان ابرو تے جیہڑا شوخی تھیں خم پایا
عاجز جان میری دے کارن ایہہ توں کم بنایا

شراب خوردہ و خوے کردہ کہ شدی بچمن ۔۔ کہ آب روئے تو آتش در ارغوان انداخت

نشہ اوہ لے بلغے اندر آیوں تندی کر کے
تاں ایہہ اگ کھلا نوں لگی نکھڑیوں قطرے جھڑکے

بیک کرشمہ کہ نرگس بخود فروشی کرد ۔۔ فریب چشم تو صد فتنہ در جہان انداخت

اپنا آپ وکھایا نرگس نظر اوچیری کر کے
اکھ تیری نے لکھاں فتنے دسے جگ وچ وڈکے

ز شرم آنکہ بروئے تو نسبتش کردند ۔۔ سمن بدست صبا خاک در دہان انداخت

تیرے وانگن مکھڑا اپنا صنبے نے جھلکایا
ہو شرمندہ شرمندہ اپنا مٹی وچ رُلایا

بہ بزمگاہ چمن دوش مست بگذشتم ۔۔ کہ از دہان توام غنچہ در گمان انداخت

مست شرابوں گل باغیچے پایا جد میں پھیرا
ویکھ کلی نوں وات لیا ندا سامنے آیا تیرا

بنفشہ طرۂ مفتول خود گرہ مے زد ۔۔ صبا حکایت زلف تو در میان انداخت

اپنی کلغی پیچیدہ دی لاف بنفشے ماری
واؤ نے زلف تیری دی چوٹی سامنے آن کھلاری

کنوں بآب مے لعل خرقہ مے شوئیم ۔۔ نصیبۂ ازل از خود نمیتوان انداخت

نشے پرنے اندر نکسان ہن میں خرقے تائیں
لکھیا ہو یا روز ازل دا میتھوں میٹ دا نائیں

نبود رنگ دو عالم کہ نقش الفت بود | زمانہ طرح محبت نہ این زمان انداخت

نام نشان جہاناں نہیں سی عشق ہویا جد پیدا
کوئی ایس جگت وچہ آ کے ہویا نہیں ہویدا

من از ورع مے و مطرب ندیدمے ہرگز | ہوائے مغبچگانم در این و آن انداخت

میں تاں پرہیزگاری وچہ کدیں راگ شراب نہ پاندا
صحبت رنداں لوکاں مینوں میخانے لے آندا

جہان بکام دل اکنوں شود کہ دور زمان | مرا بہ بندگی خواجۂ زمان انداخت

ہُن امید موافق دل دے ہوجاسی جگ جھیڑا
قسمت خدمت پیر مغاں وچہ ہُن آ لایا ڈیرا

گر کشائش حافظ درین خرابی بود | کہ قسمت ازلش در مے مغان انداخت

نشہ اوڈاندیاں جاناں ہوسی حافظ کول سمجھدے
تائیں وچہ نشے دے سُٹیا قسمت روز ازل دے

دل ۹۹

روشن از پرتو رویت نظرے نیست کہ نیست | منت خاک درت بر بصرے نیست کہ نیست

جلوے مکھ تیرے تھیں ہر اک نوری ہے کہ ناہیں
مٹی در تیرے دا احسان کیہڑا جس تے ناہیں

ناظر روئے تو صاحب نظرانند ولے | سر گیسوئے تو در ہیچ سرے نیست کہ نیست

بھاویں عاشق مکھ تیرے دیداراں باہجہ نہ کوئی
پر کیہڑا جو کر کر صفتاں نہیں کردا دھوئی

اشک غماز من ار سرخ برآمد چہ عجب | خجل از کردۂ خود پردہ درے نیست کہ نیست

کی بجے اکھیوں خون جگر دا تیر انداز دکھاوے
چغلی کھا کے کیہڑا جو نہ اپنا کیتا پاوے

کمر کین بمن خستہ چہ بندی کہ ز مہر | بر میان دل و جانم کمرے نیست کہ نیست

کس کس کمراں غصے اندر کی عاجز تے آویں
عشقے وچہ اک بدّھا میرا یاویں کمر پادیں

تا بہ دامن ننشیند ز نسیمت گردے | سیل اشک از نظرم رہگذرے نیست کہ نیست

سوہنے مکھڑے تے نہ بیٹھے تاں جے گرد غباری
راہ تیرے وچہ نہر اکھیاں دی ہے کہ ناہیں جاری

تا دم از شام سر زلف تو ہر جا نزنند | با صبا گفت و شنیدم سحرے نیست کہ نیست

ہر تھاں صفتاں تیریاں تانہ بھولے باد صبائی
فجری نال صبا دے میری ہے کہ نہیں اشنائی

من ازین طالع شوریدہ برنجم ورنہ | بہرہ مند از سر کویت دگرے نیست کہ نیست

بُرے نصیبے اوتے غصہ کیوں نہ آوے مینوں
وچہ لوکائی ساری تینوں پاؤاں کہ نہ تینوں

از خیال لب نوشین تو اے چشمہ نوش | غرق آب و عرق اکنوں شکرے نیست کہ نیست

چیتے کر کر مکھڑا سوہنا تے مٹھڑی لب تائیں
شکر مصری غیرت اندر ڈبے ہین کہ نائیں

آب چشم کہ برو منت خاک در تست | زیر صد منت او خاک درے نیست کہ نیست

پانی اکھ میری دے جس نے تیرا بوجھہ اوٹھایا
دو ہیں جہانیں اوس نے رتبہ پایا کہ نہ پایا

از وجود این قدرم نام و نشانیست کہ ہست | ورنہ از ضعف در انجا اثرے نیست کہ نیست

ویکھن اندر ہاں میں جیہا باطن نہیں اجیہا
نا چیزی دا اثر میرے تے کجھہ نہیں باقی رہیا

شیر در بادیہ عشق تو روباہ شود | آہ ازین راہ کہ در وے خطرے نیست کہ نیست

عشقے اندر شیر جنگل دا عاجز لومڑی ہووے
خطرے باجھوں راہ نہ کوئی رووے کہ نہ رووے

نہ من دل شدہ از دست تو خونین جگرم | از غم عشق تو پر خون جگرے نیست کہ نیست

اکو میں ہی نہیں تھوں ناہیں خون جگر دا کیتا
رکیاں عشق تیرے دے غم وچہ خون جگر دا پیتا

غزل ۱۱

ازسر کوئے تو رفتن نتوانم گامے | ورنہ اندر دل بیدل سفرے نیست کہ نیست

قدم برابر تیرے در تھیں باہر جاں نہ ہوندا
نہیں تے مینوں سفر ہزاراں ہوندا کہ نہ ہوندا

تو خود اے شعلۂ رخشندہ چہ داری درسر | کہ کباب از جگر کاتب جگرے نیست کہ نیست

توں آپی اے شعلے نوری رکھیں رمز نیاری
تیریاں چالاں ہن جگر نوں سٹیا کہ نہ واری

مصلحت نیست کہ از پردہ بروں افتد راز | ورنہ در مجلس رندان خبرے نیست کہ نیست

چنگا نہیں جے پھول سناواں تیرا راز سیلنے
نہیں تے رنداں اندر ہر اک جانے کہ نہ جانے

بجز این نکتہ کہ حافظ ز تو ناخوشنود ست | در سراپائے وجودت ہنرے نیست کہ نیست

اکو گل جو تیتھوں حافظ راضی ہویا ناہیں
نہیں تے توں اک تیلہ نوری سب صفتاں داسائیں

کس نیست کہ افتادۂ آں زلف دوتا نیست | در رہگذرے نیست کہ دامے ز بلا نیست

کیہڑا جیہڑا زلف تیری دے پیچا نوچ نہیں اڑیا
باں اوہ نہیں مسافریاں اوہ دکھاں نوچہ نہیں پھڑیا

روئے تو مگر آئینۂ لطف الٰہی ست | حقا کہ چنین ست و درین روئے ریا نیست

شیشہ ہے اک لطف الٰہی مکھ تیرا نورانی
قسم خدا دی یا بچہ ریاؤں ایہہ گل سچی جانی

زاہد دیدم توبہ زروئے تونہ ہے روئے | ہیچش ز خدا شرم و ز روئے تو حیا نیست

درشن مکھ تیرے تھیں زاہد نت مینوں پرتاوے
رب دے کولوں اوس دیتائیں شرم حیا نہ آوے

نرگس طلبد شیوۂ چشم تو زہے چشم | مسکین خبرش از سر و در دیدہ حیا نیست

اکھ تیرید انخرہ ڈھونڈے نرگس وچہ خماری
نہیں اوہ واقف راز تیرے دی بے حیا ہے بھاری

از بہر خدا زلف مپیرائے کہ مارا — شب نیست کہ صد عربدہ با باد صبا نیست

رکھ سنبھال زلف نوں اگے کالی رات بہتیری
جس وچہ باد صبا تے پائی ڈاڈا اندھ انھیری

باز آئے کہ بے روئے تو اے شمع دل افروز — در بزم حریفان اثر نور و ضیا نیست

اے اوہ ولدے چانن آ مڑ پا پھیرا اک واری
تجھ بن مجلس اندر چانن ذرہ نہیں میں واری

دی مے شد و گفتم صنما عہد بجا آر — گفتا غلطے خواجہ درین عہد وفا نیست

کل جاکے میں آکھیا کر ہن پورا عہد منایا
کہن لگا نہیں ایہہ تے وعدہ کس تدھ جھوٹھ سکھایا

تیمار غریبان سبب ذکر جمیل ست — جاناں مگر این قاعدہ در شہر شما نیست

راہیاں دی غم خواری کرنی وڈی جان عبادت
شائد ملک تیرے وچہ کدھرے نہیں ایہی عادت

چون چشم تو دل می برد از گوشہ نشیناں — دنبال تو بودن گنہ از جانب ما نیست

جد مسکیناں نوں لٹ وتے تیری اکھہ لٹیری
نہیں گناہ میرا جے جانواں تیچھے تیرے خیری

گر پیر مغان مرشد ما شد چہ تفاوت — در ہیچ سرے نیست کہ سرے ز خدا نیست

کی گناہ جے پیر مغان دا میں جا کے لڑ پھڑیا
کیہڑا بندہ جس وچہ ناہیں راز خدا اڑیا

گفتن بر خورشید کہ من چشمۂ نورم — دانند بزرگان کہ سزاوار سہا نیست

توری بن کے سورج اگے اپنا آپ جتاناں
جائز مذہب اساڈے ناہیں کہندے حکیم سیاناں

عاشق چہ کند گر نخورد تیر ملامت — با ہیچ دلاور سپر تیر قضا نیست

لیکن جھل نہ سکے عاشق مہنے وتے جگ دے
ڈھال نہیں کول کسیدے اگے تیر غضب دے

در صومعۂ زاہد و در خرقۂ عابد | جز گوشۂ ابروئے تو محراب دعا نیست

عابد تائیں گوشے اندر حجرے زاہد تائیں
بن محراب ابرو تیری دے تھاں دعا دا نائیں

اے چنگ فرو بردہ بخون دل حافظ | فکرت مگر از غیرت قرآن خدا نیست

اے حافظ دے لہو وچہ اپنا پنجہ ڈوبن والے
شان قرآن نہ معلم تینوں شاید اے متوالے

غزل ۱۰۱

رواق منظر چشم من آشیانۂ تست | کرم نما و فرود آ کہ خانہ خانۂ تست

چھپر ڈیہری اکھ میری دا خاص جھروکا تیرا
کر بخشش آ بیٹھے ایہہ گھر تیرا تیرا

دلت بوصل گل اے بلبل چمن خوش باد | کہ در چمن ہمہ گلبانگ آہ و نالۂ تست

دل تیرا اے بلبل شالا وصلوں خوشیاں ملے
تیرے ہی نے باغے اندر ساز سرود ترانے

علاج ضعف دل ما بلب حوالت کن | کہ آن مفرح یاقوت در خزانۂ تست

کریں حوالے لب دے میرے دکھیئے دل دے تائیں
ذات تیرے وچہ ہے یاقوتی جس وچہ کل شفائیں

بہ تن مقصرم از دولت ملازمتت | ولے خلاصۂ جان خاک آستانۂ تست

خدمت تیری توں بچانویں ایہہ تن دور دوراڈا
اے پر خاک دہلیز تیری وچہ ایہہ جیوڑا نت ڈاہڈا

چہ جائے من کہ بلغزد سپہر شعبدہ باز | ازیں حیل کہ در انبانۂ بہانۂ تست

ایہناں حیلیاں تھیں جو تیرے دل دے وچہ سمائے
گنبد رہن اگاس جتھائیں میرا کی بن آئے

من آن نیم کہ دہم نقد جان بہر شوخے | در خزانہ بمہر تو و نشانۂ تست

میں اوہ نہیں جو نقدی دل دی ہر اک اگے دھرسان
تیری اس سکے اُتے لیکن کدہرے کھڑسان

تو خود چہ لعبتی اے شہسوار شیریں کار ۔ کہ توسنے چو فلک رام تازیانۂ تست

تُوں آپے کی ہوویں اے اوہ شاہ اسوار رنگیلے
جد ایہہ فلکی گھوڑا تیری تابع ہے ہر حیلے

سرود مجلست اکنوں فلک برقص آورد ۔ کہ شعر حافظ شیریں سخن ترانۂ تست

سُن سُن راگ جناب تیریدا گونج پئی اسمانیں
جاتا شعر حافظ دا نکلے تیری خاص زبانیں

غزل ۱۰۱

ساقی بیا کہ یار ز رخ پردہ برگرفت ۔ کار چراغ خلوتیاں باز در گرفت

آ ساقی اج یار میرے مُکھ متھے توں برقعہ لاہیا
گوشے اندر خلوتیاں نوں چن نواں وسیایا

آں شمع سرگرفتہ دگر چہرہ برفروخت ۔ واں پیر سالخوردہ جوانی ز سر گرفت

دُوجی وار لویں سر چیڈیاں ایس شمع نے لاٹاں
پچھلی عمرے تویں جوانی آئی مڑ بتھ ٹھاٹھاں

آں عشوہ داد عشق کہ مفتی ز سر برفت ۔ واں لطف کرد دوست کہ دشمن حذر گرفت

عشق ہوراں نے ڈیرے ڈھوئے مفتی دُور نٹھایا
کسے لطف سجن نے دشمن تائیں مار نسایا

زنہار زیں عبارت شیریں دل فریب ۔ گوئی کہ پستۂ تو سخن در شکر گرفت

تیں واری ایہہ مٹھیاں گلاں من بھرمالیچاون
شکر مصری گویا ہوہوں بھر بھر باہر آون

بار غمے کہ خاطر ما خستہ کردہ بود ۔ عیسےٰ دمے خدا بفرستاد و برگرفت

بیچاری غماں نے دل میرا سی ٹوٹے ٹوٹے کیتا
اللہ عیسےٰ ثانی بھیجیا جس نے مڑ آسیتا

ہر سرو قد کہ بر مہ و خور حسن میفروخت ۔ چوں تو در آمدی پے کار دگر گرفت

کتھاں سوہنے موہنے جیہڑے آہے فخر کریندے
جد توں آئیوں دوجی راہیں ڈھٹے تنبے ونیدے

زین قصّہ ہفت گنبد افلاک پر صدا است ۔ کوتہ نظر ببین کہ سخن مختصر گرفت

ایس بیانوں چودہیں طبقیں ہویا شور کرکارا
ویکھو تھوڑی جیہی گلو چہ ہویا کیڈ نظارا

حافظ تو این دعا ز کہ آموختی کہ یار ۔ تعویذ کرد شعر ترا و بہ زر گرفت

جیہاں ورد دعایاں حافظ کس تہیں سکھایاں جھلکے
جو دلبر گل اپنے پایاں چاندی وچہ ول کے

غزل ۱۴۲

شنیدہ ام سخنے خوش کہ پیر کنعان گفت ۔ فراق یار نہ آن میکند کہ بتوان گفت

واہ وا گل سنائی ہادی کن وچہ پئی سماوے
وچہ وچھوڑے جو کجھ گذرے مونہوں کہیا نہ جاوے

حدیث ہول قیامت کہ گفت واعظ شہر ۔ کنایتیست کہ از روزگار ہجران گفت

خوف عذاب قیامت جیہڑا واعظ پیا سناوے
اوہ ہوسے جو عاشق اُتے وچہ وچھوڑے ہووے

نشان یار سفر کردہ از کہ پرسم باز ۔ کہ ہرچہ گفت برید صبا پریشان گفت

کتھوں پتا لواں ہن مڑکے سفری پیار یوالا
واصبا دی جو پئی وستے اسو چہ سخت کسالا

فغان کہ آن مہ نامہربان دشمن دوست ۔ بترک صحبت یاران خود چہ آسان گفت

ہنجھولے ہولایو بیتوں اس ظالم نے چھل کے
من اپنے تھیں دور ہٹایا سنگ غیراں دے رل کے

غم کہن بمے سالخوردہ دفع کنید ۔ کہ تخم خوشدلی اینست پیر دہقان گفت

نشہ پورانا پالی کے کڈھو فکر جہاناں والے
راہ خوشی دا ایہو دسیا پیر میرے متوالے

من و مقام رضا بعد ازین و شکر رقیب ۔ کہ دل بدرد تو خو کردہ ترک درمان گفت

ہن میں راضی وچہ رضا دے پڑھساں شکر دوگانہ
درد تیرے وچہ رل مل بیٹھا ہن ایہہ دل دیوانہ

گرہ بباد مزن گرچہ بر مراد وزد ۔۔۔ | کہ این سخن بمثل باد با سلیمان گفت

نہ بنھ نقشے وچہ ہوا دے دل نوں نہ پرچائیں
وا صباء نے ایہہ گل چلکے کیہی سلیمان تائیں

مزن ز چون و چرا دم کہ بندۂ مقبل | قبول کرد بجان ہر سخن کہ جانان گفت

دم نہ مارین عشقے اندر ہنتھہ جہانوں دہو کے
عاقل اوہ جو دتا رب دا جھلے راضی ہو کے

بشنو کہ سپہرت دہد ز راہ مرو | ترا کہ گفت کہ این زال ترک دستان گفت

ایس اسمان فریبی دیوں ہرگز قدم نہ چائیں
مکر فریب کددوں اس چھڈے کس کہیا تدھ تائیں

بیار بادہ بخور زانکہ پیر میکدہ دوش | بسے حدیث غفور و رحیم و رحمان گفت

لے بادہ پھڑ پی شتابی بہہ کے کول ہولایاں
کئی عجائب گلاں رحمت ساڈوں پیر سنایاں

کہ گفت حافظ از اندیشۂ تو آمد باز | من این نگفتہ ام آنکس کہ گفت بہتان گفت

کس کہیا ہن حافظ تیرے عشقوں قدم اوٹھایا
میں تے اوہ کا گل نہ کیتی ایہہ کسے جھوٹھ بنایا

غزل ۱۹۳

مدام مست میدارد نسیم جعد گیسویت | خرابم میکند ہر دم فریب چشم جادویت

خوشبو زلف تیری دی رکھے دائم مست شرابی
اکھ فریبی تیری جیہڑی دم دم کرے خرابی

پس از چندین شکیبائی شبے یارب توان دیدن | کہ شمع دیدہ افروزیم در محراب ابرویت

کر کر صبر ملے گی یارب یاں نہ رات انوکھی
اوہ محراب ابرو تیری دا دیکھاں اگا میں دو کھی

سواد لوح بینش را عزیز از بہر آن دارم | کہ جان را نسخۂ باشد ز لقش خال ہندویت

نکتی عقل فکر دی تائیں دل میرے نوں بھاوے
نقشہ خال زلف دا تیر اکدے کدے سمجھاوے

تو گر خواہی کہ جاویدان جہان یکسر بیارائی ۔ صبا را گو کہ بردارد زمانے برقع از رویت

جے توں چاہیں سجیا بنیا رہے جہان اساڈا
اک ساعت کر مکھ اپنے نہیں برقعہ دور دوراڈا

وگر رسم فنا خواہی کہ از عالم براندازی ۔ بیفشان زلف تا ریزد ہزاران جان ز ہر مویت

جے توں چاہیں رسم فناہ دی جگ وچوں اٹھ جاوے
جھاڑ زلف تاں تید سجیا نیوں کل لوکی چھٹ جاوے

من و باد صبا مسکین دو سرگردان بے حاصل ۔ من از افسون چشمت مست و او از بوی گیسویت

میں تے باد صبا دوہاں پائی مفت ویرانی
باد صبا نوں زلفاں کٹیا میں نوں اکھ مستانی

من از لطف صبا دارم سپاس نکہت جانان ۔ وگرنہ کہ گذر بودے سحرگاہاں ازیں کویت

واہ صبا دا خوشبو واری لکھ لکھ شکر گذاران
نہیں تے تینوں فجری کیکن پاندا اندر یاران

سواد دیدہ ہر وقتے بخون دل ہمے دیدم ۔ عزیزش دارم این ساعت بیاد خال ہندویت

دھری اکھ کالی ول تک واساں میں تاں غصہ دے
وانگن خال سمجھ کے ہن میں ویکھاں نال ادب دے

زہے ہمت کہ حافظ راست از دنیا و از عقبیٰ ۔ نیاید ہیچ در چشمش بجز خاک سر کویت

واہ واہ ہمت دنیا دینوں حافظ جان وسجا کے
ہٹی گلی تیری پچھ وڈکا غیراں نہیں چت جلکے

غزل ۱۴۴

مردم دیدۂ ما جز برخت ناظر نیست ۔ دل سرگشتۂ ما غیر ترا ذاکر نیست

اکھ میری بن درشن تیرے کدھرے جہات نہ پاوے
تے سودائی جیوڑا میرا غیراں یاد نہ لیاوے

اشکم احرام طواف حرمت مے بندد ۔ گرچہ از خون دل ریش دمے طاہر نیست

ہنجھ احرام طواف سجن دے دردوا ہنجوں میرے
رہن احرامی پاک نہ بھاویں خون جگر دے بیرے

بستۂ دام و قفس باد چو مرغ وحشی ۔۔ طائر سدرہ اگر در طلبت سائر نیست

وحشی پنچھی دا نگن دائم رہے ہمیشہ پھسیا
جیکر جبرائیل بھی تیرے عشق اندر نہیں دھسیا

عاشق مفلس اگر قلب دلش کرد نثار ۔۔ مکنش عیب کہ بر قلب روان قادر نیست

اوہ عاشق جو تیرے تے نقد نہ واری جاوے
نہیں گناہ او سدا اوہ نقدی دل تے پہنچ نہ جاوے

عاقبت دست بران قلب بلندش برسد ۔۔ ہر کرا در طلبت ہمت او قاصر نیست

آخر اوس بلند سرو تے چڑھ جاوے اوہ کیہڑا
ڈھونڈن اندر ہمت اپنی گھٹ نہ رکھے جیہڑا

از روان بخشی عیسیٰ نزنم پیش تو دم ۔۔ زانکہ در روح فزائی چو دمت قاہر نیست

ویکھ عیسے دا معجزہ تیرے اگے دم نہ ماراں
تیرے وانگ نہیں اوہ قادر او پر لکھ ہزاراں

منکہ از آتش سودائے تو آہے نزنم ۔۔ کے توان گفت کہ بر داغ دلم صابر نیست

جل بل آتش عشقے اندر آہ نہ نکلے میری
لیکن آکھاں دل میرے تے صابر دی نہیں پھیری

روز اول کہ سر زلف تو دیدم گفتم ۔۔ کہ پریشانی این سلسلہ را آخر نیست

دیکھ زلف نوں دل نے کہیا پہلے دن سڑ بلکے
ایہہ حیرانی گھٹ نہ ہوسی سڑ سڑ کے بل بل کے

سر پیوند تو تنہا نہ دل حافظ راست ۔۔ کیست آنکش سر پیوند تو در خاطر نیست

اکو حافظ نے سنگ تیرے لایا نہیں یارانہ
اوہ کیہڑا جو وچ محبت تیرا نہیں دیوانہ

غزل ۱۰۵

بے مہر رخت روز مرا نور نماندہ است ۔۔ وز عمر مرا جز شب دیجور نماندہ است

جلوے تیرے باہجہ نہ کدھرے چانن دن دا رسیا
ہجریاں اس عمر میری نہیں پل بھر بھی نس گیا

ہنگام وداع تو زبس گریہ کہ کردم — دور از رخ تو چشم مرا نور نماندہ است

وِدیا کردیاں اکھیاں میریاں ایڈا نِیر وگایا
گیا گوا تا نور اکھیاں دا جدا اوہ نظر نہ آیا

من بعد چہ سود ار قدمے رنجہ کند دوست — کز جان رمقے در تن رنجور نماندہ است

فرقت اندر ایہہ تن عاجز جس ویلے مرجاسی
آ تو تا تیرا اوس ویلے دا کم کسے نہ آسی

میرفت خیال تو ز چشم من و میگفت — ہیہات ازیں گوشہ کہ معمور نماندہ است

نقش خیال تیرے دا اکھیاں اندر آیا کہیا
سو افسوس اس گوشے اُتے ہن آباد نہ رہیا

نزدیک شد آن دم کہ رقیبان تو گویند — دور از درت آن خستہ رنجور نماندہ است

ڈھک پیا اوہ ویلا آکھن گے تیرے دربانی
ہو چکی بیمار تیرے دی تجھ بن اج زندگانی

وصل تو اجل را ز سرم دور ہمے داشت — از دولت ہجر تو کنون دور نماندہ است

درشن ڈھکن دیندا نہیں سی موت ہوراں نوں نیڑے
ہن وچھوڑے سڑکے سُٹیا موت ہوراں دے ڈیرے

صبر است مرا چارہ ہجران تو لیکن — چون صبر توان کرد کہ مقدور نماندہ است

وچھ وچھوڑے صبر شکر سی خوب علاج بنایا
ہن کی ہووے صبر شکر بھی ہوندا نہیں جُندایا

در ہجر تو گر چشم مرا آب نماند — گو خون جگر ریز کہ معذور نماندہ است

فرقت اندر رو رو اکھیوں جے پانی مک جاوے
آکھو ہن بے عذرا ہوکے خون جگر دا آوے

حافظ ز غم از گریہ نپرداخت بخندہ — ماتم زدہ را داعیہ سور نماندہ است

ماتم خانے نہیں اج حافظ خوشیاں دے گھر آیا
دُکھاں سلاں عاجز کیتا تا جیوڑا پرتایا

غزل ۱۰۶

مدتے شد کاتش سودائے او در جان ماست ‏ ‏ ‏ وین تمنا بین کہ دائم در دل ویران ماست

بھانبڑ عشق پیارے مچیاں مدت گذر سدھائی
ایسے دھنے ہر دم رہندا دل میرا سودائی

مردم چشمم بخون ناب جگر غرقست ازان ‏ ‏ ‏ چشمۂ مہر رخش در دیدۂ نالان ماست

اکھیاں میریاں اندر تائیں خون جگر دا آیا
سینے وردی میرے اندر درشن غوغا پایا

آب حیوان قطرۂ از لعل ہمچون شکرش ‏ ‏ ‏ قرص خور عکسے ز روئے آن مہ تابان ماست

لب تیر بدلہے اک قطرہ آب حیات خضر دا
مکھ تیرے دا ہے پرچھانواں سورج جیہڑا چمدا

تا نفخت فیہ من روحی شنیدم شد یقین ‏ ‏ ‏ برمن این معنی کہ مازان وے و جم او زان ماست

تھائیں تھائیں جلوہ تیرا سنیا جد قرآنوں
غیراں توں کڈھ باہر ہویا اکو دلوں بجانوں

ہر دلے را اطلاعے نیست بر اسرار غیب ‏ ‏ ‏ محرم این سر معنی دار علومی جان ماست

واقف راز حقیقت تائیں ہر اک وچہ لوکائی
واقف راز سجندی اکو جان میری ترہائی

چند گوئی اے دلا شرح دین خاموش باش ‏ ‏ ‏ دین ما در ہر دو عالم صحبت جانان ماست

اے دل چپ کر نہ کر ظاہر راز اسرار زبانی
دین اساڈا ایتھے اوتھے صحبت یار گمانی

حافظا تا روز آخر شکر این نعمت گزار ‏ ‏ ‏ کان صنم از روز اول دائمے درمان ماست

روز قیامت تائیں حافظ اکو شکر نبائیں
دارو درد اساڈے دا اوہ آپے بنیا سائیں

غزل ۱۰۷

امروز شاہ انجمن دلبران یکے ست ‏ ‏ ‏ دلبر اگر ہزار بود دلبران یکے ست

واحد لاشریک اج اکو دلبر ہے مستانہ
لکھاں دلبر نے پر میرا اوسے نال یرانہ

من بہر آن یکے دل و دین دادہ ام بباد ‏ — ‏غنیمتم مکن کہ حاصل ہر دو جہاں یکے ست

اوسے اِک اِکارتے میں دین ایمان وَنجایا
نہ کر عیب ملامت مینوں اکو نظری آیا۔

سودائیان عالم پندار را بگوئے ‏ — ‏سرمایہ کم کنید کہ سود و زیان یکے ست

صاحب علم ہنر دے تائیں آکھو وَنج وَجا کے
اوتھے نفع زیان برابر آجا جھیڑ جھیڑا کے

خلقے زبان بدعوئے عشقش کشادہ اند ‏ — ‏اے من غلام آنکہ دلش با زبان یکے ست

گلیں کتھیں خلقت جگ وچہ عاشق نام دھراوے
میں چاکر ہاں دِلوں زبانوں جیہڑا اِک ہو آوے

حافظ بر آستانۂ دولت نہادہ سر ‏ — ‏دولت در آن سر است کہ بآستان یکے ست

حافظ گنج اسرار الٰہی دَر تے سیس لوایا
لیہہ دَر اوسے پایا جس نے دَر وچہ سیس نوایا

غزل ۱۴

المنۃ للہ کہ درِ میکدہ باز ست ‏ — ‏زان رو کہ مرا بر درِ او روئے نیاز ست

کُھلا ویکھ مے خانے تائیں کیتا شکر الٰہی
دِلوں بجا لوں دَر اوسدے تے ساری عمر نباہی

خمہا ہمہ در جوش و خروش اند ز مستی ‏ — ‏وان مے کہ در انجاست حقیقت نہ مجاز ست

مستی اندر مٹوں باہر ٹپ ٹپ بادہ آوے
نشہ اساڈا شوق الٰہی ہور نہ کوئی بھاوے

از روئے ہمہ مستی و غرور ست و تکبر ‏ — ‏وز ما ہمہ بیچارگی و روئے نیاز ست

تینوں لائق فخر تکبر تا لے بے پروا ہی
ساڈے تائیں عجز غریبی تے مسکینی بھائی

شرح شکن زلف خم اندر خم جانان ‏ — ‏کوتہ نتوان کرد کہ این قصہ دراز ست

کنڈل کنڈل زلفاں جس وچہ لکھاں موڑاں توڑاں
ہرگز کھل نہ سکن مر گئے زاہد کر کر جوڑاں

بار دل مجنون و خم طرهٔ لیلیٰ — رخسارہ محمود و کف پائے ایاز ست

وچ شکنجے زلف لیلیٰ دے دل مجنون دا اڑیا
تے محمود دے چہرے اُتے پیر ایاز نے دھریا

بردوختہ ام دیدہ چو باز از ہمہ عالم — تا دیدۂ من بر رخ زیبائے تو باز ست

کل جہانوں بدھیاں اکھیاں وانگن باز شکاری
جد دی سوہنی صورت تیری نظری آئی پیاری

رازیکہ بر خلق نہفتیم و نگفتیم — بادوست بگوئیم کہ او محرم راز ست

جیہڑا بھید چھپا کے رکھیا خلقت کولوں چوری
دلبر اگے پھول سناساں دساں مول نہ ہوری

در کعبۂ کوئے تو ہر آنکس کہ درآید — از قبلۂ ابروئے تو در عین نماز ست

کعبے گلی تیری دے اندر جیہڑا بندہ آیا
وچ محراب ابرو دے تیرے اُس سیس نوایا

اے مجلسیان سوز دل حافظ مسکین — از شمع بپرسید کہ در سوز و گداز ست

سڑن کڑھن حافظ دی تائیں ظاہر ہوسی یارو
کدے کدائیں جے اک پھیرا کول شمع دے مارو

غزل ۱۰۹

پیرہن خوش میروی کاندر سراپا میرمت — ترک من خوش مے خرامی پیش بالا میرمت

نکھڑی سوہنی چال چلیندا یا چال تیری توں وچہ گرسان
ٹھم ٹھم قدم دھریندا یا تیرے قدماں توں وچہ مرسان

گفتہ بودی کے بمیری پیشم این تعجیل چیست — خوش تقاضا میکنی پیش تقاضا میرمت

موت میری سجنے تکوں کیندا شتابی چاہی
ایہہ گل میرے بھلے سوکھی ہُن مر جاساں بھائی

عاشق و مہجور و مخمورم بت ساقی کجاست — گو خرامان شو کہ پیش قد رعنا میرمت

عاشق ہاں مہجور شرابی کتھے یار گمانی
آکھو ٹھمک چلیندا آوے ویکھ ہوواں قربانی

ایکہ عمرے شد کہ تا بیمارم از مژگان تو
کوئنگاہے کن کہ پیش چشم شہلا میر مست

پلکاں تیریاں مار وسنجایا مدت ہوئی چوکھی
تک ذرا تاں سامنے تیرے مرجاوے ہن دوکھی

گفتی عاشق زار را ہم درد بخشم ہم دوا
گاہ پیش درد و گہ پیش مداوا میر مست

جلوے حسن اپنے وچ دسیں صحت نالے بیماری
اندر وصل مراں ہن کدے بیٹھے کدیں ہجر خواری

خوش خرامان میروی چشم بد از روئے تو دور
دارم اندر سر خیال آنکہ در پایت میر مست

لڈکاں نال چلیندا یا تشالا نظر بری نہ لگے
سدا خیال دلے وچ مرساں قدماں تیریاں اگے

گرچہ جائے حافظ اندر خلوت وصل تو نیست
اے ہمہ جائے تو خوش پیش تو ہر جا میر مست

گوشے وصل تیرے وچ بھالویں تھاں حافظ دا ناہیں
ہر تھاں تیرا جتھے مرساں توہیں ہوسیں سائیں

غزل ۱۱

کنوں کہ میدمد از بوستان نسیم بہشت
من و شراب فرح بخش و یار حور سرشت

اج باغیچے اندر چلے واہ بہشتاں والی
میں تے یار تے بادہ نالے دم دم دی خوشحالی

چمن حکایت اردی بہشت میگوید
نہ عاقل است کہ نسیہ خرید و نقد بہشت

موسم پھل گلاں دا آیا باغے اندر یارا
نقدی چھڈ ادھار لیوے جو اوہ اج جاہل بھارا

بے عمارت دل کن کہ این جہان خراب
درآن سر است کہ از خاک ما بسازد خشت

نال شراب او سارد لے نوں کیوں جو ایہہ جگ ہے بازی
مٹی ساڈی نیہیں گھڑاتاں اوڑک ہووے راضی

وفا مجوی ز دشمن کہ پرتوے ندہد
چو شمع صومعہ افروزی از چراغ کنشت

ڈھونڈ وفا نہ دشمن کولوں کدے وفا نہ کرسی
ٹھاکر دوار لوں حجرے اندر لو کدے نہ لگسی

مکن بنامہ سیاہی ملامت من مست
کہ آگہ است کہ تقدیر بر سرش چہ نوشت

عیب ملامت نہ کر زاہد اوپر میں مستانے
کیہڑا واقف کی کجھ لکھیا میرے حق قضا نے

گدا چرا نزند لاف سلطنت امروز
کہ خیمہ سایۂ ابر است و بزمگہ لب کشت

اج فقیر شہنشاہی دی کیونکر لاف نہ ملے
جس دی مجلس تے اج ظاہر چووال طبق سہارے

قدم دریغ مدار از جنازۂ حافظ
کہ گرچہ غرق گناہ است میرود بہ بہشت

حافظ دے جنازیوں لوکو آگا مڑ لیو ناہیں
وچ بہشتاں شاہی اُسدی بھاویں کیڈ گناہیں

غزل ۱۱۱

درد ما را نیست درمان الغیاث
ہجر ما را نیست پایاں الغیاث

درد میرے دا اُرو ناہیں سو فریاد دوہائی
ہجر میرے دا اوڑک ناہیں کی بن آوے بھائی

دین و دل بردند و قصد جان کنند
الغیاث از جور خوباں الغیاث

دُنیا دین ونجا کے میرا جان پچھے ہن آئے
ایہناں شوخ لٹیریاں کولوں دِل میرا کُرلائے

در بہائے بوسۂ جانے طلب
میکنند این دلستانان الغیاث

اِک بوسے دے بدلے منگدے ظالم جان اساڈی
خونی ایہہ لٹیرے کتھوں آئے دین فسادی

خون ما خوردند این کافر دلاں
اے مسلماناں چہ درمان الغیاث

خون ولید امیرا ایہناں کافراں کڈھ کڈھ پیتا
بھیجو مسلمانو ایہناں ترس ذرا نہ کیتا

داد مسکیناں بدہ اے روز وصل
از شب یلدائے ہجراں الغیاث

سن فریاد غریباں دی اے روز وصل ہن لگ کے
کالی رات وچھوڑے دی ہن آئی دھم دھما کے

ہر زمانم درد دیگر مے رسد | زین حریفاں بر دل و جان الغیاث

پل پل اندر سو سو دکھڑا بن بن دل تے آوے
جیہاں یاراں کولوں رو رو دل میرا اکُر لاوے

ہمچو حافظ روز و شب بے خویشتن | گشتہ ام سوزان و گریان الغیاث

حافظ وانگن دن تے راتیں تن نہیں باہر ہو کے
سوز فراقاں اندر عاجز ہو یا ہاں رو رو کے

غزل ۱۴۳

منزد کہ از ہمہ دلبراں ستانی باج | چرا کہ بر سر خوبان عالمی چون تاج

پیار سجیوے محبوباں تھیں جے توں منگیں ہالا
کیوں جے محبوباں دے سر تے توں اک تاج نرالا

دو چشم شوخ تو برہم زدہ خطا و ختن | بچین زلف تو ماچین و ہند دادہ خراج

دُنیا دین دوہاں نوں لُٹیا تیری اکھ لُٹیری
زلفاں وچ پھسن جا کر ہوئے علم تے عقل چنگیری

بیاض روئے تو روشن چو عارض خورشید | سواد زلف تو تاریک تر ز ظلمت داج

جلوہ مُکھ تیرے دا وانگن سورج لاٹاں مارے
کالی راتوں ودھ کے کالی تیری زلف پیارے

لب تو خضر و دہان تو آب حیوان است | قد تو سرو و میان تو موئے و گردن عاج

خضر وانگن لب تیرے تے مکھ چشمہ آبحیاتی
قد سرو و لک وال برابر گردن نوری ذاتی

ازین مرض بحقیقت کجا شفا یابم | کہ از تو درد دل من نمیرسد بہ علاج

کتھوں ایس بیماری توں چھٹسی ایہہ دل درداں بھریا
بیشں سجاوے تیری کوئی جد اس اُتے اڑیا

دہان تنگ تو دادہ بہ آب خضر بقا | لب چو قند تو برد از نبات مصر رواج

آب خضر دی عمر ودھائی مُکھ تیرے تے آکے
شکر مصری آہندی پائی لب کولوں شرما کے

چرا ہمے شکنی جانِ من ز سنگدلی | دلِ ضعیف کہ ہست او بہ نازکی چو زجاج

کیوں پتھر دلا ہو کے توڑیں میری جان پیاری
لگے عاجز نازک بہتی بھجدے وانگ بیچاری

فتادہ در سرِ حافظ ہوائے چون تو شہے | کمینہ بندۂ خاکِ درِ تو بہ بودے کاج

حافظ ایڈے شاہنشاہ دی دِل وچ حرص جمائی
خاک دہلیز اندر جے بہندا چنگا ہوندا بھائی

تمام شُد
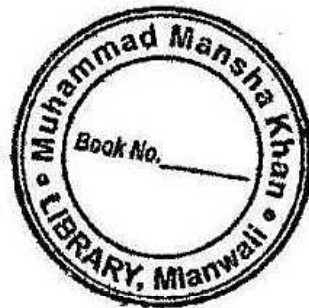
(حکیم محمد امین کاتب خوشنویس فاروقی ملہو کے ضلع گوجرانوالہ)

دسمبر ۱۹۵۶ء

اللہ والوں کی دردبھری تصنیفات یا تصوف کی سراپا رحمت اور بےنظیر کتابوں کا لاجواب سلسلہ

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
رفیق السالکین	۱۲ر	جواہر مجددیہ	عہ ر	حالات مشائخ نقشبندیہ	صہ ر	دیوان باہو فارسی	۶ر
انیس الطالبین	عہ ۸ر	دفینۂ ہدیہ بزبان پنجابی	۸ر	مکتوبات امیر سید علی ہمدانی	عہ	فضل اللقاء	۱۰ر
اردو ترجمہ مکتوبات شریف الامام ربانی مجدد الف ثانی	[illegible] ۲۰ روپیہ	ہدایت الانسان الی سبیل العرفان	عہ ۱۲ر	عین الفقر	عہ ۴ر	کلمات مجموعہ ابیات حضرت سلطان باہو پنجابی	۴ر
رسالہ نقشبندیہ	۱۰ر	سرچشمہ رحمت	عہ	گنج الاسرار	۶ر	وحدت الوجود	۳ روپے ۱۲ر
مثنوی تحفۃ العاشقین مع تحفۃ العارفین	عہ ۸ر	گلہائے مثنویات تصوف		محبت الاسرار	۸ر	سراج السالکین	۳ روپے
نفحات الانس	۱۰ [illegible]	قانون توحید	۱۰ر	مجالستہ النبی	۶ر	ہشت بہشت مجموعہ ملفوظات خواجگان	عہ
زبدۃ المقامات	صہ ر	مفتاح السالکین	عہ ۱۲ر	کلید التوحید	۸ر	جواہر علویہ	۳ روپے ۴ر
قانون سلوک	عہ ۴ر	قانون معرفت	عہ	شمس العارفین	عہ ۴ر	عقائد مجددیہ	۴ روپے
محک الفقر کلاں	للعہ ۲ر	نور الہدیٰ	۱۲ر	ہدایت الطالبین	۱۰ر	محیت الاسرار	۸ر
کشف الاسرار	۶ر	تیغ برہنہ	۶ر	اربعین انوار	ار	عقل بیدار	عہ ۴ر
توفیق الہدایت	عہ ۸ر	امیر الکونین	عہ	محکم الفقرا	۸ر	سر العارفین	عہ ۸ر
راحت القلوب	عہ ۴ر	وسیل العارفین	۱۲ر	اورنگ شاہی	۸ر	آداب الطالبین	۸ر
مونس الحسنہ	۸ر	انتباہ المریدین	۶ر	قرب دیدار	۱۴ر	راحت المحبین	عہ ر
محمدن صوفی ازم فلاسفی لکچر	عہ	توضیح لا الہ الا اللہ	۳ر	جواہر معصومیہ	۱۰ر	ہشت شرائط حضرات خواجگان نقشبندیہ	۸ر
چہل مکتوب عثمان دامانی لنبدھری	عہ ۴ر	عقاید الانوار	۱۲ر	اسرار اولیاء	عہ ۸ر	لطائف خمسہ	عہ ۱۲ر
اثبات تصور شیخ	۶ر	ہدیۃ القلوب تحفۃ الاولیاء	للعہ ۸ر	دعائے سحری شرح	۲ر	مقامات مظہریہ	
		مونس الارواح	۱۰ر	مناجات جامی			
				مقامات احمدیہ	عہ ۸ر		
				ملفوظات معصومیہ			

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ترجمہ پنجابی

دیوان حافظ علیہ الرحمۃ

حصہ دوم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

غزل نمبر ۱۱

اگر بہ مذہب تو خون عاشق است مباح | صلاح ما ہمہ آن است کو ترا است صلاح

خون حبیباں دا جے جائز اندر مذہب تیرے
کیہ مجال اساڈے وچوں جے کوئی سر پھیرے

سواد موئے تو تفسیر جاء الظلمات | بیان روئے تو تبیان خالق الارواح

زلف تیری دے نقشے اندر جگ دی اندھا اندھیری
مکھڑا تیرا ظاہر کردا صبح نورانی جیہڑی

ز دیدہ ام شدہ صد چشمہ در کنار رواں | کہ خود شنا بکند در میان ملاح

بغلاں اندر روز وہویاں نہراں اکھیوں جاری
تاں جے شاید دلبر آکے ایتھے لاوے تاری

لب چو آب حیات تو است حضرت روح | وجود خاکی ما را است قوت ارواح

چشمہ ہے اک آب حیاتی وانگ لباں دا تیرا
جس تھیں تازہ رہے ہمیشہ ایہ تن خاکی میرا

زچنگِ زلفِ کمندت کسے نیافت خلاص — نہ از کمانچہ ابرو و تیرِ غمزہ نجاح

کُنڈل زلف تیری وِچ پھسکے کس نے جان بچائی
پلکان تیر کمانوں کیہڑا جیہڑا بچیا بھائی

بیا کہ خون دلِ خویشتن بحل کردم — اگر بمذہبِ تو خون عاشق است مباح

آہن خون حلال کیتا ہیں اپنا تیرے کارن
جے کر مذہب تیرے جائز عاشقاں تائیں مارن

نداد لعلِ لبش بوسۂ بصد تسبیس — نیافت کام دلِ من ازو بصد الحاح

مکر فریب بہتیرے کیتے بوسہ اوس نہ دِتّا
حاصل کجھ نہ ہویا ترلے کر کر مر گیا پتّا

صلاح و توبہ و تقویٰ ز ما مجو زاہد — ز رند و عاشق و مجنون کسے نہ جست صلاح

زاہد ساتھوں ڈھونڈ نہ تقویٰ توبہ نے بھلیائی
رنداں مستاں نوں کس ڈِٹھا نیکیاں اندر بھائی

پیالہ چیست کہ بر یادِ تو کشیم مدام — و نحن نشرب شیئاً لکن الّا لاّ افلاح

کیہ ہے اِک پیالہ دیہ تاں دائم مستی پلیئے
سدا جیہے پیالے شالا پیندے پیندے جایئے

دُعائے جانِ تو وِردِ زبانِ حافظ باد — مدام تا کہ بود گردشِ مسا و صباح

رہے پوچا تد انہیوں حافظ دائم وِرد صلوٰۃ تاں
سُورج چن جد وں تک قائم جگ وِچہ دن تے راتاں

غزل ۱۶

بہ بین ہلالِ محرم بخواہ ساغرِ راح — کہ جاہ امن و امانست و سالِ صلح و صلاح

ویکھ ہلال محرم والا منگ نشے دا پیالہ
کیوں جے سال صلح دا چڑھیا امن امانان والا

عزیز دار زمانِ وصال را کاندم — مقابلِ شبِ قدر است و روزِ استفتاح

جان پیارا وقت وصل دا جس ویلے ہتھ لگے
عیداں تے شب قدراں کیہ نے اُس ویلاں خوشیاں اگے

تو داغ بر سرِ دُنبالۂ دوں کسے نکند	بہ آشتی ہیں آئے نور دیدہ گوئے فلاح

ایس کمینی دُنیا دے سر کیہڑا جھگڑے کردا
نال صلح دے نیکی اپنی لے چل اَگے مَردا

دلا تو فارغی از کارِ خویش مے ترسم	کہ کس درت نکشاید چو گم کنی مفتاح

ہجر فراق نہیں کجھ تینوں غم کھاوے دل میرا
کُنجی جدوں گوا چی کیہڑا بوہا کھولے تیرا

بیار بادہ کہ رویش بخیر خواہد شد	ہر آنکہ جام صبوحی اش نہاد چراغ صباح

اُٹھ سویلے لے پی بادہ جو اس ویلے ہووے
امن امان صحیح سلامت شام تلک اوہ جیوے

کدام طاعت شائستہ آید از من مست	کہ رنگِ صبح ندانم ز خالق الاصباح

کیہڑی چنگی توں عبادت کر دَسّے مستانہ
جیہڑے کیہڑی گلّے فجری وِلوے اوہ پیمانہ

زمانِ شاہِ شجاع است و دور حکمت شرع	براحت اے دل و جان کوش در مساو صباح

وقت شہنشاہ غازی دا تے حکم شرع دا جاری
کوشش کر کے جان سلامت لے چل لئے دل پیاری

بُوئے صبح چو حافظ شبے بروز آور	کہ بشگفد گل عیشت ز شعلۂ مصباح

خوشبو وقت فجر دے کارن حافظ رات گذاری
تاں جے پھُل خوشی دا کھڑسی نوری ویلے واری

غزل ۱۴

دل من در ہوائے روئے فرخ	بود آشفتہ ہم چوں موئے فرخ

دل میرا اوہ حُب تیری دے لے اوہ اپر اپارا
وانگن زلف تیرے دے رہندا اہریا بھریا یارا

بجز ہندوئے زلفش ہیچکس نیست	کہ برخوردار شد از روئے فرخ

باجھوں زلف تیری دے کوئی ہور اجیہا ناہیں
جیں نے نخرہ حاصل کیتا مکھ تیرے ہیں سائیں

سیاہ نیک بخت است آنکہ دائم ‖ بود ہمراز و ہم زانوئے فرخ

زلف تیری دے نیک نصیبے اندر فرق نہ کوئی
جیہڑی سوہنے مکھڑے کولوں کدے نہ لانبھے ہوئی

شود چوں بید لرزاں سرو آزادی ‖ اگر بیند قدِ دلجوئے فرخ

وانگن بید کنبے جے کدیں سدا سرو اوچیرا
قد موزوں لڈّا تیرا آ ویکھے پا پھیرا

بدہ ساقی شراب ارغوانی ‖ بیاد نرگسِ جادوئے فرخ

دیہ ساقی اوہ بادہ جیہڑا رنگ گلابی
نرگس نین سجن دے جس تھیں آون یاد شتابی

دوتا شد قامتم ہمچون کمانے ‖ زغم پیوستہ چوں ابروئے فرخ

وانگ کمان ہویا قد دنگا وچہ وچھوڑے ماہی
جیوں محراب ابرو دلبر دا کیتا غم نے بھائی

نسیم مشک تاتاری خجل کرد ‖ شمیم بوئے عنبر موئے فرخ

خوشبو نافے تاتاری دی ہو شرمندی چلی
ئے خوشبو زلفاں دی تیری باد صبا جد جھلّی

اگر میلِ دلِ ہر کس بجائے است ‖ بود میلِ دلِ من سوئے فرخ

ہر کوئی تا ہنگ دلے دی اپنی کتے نہ کتے رکھدا
دل میرا اوچہ تاہنگ سجن دے ہر دم ہے دھڑکدا

غلامِ خاطرِ آنم کہ بخشد ‖ چو حافظ چاکرے ہندوئے فرخ

اوس کسے دا چاکر ہاں میں جیہڑا حافظ وانگن
زلف تیری دا رہے ہمیشہ عاشق مردیاں تاکن

غزل ۱۱۱

ابر آذاری برآمد باد نوروزی وزید ‖ وجہ مے میخواہم و مطرب کہ میگوید رسید

بدّل چڑھیا پھل چھلیدا واخوشی دی آئی
مطرب آیا سنگھ سیانا دیہ ہن بادہ بھائی

شاہداں در جلوہ و من شرمسار کیسہ ام — اے فلک این شرمساری تاکے باید کشید

نقدیوں خالی میں شرمندہ دلبراں جلوے پائے
کدتک میں شرمندہ رہساں وقت وہاندا جائے

قحط جودست آبروئے خود نمے باید فروخت — بادہ گل از برائے خرقہ مے باید خرید

قحط پیا وچہ ملک سخاوت دِل دار کھے سنبھالا
لیکے گُل پیالہ رنگ توں خرقہ عزّت والا

غالباً خواہد کشود از دولتم کارے کہ دوش — من ہمیکردم دعا و صبح آمین میدمید

اکثر حل ہوویگا اِک دن عقدہ دِل دا میرا
فجری گُل دعائیں کردیاں پایا اُس نے پھیرا

با لبے و صد ہزاراں خندہ گل آمد بباغ — از کریمی گوئیا در گوشہ بوئے شنید

گلّاں سُن سُن تیریاں گلّاں کلیاں کھڑ کھڑ پیاں
خوشبو پاک جناب تیری دی گویا پائی سیّاں

دامنے گر چاک شد در عالم رندی چہ باک — جامۂ در نیکنامی نیز مے باید درید

کیہ ہویا جے رندی اندر پلّا پاٹا میرا
نیکی دے راہ کد نہیں ہوندا چاکو چاک ودھیرا

این لطائف کز لب لعل تو من گفتم کہ گفت — وان تطاول کز سر زلف تو من دیدم کہ دید

تیرے مکھ دیاں گلّاں جیہڑیاں میں لکھیاں کن لکھیاں
ظلم تیرے دیاں سختیاں جیہڑیاں میں ڈٹھیاں کن ڈٹھیاں

عدل سلطان گر نپرسد حال مظلومان عشق — گوشہ گیراں را ز آسائش طمع باید برید

عشق دیاں مظلوماں دا جے عدل نہ کرسی دلبر
جنّت والی تانگھ نہ رکھن تاں پھر زاہد سُر پر

تیر عاشق کش ندانم بر دل حافظ کہ زد — این قدر دانم کہ از شعر ترش خوں مے چکید

نہ جاتاں کس دل حافظ نے ظالم تیر چلایا
اُسے پر ہر اِک گل اُس دی نہیں خون وگیندا پایا

غزل ۱۱۹

اگر آن طائر قدسی ز درم باز آید
عمر گذشتہ بہ پیرانہ سرم باز آید

جے اوہ قدسی پنچھی مڑ کے دکواری گھر آوے
گذری ہوئی عمر نویں سر ایہ دل مڑ کے پاوے

دارم امید بر آن اشک چو باراں کہ مگر
برق دولت کہ برفت از نظرم باز آید

رونے تھیں ایہ آساں شاید جیئوں بدل وچ یارا
چمکاں دمکاں دیسے بجلی چمکے مڑ کے پیارا

گر نثار قدم یار گرامی نہ کنم
جوہر جان بچہ کار دگرم باز آید

دلبر دے قدماں تے کیوں نہ جان کراں قربانی
کس کم آوےگی پھر مڑ کے بار بنان زندگانی

آنکہ بر سر من تاج کف پائش بود
از خدا مے طلبم تا بسرم باز آید

مٹی پیر اسدیدی جیہڑی تاج سر یدا ہیسی
لوڑاں مڑ کے مولا کولوں کد سر میرے پیسی

کوس نودولتی از بام سعادت بزنم
گر بہ بینم کہ مہ نوسفرم باز آید

نویں نصیبے دی ہن ماراں چوٹ چبارے چڑھ کے
جیکر چن میرا مڑ سفروں آوے چمکاں چھڈ کے

خواہم اندر عقبش رفت بیاران عزیز
شخصم ار باز نیاید خبرم باز آید

پچھے اس دے جانواں گا ہیں وانگ پیاریاں یاراں
جگ وچ نام تے رہسی اوہ جن جے جان اپنی واراں

مانعش غلغل چنگ ست و شکر خواب صبوح
ورنہ گر بشنود آہ سحرم باز آید

راگ سرود حضور اپنے وچ رجھیا رہندا دلبر
نہیں تے آہ فجر دی میری سن کے آوے سر پر

آرزومند رخ شاہ چو داریم حافظ
ہمتے تا بسلامت ز درم باز آید

نت اسلے دے دامن ڈھونڈے حافظ دلبر تائیں
شالا خیری مہری آوے ہن قبول دعائیں

غزل ۱۲۰

از دیدہ خون دل ہمہ بر روئے ما رود ‌ ‌ ‌ بر روئے ما ز دیدہ ندانم چہا رود

اکھیاں راہیں خون دلے دا منہ تے وگ وگ آوے
نہ جاناں ایہ کینہہ ہے منہ تے جونت اکھیوں جاوے

ما در درونِ سینہ ہوائے نہفتہ ایم ‌ ‌ ‌ بر باد اگر رود سرِ ما زاں ہوا رود

سینے وچہ اک گل نیاری رکھی اساں چھپا کے
سر جاوے جے باہر کڈھاں سینیوں فخ وجا کے

بر خاک راہِ یار نہادیم روئے خویش ‌ ‌ ‌ بر روئے ما رواست اگر آشنا رود

مٹی راہ پیارے اندر سر منہ جا نوایا
جائز جے اوہ من سر میرے تے رکھیں قدم خدایا

سیلے است آب دیدہ بر ہر کہ بگذرد ‌ ‌ ‌ گر خود دلش ز سنگ بود ہم ز جا رود

پانی اکھیاں دا ہڑ وانگن جس راہ گذر سدھاوے
بھاویں پتھر جیوڑا ہووے تاں بھی روہڑے جاوے

ما را بآب دیدہ شب و روز ماجرا است ‌ ‌ ‌ زین رہ گذر کہ بر سرِ کویش چرا رود

گریہ زاری نال ہمیشہ ایہو گل کتھ میری
کوچے دلبر اندر کیوں ایہہ وگے جیری بھری

خورشید خاوری کند از رشک جامہ چاک ‌ ‌ ‌ گر ماہِ مہر پرورِ من در قبا رود

غیرت کھا کے سورج اپنا خرقہ پاڑ وسنجاوے
جیکر سوہنا دلبر میرا خرقہ اپنا پاوے

حافظ بکوئے میکدہ دائم بصدقِ دل ‌ ‌ ‌ چوں صوفیاں بصفہ دار الصفا رود

کوچے میخانے وچ حافظ سچے دل تھیں دائم
وچ میدان صفائے رہندا صوفیاں وانگن قائم

غزل ۱۲۱

از سرِ کوئے تو ہر کہ بملامت رود ‌ ‌ ‌ نرود کارش و آخر بخجالت رود

گلی تیری تھیں نسے جیہڑا اس کے جھڑک ملامت
اوہدے اوتھے دو ہیں جہانیں پائی اوس ندامت

سالک از نور ہدایت طلبد راہ بدوست ‏ کہ بجائے نرسد گر بضلالت برود

سالک مرشد کامل پھڑ کے راہ ہدایت پاوے
ہادی کامل باہجوں ایہ راہ کدئیں ہتھ نہ آوے

کردی آخر عمر از مے و معشوق بگیر ‏ حیف اوقات کہ یکسر بطالت برود

ضایع عمر گوائی آہن راہ سجن دا ملیئے
ضایع وقت لنگھائیے ناہیں نال سجن دے رلیئے

اے دلیل دل گم گشتہ خدا را مددے ‏ کہ غریب ار نبرد راہ بضلالت برود

اے مرشد لے رہبر میرے یاری منگاں تیری
تیرے باہجوں اس منزل وچہ پیش نہ جاوے میری

حکم مستوری و مستی ہمہ بر خاتمہ است ‏ کس ندانست کہ آخر بچہ حالت برود

اوڑک ویلے فیصلہ ہوسی زہد ریاضت والا
ایہ معلوم کسے نوں ناہیں کیکن کرسی مولے

کاروانے کہ بود بدرقہ اش لطف خدا ‏ بہ تجمل بنشیند بہ جلالت برود

جیس راہی دا رہبر ہووے ہر دم فضل الٰہی
نال تسلی مردیاں ہوویاں پاوے شان خدائی

حافظ از چشمہ حکمت بکف آور جامے ‏ گو کہ از لوح جہالت برود

حافظ چشمے حکمت وچوں پکڑ پیالہ نوری
شاید دل تیرے تھیں جاوے حرص ہوا مغروری

غزل ۱۲۲

آن کس کہ بدست جام دارد ‏ سلطانئے جسم مدام دارد

جس کسے نے حاصل کیتا ایتھے عشق الٰہی
ایتھے اوتھے دوہیں جہانیں پائی اس نے شاہی

آبے کہ خضر یافت از و حیات ‏ در میکدہ جو کہ جام دارد

جس پانی تھیں پیر خضر نے زندگی ابدی پائی
اوس پیالے دی میخانے وچہ بشارت آئی

کایں رشتہ از و نظام دارد	سر رشتہ جم بجام بگذار

کیتیں حوالے باوے دے ایہ بندوبست حضوری
چوداں طبقاں اوسے گھر تقیں پائی ہے منظوری

در دور کسے کہ کام دارد	بیرون از لب تو ساقیا نیست

تیرے حکموں باہر ناہیں سارے کم لوکائی
نام تیرے دی تھائیں تھائیں ہر دل کوک دُوہائی

تا یار سر کدام دارد	ما و مے و زندان تقوی

زاہد تائیں زہد ریاضت میرے تائیں بادہ
دیکھئے سوہنا کیہڑے پاسے رکھے خاص ارادہ

لعلت نمکے تمام دارد	بر سینہ ریش دردمندان

زخمی سینے دردمنداں تے مٹھڑا ہاسہ تیرا
انہوں ہے جیوں زخماں اُتے پائے لون ودھیرا

از چشم خوش تو جام دارد	نرگس ہمہ شیوہ ہائے مستی

نرگس نے ایہ مستی والی جیہڑی شکل بنائی
مست چشم متوالی تیری قرضہ دتا بھائی

در دیست کہ صبح و شام دارد	ذکر رخ و زلف تو دلم را

زلف معنبر مکھڑے نوری تیرے والا جیہڑا
شام صباحیں ہر ہر جائیں وِرد ہو یا نت تیرا

حسن تو دو صد غلام دارد	در چاہ ذقن چو حافظ اے جان

حسن تیرے دے نوکر چاکر لکھاں حافظ جیہے
در حسن تیرے کارن اندر کھوہ ٹھوڈی دے پیئے

غزل ۱۲۳

بار بادل شدگان ناز و عتابے دارد	آنکہ از سنبل وغالیہ تابے دارد

جس دی زلف معنبر کولوں غالیہ منہ چھپاوے
بے دل عاشق اُتے مُڑ مُڑ نخرے کر کر تاوے

از سر گشتہ خود میگذرد ہم چوں باد		چہ تواں کرد کہ عمر است شتابے دارد

بیدل عاشق کولوں لنگھے وانگن وا ورولے
وانگ حیاتی دنیا گذرے اندر اِکسے جھولے

ماہ خورشید نمائش ز پس پردۂ زلف		آفتابے است کہ در پیش سحابے دارد

سوہنا مکھڑا زلفاں تھلے اینویں نظری آوے
جیونکر سورج روز جھڑی دے بدل تھلے جاوے

چشم من کردہ بہر گوشہ رواں سیل سرشک		تاں سہی سرو ترا تازہ بآبے دارد

ہر ول اکھیاں میریاں رو رو پیاں نہر چلاون
سدھے سرو تیرے نوں تاں جے پانی نت پلاون

غمزۂ شوخ تو خونم بخطا میریزد		فرصتش باد کہ خوش رائے صوابے دارد

غمزہ ناز نہورا تیرا ہر دم مینوں مارے
شالا دونی فرصت ہووس لگا چنگی کارے

چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر		ترک مستست مگر میل کبابے دارد

دل تھیں قصد جگر دا رکھے تیری اکھ مستانی
شاید جگر کباب بناوے ترک نگاہ دیوانی

جان بیمار مرا نیست ز تو روئے سوال		اے خوش آں خستہ کہ از دوست جوابے دارد

تیرے اگے عرض کرن دی مینوں ناہیں جرأت
جس نوں ملے جواب سجن تھیں اوہ وڈا خوش قسمت

کے کند سوئے دل خستۂ حافظ نظرے		چشم مستت کہ بہر گوشہ خرابے دارد

حافظ جیہے شکستہ دل ول کد اوہ دلبر تکے
سبھنیں پاسیں اکھ مستانی جداوس دی تک سکے

غزل ۱۲۴

اگر نہ بادہ غم دل ز یاد ما ببرد		نہیب حادثہ بنیاد ما ز جا ببرد

خطرے وہم دلے تھیں جے نہ مارو سنجاسی بادہ
تا بنیاد اساڈی مٹن ہوسی بہت تکاڑہ

وگرنہ عقل بمستی فروکشد لنگر — چگونہ کشتی ازین ورطۂ بلا ببرد

لنگر علم عقل دا میتھوں تھلے جے نہ جاسی
ایس طوفانوں بیڑی ساڈی کیونکر بنے آسی

طبیب عشق منم بادہ خور کہ این معجون — فراغت آرد و اندیشۂ بلا ببرد

ہاں میں بید پورا نہ آ پی بادہ عشقے والا
دھندے ہور بکھیڑے نکسن ہوسیں بہت سوکھالا

دلم ضعیف ازاں میکشد بطرف چمن — کہ جان زمرگ بدلداری صبا ببرد

تاں ایہ عاجز جیوڑا میتھوں باغے ول لے جاوے
نال تسلی باد صبا دے تیری جان بچاوے

گذار بر ظلمات خضر راہے جو — مباد کاتش محرومی آب ما ببرد

پیر خضر نوں ڈھونڈھ سویرے راہ اندھیرا آیا
متھے جانویں مت ہتھ نہ آوے آبحیات خدایا

فغان کہ باہمہ کس نرد کینہ باخت فلک — کسے نبود کہ دستے ازیں دغا ببرد

کس دے نال نہ وچھے بازی کیتی ایس آسمانے
کیہڑا اس دے مکروں بچیا آکے وچ جہانے

بسوخت حافظ و کس حال او بیار نگفت — مگر نسیم پیامے خدائے را ببرد

سجن تائیں کسے نہ دسیا حافظ سڑ بل مویا
شاید باد صبا ہی جا کے دسے ایہ کجھ ہویا

غزل ۲۵

اگر روم زپیش فتنہا برانگیزد — ور از طلب بنشینم بکینہ برخیزد

جے میں پچھے پواں بناوے کئیں فساد لوٹیرا
جیکر ہٹ بیٹھاں تاں ہوسے خون وخون ودھیرا

وگر برہ گذرے یکدم از وفاداری — چو گرد در پیش افتم چو باد بگریزد

نال محبت جیکر کدیں اس راہ بھی آجاوے
بن کے دھوڑ پیٹھاں وچہ راہے وانگوں نس جاوے

دلبر کہ جان فرسود از و کام دلم نگشود از و | نومید نتوان بود از و باشد کہ دلداری کند

جس بدلے میں جان ونجائی اوہ نہ نظری آیا
بے امید نہ ہوویں اکثر یاویگا آ عرسایا

گفتم گرہ نگشودہ ام زاں طرہ تا من بودہ ام | گفتا منش فرمودہ ام تا با تو طراری کند

جس دن دا میں ہو یا زلفوں راز نہ پایا کائی
آکھن لگا ایسے کارن ایہ اساں کھیڈ بنائی

پشمینہ پوش تندخو از عشق نشنیدہ است بو | از مستی اش رمزے بگو تا ترک ہشیاری کند

عشقوں رمز نہ پائی کوئی تند مزاج فقیراں
پی کے بادہ دس اوہناں نوں تا چھڈن تدبیراں

چون من گدائے بے نشان مشکل بود یاری چنان | سلطان کجا عیش نہاں با رند بازاری کند

میرے جیہا فقیر تساناں اوکھا جیہا دسے
کتھے شاہ سلطان اساڈا نال اساڈے ہسے

زاں طرہ پر پیچ و خم سہل است اگر بینم ستم | از بند و زنجیرش چہ غم آنکس کہ عیاری کند

ڈنگی زلف تیری دی تعدی مینوں خاص دلاسا
رند مسافر تائیں قیدی خانہ ہے اک ہاسا

شد لشکر غم بے عدد از بخت میخواہم مدد | تا فخر دین عبدالصمد باشد کہ غمخواری کند

دہائی فوج غماندی منگاں قسمت کولوں یاری
شائد سوہنا رحم کما کے آن کرے غمخواری

با چشم پر نیرنگ او حافظ مکن آہنگ او | کاں طرہ شبرنگ او بسیار مکاری کند

جیہی اکھ فریبی اتے حافظ پا نہ واہراں
کالی زلف اوہدی ہے جیہڑی ووڈی ہے مکاراں

غزل ۱۲۷

اے پستہ تو خندہ زدہ بر دہان قند | مشتاقم از برائے خدا یک شکر بخند

لب تیری نے مصری تائیں کھٹے وچ رلایا
ہس کے دس مینوں کبھی اپنا سوہنا روپ سوایا

جائے کہ یار ما بشکر خندہ دم زند ۔ ۔ ۔ اے پستہ کیستی تو خدا را ادگر مخند

جتھے ہس کے یار اساڈا پل بھر بھی بہ جاوے
غیراں وال ہاسہ اوتھے کوئی قدر نہ پاوے

خواہی کہ برنخیزدت از دیدہ رود خون ۔ ۔ ۔ دل در ہوائے صحبتِ رود کساں مبند

خونی نہر نہ وگے اکھیوں جے ہے خواہش تیری
غیراں لوکاں وَلّوں چا کر اپنی نظر اوہ جیہری

گہ طرۃ مے نمائی گہ طعنہ مے زنی ۔ ۔ ۔ ما نیستیم معتقدِ مردِ خود پسند

کدیں کڈھ کڈھ کلغی دسیں کدیں ماریں طعنہ
اسیں کدے نہیں مندے جیہڑا فخر کرے مستانہ

طوبٰے ز قامتِ تو نیارد کہ دم زند ۔ ۔ ۔ زیں قصہ بگذرم کہ سخن میشود بلند

طوبے دی کیہ طاقت جیکر نال تیرے دم مارے
چھڈ دلا ایہ قصہ لمّاں نہ کر ایڈ پسارے

زآشفتگی حالِ من آگاہ کے شود ۔ ۔ ۔ آنرا کہ دل نگشت گرفتار ایں کمند

میرے خستہ حال خرابوں اوہ کد واقف ہووے
پھسنگے وچہ پریم پیالے جیہڑا خون نہ رووے

بازارِ شوق گرم شد آں شمع رخ کجاست ۔ ۔ ۔ تا جان خود بر آتش رویش کند سپند

بھڑکی بھاہ محبت والی کتھے شمع نورانی
حرمل وانگن بھجدے ہوواں نال اوسدے قربانی

حافظ تو ترکِ غمزۂ خوباں نمی کنی ۔ ۔ ۔ دانی کجاست جائے تو خوارزم یا خجند

نازنہوریوں حافظ توں نے باز نہ ہر گز آویں
اپنی خبر نہ تینوں کوئی اوڑک کتھے جاویں

غزل ۱۴۱

اگر از کوئے تو بوئے بمن رساند باد ۔ ۔ ۔ بمژدہ جان جہان را بباد خواہم داد

گلی تیری تھیں باد صبا جے خوشبو لے آوے
خوشخبری وچہ میرے کولوں جان جہاناں پاوے

اگرچہ گرد برانگیختی ز ہستی من — غبارے از من خالی بدامنت مفتاد

بھانویں ہستی میری دی توں خاک اوڈائی آ کے
شالا لوے غبار نہ میری تیرے اُتے جا کے

تو تا بروئے من لے نور دیدہ دربستی — دگر جہان در شادی بروئے من نکشاد

جس دن دا توں میرے کولوں مُنہ تے بُرقہ پایا
دو جگ کولوں خوشیاں والا کوئی آواز نہ آیا

خیال روئے تو ام دیدہ مے کند پر خون — ہوائے زلف تو ام عمر مید ہد بر باد

کر کر یاد تینوں وِچ اکھیاں خون دلے دا آوے
اُلفت زلف تیرے دی میری دن دن عمر گھٹاوے

نہ دور بیار چشمی نہ غائب از نظری — نہ یاد مے کنی از من نہ مے روی از یاد

نہ توں اوہلے ہیں تھیں ہونویں نہ توں ہوویں ظاہر
نہ توں یاد کریں نہ میری یادوں ہوویں باہر

بجائے طعنہ اگر تیغ مے زند دشمن — ز دوست دست ندارم ہر چہ باد اباد

کیہ ہے طعن ملامت جیکر دشمن آئے تلواراں
جو ہووے سو ہووے اینہہ یار نہ منوں وساراں

ز دست عشق تو جان رانمے برد حافظ — کہ جان ز محنت شیریں نمے برد فرہاد

عشقے ہتھوں جان سلامت حافظ کھڑ دا ناہیں
جیوں فرہاد شیریں دے کارن دتی جان اڈائیں

غزل ۱۲۹

بآب روشن مے عارفے طہارت کرد — علی الصباح کہ مے خانہ را زیارت کرد

خاص شراب پرانی پی کے عارف غسل کوائی
فجری اندر میخانے دے جد اوس جھاتی پائی

ہمیں کہ ساغر زریں خور نہاں گردید — ہلال ابروئے ساقی ہمے اشارت کرد

ڈُبدا پایا سورج تائیں ساقی نے فرمایا
آ جاؤ ہُن رِندو مستو وقت اساڈا آیا

خوشا نماز و نیاز کسے راکہ از سر درد — باآب دیدہ و خون جگر طہارت کرد

واہ نماز نیاز اُسدی جو اندر درد پیاسے
خون جگر تھیں وضو کرکے آہیں ڈھائیں مارے

بہائے بادہ چوں لعل چیست جوہر عقل — بیا کہ سود کسے برد کایں تجارت کرد

جے کر عقل اتوں ہتھ آوے تینوں بادہ نوری
نہ کر ڈھل خرید شتابی ایہہ تجارت پوری

بیا بہ میکدہ و وضع قرب جاہ ببین — اگرچہ چشم بد واعظ از حقارت کرد

آکے ویکھ میخانے اندر شان مراتب میرا
بھاویں نال حقارت ویکھے سانوں واعظ جیہڑا

نشان مہر و محبت ز جان عاشق جوئے — اگرچہ خانۂ دل محنت تو غارت کرد

نام نشان محبت والا عاشق صادق پاوے
بھاویں دُکھاں درداں اندر تن من خاک رُلاوے

اگرچہ امام جماعت بجو اندش امروز — خبر دہید کہ حافظ بمے طہارت کرد

جے کر اج امام بُلاوے مینوں وچہ مسیتی
آکھو پی کے بادہ حافظ آپ نماز اج نیتی

غزل ۱۴۳

بسرّ جام جم آنگہ نظر توانی کرد — کہ خاک میکدہ کحل بصر توانی کرد

جام جہان نماں دے نقطے تاہیں نظری آسن
خاک مے خانے دی کر سرمہ جیکر اکھیاں پاسن

گدائے در میخانہ طرفہ اکسیر است — گر ایں عمل بکنی خاک زر توانی کرد

جیں مے خانے دے در تے کیتی بیٹھ گدائی
اُسے نظروں خالص سونا مٹی اوس بنائی

مباش بے مے و مطرب بزیر چرخ کبود — کزیں ترانۂ غم از دل بدر توانی کرد

پا ہیوں راگ شراب نہ ہووے اندر ایس جہانے
کوئی فکر جہان نہ رہندا اندر ایس ترانے

بعزم مرحلۂ عشق پیش نہ قدمے　　کہ سودہا ببری ار ایں سفر توانی کرد

منزل عشقے اندر رکھیں چُک چاک قدم اگیرے
لکھاں فائدے ہوسن اس وچہ تینوں چنگ چنگیرے

بیا کہ چارۂ ذوق حضور و نظم امور　　بفیض بخشی اہل کرم توانی کرد

آجس ویلے نظر توجہ کرسن لوک مولائی
قرب الٰہی حاصل ہووے نالے نیک کمائی

تو کز سرائے طبیعت نمے روی بیروں　　کجا بکوئے حقیقت گذر توانی کرد

پھاہی حرص ہوا دے اندر دن دن کھبدا جائیں
گلی حقیقت والی اندر کیکن پھیرا پائیں

جمال یار ندارد نقاب و پردہ ولے　　غبار رہ بنشان تا نظر توانی کرد

نوری مکھڑے دلبر اوتے اوکا پردہ نائیں
باہجہ صفائی دل دے کیکن لبھتے تیرے تائیں

دلا ز نور ریاضت گر آگہی یابی　　چو شمع خنداں زناں ترک سر توانی کرد

جے کر نور محبت والے لبھسن تینوں پیارے
شمع خیال وسچا دل تیرا بھڑ بھڑ لاٹاں مارے

ولے تو تا لب معشوق و جام مے خواہی　　طمع مدار کہ کار دگر توانی کرد

دل تیرے وچہ یاد دے والی جد تک آس سمائی
کم جہان نہ ہوسن اُکّا تیرے کولوں بھائی

گر ایں نصیحت شاہانہ بشنوی حافظ　　بشاہراہ طریقت گذر توانی کرد

ایہہ نصیحت سچّی جے کر حافظ دل وچہ پاویں
منزل راہ حقیقت اندر چھیتی جہیں آویں

غزل ۱۴۳

بیا کہ ترک فلک خوان روزہ غارت کرد　　ہلال عید بدور قدح اشارت کرد

روزے گئے تے عیداں آیاں چن خوشی دا چڑھیا
رل مل یاراں ساقی کولوں پیالہ ہتھ وچہ پھڑیا

ثواب روزہ و حج قبول آنکس برد | کہ خاکِ میکدۂ عشق را زیارت کرد

روزہ حج قبول اونہاں دا کیتا ذاتِ الٰہی
جنہاں پریم پیالے پیتے جا مے خانے بھائی

مقامِ اصلی ما گوشۂ خرابات است | خدائے خیر دہاد آنکہ این عمارت کرد

اصلی رہنے والتھاں ساڈا گوشہ ہے میخانہ
بھلا کرے رب جس بنایا ایہ خانہ دیوانہ

نماز در خم آں ابروانِ محرابی | کسے کند کہ بخونِ جگر طہارت کرد

وچ محراب ابرو دے اوہا پڑھن نمازاں جا کے
جنہاں خون جگر تھیں کیتا وضو اینھے آ کے

امامِ شہر کہ سجادہ میکشید بدوش | بخونِ دخترِ رز جامہ را قصارت کرد

قاضی چک مصلا موہنڈے نت رکھدا سی جیہڑا
وچہ شراب اج رنگیا اس نے خرقہ چھنڈ بکھیڑا

فغان کہ نرگسِ جماشِ شیخِ شہر امروز | نظر بدرد کشان از سرِ حقارت کرد

اج فریبی اکھیاں زاہد کڈھ کڈھ پیا ڈراوے
شالا رب جان اساڈی ایس کولوں بچ جاوے

حدیثِ عشق ز حافظ شنو نہ از واعظ | اگرچہ صنعت بسیار در عبارت کرد

سن حافظ تھیں جیکر چاہیں سننی عشق کہانی
کیہہ جے کڈھ کڈھ میکاں واعظ گلاں کرن زبانی

غزل ۱۴۴

بلبلے خونِ جگر خورد و گلے حاصل کرد | بادِ غیرت بصدش حال پریشان کرد

بلبل کھا کھا خون جگر دا پھل تے قابو پایا
باد خزاں نے خاک رلا کے عاشق مار وسنجایا

طوطئے را بہوائے شکرے دل خوش بود | ناگہش سیلِ فنا نقشِ امل باطل کرد

مٹھیاں گلاں اوتے طوطی راضی یا نری آہی
موت ہوراں نے توڑ امیداں پائی آن تباہی

قرۃ العین من آں میوۂ دل یادش باد ... کہ خود آساں بشد و کارِ مرا مشکل کرد

میرے نور چشم نوں نِت لا یاد رہے دِل میرا
آپے راضی بازی ٹُر گیا میینوں پا گیا جھیڑا

ساربان بارِ من افتاد خدا را مددے ... کہ امید کرمم ہمرہِ ایں محمل کرد

کر امداد بلو جا میرا ڈِگ پیا بھار پچھائیں
خاص بھروسے تیرے رل ول آیا ساں میں سائیں

روئے خاکی و نمِ چشم مرا خوار مدار ... چرخ فیروزہ طرب خانہ ازیں کہگل کرد

خالی ٹھکڑا آنسو میرے خوار نہ کرلے یارا
ایسے پانی مٹیوں بنیا عشرت خانہ سارا

آہ و فریاد کہ از چشم حسودِ مہ و مہر ... در لحد ماہ کماں ابروی من منزل کرد

دنیا دین دوہاں دے بھلوں عاجز جیوڑے آ کے
سامی ابرو دلبر جھلّے ڈیرہ لایا جا کے

نزدی شاہ رخ و فوت شد امکان حافظ ... چہ کنم بازیِ ایام مرا غافل کرد

نفس شیطانوں دل حافظ دا عاجز ہو کے ہٹیا
جگ دیاں کھیڈاں میرے تائیں غفلت دے وچ سُٹیا

غزل ١٣٣

بخت از دہان یار نشانم نمے دہد ... دولت خبر ز راز نہانم نمے دہد

قسمت کوئی پتہ نشانی سوہنے دا نہ لیاوے
نہ کوئی راز نیاز پوشیدہ ماہی دا جتلاوے

از بہر بوسۂ ز لبش جان ہمے دہم ... اینم ہمے ستاند و آنم نمے دہد

اِک بوسے دے کارن دیواں اپنی جان پیاری
نہ اوہ دیوے نہ اوہ لیوے ہوئی بہت خواری

مردم در انتظار و دریں پردہ راہ نیست ... یا ہست و پردہ دار نشانم نمے دہد

اس پڑدے وچ راہ نہ کوئی ڈھونڈھ تھکا مر مر کے
یاں شاید دربان نہ دسّے سانوں اندر کھڑ کے

شکر و بصبر دست دہد عاقبت ولے
بد عہدیِ زمانہ اَمانم نمے دہد

صبر شکر وچہ ملسی آخر ایہہ پر ایہہ جگ پاڑی
امن امان صحیح سلامت ہون نہ دیوے راضی

زنقش کشیدہ باد صفا چرخ سفلہ بیں
کا سنجا مجال باد وزانم نمے دہد

زلف اوس دی نوں وا نے چھیڑیا تے اسمان لوٹیرا
وا دو انگن بھی اوتھے میرا ہون نہ دیوے پھیرا

چندانکہ بر کنار چو پرکار مے روم
دوران چو نقطہ رہ بمیانم نمے دہد

جیوں پرکار کنارے اوتے دوراں شام صباحیں
نقطے وانگ زمانہ اندر جاون دیندا ناہیں

گفتم روم بخواب کہ بینم جمال یار
حافظ ز آہ و نالہ امانم نمے دہد

آکھیا سی ہن خوابے اندر پاساں درشن ماہی
حافظ نے پر سون نہ دتا بابیا شور دہائی

غزل ١٤٣

بود آیا کہ درِ میکدہا بکشائند
گرہ از کارِ فرو رفتہ ما بکشائند

کدیں ہوویگا کھولن گے میخانے دے تائیں
بدّا ہو یا کم اساڈا کھلسی تھائیں تھائیں

اگر از بہرِ دلِ زاہدِ خود بیں بستند
دل قوی دار کہ از بہرِ خدا بکشائند

فخر تکبر زاہد تھیں جد بند ہیسی مے خانہ
ہو ہوشیار من کھولن گے جد آسی دل دیوانہ

در مے خانہ ببستند خدایا مپسند
کہ در خانۂ تزویر و ریا بکشائند

بند کرن جے میخانے نوں کریں قبول نہ جا کے
ٹھگی تے ٹھگ بازی دا در کھولن گے اوہ آکے

گیسوئے چنگ ببرید بمرگِ مے ناب
تا ہمہ مغبچگان زلف دوتا بکشائند

ماتم خلنے بلئے اندر راگ سرود اٹھائیں
کھول زلف تار دوون گے سب قلندر سائیں

بصفائی دل رنداں صبوحی زدگان — بس در بستہ بمفتاح دعا بگشایند

جنہاں لوکاں پی پی بادے صاف دلے نوں کیتا
اونہاں کارن میخانے نوں کھولن چپ چپیتا

نامۂ تعزیت دختر رز بنویسید — تا حریفان ہمہ خون از مژہ ہا بگشایند

بادے دے ماتم دا نامہ آؤ لکھوہن واری
شرابی پلکاں وچوں خون کرن تاں جاری

حافظ این خرقۂ پشمینہ بہ بینی فردا — کہ چہ زنار ز زیرش بجفا بگشایند

خرقے زہد ریاضت وچوں ویکھیں حافظ بھلکے
رکینہ کینہ ظلم ستم دے دھاگے نکلن گے گل و لکے

غزل ۱۳۵

بعد ازیں دست من و دامن آں سرو بلند — کہ ببالائے چماں از بن و بیخم برکند

بس ہن میں پاں اوچے لمے قد تیرے دا پلا
جڑھ مُنڈھ میری وڈھ جس کیتا ہر دل خیری سلا

حاجت مطرب و مے نیست تو برقع بگشا — کہ برقص آوردم آتش رویت چو سپند

رکینہ قوال شراب دی حاجت برقعہ چاک اٹھانے
شعلے مکھڑے تے تاں تڑپاں جیوں ہرمل دے دانے

ہیچ روئے نشود آئینہ چہرۂ بخت — مگر آن روئے کہ مالند بر آں سم سمند

بیکہ میرے دے چہرے کارن اوہ منہ شیشہ بنسی
کھوج ماہی دے گھوڑے اُتے جو کوئی منہ ملسی

گفت اسرار غمت ہر چہ بود گو میباش — صبر ازیں بیش ندارم چہ کنم تا کے چند

ست کے وچہ غماں دے کہیا جو ہووے ہن ہووے
کدتک صبر کراں ہن کیڈا ہن میتھوں نہ ہووے

مکش آں آہوئے مشکین مرا اے صیاد — شرم از آں چشم سیہ دار و مبندش بکمند

اوہ ہرنوٹہ خوشبو بھریا اے صیاد نہ پھاویں
کریں حیا کجھ نیناں کولوں للچ وچ نہ آویں

من خاکی کہ ازین در نتوانم برخاست | از کجا بوسہ زنم بر لب آن قصر بلند

میں عاجز جد لُوہے وچوں اُٹھ بھی ناہیں سکدا
بوسہ لینے دی کد طاقت رنگ محلیں رکھدا

جمع بزلف تو ندارد دل عاشق میلے | آہ ازین دل کہ بصد بند نمے گیرد پند

عاشق نے ہن زلف تیری بن رکھی تاہنگ نہ کائی
لکھ نصیحت دل نوں دتی پر اس مت نہ آئی

شب و روز ات بدعا عاشق بیدل گویند | کہ مبیناد سہی قامتت از دہر گزند

دن تے راتیں بے دل عاشق نت دعائیں منگے
یارب جیہے سوہنے قد نوں وا تتی نہ لگے

با دوستان دل ازاں گیسوئے مشکین حافظ | زانکہ دیوانہ ہماں بہ کہ بماند در بند

مشکیں زلف وچوں تے حافظ دل نہ باہر کڈھیں
دیوانہ قید وچ چنگا مول نہ اسنوں چھڈیں

غزل ۱۳۶

بتے دارم کہ گرد گل ز سنبل سایبان دارد | بہار عارضش خطے بخون ارغوان دارد

ہے محبوب میرا اوہ جس نے منہ تے زلف کھنڈائی
سوہنے رخسارے دی رنگت لال و لال بنائی

غبار خط بپوشانید خورشید رخش یارب | حیات جاودانش دہ کہ حسن جاودان دارد

سورج مکھ اوس دے تے یارب کدی غبار نہ آوے
سدا جوانی والا نشالا سدا حیاتی پاوے

چو عاشق میشدم گفتم کہ بردم گوہر مقصود | ندانستم کہ این دریا چہ موج بیکران دارد

عاشق ہوندیاں دل نے کہیا میں مطلب بھر پایا
جاتا نہ شوہ عشقے اندر ٹھاٹھاں شور مچایا

چو در رویت بخندد گل مشو در دامش اے بلبل | کہ بر گل اعتمادے نیست گو حسن جواں دارد

رکھڑیاں وچ پھلاں نوں بلبل دھوکے وچ نہ آویں
اسدی نویں جوانی اوتے کجھ اعتبار نہ لیاویں

خدارا داد من بستان از او ای شحنۂ مجلس | کہ می با دیگران خوردہ ست و با من سر گران دارد

کے بدلہ دیہ داد میری ہن اے شہبار حضوری
نشہ اوڈا اوسے نال پرایاں میتھوں رکھے دوری

چو دام طرّہ افشاند ز گرد خاطر عاشق | بغمّاز صبا گوید کہ راز ما نہاں دارد

گرد گردے دل دے پھاہی زلفاں دی جد پاوے
وا نوں آکھے خبر رکھیں مت بھید کوئی پا جاوے

ز خوف ہجرم ایمن کن اگر امید آں داری | کہ از چشم بداندیشاں خدایت در اماں دارد

کول بٹھا کے بیتوں بچے کر ایہہ ہے مرضی تیری
کوئی دوکھی ویکھ نہ سکے کر کے نظر اوپیری

چہ افتاد است در این رہ کہ ہر سلطان معنی را | درین درگاہ می بینم کہ سر بر آستان دارد

رب جانے کی ہنر ہے ایتھے ہر اک قطب زمانہ
ایس گلی وچ ایویں لبھے جیویں بال ایانہ

بفتراک ار ہمی بندی خدارا زود صیدم کن | کہ آفتہاست در تاخیر و طالب را زیاں دارد

جے بدھنا ای وچ رکاباں وڈھ جلدی سر میرا
ڈھل وچ طالب تائیں مارن آفتاں پا پا گھیرا

ز سرو قد دلجویت مکن محروم چشمم را | بدیں سرچشمہ اش بنشاں کہ خوش آبے رواں دارد

سدا سرو جیہا قد سوہنا تہ کر اکھیوں واندا
سنگواں اس چشمے وچ پانی دائم وگدا رہندا

ز چشمت جاں نشاید برد کز ہر سو کہ می بینم | کمیں از گوشۂ کرد است و تیر اندر کماں دارد

بچدی جان نہ لبھدی میری کولوں تیریاں نیناں
پھڑ کے تیر سیتھے وچ بیٹھے ہر دل تنہہ نشاناں

بیفشاں جرعۂ بر خاک و حال اہل شوکت بین | کہ از جمشید و کیخسرو فراواں داستاں دارد

کر جلدی دیہ جام شراب دا تاں ایہہ گل مکے
کیخسرو جمشید جیہے لکھ ٹر گئے ایتھوں سکے

چہ عذر از بخت خود گویم کزاں عیارِ شہر آشوب	تلخی گشت حافظ را و شکر در دہاں دارد

ویکھاں دے سر دوس نہ کوئی اوس فریبی لڑکے
کر کر مٹھیاں گلاں کُٹھا حافظ نوں کڑکڑکے

غزل نمبر ۱۳

بہ حسن و خلق و وفا کس بیار ما نرسد	ترا درین کار سخن انکار کار ما نرسد

خلق محبت ماہی جیہا کیہڑا رکھ دا پاندا
ایتھے منکر تیرے کولوں ہو یا ناہیں جاندا

اگرچہ حسن فروشاں بجلوہ آمدہ اند	کسے بحسن و لطافت بیار ما نرسد

بہتیں زاہد لوکاں ایتھے جلوے اُنت دکھلائے
حسن لطافت ماہی جیہا پر کوئی نہ پائے

بحق صحبت دیرین کہ ہیچ محرم راز	بیار یکجہت حق گذار ما نرسد

کوئی واقف راز حقیقی بہتیں کیوں دسیاناں
میںنوں قسم ازلدی ناہیں دلبر جیہا داناں

ہزار نقد ببازار کائنات آرند	یکے بسکہ صاحب عیار ما نرسد

ہر اک کئی ہزاراں نقدیاں لے ایتھے آیا
اے پر سکہ دلبر جیہا کون کوئی جس پایا

دریغ قافلۂ عمر آنچناں رفتند	کہ گردشاں بہوائے دیار ما نرسد

کئی ہزار گروہ عمراں دے ایتھے گذر سدھائے
کیہہ طاقت جے شہر سجن وچ واء اوہناں دی جائے

ہزار نقش برآید ز کلک صنع و یکے	بدلپذیری نقش و نگار ما نرسد

کئی ہزاراں نقشے قدرت رنگا رنگ بنائے
اے پر دلبر جیہا کوئی نقش پسند نہ آئے

دلا ز طعن حسوداں مرنج امین باش	کہ بد بخاطر امیدوار ما نرسد

اے دل نہ کر غصہ غیرت طعن بخیلاں لوکاں
ساڈے تائیں پہنچ نہ سکّن اوہناں دیاں ٹوکاں

حذا بزی کہ اگر خاک رہ شوی کس را ۔۔۔ غبار خاطر او براہ گذار ما نرسد

چیہا ہو کے رہ وِچ جگ دے دھوڑ تیری بھی آ کے
ہونا نہیں نوں ستاوے ناہیں دل تے پھیر ا پا کے

بسوخت حافظ و ترسم کہ مدح قصہ او ۔۔۔ بشمع بادشہ کامگار ما نرسد

سڑ بل حافظ سارا ہویا پر خوف ایہ بھی آوے
ماہی تا کن کوک دوہائی جلئے یا نہ جائے

غزل ۱۴۸

بیا کہ رایت منصور بادشاہ رسید ۔۔۔ نوید فتح و بشارت بمہر و ماہ رسید

اوٹھ وِلا اج شاہی جھنڈے در تے جھلدے لبھدے
چوہدیں طبقیں ہی بشارت نوبت ڈنکے وجدے

جمال بخت ز روی ظفر نقاب انداخت ۔۔۔ کمال عدل بفریاد داد خواہ رسید

ویکھ تیرے نے بازی جت کے پڑدہ سارا چکیا
عاجز مسکیناں دا جھگڑا نال انصاف اج مکیا

سپہر دور خوش اکنون کند کہ ماہ آمد ۔۔۔ جہان بکام دل اکنون رسد کہ شاہ رسید

اج اسمان پھیریگا خوش خوش چن لوکاں چڑھ آیا
ملن مراداں کُل لوکائی شاہ نے پھیر ا پایا

ز قاطعان طریق این زمان شوند امین ۔۔۔ قوافل دل و دانش کہ مرد راہ رسید

دھاڑویاں تھیں بے غم ہوون تدوں مسافر راہی
آوے مرد بندیاں نوں راہ دا جد اوہ ترک سپاہی

عزیز مصر بر غم برادران غیور ۔۔۔ ز قعر چاہ برآمد باوج ماہ رسید

ماتم بھایاں رل کے یوسف کھوہے وِچ سی پایا
اوٹھا یہہ اج رکھ دا اوہ سر تے تاج لوکاں آیا

کجاست صوفی دجال چشم ملحد شکل ۔۔۔ بگو بسوز کہ مہدی دین پناہ رسید

بھینگا ڈیلے والا صوفی اج دجال کتھا ہیں
مہدی ساڈا آیا آکھو سڑ جاوے اس تائیں

صبا بگو کہ چہا بر سرم درین غم عشق　　ز آتش دل سوزاں و برق آہ رسید

اینہ کیہ سر میرے تے آیا وچہ پریم پیارے
سوہڑے تھیں بجلی آہ دی مارے تت چمکارے

ز شوق روئے تو جاناں بدیں اسیر فراق　　ہماں رسید کہ آتش بہ برگ کاہ رسید

تیرے درشن کارن ماہی اوہ کجھ سر تے آیا
ککھاں کنڈیاں اوتے جیوں اگ نے پھیرا پایا

مرو بخواب کہ حافظ ببارگاہ قبول　　ز ورد نیم شب و درس صبحگاہ رسید

نہ ہو غافل حافظ تیریاں وچ دربار حضوری
گل دعائیں شام صباحیں ہویاں اج منظوری

بنفشہ دوش بگل گفت و خوش نشانے داد　　کہ تاب من بہ جہاں طرۂ فلانے داد

بے دل عاشق دلبر تائیں واہ واہ گل سنائی
زلف تیری نے جندڑی میری پیچاں دے وچہ آئی

دلم کہ مخزن اسرار بود دست قضا　　درش بہ بست و کلیدش بہ دلستانے داد

دل میرا سی کھاتہ اسراراں پر تقدیر الٰہی
بوہا بند کیتا تے کنجی ماہی ہتھ پھڑائی

شکستہ وار بدرگاہت آمدم کہ طبیب　　بمومیائی لطف توام نشانے داد

لنگا لوہلا در تیرے تے ایہ گل سن کے آیا
ہے ممیائی لطف کرم دی تیرے کول خدایا

برو معالجہ خود کن اے نصیحت گو　　شراب و شاہد و ساقی کہ را زیانے داد

جاہ واعظ کر دارو اپنا تینوں لوکیاں سمجھایا
باوے ساقی دلبر نے کد سنگیہ کسے دا گھٹیا

تنش درست و دلش شاد باش و خاطر خوش　　کہ دست دادش و یاری ناتوانے داد

شاد وسدا ساہ سلامت جیوے تے خوش دل متوالا
عاشق عاجز تے دل تائیں دتا جس پیالا

نمبر ۱۴۳ غزل

گذشت بر من مسکین با رقیباں گفت — دریغ عاشق مسکین من کہ جانے داد

ویکھ مسافر عاجز تائیں کھڑ گیا جاندا جاندا
جیف ایہ عاشق عاجز مر گیا عشقے وچ کرلاندا

ہمیشہ پند دل حافظ زگو ہر اسرار — بر ہمین عشق تو سرمایۂ جہانے داد

گنج دے تھیں رازاں والے موتی حافظ کڈھکے
برکت عشقے دی بھر جھڈ یا دو جگ نوں ونڈ ونڈ کے

بہ پیرانہ سرم عشق جوانی بسر افتاد — داں راز کہ در دل بنہفتم بدر افتاد

پچھلی عمرے نویں جوانی عشقے اندر پائی
راز پوشیدہ دل دا جیہڑا ظاہر ہو یا بھائی

از راہ نظر مرغ دلم گشت ہوا گیر — اے دیدہ نگر کن کہ بدام کہ در افتاد

نظر توجہ تھیں دل میرا اوہ وچ محبت دھسیا
ڈھونڈ دلا ہن کس دی پھاہی اندر جا کے پھسیا

دردا کہ ازاں آہوے مشکین سیہ چشم — چوں نافہ بسے خون دلم در جگر افتاد

اوہناں مشکیں کالیاں اکھیاں کولوں رام دہائی
جنہاں جگر میرے تھیں آکے خونی نہر وگائی

یار غم او عرض بہر کس کہ نمودم — عاجز شد و ایں قرعہ بنامم مو سر افتاد

جس دے اگے اس دے غم دا چالا پھول سنایا
عاجز ہو نس گیا اوڑک سر میرے تے آیا

از رہگذر خاک سر کوے شما بود — ہر نافہ کہ در دست نسیم سحر افتاد

اوس ہوا تھیں جس دے کولوں نافے خوشبو پائی
مٹی گلی تیری دے اتوں اوہ سی لنگھ کے آئی

مژگان تو تا تیغ جہانگیر بر آورد — بس کشتۂ دل زندہ کہ بر یکدگر افتاد

جد تلوار فناہ دی پھڑ کے پلکاں تیریاں آیاں
دل زندہ تن مردہ لکھاں لوتھاں ڈگیاں پایاں

ایں بادہ کہ پرورد کہ خمار خرابات | از لطف بہشتش چنیں بے خبر افتاد

جس نے جیہا شراب بنایا جس دے وچ میخانے
خوشبو پاک اپنی تھیں کیتے کُل دانے دیوانے

بس تجربہ کردیم دریں دیر مکافات | با دُردکشاں ہر کہ درافتاد برافتاد

دنیا اندر ہتی ہواری میں آزمائش کیتی
مست ہویا جس نال نشیاں مثل ذرا بھی ہیتی

گر جان بدہد سنگ سیہ لعل نگردد | با طینت اصلی چہ کند بد گہر افتاد

کالا پتھر لعل نہ ہووے بھاویں سو جان ونجاوے
اصلی ذات اشرافت نہ بندا جو کمذات سداوے

حافظ کہ سر زلف بتاں دست کشش بود | بس طرفہ حریفیست کش اکنوں بسر افتاد

حافظ نے جو نال بتاں دے گنڈھ پریت بنائی
کافی ہے بس ایہا ہویا جس کارن سودائی

غزل نمبر ۱۸۱

بمہر باد صبا دوشم آگہی آورد | کہ روز محنت و غم رو بکوتہی آورد

باد صبا وچ سکھ سنیہا دلبر مینوں گھلیا
تیریاں دکھاں درداں نے راہ گھٹائے دا اج ملیا

بمطربان صبوحی دہیم جامہ پاک | بدیں نوید کہ باد سحر گہی آورد

جامہ جان بیائیے دا لاہ دیساں اج گویاں
جنہاں کولوں وا فجر وچہ خبراں سنیاں گیاں

نسیم زلف تو شد خضر راہم اندر عشق | زہے رفیق کہ بختم بہمرہی آورد

خوشبو زلف تیری دی عشقے اندر رہبر ہوئی
قسمت ساتھی چنگا دتا نت کرے دلجوئی

بیا بیا کہ طہور بہشت را رضوان | دریں جہان زبرائے دل رہی آورد

آ رضوان شراب طہوروں بھر کے لیا اندا پیالا
تاں جے ایتھوں وہلا ہووے ایہ جھوڑا منوالا

بغیر حافظ ما گوش کس کلاہ نمند بسے شکست کہ با افسر شہی آورد

منگ توں خیر اساڈی کیوں جے اس ٹوپی نے اگے
تخت بخت کئیاں دے لٹ کے سر کیتے نے ننگے

چہ ناگہان کہ رسید از دلم بہ خرگہ ماہ چو یاد عارض آں ماہ خرگہی آورد

اپڑن چیت اسماناں تاکن دل ڈیاں کوکاں گئیاں
جس ویلے اوہ سوہنا مکھڑا یاد پیا وچ سئیاں

رساند رایت منصور بر فلک حافظ چو التجا بجناب شہنشہی آورد

جھنڈا فتح مندی دا حافظ چڑھ اسمان جھولایا
جد دربار حضوری اندر اپنا حال سنایا

غزل ۱۴۷

بکوی میکدہ یارب سحر چہ مشغلہ بود کہ جوش شاہد و ساقی شمع مشعلہ بود

یارب فجری میخانے وچ کیہی رام دہائی
نالے ساقی نالے دلبر شمع بھی بلدی آہی

حدیث عشق کہ از حرف وصوت مستغنیست بنالۂ دف و نے در خروش و ولولہ بود

عشق الہی گلوں کنھوں جو آواز ول نیارا
اوتھے ڈپھاں ڈھولاں مرلیاں دا سی شور کُکارا

مباحثے کہ دراں حلقۂ جنوں میرفت ورائے مدرسہ قیل وقال و مسئلہ بود

اوہ جھگڑا جو وچ نشے دے کردے سی مستانے
گلوں سبقوں مسئلیوں باہر ہیسی یار یگانے

دل از کرشمہ ساقی بشکر بود ولے ز نامساعدت بختش اندکے گلہ بود

ساقی دے نخرے تھیں دل سی شکر دوگانہ پڑھدا
ناہنجار نصیبے دا سی کجھ گلہ بھی کردا

قیاس کردم ازاں چشم جادوانہ مست ہزار ساحر چوں سامریش در گلہ بود

تک تک جادو بھریاں اکھیاں سوچ دلینوں آئی
لکھاں سامری جیہے اوس دے ہتھوں چہ دہائی

بگفتمش بلبم بوسهٔ حوالت کن — بخنده گفت کیت بامن این معامله بود

کہیا میں اج دیہ اک بوسہ ہسکے اگوں کہیا
تیرا میرا ایہا معاملہ اگے کس دن پیا

زاخترم نظر سعد درپیشت کہ دوش — میان ماہ و رخ یار من مقابلہ بود

راہ سجن وچ نیک نصیبے میتھوں خوش دل کیتا
سامنے ہوکے مکھ سوہنے بادہ رج رج پیتا

دہان یار کہ درمان درد حافظ داشت — فغان کہ وقت مروت چہ تنگ حوصلہ بود

مکھڑا جیس وچ حافظ والیاں درداں دا ہی دارو
وقت ضرورت گل نہ کیتی ہو گیا سنگواں مارو

غزل نمبر ۲۲۴

بوئے خوش تو ہر کہ ز باد صبا شنید — از یار آشنا سخن آشنا شنید

باد صبا دی راہیں جس نے خوشبو تیری پائی
گویا سجناں دی گل اوسنوں سجناں بھول سنائی

اینش سزا نبود دل حق گذار من — کز غمگسار خود سخن ناسزا شنید

خدمتگار پورے نے جو کجھ دل تے بھار اٹھایا
ایس گلے دے لائق نہیں سی جو سجناں تھیں پایا

اے شاہ حسن چشم بحال گدا فگن — کیں گوش بس حکایت شاہ و گدا شنید

ویکھ ذرا آ حال فقیراں ملک حسن دیا سایاں
اکثر شاہ فقیراں تے نت کیتے کرم کمایاں

خوش میکنم بباده مشکین مشام جان — کز دلق پوش صومعه بوئے ریا شنید

بادے نال دماغ دلے دی رکھاں نت صفائی
زاہد کولوں حجرے اندر بو ریا دی آئی

سر خدا کہ عارف سالک بکس نہ گفت — در حیرتم کہ بادہ فروش از کجا شنید

عارف کامل کدے نہ دسیا کتلے راز الٰہی
بادہ ویچن والیاں خبرے کتھوں سنیا بھائی

با بادہ زیر خرقہ نہ امروز مے کشیم		صد بار پیر میکدہ این ماجرا شنید

اُجّ ہی نہیں جُبّے دے اندر پیتا ناہیں بادہ
اَگّے پیر مُغاں نے سُنیا بہتی وار زیادہ

یارب کجاست محرم رازے کہ یک زماں		دل شرح آن دہد کہ چہ دید و چہا شنید

کتھے محرم راز اساڈا اِک گھڑی تاں رل کے
دل دا حال سنیئے دسّیئے فکر دلیلاں کڈھ کے

مے با نے و چنگ نہ امروز میخوریم		بس دیر شد کہ گنبد چرخ این صدا شنید

ساز سرود آں نال پیالہ اَج نہ منہ لایا
مدّت گذری وچ جہاناں اوس نے شور مچایا

ساقی بیا کہ عشق ندا میکند بلند		آں کس کہ گفت قصہ ما ہم ز ما شنید

آ ساقی اَج عشق الٰہی کوک دوہائی پائی
جس نے میری گل کیتی ایں اوس دی دھوڑ دھمائی

پند حکیم عین صواب است و محض خیر		فرخندہ بخت آنکہ بسمع رضا شنید

وعظ حکیم حقانی دا ہے خاص اخلاص بھلائی
خوش قسمت ہُندا اوہ جس نے سُنیا نال صفائی

حافظ وظیفۂ تو دعا گفتن است و بس		در بند آں مباش کہ نشنید یا شنید

حافظ فرض تیرا بس ایہو ظاہر آکھ سُناناں
منّے یاں نہ منّے کوئی اگّوں رب دا بھاناں

غزل ۴۴

بر سر آنم کہ گر ز دست بر آید		دست بکارے زنم کہ غصہ بسر آید

ہُن ایہو دل وچ سمایا جے ہو سکیا یارا
اوہ کم کرساں جس تھیں نکلے گُبّر تے لے دا سارا

منظر دل نیست جائے صحبت اغیار		دیو چو بیروں رود فرشتہ در آید

دل میرے دے لائق ناہیں صحبت غیراں لوکاں
نکل گیا شیطان فرشتے پایاں نے آ جھوکاں

صحبت حکام ظلمت شب یلدا است	نور ز خورشید خواہ بود کہ برآید

صحبت حاکم لوکاں اینویں جیویں رات اندھیری
بھالویں سورج چھڈ چھڈ رسماں نکلے خیری مہری

بر در ارباب بے مروت دنیا	چند نشینی کہ خواجہ بدر آید

بے مروت دنیا داراں دے دروازے جا کے
کد تک بیٹھیں گا جو نکلن خواجہ صاحب آ کے

بگذر ازیں روز گار تلخ تر از زہر	بار دگر روزگار چوں شکر آید

چل اگیرے چھڈ ایہ دنیا زہر بھری تے کوڑی
پھیر زمانہ مٹھا ملسی تینوں آخر توڑی

صالح و طالح متاع خویش نمودند	تا کہ قبول افتد و کہ در نظر آید

نیکاں بُریاں آپو اپنا عمل سبھے تے چایا
ویکھیئے ہوے قبول ہن کہڑا کیہڑا نظر سمایا

بلبل عاشق تو عمر خواہ کہ آخر	باغ شود سبز و سرخ گل بدر آید

اے بلبل تو منگ ہمیشہ عشق محبت آ کے
آخر باغ کھڑے گا اک دن موقع اتے چل کے

صبر و ظفر ہر دو دوستان قدیم اند	بر اثر صبر نوبت ظفر آید

صبر فتح دو یار پیارے آپس وچ پرانے
صبروں بعد فتح دی واری آوگ وچ جہانے

غفلت حافظ دریں سرا چہ عجب نیست	ہر کہ بمیخانہ رفت بے خبر آید

دنیا والوں غفلت حافظ کوئی نہیں شیاری
جو میخانے آوے اس دی سدھ بدھ جاندی ماری

پیش ازینت بیش ازیں غم خواری عشاق بود	مہر می ورزی تو با ما شہرہ آفاق بود

اگے اس تھیں بہتی غم خواری میری تینوں پیارے
ایس پرانے دی سی ایتھے اوتھے شہرت سارے

یاد باد آں صحبت شبہا کہ بازلف تو مدام
بحث سرِ عشق و ذکرِ حلقۂ عشاق بود

شالا یاد بھون اوہ تینوں راتاں تاریاں بھریاں
نال راز عشق دیاں گلاں تے زلفاں دیاں لڑیاں

حسن مہرویان مجلس گرچہ دل مے برد و دیں
عشق ما بر لطف طبع و خوبیٔ اخلاق بود

بھانویں حسن پیاریاں کھسیا دل تے دین لوکایاں
خلق محبت ماہی اُتے ساڈیاں تاہنگاں آہیاں

از دم صبح ازل تا آخر شام ابد
دوستی و مہر بر یک عہد و یک میثاق بود

ازلوں ابد تلک سی ہر اک دل وچہ اثر سمایا
ہر اک نے سی عشقے اندر پورا اپنا جمایا

پیش ازیں کیں سقف سبز و طاق مینا بر کشید
منظرِ چشم مرا ابروئے جاناں طاق بود

اگے اس تھیں جد ایہ پیدا ہوئے طبق اسماناں
وچ محراب ابرو دے میرا آہا خوب نشاناں

سایۂ معشوق گر افتادہ بر عاشق چہ شد
ما باو محتاج بودیم او بما مشتاق بود

کیہہ ہویا جے سایہ دلبر آیا اوتے عاشق
میں محتاج او ہا اوہ میرا ہیسی کدے موافق

رشتۂ تسبیح اگر بگسست معذورم بدار
دستم اندر ساعدِ ساقی سیمیں ساق بود

جیکر تسبیح میری ٹٹی رکھ معذور اسائیں
لے کلا وے ساقی دا ہا بیٹھا میرے تائیں

بر در شاہم گدائے نکتۂ در کار کرد
گفت بر ہر خواں کہ بنشستم خدا رزاق بود

شاہ علی دے در تے ڈگیاں ایہ نقطہ ہتھ آیا
ہر اک در تھیں جو کجھ لبھا اسے در تھیں پایا

شعر حافظ در زبانِ آدم اندر باغ خلد
دولتِ نسرین و گل رازینتِ اوراق بود

آدم وچ جنت اندر شعر حافظ دا سارا
پھلاں دی زیبائش کارن ہے سی اپر ا پارا

ز سبل ۱۴۶

تا ز میخانہ و مے نام و نشان خواہد بود | سر ما خاک رہِ پیرِ مغان خواہد بود

نام نشان اس میخانے دا جد تک جگ وچ ہوسی
پیر مغاں دے راہ دی مٹی ایہہ سر میرا ہوسی

حلقۂ پیرِ مغانم ز ازل در گوش است | ما ہمانیم کہ بودیم و ہمان خواہد بود

ازلوں والا پیر مغان جو پایا ہو یا کن میرے
او ہو ماں اہی جو ہے ساں او تویں رہن بسیرے

بر سر تربت ما چون گذری ہمت خواہ | کہ زیارت گہ رندان جہان خواہد بود

منگ دعا جد قبر میری تے گذر ہووے آ تیرا
جو زیارت گاہ رنداں دا ہوسی روضہ میرا

بر زمینے کہ نشانِ کفِ پائے تو بود | سالہا سجدۂ صاحب نظران خواہد بود

جس زمین تے قدم تیرے دے پیر دل پیرا ہوسی
ورہیاں تاکن اہل دلاندے سجدیاں اتھاں ہوسی

برو اے زاہدِ خودبین کہ ز چشمِ من و تو | رازِ ایں پردہ نہان است و نہان خواہد بود

جاہ اے زاہد خود بین جو اکھ میری تیری اگے
راز اس پڑدے دا ہے پنہاں لوک کدے نہ لگے

ترکِ عاشق کشِ من مست برون رفت امروز | تا کرا خونِ دل امروز روان خواہد بود

قاتل ترک میرا مستانہ لنگھ گیا اج باہر
ویکھئے خون دلیدا کسدا اوتے اج ہو ظاہر

عیبِ مستان مکن اے خواجہ کزین کہنہ رباط | کس ندانست کہ رحلت بہ چسان خواہد بود

خواجہ عیب رنداں نوں لایاں بھول نہ وچ جھلنے
کیہڑا جانے وقت نزع دا کیکن گذرے وانے

چشم آندم کہ ز شوق تو نہد سر بہ لحد | تا دمِ صبحِ قیامت نگران خواہد بود

شوقوں اکھ میری جس ویلے سر سامی وچہ رکھسی
صبح حشر تک وچہ اڈیکاں تیریاں تدھ ول تکسی

بخت حافظ گر ازیں گونہ مدد خواہد کرد ۔۔۔ زلفِ معشوقہ بدستِ دِگراں خواہد بود

قسمت حافظ دی جے ایویں مدد کرے گی آ کے
زلف سجندی دُوجیاں دے ہتھ اندر ہوسی جا کے

غزل،

ترسم کہ اشک در غمِ ما پردہ دَر شود ۔۔۔ وِیں رازِ سر بہ مُہر بعالم سَمَر شود

ڈر آہوے مت پڑدہ غم دا ہنجوں پاڑن میرا
جگ وچہ ظاہر ہووے میرا راز پوشیدہ جیہڑا

گویند سنگ لعل شود در مقامِ صبر ۔۔۔ آرے شود ولیک بخونِ جگر شود

آکھن پتھر لعل بنے جا وچہ مقام صُبر دے
ہاں بن جاوے ایہہ پی پیالے خون جگر دے

خواہم شدن بہ میکدہ گریان و داد خواہ ۔۔۔ کز دستِ غم خلاص دل آنجا مگر شود

میخانے وِچہ روندا دھوندا ہو فریادی جاساں
شائید دِلدے غم تھیں اوتھے جا خلاصی پاساں

ایں سرکشی کہ در سرِ سَروِ بلند تست ۔۔۔ کے با تو دستِ کوتہ ما در کمر شود

سرو بلند تیرے دے سر وچہ ایہہ جو خودی خدائی
چھوٹا ہتھ میرا کدپہنچے کمر تیری توں ماہی

ایں قصرِ سلطنت کہ تو اَش ماہ منظری ۔۔۔ سرہا بر آستانۂ او خاکِ دَر شود

ایہہ سلطانی قصر جو جیندا توں چن ہیں نورانی
لکھاں سِر دہلیز اُسدی دی مٹی نال رلے جانی

از ہر کنار تیرِ دعا کردہ ام رَواں ۔۔۔ باشد کزیں میانہ یکے کارگر شود

ہر ولّوں میں تیر دُعا دے کیتے نے رَوانہ
ممکن ہے مقصد تے پہونچے ایہناں تھیں اِک جانہ

اکسیرِ مہرِ تو زر گشت روئے من ۔۔۔ آرے بیمن ہمتِ تو خاک زر شود

نال اکسیر محبت تیری زرد بنیا مُنہ میرا
ہاں دعا تیری تھیں مٹی زر وچہ کرے بسیرا

اے دِل حدیث ما بَرِ دلدار عرضہ کن
لیکن چناں مکن کہ صبا را خبر شود

اے دِل گل کتھ میری اگے دلبر دے کر ظاہر
پر نہ کرا جیہی جس تھیں واء ہو جاوے باہر

روزے اگر غمے رسد ت تنگ دِل مباش
رو شکر کن مبادا کہ از بد بتر شود

کسے دہاڑے جے غم آوے دِل تنگ ہووِیں ناہیں
شکر کریں مت بد تھیں بد تر پیش آجاوے سائیں

اے دِل صبور باش و مخور غم کہ عاقبت
از شام صبح گردد و از شب سحر شود

اے دِل صبر کماء غم نہ کھاہ آخر کار مدامی
شاموں صبح ہووے تے راتوں ہووے فجر عوامی

در تنگنائے حیرتم از نخوتِ رقیب
یا رب مباد آنکہ گدا معتبر شود

میں غرور نفس تھیں کوچے حیرت وِچہ ہاں وڑیا
یارب کدے نہ ہووے پاوے عزّت منگتا اڑیا

بس نکتہ غیر حُسن ببایُد کہ تا کسے
مقبول طبع مردم صاحب نظر شود

ماسوئی حسن دے بہتیاں گلاں نے درکارے
اہل دلاں دی طبع اندر تاں ہو منظور سدائے

مہر تو در درونم عشق تو در سرم
با شیر اندر آمد با جان بدر شود

مہر تیری ہے دل وِچہ تے سر اندر عشق ترانہ
دُدھ دے نال آیا تے جائے جان جدوں جانانہ

حافظ سر از لحد بدر آرد بپائے بوس
گر خاک او بپائے شما پے سپر شود

سجدے کارن سامی تھیں سر حافظ کڈھ لیاسی
مٹّی قبر حافظ جے تیرے پیراں تھلّے آسی

ل ۱۴۸

تنت بناز طبیباں نیاز مند مباد
وجود نازکت آزردہ گزند مباد

شالا تیرا تن طبیباں دا محتاج نہ ہووے
نازک بدن تیرا نہ دکھیا دُکھ کسے تھیں ہووے

سلامت ہمہ آفاق در سلامت تست | به هیچ عارضه شخص تو دردمند مباد

صحت تمام عالم دی ہے وچ صحت سلامت تیری
کسے بیماری نہیں تن تیرا رنج نہ پائے خیری

درین چمن چو درآید خزان بیغمائی | رہش بہ سرو سہی قامت بلند مباد

باد صبا لٹیری جس دم ایس چمن وچ آوے
سدھے قد سرو ول اسدا انشا لارد نہ جاوے

در آن بساط چو حسن تو جلوہ اندازد | مجال طعنۂ بدبین بدپسند مباد

جس وسیع دلے تے تیرا حسن تجلا مارے
طاقت طعن ملامت غیراں اوتھے پوہنچ نہ جاوے

جمال صورت و معنی بہ یمن ہمت تست | کہ ظاہرت دژم و باطنت نژند مباد

تیری برکت نہیں ہے خوبی ظاہر باطن اندر
ہووے نہ رنجیدہ ظاہر تے باطن غم پرور

بر آنکہ روئے چو ماہت بہ چشم بد بیند | بر آتش تو بجز چشم او سپند مباد

چن جیہا مکھ تیرا ویکھے نظر بری نہیں جیہڑا
اکھ اسدی حرمل تیری اگ تے کرے بسیرا

شفا ز گفتۂ شکرفشان حافظ جوی | کہ حاجتت بعلاج گلاب و قند مباد

حافظ دی گل مٹھڑی کولوں ڈھونڈیں صحت شفائی
تاں حاجت گلقند رہے نہ وچ علاجے کائی

غزل نمبر ۲۴۹

نرگسش چون جعد مشکین گرد کاکل بشکند | لالہ را دل خون شد و بازار سنبل بشکند

مشکیں والوں زلفاں اپنیاں دلبر جدوں سجاوے
خون ہووے گل لالہ رونق سنبل دی ٹھٹھ جاوے

ور خرامان سرو گلنارش کند میل چمن | سرو را از پا در اندازد دل گل بشکند

قد گلنار لٹک دا اسدے چمن ول جاوے
سرو تائیں سٹ تھلے پھل دے دل نوں توڑ وکھاوے

تا خیالِ ابروئے جاناں ز چشمم دور شد — اندرین راہ سیلہا باشد کہ صد پل بشکند

تاں خیال ابرو دلبر دا اکھیوں ہویا وانداا
اس راہ ہڑ وگسن جو سو پُل توڑ کرن افتادا

چو نسیم صبحگاہے پردۂ گل بر درد — خارِ غم اندر دلِ مجروح بلبل بشکند

جد نسیم صبح دی آکے پڑدہ پھُل دا پاڑے
زخمی دِل بلبل دے اندر غم دے خار کھلائے

حافظا این سرِ وحدت را ز دستِ خود بدہ — تا خیالِ زہد و تقویٰ را توکل بشکند

اے حافظ نہ ہتھوں دیویں وحدت دے سِرّ تائیں
زہد تے تقویٰ نوں توڑے ناں توکل سائیں

غزل ۱۵۰

جان بے جمالِ جاناں میلِ جہان ندارد — ہر کس کہ این ندارد حقا کہ آن ندارد

جان میری بے درشن دلبر تا کجھ جہان نہ رکھے
قسم خدا جو ایہہ نہ رکھے اوہ بھی تاہیں رکھے

با ہیچ کس نشانے زان دلستان ندیدم — یا من خبر ندارم یا او نشان ندارد

نال کسے دے اُس دلبر دا ہیں نشان نہ پایا
یاں ہیں خبر نہ رکھاں یاں اوہ کوئی نشان نہ رکھے

ہر شبنمے درین راہ صد موجِ آتشین است — دردا کہ این معما شرح و بیان ندارد

ٹھاٹھ رکھے سو اگ دی اس راہ ہر قطرہ شبنم دا
وا حسرۃ جو ایہہ معما شرح بیان نہ رکھے

سر منزلِ قناعت نتوان ز دست دادن — اے ساربان فرو کش کاین راہ کران ندارد

منزل صبر صبوری والی ہتھوں چھڈیں ناہیں
مت بلوچا بھار حرص جو ایہہ راہ بوجھ نہ رکھے

چنگِ خمیدہ قامت میخواندت بعشرت — بشنو کہ پند پیران ہیچت زیان ندارد

پیر پورا تا تیر بنائیں خوشیاں وَل بلاوے
سن مت پیر پورانے دی جو کجھ زیان نہ رکھے

گر خود رقیب شمع است اجوال ز وے بپوشان ۔ کاں شوخ سر بریدہ بند زبان ندارد

جے رقیب ہے شمع عقل دی اُس تھیں حال چھپائیں
اوہ سر وڈی ہے زبان نوں بند کدے نہ رکھے

ذوقے چناں ندارد بے دوست زندگانی ۔ بے دوست زندگانی ذوقے چنان ندارد

ذوق اجیہا رکھے ناہیں بن دلبر زندگانی
بن دلبر دے ایہہ زندگانی کوئی ذوق نہ رکھے

احوال گنج قارون کایام داد بر باد ۔ درگوش گل فرو خوان تا زر نہان ندارد

قصہ گنج قارونی آخر جس پائی برباد ی
پڑھ اندر کن پھل دے تاں نہ زر پوشیدہ رکھے

آنرا کہ خواندی استاد گر بنگری بہ تحقیق ۔ صنعت گریست اما طبع روان ندارد

جس نوں توں اُستاد بنایا جے ویکھیں تحقیقاً
کاریگر ہے ایہہ پر ہرگز طبع روان نہ رکھے

ابدال طریق رندی از محتسب بیاموز ۔ مستست و در حق او کس این گمان ندارد

رندی مستی دا طریقہ سکھ کتوالوں جا کے
ہے مستانہ حق اُسدے پر کوئی گمان نہ رکھے

کس در جہان ندارد یک بندہ چو حافظ ۔ زیرا کہ چوں تو شاہے کس در جہان ندارد

حافظ جیہا غلام نہ کوئی رکھے جگ دے اندر
کیوں جے تدھ جیہا شاہ کوئی وچ جہان نہ رکھے

غزل نمبر ۱۵۱

جہان بر ابروئے عید از ہلال وسمہ کشید ۔ ہلال عید بر ابروئے یار باید دید

اوپر ابرو عید ہلالوں جگ نے وسمہ لایا
دلبر دے ابرو نوں چاہیئے عید ہلال منایا

شکستہ گشت چو پشت ہلال قامت من ۔ کمان ابروئے یارم چو بار وسمہ کشید

وانگن پِٹھ ہلال دے میرے قد پائی کُبیائی
جد کمان ابرو دلبر نے وسمیوں زینت پائی

مپوش روئے و مشو در خطِ از تفرجِ خلق — کہ خواند خط تو بر روئے توان یکادُ دمید

نہ چھپا مکھ نظر بُری دار کجھ خیال نہ کائی
پڑھ کے ان یکادُ و مکھ تے خط آیا ہے ماہی

اگر نسیم تنم صبح در چمن بگذشت — کہ گل بوئے خوشت ہمچوں صبح جامہ درید

جسم میرے دی خوشبو شاید فجری بلے آئی
مثل صبح پھل خوشبو پا کے کھڑیا یا ضیائی

بیا کہ با تو بگویم غمِ ملالتِ دل — چرا کہ بے تو ندارم مجال گفت و شنید

آ جو غمگین دل دا حالا تینوں پھول سناواں
کیوں جے طاقت کہن سُنن دی بن تیرے نہ پاواں

بود چنگ و رباب و گل و نبید کہ بود — رگلِ وجودِ من آغشتہ شراب و نبید

لو شراب مجبور نہ مینوں نال لے چنگ ربابوں
مٹی جسم میرے دی رگے گدھی ہے شرابوں

بہائے وصل تو گر جان بود خریدارم — کہ جنس خوب مبصر بہر چہ دید خرید

ہاں میں گاہک وصل دی قیمت جان ہووے جے میری
جیویں لے خریدے پرکھی کیوں جے جنس چنگیری

غریبہ آب سرشکم کہ بے تو دور از تو — چو باد میشد و در خاک راہ مے غلطید

عزت نہ و نجا ہنجواں دی میری جو بن تیرے
وانگ ہوا روان ہو رُلدے مٹی اندر جیہڑے

چو ماہ روئے تو در زیر زلف مے دیدم — شبم بروئے تو روشن چو روز میگرد دید

زلفاں تلے مکھ تیرا جد تکدا اساں ہیں آ کر
روشن ہوندی رات میری مکھ تیرے تے سراسر

بہ لب رسید مرا جان و بر نیامد کام — بسر رسید امید و طلب بسر نرسید

آئی جان لباں تے میری نے مقصد نہ پایا
تانگھ مکی تے طلب میری دا انتہا نہ آیا

ز انقلاب زمانہ طمع مدار اے چرخ ۔ چو صبح بر رُخ عالم ازیں صفت خندید

نہ رکھ طمع زمانیوں کیوں جے ایہ اسمان عیانے
وانگ صبح مُنہ جگتے اینویں ہسّتے ہار آنے

دلم ز زلف تو شوریدہ بود مید انم ۔ کہ پیش روئے تو بر خود چو برق مے خندید

زلفوں سی پریشانی دلنوں تے مَیں خوب پچھاناں
سامنے تیرے بجلی وانگن ہسّتے پیا ہناناں

ز شوق لعل تو حافظ نوشت شعرے چند ۔ بخوان تو نظمش و در گوش کن چو مروارید

ایہہ چند شعر لکھے حافظ نے شوق تیرے دے اندر
پڑھ تے موتیاں وانگن کنّیں پا لے میرے دلبر

غزل ۱۵۲

جمالت آفتاب ہر نظر باد ۔ ز خوبی روئے خوبت خوب تر باد

حُسن جمال تیرے دا ہووے سُورج ہر نظر دا
تیرا حُسن حسیناں نالوں وَدھ کے ہووے چڑھدا

ہمائے اوج شاہین شہپرت را ۔ دل شاہان عالم زیر پر باد

عظمت دے ہما تیرے دے پر تھلّے لے شاہیں
جگدے جملہ بادشاہاں دا دل ہووے ہر راہیں

دلے کہ بستۂ زلفت نباشد ۔ ہمیشہ غرقۂ خون جگر باد

زلف تیری دے اندر جو دِل بدّھا ہویا ناہیں
اندر خون جگر دے ڈبّا رہے قیامت تائیں

بتا چون غمزہ ات ناوک کشاید ۔ دلِ مجروح من پیشش سپر باد

تیر انداز ہووے جد تیرا غمزہ اسے حقّانی
ڈھال بنے دِل زخمی میرا اُسدے اگّے جانی

چو لعل شکرینت بوسہ بخشد ۔ مذاق جان من زو پُر شکر باد

جیہڑے ویلے بوسہ بخشے تیری لب مٹھیری
اُس تہیں لذت مٹھی پاوے شالا ہستی میری

مرا از تست ہر دم تازہ عشقے | ترا ہر ساعتے حسنے دگر باد

ہر دم نویں بہار عشقے دی ہے تیرے تھیں مینوں
شالا ہر ہر ساعت دوجا حسن ہووے نت تینوں

بجان مشتاق روئے تست حافظ | ترا بر حال مشتاقان نظر باد

دلوں سجانوں مکھہ تیرے تے حافظ ہے دیوانہ
شالا حالت مشتاقاں تے نظر ہووے ندھ جانہ

غزل نمبر ۱۵۳

چو روئیت مہر و ماہ تاباں نباشد | چو قدت سرو در بستان نباشد

تیرے مکھہ وانگن نہ رکھے سورج چن روشنائی
تیرے قد جیہا وچ باغے سرو نہیں اے ماہی

چو لعل و لؤلؤت در دلفروزی | دُر دریا و لعل کان نباشد

تیرے دنداں تے لب جیہا دلفروزی اندر
دُر دریا نہ ہووے تے نہ لعلاں کھاند برابر

میان خط سبزت لعل نوشیں | عجب گر چشمہ حیوان نباشد

درمیانے خط سبز دے لب تیری جو ذاتی
بڑا تعجب ہو نہ سکے چشمہ آب حیاتی

چو فندق پستہ اش خندد بحالم | چرا بادام من گریان نباشد

فندق وانگ ہسے لب اُسدی حال میرے تے آکے
کیوں بادام اکھیاں ندا میرا روے نہ غم کھا کے

سواد کفر زلف او کہ دل را | بروئے تو از ان ایمان نباشد

کالا کفر زلف اُسدی جس جیہا دل تا ہیں
ہووے نہ ایمان قسم ہے مکھہ تیرے دی سائیں

بتو نسبت نہ باشد ہیچ تن را | نہ تن یا اللہ کہ مثلت جان نباشد

نسبت جسم کسے دی ہرگز تیرے نال نہ ہووے
نہ تن بلکہ قسم خدا تدھ جیہی جان نہ ہووے

غزل ۱۵۔۔

اگرچہ ہست شیریں شعر حافظ — چو لعلِ خسروِ خوبان نباشد

بھاویں شعر حافظ ہے مٹھا تے خوش ہضم برابر
پر لب شاہ محبوباں دے اوہ ہو نہ سکے ہمسر

چو آفتابِ مے از مشرقِ پیالہ بر آید — ز باغِ عارضِ ساقی ہزار لالہ بر آید

سورج جدوں نشے دا مشرق پیالے تھیں چڑھ آوے
مکھ ساقی دے باغوں سو سو گل لالہ پھٹ آوے

نسیم در سرِ گل بشکند کلالۂ سنبل — چو در میانِ چمن بوئے آن کلالہ در آید

سر گل وچہ سنبل دی چوٹی توڑے باد صبائی
باغ اندر جد خوشبو آوے اُسدی زلفوں بھائی

حکایتِ شبِ ہجران نہ آن حکایتِ حال است — کہ شمۂ ز بیانش بصد رسالہ بر آید

گل کھ رات ہجر دی اسدے حالوں نہیں شکایت
جو وچہ سو کتاب کرے آ اُسدا ذکر کفایت

ز گردِ خوانِ نگونِ فلک مدار توقع — کہ بے ملالتِ صد غصہ یک نوالہ بر آید

دستر خوان اسمانوں نہ رکھہ کوئی تانگھہ گمانی
جو بن سو رنج دے نہ دیوے اک لقمہ تدھ جانی

گرت چو نوحِ نبی صبر ہست در غمِ طوفان — بلا بگردد و کامِ ہزار سالہ بر آید

نوحؑ وانگن جے غم طوفانوں صبر ہووے تدھ سر سر
جائے پرت بلائیں تے مقصد ملے پُرانا آ کر

بسعیِ خود نتوان برد پے بہ گوہرِ مقصود — خیال باشد و این کار بے حوالہ بر آید

اپنی کوشش تھیں نہ موتی مقصد دا ہتھ آوے
بس خیال ہووے جو ایہہ کم مفت اینویں بن جاوے

نسیمِ وصلِ تو گر بگذرد بہ تربتِ حافظ — ز خاکِ کالبدش صد ہزار نالہ بر آید

تیری باد وصل جے گذرے حافظ دی راہیں
خاک جسم اُسدی وچوں نکلن سو سو آہیں

غزل ۱۵۵

چو باد عزم سر کوئے یار خواہم کرد | نفس بہ بوئے خوشش مشکبار خواہم کرد

قصد سجن دے کوچے دا وانگ ہواڑے کرساں
اُسدی خوشبو نہیں نفس وچہ مشکباری کرساں

بہ آبروئے کہ اندوختم ز دانش و دین | نثار خاک رہ آن نگار خواہم کرد

دین اتے دانایوں جو میں عزت عظمت پائی
سٹی راہ دلبر دے اُتوں صدقے واری کرساں

بہرزہ بے مے و معشوق عمر مے گذرد | بطالتم بس از امروز کار خواہم کرد

بن معشوق شراباں گذرے عمر ہئی بیہودہ
کافی ہے بس اتنی ہن میں بس میخواری کرساں

صبا کجا است کہ این جان خون گرفتہ چو گل | فدائے نکہت گیسوئے یار خواہم کرد

کتھے باد صبا تاں اپنی جندڑی خون آلودہ
خوشبو زلف سجن توں وانگن پھل نثاری کرساں

چو شمع صبحدم شد ز مہر او روشن | کہ عمر در سر این کار و بار خواہم کرد

لطف سجن نہیں وقت فجر دے ایہہ گل روشن ہوئی
ایسے کم وچہ سر پہ اپنی عمر پیاری کرساں

بہ یاد چشم تو خود را خراب خواہم ساخت | بنائے عہد قدیم استوار خواہم کرد

اکھ تیری دی یاد اندر میں خوار کراں خود تائیں
عہد پرانے اپنے دی میں استواری کرساں

نفاق و زرق نہ بخشد صفائی دل حافظ | طریق رندی و عشق اختیار خواہم کرد

ٹھگی تے نفاق نہ بخشے حافظ دلی صفائی
رندی مستی دا طریقہ ہن میں جاری کرساں

غزل نمبر ۱۵۶

چہ مستی است ندانم کہ رو بہ ما آورد | کہ بود ساقی و این بادہ از کجا آورد

نہ جاناں ایہہ کیہی مستی جو ساڈے ول آئی
ساقی کون آکھا ایہہ بادہ کتھوں لیایا بھائی

دلا چو غنچہ شکایت زبخت بستہ مکن — کہ باد صبح نسیم گرہ کشاء آورد

بند نصیبوں نہ کر شکوہ وانگ کلی دے کائی
واہ فجر گنڈھ کھولن والی ہے نسیم لیائی

رسیدن گل و نسرین بخیر و خوبی باد — بنفشہ شاد و خوش آمد سمن صفا آورد

پھل آئے نسرین دا ہو ہچھن ہووے نال خیریت
آیا خوش بنفشہ چنبیلی نے کر صاف حقیقت

علاج ضعف دل ما کرشمہ ساقی است — بر آر سر کہ طبیب آمد و دوا آورد

دارو ضعف اساڈے دل دا ہے کرشمہ ساقی
چک سر جو طبیب آیا ہے لے دوا اتفاقی

صبا بہ خوشخبری ہدہد سلیمان است — کہ مژدہ طرب از گلشن سبا آورد

باد صبا چہ خوشخبری دے ہدہد ہے سلیمانی
خوشیوں جو خوشخبر لیاوے باغ سبا ہیں جانی

چہ راہ میزند این مطرب مقام شناس — کہ در میان غزل قول آشنا آورد

واقف حال گویا ایہہ کیہہ راہ نرتی کر رہیا
غزل اندر جو قول سجندا کیوں جے گاوے پیا

تو نیز بادہ بچنگ آر و راہ صحرا گیر — کہ مرغ نغمہ سرا ساز خوش نواء آورد

توں بھی پھڑ بادہ تے چل ول جنگل من پرتا کے
کیوں جے نغمہ سنج پرندہ لیایا ساز سجا کے

مرید پیر مغانم ز من مرنج اے شیخ — چرا کہ وعدہ تو کردی و او بجاء آورد

استغفار رنج نہ ہو تاں میں بھی پیر مغاں دا چاکر
کیوں جے عہد کیتا توں تے اس پورا کیتا سر پر

بتنگ چشمی آن ترک لشکری نازم — کہ حملہ بر من مسکین یک قباء آورد

فخر کراں اس ترک سپاہی تنگ چشم تے بر سر
میں مسکین او تے جو حملہ کیتا آ کے یک سر

فلک غلامیٔ حافظ کنون بطوع کند		کہ التجا بہ درِ دولتِ شما آورد
	ہن اسمان غلامی کرسی حافظ دی من لا کے جو تساڈے دَرِ دولت تے ملتجی ہویا آ کے	

متفرقات غزلیات دیوانِ حافظؒ

غزل نمبرا

طائرِ دولت گر باز گذارے بکند		یار باز آید و باوصل قرارے بکند
	قسمت جیکر باز محبت وچہ پرواز لیاوے سوہنا میرا مڑ گھر آوے وصل وصال بناوے	
دیدہ را دستگہِ دُر و گہر گرچہ نماند		بخورد خونے و تدبیر نثارے بکند
	اشک چشم دے موتی بھانویں سارے روہڑ گولئے خون جگر دے لعل وکاساں جیکر پھیر ایلئے	
شہرِ خالی است زعشاق بکہ کز طرفے		دستے از غیب برون آید و کارے بکند
	سوہنے باہجوں اکھیاں اندر سب جگ خالی دسّے شاید غیبوں چمک دکھاوے میرے دل وچہ وسّے	
کس نیاورد بہ او دم زدن از قصۂ ما		مگرش باد صبا گوش گذارے بکند
	کوئی حال فراق میرے دا اگے جانی پیارے دس نہ سکیئے باد صبا دی شاید عرض گذارے	
دادہ ام باز نظر را بہ تدروے پرواز		باز خواند مگرش بخت و شکارے بکند
	باز نظر دا پچھے لایا اوس چکور لوراقی قسمت میری پکڑ لیاوے شائد یار گمانی	
کو کریمے کہ ز بزم طرَبش غم زدہ		جرعۂ درکشد و دفع خمارے بکند
	کتھے ساقی حسن دی محفل وچوں اک پیالہ جے کوئی پیوے غم دُکھ والا ہووے مست نرالا	

یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب | بازی چرخ ازیں یکدو سہ کارے بکند

وصل تیرا یا عہد وفا یا موت مخالف والی
نتے چیزاں میرے سرتے رکھسن تاج کمالی

دوش گفتم بکند لعل لبش چارۂ دل | ہاتف غیب ندا داد کہ آرے بکند

لعل لباں تھیں حاصل ہوسی سمجھ دلے نوں آئی
غیبوں کوک پئی تاں ہاں ہاں نا ہیں نال کمائی

حافظا گر نروی از در او ہم روزے | گذری بر سرت او گوشہ کنارے بکند

حافظ جے کر وچہ دروازے پکا قدم ٹکاسیں
آخر کسے دہاڑے سوہنا بغلاں اندر پاسیں

غزل نمبر ۲

مژدہ اے دل کہ دگر باد صبا باز آمد | ہدہد خوشخبر از طرف سبا باز آمد

خوش ہو اے دل ڈوجی واری وا صبا دی آئی
اوس معشوق حقیقی کولوں تازہ خبر لیائی

برکش اے مرغ سحر نغمۂ داؤدی را | کہ سلیمان گل از طرف ہوا باز آمد

اوہ بولی دل کھڑنے والی بول اے مرغ فجر دے
کیوں جے دلبر ملک اپنے وچہ آیا نال نظر دے

لالہ بوئے مے نوشین نشنید از دم صبح | داغ دل بود بامید دوا باز آمد

واہ فجر تھیں گل لالہ نے خوشبو تازہ پائی
کارن داغ وچھوڑے والے پائی خوب دوائی

عارفے کو کہ کند فہم زبان سوسن | تا بگوید کہ چرا رفت و چرا باز آمد

کیہڑا عارف کامل جیہڑا پا کے بھیت سجندا
اندر حکم خداوند والے انگل اپنی دھردا

مردمی کرد و کرم بخت خدا دادۂ من | کان بت سنگدل از راہ وفا باز آمد

نیک نصیبے اللہ کولوں واہ واہ ہمت پائی
دلبر میرا راہ وفا تھیں آیا نال ادائی

چشم من از پئے این قافلہ بس آہ کشید | تا بگوش دلم آواز درا باز کشید آمد

تاہنگ سجن وچ ایہ اکھ میری ہردم آہی کھلّی
کن پیا آوازہ جس دم وا صباء دی جھلّی

گرچہ ما عہد شکستیم وگنہ حافظ کرد | لطف او بین کہ بصلح از در ما باز آمد

بھانویں عہد تروڑیا حافظ بھانویں عیب کمایا
ویکھو لطف سجن دا آپے رحم کملکے آیا

غزل نمبر ۳۱

یارم چو قدح بدست گیرد | بازار بتاں شکست گیرد

پکڑ پیالہ ہتھ وچہ فوری جس دم دلبر آسی
زہد ریاضت والی مالاں آپے ہی ٹٹ جاسی

در بحر فتادہ ام چو ماہی | تا یار مرا بشست گیرد

مچھلی وانگن وچہ سمندر ہو بیٹھا وچکارے
کنڈی نظر اپنی تھیں شاید دلبر پار او تارے

در پاش فتادہ ام بزاری | آیا بود آنکہ دست گیرد

پیراں اندر سر نوں سٹیا کر کر گریہ زاری
شاید دلبر پکڑ اٹھاوے جاوے بے قراری

ہرکس کہ بدید چشم او گفت | کو محتسبے کہ مست گیرد

جس کسے نے کوچے تیرے نظر محبت ماری
مستی عشقے اندر کیتا خون اکھیں تھیں جاری

خرّم دل آنکہ ہمچو حافظ | جامے زمئے الست گیرد

واہ واہ قسمت والا جس نے حافظ وانگ پیارے
پی شراب محبت والا کیتے خوب نظارے

غزل نمبر ۳۲

خوش آمد گل وزاں خوشتر نباشد | کہ در دستت بجز ساغر نباشد

باغ جہان وچہ تیرے جیہا کوئی پھل نہ آیا
بغل صراحی ہتھ پیالہ سر تے تاج سوہایا

زبان خوش ہی در یاب در یاب | کہ دائم در صدف گوہر نباشد

وقت خوشی دا ڈھونڈھ پیارے اندر ایس جہانے
سپیاں وچ نہ پیدا ہوندے دائم دُر یگانے

غنیمت دان و مے خور در گلستان | کہ گل تا ہفتۂ دیگر نباشد

جان غنیمت نشہ محبت اندر دُنیا فانی
باغے اندر اک دو دیہاڑے پھلدی رہے جوانی

عجب راہیست راہِ عشق کانجا | کسے سر بر کند کش سر نباشد

اندر رستے عشق محبت جانی والے پیارے
اوہو قدم اُٹھاوے جیہڑا سر توں ہتھلے مارے

بشو اوراق اگر ہمدرس مائی | کہ علم عشق در دفتر نباشد

گل کتاباں ساڑیں جے کر چاہیں سنگ اساڈا
دفتر حرص ہوا دے اندر عشقوں رہیں دُور اڈا

ز من بے خوش دل در شاہدے بند | کہ حسنش بستۂ زیور نباشد

عاشق ہو کے وچ معشوقی بیٹھ دلاور ہو کے
عشقے اندر علم ہنر توں دھکّے دیہن کھلو کے

بیا اے شیخ در خمخانۂ ما | شرابے خور کہ در کوثر نباشد

صوفی صافی آ مے خانے پی شراب اساڈا
کوثر اندر ملسی ناہیں ایسا نوری بادہ

ابا بر لعل کردہ جام زریں | بہ بخشا بر کسے کش زر نباشد

بھریا ہویا ہتھ تساڈے جیہڑا بادہ نوری
بخشو اُسنوں جیہڑا اتیرا مفلس اندر دوری

شرابے بے خمارم بخش یارب | کہ با او ہیچ دردِ سر نباشد

ساقی بخش شراب ایہا جس تہیں عشرت پاواں
دردِ سر دا ایہے نہ کائی خوبی وچ سماواں

بنام ایزد بُتِ سیمیں تنم ہست | کہ در بُت خانۂ آذر نباشد

رنگ رنگیلا نازیں پھر یا دلبر میں ہتھ آیا
دُو ہیں جہانیں جس دے جیہا کوئی ناہیں پایا

من از جان بندۂ سلطان اویم | اگرچہ یادش از چاکر نباشد

خاصہ ہاں میں دلوں بجانوں پیر مغاں دا بندہ
بھانویں وچہ عبادت اُس دی غافل ہاں میں گندہ

بتاج عالم آرائش کو خورشید | چنیں زیبندۂ افسر نباشد

سوہنا تاج سنہری جیہڑا اوس دے سر تے سوہے
اِک ذرہ چمکارا اوس دا سُورج تائیں موہے

کسے گیرد خطا در نظم حافظ | کہ ہیچش لطف در گوہر نباشد

حافظ والے شعراں اندر غلطی اوہ پچھانے
اُلّو وانگن جیہڑا آپے سُورج نوں نہ جانے

غزل نمبر ۵

دراں ہوا کہ جز برق اندر طلب نباشد | گر خرمنے بسوزد چندیں عجب نباشد

بدل جس وچہ بجلی باہجوں حاجت ہور نہ کوئی
عجب نہیں جو ساڑ گوادے سارے اہل ستھوئی

مرغیکہ با غم دل شد الفتیش حاصل | ہر شاخسار عمرش برگِ طرب نباشد

پنکھی درد غماں تو جس دی الفت ہووے پیدا
شاخ حیاتی اندر ہتر عیش نہ ہووے پیدا

در کار خانۂ عشق از کفر ناگزیر است | آتش کرا بسوزد گر بولہب نباشد

عشقے اندر کفرے سندا واجب ہو یا ڈیرا
ابولہب نہ ہووے جیکر دوزخ جاوے کیہڑا

در کیشِ جانفروشاں فضل و ہنر نہ زیبد | اینجا نسب نگنجد اینجا حسب نباشد

مذہب اساڈے علم ہنر دی خوبی نہ سماوے
عشقے اندر کافر ہوندا جیہڑا شرف جتاوے

در محفلے کہ خورشید اندر شمار ذرہ ایست	خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد

ذرے وانگن جتھے پاوے سورج بے قراری
اوتھے اپنا شرف جتاناں بے ادبی ہے بھاری

مے خور کہ عمر سرمد گر در جہاں تواں یافت	جز بادۂ بہشتی ہیچش سبب نباشد

پی شراب حیاتی اندر جے توں ابدی چاہیں
باہجھ پیالے ساقی والے ہور سبب نہ پائیں

حافظ وصال جاناں با چوں تو تنگدستی	روزے شود کہ با او پیوند شب نباشد

حافظ وچہ دربار سجن دے اوس دیہاڑے جاسی
کالی رات اندھیری جس دم صاف صفائی پاسی

غزل ۵۲

مرا مہر سیاہ چشماں ز دل بیروں نخواہد شد	قضائے آسمان ہست این و دیگر گوں نخواہد شد

میرے دل تھیں عشق النیہ باہر ناہیں جاسی
لکھیا ہویا روز ازل دا کدے خطا نہ پاسی

مرا روزے ازل کارے بجز رندی نفرمودند	ہراں قسمت کانجا شد کم و افزوں نخواہد شد

ازلوں لیکھ میرے وچہ لکھیا رندی وچہ مرجاناں
ودھ گھٹ مینتھوں ہوندا ناہیں جو کجھ رب دا بھاناں

مجال من ہمیں باشد کہ پنہاں مہر او ورزم	کنار و بوس و آغوشش چہ گویم چوں نخواہد شد

واجب ہویا میرے تائیں بادہ عشقے والا
لیکن ہوسی جے نہ ملسی سوہنا خوبیاں والا

شراب لعل و جائے امن و یار مہربان ساقی	دلا کے بہ شود کارت اگر اکنوں نخواہد شد

بادہ نوری وقت صبوری نالے ساقی پیارا
جے نہ ملیا مشکل ہوسی وچ جہان سہارا

بیا تا در صف رنداں بہ بانگ چنگ مے نوشیم	کہ ساز شرع زیں افسانہ بے قانوں نخواہد شد

آ تاں محفل رنداں اندر رنگ شراب اوڈایئے
باہجھ ترانے ایس افسانے دلبر کیکن پائیے

شبے مجنون بہ لیلےٰ گفت کاے محبوب بے ہمتا | ترا عاشق شود پیدا ولے مجنوں نخواہد شد

مجنوں نے اک راتیں کہیا آکے لیلےٰ تائیں
عاشق تینوں بہتے ملسن مجنوں ملسی ناہیں

رقیباں غافل و ما را ازاں چشم و جبیں ہر دم | هزاراں گونہ پیغام ست و حاجب در نمی گنجد

بیا تا در مے صافیت راز دہر بنمائم | کہ کار عشق ازیں افسانہ بے افسوں نخواہد شد

آ تاں بلدے نوری اندر دسیئے راز الٰہی
باہجہ شراب نہ پیدا ہوسی ہرگز شان خدائی

مشو اے دیدہ نقش غم ز لوح سینہ حافظ | کہ زخم تیر دلدار است و رنگش گل نخواہد شد

نقشہ غم دا دل حافظ تھیں کدھئیں محو نہ ہوسی
تیر سجن دا زخم وگیندا روز و صاف نہ ہوسی

غزل نمبر

بنویس دلا بیار کاغذ | بفرست بہ آن نگار کاغذ

کر کے صاف دلے دی تختی وچہ محبت نوری
بھیج عماں دے ورقے لکھ کے شاید ملے حضوری

اے باد صبا ببر بہ آن شوخ | از عاشق بے قرار کاغذ

واصبا دی جے توں جانویں مالک پیارے والے
میرے کولوں وتّے جانویں کاغذ دردا نوالے

ہرگز نہ نوید آں جوابے | گر بنویسم ہزار کاغذ

جے سوناں صفائی دل دے کاغذ لکھ لوچا لواں
تاں بھی بیلی اپنے کولوں کوئی جواب نہ پا لواں

تا نام تو نقش شد بر او ماند | بر صفحۂ روزگار کاغذ

نقشہ نوری نام اپنے دا جس دم ماہی لکھیا
کاغذ صفحے زمانے اتے نقشہ سارا رکھیا

بنویس زروئے مہر باقی ۔۔۔ بہ برِ حافظِ دلفگار کاغذ

اے جانی کر نظر یگانی نال الطاف کرم دے
تختی دِل حافظ دی اوتے لکھیں نقش ازل دے

غزل نمبر ۸

الا اے طوطئے گویائے اسرار ۔۔۔ مبادا خالیت شکر ز منقار

اے مرشد اے رہبر میرے اے اسرار الٰہی
دائم ہووے وِچ حضوری تیری شاہنشاہی

سرت سبز و دلت خوش باد جاوید ۔۔۔ کہ نقش خوش نمودی از خطِ یار

شالا نوری دل تیرے نوں رہے ہمیش اُجالا
جوں توں دل تے کھچ دکھایا نقشہ دلبر والا

سخن سربستہ گفتی با حریفاں ۔۔۔ خدارا زیں معمّا پردہ بردار

یاراں تائیں گل ازل دی ظاہر کر دکھائی
میں واری ہن کھول معمّا جھاتی جائے پائی

بروئے ما زن از ساغر گلابے ۔۔۔ کہ خواب آلودہ ایم اے بختِ بیدار

خواب آلودہ غفلت اندر ساری رات گذاری
بادہ نوری چھنک جگا نویں میں صدقے میں واری

چہ رہ بود آنکہ زد در پردہ مطرب ۔۔۔ کہ مے رقصند باہم مست و ہوشیار

ہادی نے کوئی گل سمجھا کے غیراں دُور ہٹایا
ہر اک جاہل عالم فاضل سخن دے دَر آیا

ازیں افسوں کہ ساقی در مے افگند ۔۔۔ حریفاں را نہ سر ماند نہ دستار

بادے عشق محبّت اندر واہ واہ رمز وکھائی
جس تھیں عزت حرمت اپنی یاراں مار گوائی

خرد ہر چند نقدِ کائنات است ۔۔۔ چہ سنجد پیشِ عشقِ کیمیا کار

بے شک عقل جیہا نہ کوئی وِچ خلائق ساری
اے پر وِچ بازارِ عشق دے نِکّی پھرے بیچاری

سکندر را نمے بخشند آبے ۔ بزور و زر میسر نیست ایں کار

شاہ سکندر تائیں ایتھے آب حیات نہ دیندے
نال غرور تکبر شاہی سارے خالی رہندے

بیا و حالِ اہلِ درد بشنو ۔ بلفظ اندک بہ معنے ہست بسیار

آ رقے خانے دسیئے تینوں حالا درداں والا
گل تھوڑی تے معنے بہتے نور و نور اجالا

بمستوراں مگو اسرار مستی ۔ حدیثِ جاں مپرس از نقش دیوار

گل نشے دی دسیں ناہیں ہرگز زاہد تائیں
مردے کولوں گل نہ پچھیں زندگی والی سائیں

بُت چینی عدوِ دین و دل است ۔ خداوندا دل و دینم نگہدار

ظالم نفس کمینہ میرا دشمن ہے ہتھیارا
رکھ نگاہ خدایا اِس تھیں میرا دین پیارا

خداوندی بجائے بندگاں کرد ۔ خداوندا ز آفاتش نگہدار

ایڈ کمینہ سفلہ ہو کے شاہنشاہی چلہے
دور رکھیں سلطاناں میرے دل نوں نہ بدلائے

بہ یمن و دولتِ منصور شاہی ۔ علم شد حافظ اندر نظم اشعار

حافظ نال محبت برکت یمن سعادت دلبر
شعراں اندر کامل ہویا وِچ جہانے سر پر

غزل نمبر ۹

اے بردہ گوئے حسن ز خوبانِ روزگار ۔ قدرت براستی چو سہی سروِ جوئبار

لے رُوے زمین دے خوباں تائیں لٹ لے جاون والے
سوہنے سدھے قد لمّے سرو جیہے متوالے

الحق وجود نقش و نشان دہان تو ۔ موہوم نقطۂ الیست نہاں نہ آشکار

نقش نشان وجود تیرے دا خاص اسرار الٰہی
عقلوں فکروں وہموں باہر خاصہ نا منّنا ہی

دادیم دل بدست خط و خال زلفِ تو ۔۔۔ از دست ہر سہ تا چہ کشد این دلِ نگار

قاتل قبیل نے قد تیرے وچہ دل اپنا جا رکھیا
آپے مل جاویگا تیتھوں جو کجھ میرا لکھیا

باد ار ہزار دشمن گر یار با من است ۔۔۔ دائم مصاف را و نترسم ز کار زار

جیکر سلئے تیرے اندر سو دشمن چڑھ آوے
جنگ لڑائی کولوں ایہ دل ہرگز نہ غم کھاوے

عشقت چو در سراچۂ دل خانہ گیر شد ۔۔۔ زین در اگر بدر شوم آیم باضطرار

عشق تساڈے دل میرے نوں لٹ لیا کر داری
ہن جے دَر تھیں باہر جانواں ہوندی بے قراری

گر سر ز پیش قدّ تو میکشد برنج ۔۔۔ عقل طویل را نبود ہیچ اعتبار

تیرے اگے علم ہنر جے اپنا آپ جتاوے
رنج نہ ہووے عقل وڈیری ایتھے لوُلے کھاوے

منصوبہ ہوئے تو حافظ کنوں چو با محبت ۔۔۔ در ششدرِ غمت دلش افتادہ مہرہ دار

حافظ نے شطرنج محبت جد تیری پھیلائی
اوّل گانی غم دی میرے چلے اندر آئی

غزل نمبر ۱

اے بادِ مشکبو بگذر سوئے آن نگار ۔۔۔ بکشا گرہ ز زلفش و بوئے بمن سپار

واء صبا دی کوچے دلبر والے اندر جائیں
زلف اُس دی تھیں خوشبو تازہ میرے کول لیائیں

یا او بگو کہ اے مہ نا مہربان من ۔۔۔ باز آ کہ عاشقان تو مردند ز انتظار

آکھیں جا کے اے محبوبا پا پھیرا اک واری
عاشق وچہ اڈیک تیری دے دتی جان پیاری

دل دادہ ایم و مہر تو از جان خریدہ ایم ۔۔۔ بر ما جفا و جور فراقت روا مدار

بیدل ہو کے جان گوا کے یاری تیری لائی
ظلموں ہتھ اٹھالے بیلی نہ کر بے پرواہی

کردی چو روزگار فراموش بندہ را	زنہار عہد یار وفادار گوش دار

عشق اپنے وچ گل زمانہ میتھوں مار گوایا
عہد وفا نوں وچ نگاہ دے رکھ ہن یار خدایا

اے دل بساز با غم ہجران و صبر کن	اے دیدہ در فراقش زین بیش خون مبار

اے دل ہجر وچھوڑے اندر کر ہن صبر دلیری
فرقت اندر نہ گزاری ایہ صلاح چنگیری

بارے خیال دوست زپیش نظر مشوے	چون بر وصال یار نداریم اعتبار

رکھ نگاہ وچہ اے پر نقشہ سامنے دلبر والا
کیوں جے دلبر بے پرواہ ہے پاون نہیں سو کھالا

حافظ تو تا بکے غم مال جہان خوری	بسیار غم مخور کہ جہان نیست پائیدار

مال اسباب جہاناں دا غم حافظ کد تک کھاسیں
نہ کر ایڈی چنتا اوڑک چھڈ چھڈ اچل جاسیں

[illegible]

شراب تلخ میخواہم کہ مرد افگن بود زورش	کہ تا یکدم بیاسایم ز دنیا و شر و شورش

دیہ ساقی اوہ نشہ پورا تا جس تھیں جان ونجا لواں
ایس کمینی محفل وچوں خاص خلاصی پا لواں

بیاور مے کہ نتوان شد ز مکر آسمان ایمن	بلعب زہرہ چنگے و بہرام صلح شورش

گردش دور زمانے کولوں کدے خلاصی ناہیں
پی کے نشہ محبت والا جان عزیز چھوڑائیں

کمند صید بہرامی بیفگن جام جم بردار	کہ من پیمودم این صحرا نہ بہرام است نہ گورش

حرص ہواں نوں چھکے رکھ کے پکڑ پیالہ نوری
لالچ تائیں ملک سجن وچ ہرگز نہیں حضوری

نظر کردن بدرویشان منافئے بزرگی نیست	سلیمان با چنان حشمت نظرہا بود با مورش

خدمت رنداں اندر ملدا خاص لباس سجندا
شان اپنے وچ مثل سلیمان خالی رہندا بندہ

بیا تا در مے صافیت راز دہر بنمائیم ❊ بشرط آنکہ ننمائی بکج طبعان دل کورش

آ تاں عشق سجن وِچ دسیئے تینوں راز الٰہی
پرچے غیراں دُور ہٹا تویں کرکے بے پرواہی

شراب لعل میبنوشم من از جام زمرد گون ❊ کہ زاہد افعئے وقت است میسازم ازین کورش

بادے نوری خضر اپنے وچ نشہ محبت پیتا
سرکش نفس کمینے تائیں خالص اُتھاں کیتا

سماط عہد دُون پرور ندارد شہد آسائش ❊ مذاق حرص و آز اے دل بشو از تلخ واز شورش

جا گہ امن آسائش والی دُنیا دے وِچ ناہیں
پی شراب محبت والا دل تھیں غیر ہٹائیں

کمان ابروئے جاناں نمے پیچد زسر حافظ ❊ ولیکن خندہ مے آید برین بازوئے پر زورش

کر کر زور کمان ابرُو دا دلبر تیر چلاوے
حافظ نوں زور اُس دے اُتے ایپر ہاسا آوے

غزل نمبر ۷

اے دل غلام شاہ جہاں باش شاہ باش ❊ پیوستہ در حمایت لطف الٰہ باش

اے دل جا کر شاہ دا ہو کے لے جگ دی سلطانی
سائے لُطف الٰہی تھلّے یا ایہی زندگانی

از خارجی ہزار بیک جو نمے خرند ❊ گو کوہ تا بکوہ منافق سپاہ باش

لکھ ہزاراں خارجیاں نوں جو بدلے نہ جانن
بھانویں قاف تلک اوہ اپنا نام نشان بناون

چوں احمدم شفیع بود روز رستخیز ❊ گو این تن بلاکش من پُر گناہ باش

روز حشر جد شافی ہوسی احمدؐ پاک اساڈا
رکھنہ غم بھانویں ایہ تن میرا ہوگ گناہیں ڈھڈا

آنرا کہ حب مولےٰ علی نیست کافرش ❊ گو زاہد زمانہ و گو شیخ راہ باش

کافر ہے جس شاہ علیؑ دی حُب دلے وچ ناہیں
بھانویں شیخ زمانہ ہووے بھانویں زاہد سائیں

امروز زندہ ام بولاے تو یا علیؑ | فردا بروح پاک اماماں گواہ باش

برکت ذات نبیؐ علیؑ دی ہاں اَج زِندہ بھائی
بھلکے صدقے پاک اماماں دینی آن گواہی

قبر امام ہشتم سلطان دین رضا | از جان ببوس بر در آن بارگاہ باش

قبر امام اٹھویں دی جیہڑا امام اک دین رضائیں
چُم چُم سینے لالا ہوجا خاصہ گھر دا سائیں

دستت نمی رسد کہ بچینی گلے زشاخ | باے بیلئے گلبن ایشان گیاہ باش

جے قابو نہ لگے میوہ شاخ توں جیدوں کھاویں
وانگن گھاہ جڑھ پیراں اندر بھُرّہ مقصد پاویں

مرد خدا کہ زاہد تقوی طلب بود | خواہ سفید جامہ خواہ سیاہ باش

اوہ بندہ جو راضی ہووے وچہ رضاء الٰہی
پاک پلید حلال حراموں کیہہ خطرہ گمراہی

حافظ طریق بندگی شاہ پیشہ کن | وانگاہ در طریق چو مردان راہ باش

راہ غلامی شاہنشاہ دا پھڑ حافظ خوش ہو کے
تاں پھر وچہ طریقت چلیں بھر مردانہ ہو کے

از رقیب دلم نیافت خلاص | زانکہ القاص لایحب القاص

پیس کمینے چھوڑے کولوں کدے خلاصی ناہیں
مُفتی مُفتی دو تویں رل کے بیٹھن ناہ کداہیں

محتسب خم شکست و من سراو | سن بالسن والجروح قصاص

جس نے مٹ ترو‌ڑیا میں بھنیا سِراُس دا
جیبھ دے بدلے جیبھ تے سِر دے بدلے سِر ہے کس دا

مطرب ما زہے بزد کہ بہ چرخ | مشتری ہمچو زہرہ شد رقاص

بولی بول قوال اساڈے بند کیتے راہ سارے
سُننے والیاں عقلمنداں نے پچ کپڑے پاڑے

گوہر از بحر کے بروں آرد ۔ ترک سرتا نمے کند غواص

شوہ سمندر عشقے وچوں موتی کون نکالے
جد تک وڈھ کے سرنوں پہلاں شوہ اندر نہ ڈالے

نقدی از عشق جو ے نہ از عقل ۔ تاکہ خالص شوی چو زر خلاص

عشق محبت جیکر چاہیں ساری عقل گوائیں
جیموں جانوں جھٹ سجن تھیں خالص زر ہو جائیں

حافظ اول ز مصحف رخ دوست ۔ خواند الحمد و سورۂ اخلاص

حافظ نے مکھ دلبر اوتے قرآن لکھیا پایا
آسے پہلاں قل ہو اللہ پڑھنے دے وچہ آیا

غزل نمبر ۱

نیست کس را ز کمند سر زلف تو خلاص ۔ میکشی عاشق مسکین و نترسی ز قصاص

زلف تیری دی پھاہی وچوں کسے خلاصی ناہیں
عاجز عاشق تائیں ماریں پھر پکڑ چائیں چائیں

عاشق سوختہ دل تا بہ بیابان فنا ۔ نرود در حرم دل نشود خاص الخاص

ملک تیرے وچہ بیدل عاشق ہرگز قدم نہ پاوے
خاص الخاص وجود اپنے تھیں جد تک ہتھ نہ چاوے

جان نہادم بمیان شمع صفت از سر شوق ۔ کردم ایثار تن خویش ز روئے اخلاص

شوقوں ایہ سر مثل شمع دی مجلس اندر رکھیا
تن اپنے نوں کر قربانی مزہ محبت چکھیا

آتشے در دل دیوانہ ما در زدۂ ۔ کہ چو دودیم ہمیشہ بہوا یت رقاص

واہ واہ آتش الفت والی دل میرے وچہ بالی
دھوئیں وانگن وچ ہواڑے بھنداں دیاں دکھالی

کیمیائے غم عشق تو تن خاکی ما ۔ زر خالص کند ار چند بود ہم چو رصاص

جسم میرے دی مٹی تائیں بوٹی تیرے غم دی
بھانویں کتنی ہووے دلبر خالص سونا کر دی

بہوا داری آن شمع چو پروانہ وجود | تا نسوزی نشوی از خطر عشق خلاص

جب سجنو چہ جیوں پروانہ جد نہ جسم جلاویں
عشقے اندر خوف مقاموں کدوں خلاصی پاویں

ناوکِ غمزہ دست ببر داز رستم | حاجب ابروئے او بروگرد از قاص

مژگاں تیر سجن دے کولوں رستم لرزش کھاوے
ابرو گوشہ دلبر والا قید خانے وچہ پاوے

قیمتِ دُرّ گراں مایہ چہ دانند عوام | حافظا گوہر یکدانہ مدہ جز بخواص

ایس موتی دی قیمت تائیں جانے کینہ لوکائی
حافظ غیراں مُول نہ دیویں خاصاں باہجوں بھائی

غزل نمبر ۱۵

اگر بکوئے تو باشد مرا مجالِ وصول | رسد ز دولت وصل تو کارِ من بحصول

ہمت نال وصال تیرے داجے راہ مینوں آوے
سوہنے مکھڑے تیرے کولوں کم میرا بن جاوے

قرار بردہ زمن آن دو سُنبل رعنا | خراب کردہ مرا آن دو نرگس مکحول

خوشبو والیاں زلفاں تیریاں دل میرا لُٹ کھڑیا
تے نیناں متوالیاں مینوں پھوک مَوا تا دھریا

دل از جواہر مہر تو صیقلے دارد | بود ز زنگ حوادث ہر آئینہ مصقول

خلق تیرے تھیں دل میرے نے خوب صفائی پائی
گرد غبار زمانے اندر چمکیا نال صفائی

من شکستہ بدحال زندگی یابم | دران زمان کہ بہ تیغ غمت شوم مقتول

جس دن درد فراق تیرے وچہ اپنی جان ونجاساں
قسم تیری میں وچ جہاناں کامل زندگی پاساں

چہ جرم کردہ ام اے جان و دل بحضرت تو | کہ طاعت من بیدل نمے شود مقبول

کیڈ گناہ کیتا میں تیرا اے محبوب الٰہی
طاعت چنگ چنگیری اپنی کدے قبول نہ پائی

چو بر درِ تو من بینوائے بے زورزور | بہ ہیچ باب ندارم رہِ خروج و نزول

جد مسکین یتیم بچارے تیرے تائیں سائیں
بن دروازے تیرے کدھرے ہور جاوَن نائیں

کجا روم چہ کنم حالِ دل کرا گویم | کہ گشتہ ام زغم و جورِ روزگار ملول

کت وَل جاواں کوک پکاراں کس نوں حال سناواں
ظلم زمانے کولوں ہویا بے زورا انتھا لواں

خراب تر ز دلِ من غمِ تو جائے نیافت | کہ ساخت دردلِ تنگم قرارگاہ نزول

شائد غم تیرے نے مجھ بن ہور جگہ نہ پائی
تاں دل بے قرار میرے نے پائی آن دوہائی

بدردِ عشق بساز و خموش شو حافظ | رموزِ عشق مکن فاش پیش اہلِ عقول

حافظ اندر دردِ محبت چپ ہو وقت لنگھائیں
رمز عشق دی عقلمنداں نوں ظاہر نہ سمجھائیں

غزل نمبر ۱۶۱

صوفی بیا کہ خرقۂ سالوس برکشیم | وین نقش زرق را خطِ بطلان بسر کشیم

اے صوفی چھڈ زہد ریاضت چل میخانے چلئے
گودڑی مکر فریباں والی پاڑ سجن نوں ملئے

نذرِ فتوح صومعہ در وجہ مید ہیم | دلقِ ریا بآبِ خرابات برکشیم

مالاں تسبیح دیکے پیوے خاص پیالہ نوری
پانی میخانے بچیں دھوئیے کُل لباس غروری

سرِّ قضا کہ در تتقِ غیب منزوی است | مستانہ وش نقاب ز رخسار برکشیم

جیہڑا پردے اندر چھپیا بھیت خداوند والا
ہو مستانہ منہ تھیں چکئے پڑدہ بھیناں والا

بیروں جہیم وسرخوش واز بزم مدعی | غارت کنیم و بادہ و شاہد ببر کشیم

ایس کمینی محفل وچوں فارغ ہو کے بہیئے
پی شراب محبت والا کول سجن دے رہیئے

کام جہاں بیار کہ بخشد گناہ خدا	روزے کہ رخت جان بجہان دگر کشیم

وچ محبت روز لنگھائیے ورنہ روز قیامت
سامنے اوس محبوب حقیقی آسی بڑی ملامت

گو عشوہ ابروے تو تا چو ماہ نو	گوئے سپہر در خم چوگان برکشیم

ابرو ناز سجن دا پا کے وانگن چن ہلالی +
ایس آسمان سنہری اوتے ہو بہیئے متوالی

فردا اگر نہ روضۂ رضوان بما دہند	غلمان ز غرفہ حور ز جنت بدر کشیم

روز قیامت جے نہ دیسن سانوں جنت عالی
حور قصور نکال منادی کرساں جنت خالی

حافظ نہ حد ماست چنیں لافہا زدن	پا از گلیم خویش چرا پیشتر کشیم

حافظ چھڈ چترائی سانوں ایڈ اشان نہ حاصل
خرقے عجز بنا ندوں باہر قدم نہ رکھیں عاقل

غزل نمبر ۱۶

روزگارے شد کہ در میخانہ خدمت میکنم	در لباس فقر کار اہل دولت میکنم

خدمت اندر وچ میخانے ساری عمر گذاری
وچ غریبی غنیاں والی کیتی کار گذاری

تا نگیرم در دام وصل آرم تدرو خوشخرام	در کمینم انتظار وقت فرصت میکنم

شائد ملے لوٹیرا میرا یار نچیاں چالاں والا
گھات لگا اوڈیکن بیٹھا فرصت دا متوالا

واعظ ما بوئے حق نشنید بشنو این سخن	در حضورش نیز میگویم نہ غیبت میکنم

واعظ ساڈے خوشبو دلبر والی ناہیں پائی
وچ وجا کے ظاہر آکھاں چغلی ناہیں کائی

چوں صبا افتان و خیزان میروم تا کوئے دوست	واز رفیق راہ استمداد ہمت میکنم

طرف سجن دی مثل ہواوی جاساں ڈگدا ڈھیندا
نت دعائیں راہبر اگے ایہو منگدا رہندا

خاک کویت برنتابد زحمت ما بیش ازین | لطفہا کردی بتا تخفیف زحمت میکنم

کالی تختی دل میرے تے نور تیرا کد آوے
جد تک لطف تیرے بخشیں ساڈی زحمت نہ گھٹ جاوے

زلف دلبر دام راہ و غمزہ اش تیر بلاست | یاد دار اے دل کہ چندینت نصیحت میکنم

پھاہی زلف تیری دی وچوں اگے قدم نہ جاندا
مژگاں تیر ادا تیرے دا ساتوں دور ہٹاندا

دیدہ بدبین بپوشان اے کریم عیب پوش | زین دلیریہا کہ من در کنج خلوت میکنم

دور رکھیں بد اصلاں کولوں ایہ گل دلبر میری
گوشے میخانے وچ کردا جو میں ایڈ دلیری

حاش للہ کز حساب روز حشرم باک نیست | فال فردا میزنم امروز عشرت میکنم

سبحان اللہ روز حشر دا ایسنوں خوف نہ کائی
بھلکے دا کم ایتھے کرکے اوتھے عشرت پائی

از یمین عرش آمین میکند روح الامین | چون دعائے بادشاہ ملک و ملت میکنم

سجے پاسے عرشوں آمیں جبرائیل پکارے
جد میں وصل محبت والی کراں دعا پیارے

خسروا امید جاہ و مال دارم زین سبب | التماس آستان بوسئے حضرت میکنم

خاص الخاص منافع والی ہے امید اساہاں
ایسے کارن در تے بیٹھا کر کے وڈیاں چاہاں

حافظم در مجلسے دردی کشم در محفلے | بنگر این شوخی کہ چون با خلق صحبت میکنم

ظاہر اندر حافظ ہاں میں باطن وچ مولائی
ویکھ اساڈی رندی جیہڑی خلقت نال سمائی

غزل

مرا عہدیست با جانان کہ تا جان در بدن دارم | ہواداری کویش را چو جان خویشتن دارم

عہد اساڈا نال سجن دے اندر ایس حیاتی
باہجوں درشن تیرے پالواں غیراں دل نہ جھاتی

صفائی خلوت خاطر ازاں شمع چگل جویم | فروغ چشم و نورِ دل ازاں ماہِ ختن دارم

راہ صفائی عہد وفائی تیرے کولوں منگساں
مکھڑے نوری تیرے کولوں تختی دِل دی رنگساں

شراب خوشگوارم ہست و یارم مہربان ساقی | ندارد ہیچکس یارے چنیں یارے کہ من دارم

واہ ساقی واہ دلبر ساڈا واہ شراب پوراتا
جیہا یار نہ رکھے کوئی یار اساڈا داتا

مرادر خانہ سروے ہست کاندر سائیہ قدش | فراغ از سرو بستانی و شمشادِ چمن دارم

میرے گھر وچ قد تیرے دا اہر ول ہویا سایا
غیراں والے سلئے کولوں دل نوں فارغ پایا

سزد گر خاتمِ لعلش زنم لافِ سلیمانی | چو اسم اعظم باشد چہ باک از اہرمن دارم

مُہر تیری دی ملک اپنے وچ پائی میں سلیمانی
رکیہ و طاقت شیطان لعین دی اگے نقشے جانی

خدارا اے رقیب امشب زمانے دیدہ برہم نہ | کہ من با لعلِ خاموشش نہانی صد سخن دارم

اَج اجو کی رات مچا در بند رکھیں اکھ یارا
چُپ چُپاتی لَب لینی تھیں گل کرے بہت پیارا

گرم صد لشکر از خوباں بقصدِ دل کمین سازند | بحمد اللہ و المنتہ بتے لشکر شکن دارم

اِس دل کارن لکھاں فوجاں جے سو بن بن آون
شکر الہٰی وِ بکھ سجن نوں اک دم وِچ مر جاون

الا اے پیرِ فرزانہ مکن عیبم ز میخانہ | کہ من در ترکِ پیمانہ دلِ پیماں شکن دارم

زاہد عیب نہ لاویں میتوں ایس میخانے والا
ہتھوں جے کر پیالہ چھڈاں ہوندا بہت موکالا

چو در گلزارِ اقبالش خراما نم بحمد اللہ | نہ میلِ لالہ و نسرین نہ برگِ یاسمن دارم

جد میں محفل دلبر اندر بانکیاں چالاں دبایاں
غیراں والیاں بُریاں چالاں دِل تھیں دور ہٹایاں

برندی شہرہ شد حافظ پس از چندیں ورع اما		چہ غم دارم چو در عالم امین الدین حسن دارم
	حافظ تائیں رندی اندر شہرہ ہویا بارا کیہہ غم دنیا والا مینوں میرا شاہ نیارا	

غزل ۱۹۱

صنما با غم عشق تو چہ تدبیر کنم		تا بہ کے در غم تو نالۂ شبگیر کنم
	اے دلبر میں عشق تیرے دی کیہہ تدبیر بناواں کد تک ہجر فراق تیرے دا سرتے بھار اٹھاواں	
دل دیوانہ از اں شد کہ پذیرد درماں		مگرش ہم ز سر زلف تو زنجیر کنم
	بن بیمار بیٹھا تاں دلبر ہووے علاجی میرا پھاہی زلف تیری دی کارن لایا ایتھے ڈیرا	
آنچہ در مدت ہجر تو کشیدم ہیہات		در دو صد نامہ محال است کہ تحریر کنم
	وچ وچھوڑے تیرے سر تے جو جو سختیاں پایاں سو ہزار کتاباں اندر ہرگز ناہ سماناں	
با سر زلف تو مجموع پریشانی خویش		کو مجالے کہ یکایک ہمہ تقریر کنم
	زلف تیری نوں آگے میرا دفتر دکھاں والا کوئی بیان زبان نہ رکھے حالا درداں والا	
رند یک رنگم و با شاہد و مے ہم صحبت		نتوانم کہ دگر حیلہ و تزویر کنم
	صحبت دلبر اندر ہر دم میں ہاں رند یگانہ صحبت باہجہ سجن دے ہرگز ملے نہیں پیمانہ	
آن زماں کارزوے دیدن جانم باشد		در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم
	جس دم خواہش ہوندی ویکھاں مکھڑا دلبر تیرا وچ جھروکے اکھ دے رکھاں تیرا نقش لوہیرا	
گر بدانم کہ وصال تو بدیں دست دہد		دل و دین را ہمہ در بازم و توفیر کنم
	راہ محبت وصل تیرے تے جے میں قابو پاواں دیکے دنیا دین تمامی عزت وچ سماواں	

دُور شو از بزمِ ما اے واعظِ افسانہ گو
من نہ آنم کہ دِگر گوش بہ تزویر کنم

واعظ وعظ سُنا نہ مینوں ہٹ ہو دُور تے پچھے
مَیں اوہ مول نہیں جو سُنساں تیرے ذکر لوبھڑے

نیست امکانِ خلاص از غمِ او اے حافظ
چونکہ تقدیر چنیں بود چہ تدبیر کنم

مشکیں زلف سجن بھیں حافظ ہرگز ناہیں چھٹکارا
لکھیا روز ازل دا ایہو وسّ نہیں کوئی چارا

غزل ۲۰

روزِ عید است من امروز دراں تدبیرم
کہ دہم حاصلِ سی روزہ و ساغر گیرم

آئی عید مبارک دِل وِچ خاص صلاح پکا لواں
دے کے صدقہ بادہ نوری دلبر کولوں پا لواں

چند روز نیست کہ دُورم ز رخِ ساقی و جام
بس خجالت کہ پدید آمد ازیں تقصیرم

دُوری اندر دلبر کولوں مُدّت گذر سدھائی
ایس قصوروں ہاں شرمندہ کیکن ہوسی بھائی

من بخلوت نشینم پس ازیں در مشل
زاہد صومعہ بر پائے نہد زنجیرم

حجرے زہد ریاضت اندر توبہ جے مر جا لواں
زہد عبادت اندر دل نوں قید خانے وِچ پا لواں

پندِ پیرانہ دہد واعظِ شہرم لیکن
من نہ آنم کہ دگر پندِ کسے بپذیرم

واعظ شہر اپنے دا مینوں ہر دم وعظ سناوے
پر مَیں اُوہ نہیں جو مینوں ہر اک لُٹ لے جاوے

آنکہ بر خاکِ در میکدہ جا داشت کجاست
تا ہمہ بر قدمِ او سر و پیشش میرم

دسّو کتھے پیر اساڈا ایس مے خانے والا
دے کے جان پیواں تا اُس تھیں بادہ عشقے والا

میکشم مے و سجادۂ تقوے بر دوش
آہ اگر خلق شود آگہ ازیں تزویرم

پہن لباس محبت والا مے خانے ول دھایا
جانے کیہ لوکائی جو کجھ میرے سِر تے آیا

خلق گویند کہ حافظ سخن پیر بنوش ۔۔۔ سالخوردہ غمم امروز نہ از صد پیرم

حافظ توں بہت دیہوتا ہیں ہیں ماں پیر پڑھاتا
آدم تھیں اگے داناں میں جانے کیہ زمانہ

از غم خویش چنان شیفتہ کردی بازم ۔۔۔ کز خیال تو بخود نیز نمے پردازم

دلبر غم اپنے اندر مڑ مینوں بھلایا
محویت وچ کرکے شامل حیرانی وچ پایا

ہر کہ از نالۂ شبگیر من آگاہ شود ۔۔۔ ہیچ شک نیست کہ چوں روز بداند رازم

جو کوئی ماہر کامل ہوسی میرے سوز گدازوں
سورج وانگوں واقف ہوسی میرے راز نیازوں

گفتہ بودی کہ خبردہ کہ ز ہجرم چونی ۔۔۔ آنچنانم کہ بہ ہیچ وندانم نے بازم

خبر خیریت راضی بازی ہردم پچھیں جانی
جان پچھان پچھاویں اینویں ہیں توں رند گمانی

بعد ازیں بارخ خوب تو نظر خواہم باخت ۔۔۔ گو ہمہ خلق بدانند کہ شاہد بازم

تینتھوں دور نہ جاساں ہرگز جو ہووے سو ہووے
بھانویں خلقت عیباں اندر میرے تائیں ڈھووے

عہد کردی کہ بسوزی ز غم خویش مرا ۔۔۔ ہیچ غم نیست تو ہم بسوز کہ من میسازم

عہد تساڈا آناں اساڈے ساڑ وبجھاساں تینوں
جیت کت جیلے ساڑیں دلبر غم نہ کوئی مینوں

آنچناں بردل من ناز تو خوش مے آید ۔۔۔ کہ جلالت بکنم گر بکشی از نازم

تیرے نازاداؤں مینوں ایسی فرحت آئی
صدقے واری جان پیاری جیکر ماریں بھائی

اگر از دام تو خود نیز خلاصم بخشی ۔۔۔ ہم بخاک سر کوئے تو بود پروازم

جے ہن بھاہی زلف اپنی تھیں آپے دور ہٹا لویں
تا بھی خاک گلی اپنی وچ میرے تائیں پالویں

حافظ از جان ندہد بہر تو چوں پروانہ — پیش روئے تو چوں شمعش نفسے بگذارم

حافظ وانگ پتنگ تیرے تے جے نہ جان جلاسی
جائیں وانگ شمع دے آپے گل گل کے مر جاسی

غزل نمبر [illegible]

مزن بر دل ز نوکِ غمزہ تیرم — کہ پیشِ چشم بیمارت بمیرم

پلکاں تیر دلے تے میرے غمزیوں ماریں ناہیں
مرنے تھیں پہلے مر جاساں سامنے تیرے سائیں

نصابِ حسن در حدِ کمال است — زکوٰتم دِہ کہ مسکین و فقیرم

دولت حسن کمال تیرے دی وچہ حساب نہ آوے
دیہ زکوٰۃ فقیراں تائیں خالی کوئی نہ جاوے

قدح پُر کن کہ مَن از دولتِ عشق — جوان بخت جہانم گرچہ پیرم

وِچ بڑھاپے حسن تیرے تھیں پائی خوب جوانی
بادہ نوری پُر کر دیویں ہووے دُور حیرانی

چنان پُر شد فضائے سینہ از دوست — کہ فکرِ خویش گم شد از ضمیرم

پانی نشے تیرے تھیں میرا سینہ ہر یا بھریا
خانہ فکر دلیلاں والا جا اِک پاسے دھریا

مبادا جُز حساب و مطرب و مے — اگر حرفے کشد کِلک دبیرم

باہج رسالے عشقے والے پیارے دلبر والے
شالا منشی قلم میری دا کرے نہ ہور مقالے

دراں غوغا کہ کس را کس نہ پُرسد — مَن از پیرِ مغان منّت پذیرم

حشر دہاڑے جس دم ہر اِک نفسی نفسی کرسی
اِیہ دِل میرا پیر مغاں دیاں صفتاں کر کر ترسی

چو طفلاں زاہدا تا کے فریبی — بسیبِ بوستان و شہد شیرم

اے زاہد کیوں لڑکیاں وانگن وچہ فریب دلاویں
شہدوں شیروں کر کر گلاں دِل میرا بد لاویں

من آن مرغم کہ ہر شام و سحر گاہ — ز بام عرش مے آید صفیرم

میں اوہ پنکھی ہاں جے مینوں ہر دم شام صباحیں
عرشوں نت آوازہ آوے کولوں اپنے سائیں

فرلئے کردہ ام با مے فروشاں — کہ روزِ غم بجز ساغر نگیرم

نال نشئیاں ازل دہاڑے وعدہ کیتا تگ کے
روز غماں دے بھر بھر پیساں بادہ نوری رج کے

خوشا آن دم کہ استغنائے مستی — فراغت بخشد از شاہ و وزیرم

کیہڑا اویلا چنگا اُس تھیں جس دم مستی تیری
شاہ وزیروں فارغ کر کے دیسی تاج فقیری

فراواں گنج غم در سینہ دارم — اگرچہ مدعی بیند فقیرم

گنج محبت عشق تیرے نے سینہ میرا بھریا
بھانویں وچ غریبی زاہد مینوں ویکھے اڑیا

من آں دم برگرفتم دل ز حافظ — کہ ساقی گشت یارِ ناگزیرم

حافظ نے تاں اپنے تائیں غیروں فارغ پایا
یار پیارے ساقی نے جد اپنے نال رلایا

غزل نمبر ۲۳

مژدہ وصل تو کو کز سر جاں برخیزم — طائر قدسم و از دام جہان برخیزم

اوہو گھڑی مبارک جس دم ایس جہانوں چلساں
پنکھی ملک قدس دا ہو کے سنگ سجن دے رلساں

یارب از ابر ہدایت برساں بارانے — پیشتر زانکہ چو گردے ز میاں برخیزم

راہ ہدایت مالک اپنے دا اے دلبر دکھلائیں
مرنے کولوں اگے مینوں اپنے کول لے جائیں

بولائے تو کہ گر بندۂ خویشم خوانی — از سر خواجگئے کون و مکاں برخیزم

قسم تیری جے مینوں اپنے بندیاں وچ رلائیں
دین ایمان کراں قربانی جے توں رحم کمائیں

بر سرِ تربتِ من بے مے و مطرب منشیں — تا ببوئے ز لحد رقص کناں برخیزم

باہجھ شراہوں قبر میری تے پائیں ناہیں پھیرا
نے خوشبو تاں قبروں باہر نچے پنجر میرا

گرچہ پیرم تو شبے تنگ در آغوشم گیر — تا سحرگہ ز کنارِ تو جواں برخیزم

بھانویں ہاں میں پیر پوراتاں اک راتیں جے آنویں
فجری ویلے میرے تائیں وچ جوانی پانویں

تو مپسندار کہ از خاکِ سرِ کوئے تو من — بجفائے فلک و جورِ زماں برخیزم

جائیں ناہیں در تیرے تھیں جھڑک لوکاں لوں ہٹساں
کدے نہ ہوسی ایہہ سر اپنا در تیرے تے کٹساں

سرو بالا بنما اے بتِ شیریں حرکات — کہ چو حافظ ز سرِ جان و جہان برخیزم

اک واری دس قد لٹکا ناز اداؤں بھریا
حافظ وانگ ہوواں تاں فارغ دین ایماں توں اٹھیا

غزل نمبر

ایں چہ شوریست کہ در دورِ قمر مے بینم — ہمہ آفاق پُر از فتنہ و شر مے بینم

ظاہر راہ شریعت اندر ایہہ کی شورش پائی
کُل زمانہ فتنے اندر نظری آوے بھائی

ہر کسے روز بہی مے طلبد از ایام — مشکل این است کہ ہر روز بتر مے بینم

گردش اسماناں تھیں ہر اک اپنی خواہش مناوے
دکھ مصیبت اندر سگواں دن دن ودھدا جاوے

ابلہاں را ہمہ شربت ز گلاب و قند است — قوتِ دانا ہمہ از خونِ جگر مے بینم

مجرم شہدوں شیروں ہر دم بھر بھر پین پیالے
محرم خون جگر دا کھا رو رو کردے نالے

اسپِ تازی شدہ مجروح بزیرِ پالاں — طوقِ زرّیں ہمہ در گردنِ خر مے بینم

عربی گھوڑے زخمی ہوئے پالاناں دے تھلے
کھوتیاں دے گل طوق سنہری کھلے پھرن سوّلے

دختراں راہمہ جنگ است و جدل با مادر | پسراں راہمہ بدخواہ پدر مے بینم

ماواں دھیاں اندر دائم رہندا جنگ لڑائی
بیٹے باپ ہمیشہ رکھدے آپس وچ جدائی

ہیچ رحمے نہ برادر بہ برادر دارد | ہیچ شفقت نہ پدر را بہ پسر مے بینم

بھائی بھائی نال عداوت رحم نہ رکھدا کوئی
بیٹے تائیں باپ نہ پچھدا کرے نہیں دلجوئی

پند حافظ بشنو خواجہ برو نیکی کن | زانکہ این پند بہ از گنج و گہر مے بینم

خاص نصیحت حافظ والی جے توں دلوں مناویں
گنج خزانے موتیاں نالوں چنگا اس توں پاویں

غزل نمبر ۲۵

گرچہ ما بندگان پادشہیم | پادشاہان ملک صبحگہیم

بھانویں ہاں میں چاکر بندہ وچ فرمان الٰہی
اے پر نوری ملک اپنے دی میری شاہنشاہی

گنج در آستین و کیسہ تہی | جام گیتی نما و خاک رہیم

کیسہ خالی دل متوالی گنج خزانیاں والا
خاکی پیالہ ازلی ابدی راز دکھاون والا

ہوشیار حضور و مست غرور | بحر توحید و غرقہ گنہیم

عاصی ہاں پر وچ سمندر وحدت تارو کامل
ہاں دیوانہ وچ حضوری عقلمنداں دے شامل

شاہد بخت چون کرشمہ کند | ماش آئینہ رخ چو مہیم

جد معشوق حقیقی اپنے ناز ادا دکھاوے
پہلا میرے شیشے اندر اپنا آپ بناوے

شاہ بیدار بخت را ہر شب | ما نگہبان افسر و کلہیم

میں ہی شاہنشاہ اپنے دے تاج مکلل تائیں
راتیں دائم کراں حفاظت اندر ہر ہر جائیں

گو غنیمت شمار صحبتِ ما
کہ تو در خواب و ما بدیدہ گہیم

دو ہیں جہائیں صحبت میری جان غنیمت یار ا
توں ہیں نیندر دا متوالا میں ہاں جاگن ہار ا

شاہِ منصور واقف است کہ ما
روئے ہمت بہر کجا کہ نہیم

اصلی واقف راز میرے دا ہے منصور سیانا ں
میری ہمت جلنے جیہڑا ہووے پیر لورا ناں

دشمناں را زخون کفن سازیم
دوستاں را قبائے فتح دہیم

کفن لہو دا اپنے دشمن تائیں پاون والا
یاراں تائیں خلعت نوری اپنا دیون والا

رنگ تزویر پیش ما نہ بود
شیر سرخیم و افعیٔ سیہیم

مکر فریباں دی کوئی اگے میرے پیش نہ جاوے
شیر خدا ہے نام اساڈا ہر کوئی غم کھاوے

وام حافظ بگو کہ باز دہند
کردہ اعتراف و ما گواہیم

قرضہ روز ازل دا حافظ تائیں دیہو سارا
قول اقرار تساڈے دا میں ہاں گواہ نیارا

غزل نمبر [illegible]

من ترکِ عشق بازی و ساغر نمے کنم
صد بار توبہ کردم و دیگر نمے کنم

بادہ نوری قاب حضوری کدی نہیں ناہیں چھڈساں
اگے تنوتنو توبہ کیتی توبہ فیر نہ کرساں

باغِ بہشت و سایۂ طوبےٰ و قصرِ حور
با خاکِ کوئے دوست برابر نمے کنم

جنت حور قصور غلاماں طوبےٰ والا سایا
خاک برابر در ماہی دے قدر نہ اوس دا پایا

تلقینِ درسِ اہلِ نظر یک اشارت است
کردم اشارتے و مکرر نمے کنم

ہے تلقین اشارہ اکو صاحبدل مولائی
مڑ مڑ دوجی واری کرنا حاجت ناہیں کائی

ہرگز نمے شود ز سر خود خبر مرا | تا در میان میکدہ سر بر نمے کنم

کدیئیں خبر نہ ہوندی کوئی راز اپنے دی مینوں
جد تک میخانے وچہ اپنا سر نہ کردا کھینوں

شیخم بطنز گفت حرام است مے مخور | گفتم بگو کہ گوش بہ ہر خر نمے کنم

رمزوں چھیڑ کیتی قاضی نے بادہ خاص پلیتی
آکھیا کھوتیاں دل کدے میں نظر نہ اپنی کیتی

پیر مغاں حکایت معقول میکند | معذورم ار محال تو باور نمے کنم

پیر مغاں دی گل عجائب واہ واہ راز سناوے
ہاں معذور نمانا عاجز کیہ مشکل دسیاوے

ایں تقوی ام بس است کہ چوں زاہدان شہر | ناز و کرشمہ بر سر منبر نمے کنم

ایہو کافی مینوں جو میں وانگن واعظ لوکاں
گلی گلی ہر در در اوتے پایاں ناہیں چھوکاں

زاہد بطعنہ گفت برو ترک عشق کن | محتاج جنگ نیست برادر نمے کنم

طعنہ مار کہیا زاہد نے چھڈ عشقے دا پلا
کہیا میں نہیں جھگڑے پڑھدا جاہ ٹر خیری سلاّ

حافظ جناب پیر مغاں مامن وفا است | من ترک خاک بوسئ ایں در نمے کنم

حافظ کوچہ پیر مغاں دا جاگہ امن رضائیں
ایس دروازے دی مٹی تھیں ہرگز دور نہ جائیں

غزل نمبر ۲۷

وصال او ز عمر جاوداں بہ | خداوندا مرا آں دہ کہ آں بہ

وصل سجن دا عمر ابدی تھیں چنگا نظری آوے
دیویں اوہ مینوں جو تیرے دل دے اندر بھاوے

بہ شمشیرم زد و با کس نہ گفتم | کہ راز دوست از دشمن نہاں بہ

پڑھ تکبیر سجن نے میرے گل تے چھری چلائی
اے پر میرے رازوں ہرگز غیراں خبر نہ پائی

شبے مے گفت چشم کس ندید است | ز مروارید گوشم در جہاں بہ

والے کن سجن تھیں چنگا اندر دنیا فانی
کسے نہ ڈٹھا ہوسی راتیں کہیا یار گمانی

دلا دائم گدائے کوئے او باش | بحکم آنکہ دولت جاوداں بہ

اے دل وچہ دہلیز سجن دے پکا ڈیرا لائیں
وچ حضوری مثل سجن دے خاص غنی ہو جائیں

بخلدم زاہد ادعوت مفرما | کہ ایں سیب زنخ زاں بوستان بہ

زاہد سدّیں ہول نہ مینوں پاسے جنّت والے
پا کے مکھڑا دلبر والا جنّت کون سنبھالے

بداغ بندگی مُردن بدیں در | بجان او کہ از ملک جہاں بہ

وچ دہلیز سجن دے مرنا اندر صفت غلاماں
قسم اوسے دی چنگا مینوں اندر دو جہاناں

گلے کاں پائمال سرو گشت | بود خاکش زخون ارغواں بہ

اوہ پھُل جس دے اوتوں میرا دلبر گذر سدھایا
چنگا مینوں باغ بہشتوں خاک اُس دی داسایا

خدارا از طبیب من بپرسید | کہ آخر کے شود ایں ناتواں بہ

ایس طبیب حقانی کولوں جا پچھو اک واری
کد اس عاجز دل میرے دی ہوسی دور بیماری

جواناں سر متاب از پند پیراں | کہ رائے پیر از بخت جواں بہ

اے دل اس دل کامل کولوں پاویں ناہیں دوری
مجلس رندیگانے اندر ملسی خلعت نوری

اگرچہ زندہ رود آب حیات است | ولے شیراز ما از اصفہاں بہ

بھا تویں ہستی دنیا والی دل نوں لگے پیاری
پر در یار اساڈے اندر ایہہ ہے اک بیماری

سخن اندر دہان دوست گوہر	ولیکن گفتۂ حافظ ازاں بہ

یاراں دی گل یاراں تائیں اینویں پئی سکھاوے
اے پر حافظ والی بولی دل نوں لُٹ لے جاوے

غزل نمبر ۲۵۸

عیشم مدام است از لعل دلخواہ	کارم بکام است الحمد للہ

مکھڑے سوہنے دلبر کولوں ہر دم خوشیاں حاصل
شکر الٰہی مقصد دل دا ہویا میرے شامل

اے بخت سرکش تنگس ببر کس	گہ جام زرکش گہ لعل دلخواہ

پکڑ سنبھال سجن نوں اے دل وِچھوں تُوں نہ جائیں
لے لے بوسے مستی والے دم دم خوشیاں پائیں

مارا بمستی افسانہ کردند	پیران جاہل شیخان گمراہ

مستی اندر میرے تائیں شیخاں پاکاں نیکاں
کوچے عیب ملامت اندر رَل مِل لایاں لیکاں

از قول زاہد کردیم توبہ	وز فعل عابد استغفر اللہ

زہد عبادت کولوں میری توبہ لکھ لکھ واری
باہجھ محبت عشق سجن دے گمراہی ہے ساری

جاناں چہ گویم شرح فراقت	چشمے و صد نم جانی و صد آہ

حال فراق وصال تیرے دا کیکن پھول سناواں
آہ جگر تے آب چشم وچ دم دم ڈُبدا جاواں

کافر مبیناد ایں غم کہ دیدہ است	از قامتت سرو از عارضت ماہ

نوری مکھڑے قد لٹکے تیرے جو وکھایا
شالا دشمن دیکھے ناہیں جو جو دُکھ اُٹھایا

رُو بر نتابیم از راہ خدمت	سر بر نداریم از خاک درگاہ

خدمت تیری تھیں مُنہ اپنا کدے نہیں پرتاساں
تے دہلیز گلی تیری تھیں سر اپنا نہ چاساں

از صبر عاشق خوشتر نباشد　　صبر از خدا جو صبر از خدا خواہ

عشقے اندر باہجھ صبر دے کوئی کم نہ آوے
منگ خدا تھیں صبر توکل جو دلبر دکھلاوے

دلق ملمع زنار راہ ہست　　صوفی نداند این رسم و این راہ

خرقہ ظاہر فقر فناہ دا رہزن ہے دلبر دا
صوفی صافی جانے ناہیں ہر گز راہ فقر دا

دلیشب بروئش خوش وقت بودم　　از وصل جاناں صد لوحش اللہ

رات کلھو کی پاس سجن دے جو خوش وقتی پائی
جیہی گھڑی مبارک اگے مول نہ کدئیں آئی

شوقِ رخت برد از یاد حافظ　　ورد شبانہ درس سحرگاہ

ذوق تیرے وچ حافظ تائیں سب کجھ بھل چکیا
ورد فجر دے سبق علم دا کوئی یاد نہ رہیا

غزل نمبر ۲۹

گر تیغ بارد بہ کوئے آں ماہ　　گردن نہادیم الحکم للہ

جے تلوار چلے وچ کوچے ماہی والے نیارے
سر کٹ گردن اگے رکھی وچ رضا دے پیارے

من رند و عاشق از نگاہ توبہ　　استغفر اللہ استغفر اللہ

عاشق ماں میں رند یگانہ توبہ جے سر چالواں
لکھ لکھ توبہ تیرے در تھیں ہر گز دور نہ جالواں

آئین تقوےٰ ما نیز دانیم　　اما چہ چارہ با بخت گمراہ

زہد ریاضت تقوے کوئی دورا سانتھوں ناہیں
اے پر بخت کوتے سٹیا اندر آہیں ڈھائیں

ما شیخ و زاہد کمتر شناسیم　　یا جام بادہ یا قصہ کوتاہ

زاہد زہداں والے میری وچ پچھان نہ آون
باہجھ پیالے بادے نوری دل نوں غیر نہ بھاون

مہر تو عکسے بر ما نیفگند　　آئینہ رو یا آہِ دلت آہ

خلعت لوڑی عشق اپنے دا دلبر بخشیا ناہیں
ناں اوہ مکھڑا چمکن والا نہ اوہ دِل دیاں آہیں

اَلصّبرُ مُرٌّ وَالعُمرُ فَانٍ　　یا لَیتَ شِعرِی حَتّٰے مَتٰے اَلقَاہ

عمر تھوڑی بڑی آس وڈیری صبر کوڑ بڑا لگے
جیف کدی رل بیٹھے آکے وا خوشی دی وگے

عاشق مخور غم اگر وصل خواہی　　خون بائدت خورد در گاہ و بیگاہ

جے گر لوڑیں وصل سجن دا غم وچ نہ مر جائیں
اے پرسوز ہجر وچ دم دم خون جگر دا کھائیں

حافظ نبودی زین گونہ بیدل　　گر مے شنیدی پند نکو خواہ

حافظ کدی نہ ہوندی تینوں ایڈی بے قراری
جے توں نال مربی اپنے رکھدوں پوری یاری

دوش رفتم بہ درِ میکدہ خواب آلودہ　　خرقہ تر دامن و سجّادہ شراب آلودہ

کل گیا میں خواب آلودہ اوپر درِ مے خانے
تر بہ تر مصلےٰ خرقہ نال شراب پورانے

آمد افسوس کناں مغبچۂ بادہ فروش　　گفت بیدار شو اے راہِ رو خواب آلودہ

بادہ ویچن والے آکے ہو افسوسی کہیا
ہو بیدار مسافر راہی کیوں آکے سوں رہیا

شست و شوئی کن و آنگہ بخرابات خرام　　تا نگردد ز تو این دیر خراب آلودہ

دھو دھا کے پاکیزہ ہو مڑ آ مے خانے اندر
تاں تیتھوں آلودہ نہ ہووے ایہہ میخانہ برتر

بہوائے لب شیریں دہناں چند کنی　　جوہر روح بیاقوت مذاب آلودہ

حرص ہوا محبوباں اندر کد تک کریں آلودہ
گلے ہوئے یاقوت اندر توں جوہر روح فرسودہ

بطہارت گذران منزل پیری و مکن　　خلعت شیب تشریف شباب آلودہ

پاکو پاک گذار زمانہ پیری والے نہ کر
خلعت پیری دا آلودہ ایس جوانی اندر

آشنایان رہ عشق درین بحر عمیق　　غرقہ گشتند نہ گشتند بآب آلودہ

تارو راہ عشقیدے اندر ڈُہونگے ایس سمندر
غرق ہوئے پر نال پانی اوہ ہوئے آلود نہ سر پَر

پاک و صافی شو و از چاہ طبیعت بدر آ　　کہ صفائی ندہد آب تراب آلودہ

ہوکے پاک صفا طبع دے کھوہ وچوں آ باہر
کیئوں جے پانی خاک آلودہ کرے نہ صاف مطاہر

گفتم اے جان جہان دفتر گل عیبے نیست　　کہ شود وقت بہار از مئے ناب آلودہ

کہیا میں اے جان جہاناں عیب نہ ہووے پھُل دا
موسم وچہ بہار شرابوں جے ہووے آلودا

گفت حافظ بدو نکتہ بیاراں مفروش　　آہ ازین لطف بانواع عتاب آلودہ

بولیا جاہ اے حافظ نکتہ وچ نہ اگے یاراں
جھڑک آلود ایہہ لطف سجندا رکھے ذوق ہزاراں

از خون دل نوشتم نزدیک یار نامہ　　انّی رأیت دھراً من ھجرک القیامۃ

خون دلے نخیں دلبر و لے جا لکھیا میں نامہ
ہو ڈھکیا وچ ہجر تیرے دے وانگن حشر زمانہ

ہر چند کازمودم ازوے نبود سودم　　من جرّب المجرّب حلّت بہ الندامۃ

جتنی واری میں آزمایا کوئی نفع نہ پایا
جس آزمائے نوں آزمایا ہو شرمندہ آیا

دارم من از فراقت در دیدہ صد علامت　　لیست دموع عینی ھذا لنا العلامۃ

سو نشان وچھوڑیوں دستے اکھ میری لستانی
اکھیاں دے پانی وچہ اکو نہیں نشان حیرانی

پرسیدم از طبیبے احوال دوست گفتا ــــ فِیْ بُعْدِہَا عَذَابٌ فِیْ قُرْبِہَا السَّلَامَۃ

حال سجن میں ساقی کولوں پچھیا آکھ سناوے
دوری وچہ عذاب حضوری وچ ندامت آوے

گفتم ملامت آرد گر گرد دوست گردم ــــ وَاللّٰہِ مَا رَأَیْنَا حُبًّا بِلَا مَلَامَۃ

کہیا میں ملامت آوے جے میں یار منا لواں
کوئی محبت باہجہ ملامت قسم خدا نہ پا لواں

حال درون ریشم محتاج شرح نبود ــــ خود میشود محقق از آب چشم خامہ

زخمی دل میرے دا حالا پھولن لائق ناہیں
پانی اکھیاں دا خود دسے قلم اساڈی ناہیں

باد صبا ز حالم تا گہ نقاب برداشت ــــ کَالشَّمْسِ فِیْ ضُحَاہَا تَطْلُعْ مِنَ الْغَمَامَۃ

اجن چیتی حال میرے تھیں واہنے برقعہ چکیا
یدّل تھیں جیوں سورج نکلے اوہ ویلا ہو ڈھکیا

حافظ چو طالب آید جامے بجان شیریں ــــ حَتّٰی یَذُوْقَ مِنْہُ کَاْسًا مِنَ الْکَرَامَۃ

حافظ جام جرو کا منگدا کدئیں جان پیاری
فضل کرم تھیں چکھسی لذّت بادے دی اکواری

غزل نمبر ۳۴۳

بیا با ما مگذار این کینہ داری ــــ کہ حق صحبت دیرینہ داری

کرکے یاد پرانی صحبت اے محبوب گمانی
نہ کر نال اساڈے ان بن ہووے دور حیرانی

نصیحت گوش کن کاین دُر بسے بہ ــــ ازاں گوہر کہ در گنجینہ داری

موتی عقل ہنر دے جھہڑے تیرے وچ خزانے
ایہ اک لعل چنگیر اسب تھیں اے محبوب یگانے

بفریاد خمار مفلساں رس ــــ خدارا گر مئے دوشینہ داری

سن فریاد غریباں لوکاں تے دیہ نشہ پرانا
رونا نرل دے تینوں کیتا جس بلے دیوانا

ولیکن کے نمائی رُخ بہ رنداں
تو کز خورشید و مہ آئینہ داری

آپے پر جلوہ مکھ سوہنے دا رِنداں نوں کد وسئیں
جد توُں وِچ شیشے غیراں والے ہر دم بیٹھا ہسئیں

بدی رنداں مگو اے شیخ ہُش دار
کہ با حکم خدائی کینہ داری

رِنداں لوکاں دی اے زاہد نہ کر توں بُرہ بائی
ہے کجھ تینوں بغض عداوت اندر حکم خدائی

نمے ترسی ز آہِ آتشینم
تو دانی خرقۂ پشمینہ داری

پا کے خرقہ صوفیاں والہ تینوں خوف نہ آوے
شاید آہ دلے دی میری دم دے وچہ جلاوے

ندیدم خوشتر از شعرِ تو حافظ
بقرآنے کہ اندر سینہ داری

اوہ قرآن جو لکھیا ہویا اندر تیرے سینے
حافظ والے شعروں ناہیں چنگا بار نگینے

غزل نمبر ۳۳

مدعی مگو ئید اسرارِ عشق و مستی
تا بے خبر بمیرد در رنجِ خود پرستی

زاہد تائیں دسئیں ناہیں چالا عشقے والا
میرے دکھوں وچہ بے خبری پیسی موت پیالا

با ضعف و ناتوانی ہمچوں نسیم خوش باش
بیماری اندریں غم خوشتر ز تندرستی

عجز غریبی اندر ہر دم عیشاں خوشیاں مانیں
عشقے اندر غم دکھ تائیں کال صحت پچھانیں

تا فضل و علم بینی بے معرفت نشینی
یک نقطات نگویم خود را مبیں کہ رستی

نال گمان کمال فضیلت ماہی نظر نہ آسی
دوئی دور کریں تا دلبر تیرے نال سماسی

در آستانِ جاناں باز آسماں میندیش
کز اوجِ سربلندی افتی بخاکِ پستی

وِچ دہلیز سجن دے ویکھیں ناہ ول دنیا داری
خاص مقاموں نکلے ڈِگسیں اندر خاک خواری

عاشق شو ار نہ روزے کارے جہاں سر آید	ناخوانده نقش مقصود از کارگاہ ہستی

عشق کماتا ایس جہانوں اک دن فانی ہوسیں
بے مقصود ونجھالوان ہو کے بھر بھر آہیں روسیں

آں روز دیدہ بودم ایں فتنہ ہا کہ برخاست	کز سرکشی زمانے با ما نمے نشستی

اوس دیہاڑے نظری اندر ایہ سب فتنے آئے
ہو کے سرکش جس دن ساتھوں اپنے عہد بھلائے

خار ارچہ جاں بکاہد گل عذر آں بخواہد	سہل است تلخئے مے در جنب ذوق مستی

کیہ تکلیف کنڈے تھیں ہوسی پھل اک عذر منائے
کوڑا اف شرابے والا مستی وچہ بھل جاوے

صوفی پیالہ پیما ساقی قرابہ پر کن	اے کوتہ آستیناں تا کے دراز دستی

صوفی پکڑ پیالہ ساقی بھر دیہ جام اساڈا
ایہناں بد اصلاں دا ہیسی کد تک زور تنگا دا

در حلقۂ مغانم دوش آں پسر چہ خوش گفت	با کافراں چہ کارت گر بت نمے پرستی

کل مغاں دی محفل اندر واعظ پیا سناوے
جیہڑا بت نوں پوجے ناہیں کافراں وچہ کیہوں آوے

در مذہب طریقت خامی نشان کفر است	آرے طریق رنداں چالاکی است و چستی

جو کوئی وچہ طریقت غافل رنداں اندر کافر
چستی تے چالاکی چاہیئے رندی اندر وافر

سلطان ما خدا را زلفت شکست مارا	تا کے کند سیاہی چندیں دراز دستی

زلف تیری نے اے سلطاناں میتوں مار گوایا
کالکھ زلف تیری دی کد تک رکھسی اپنا سایا

در خرقۂ پہ بینی مشغول کار خود باش	ہر قبلۂ کہ باشد مشغول خود پرستی

جے توں خرقہ اپنا پایا ہو رہ مست یگاناں
کیوں جے ہر اک دلبر کردا اپنے من دا بھاناں

در گوشۂ سلامت مستور چوں تواں بود | تا نرگس تو گوید با ما رموز مستی

تیری اکھ متوالی جاں تک راز نیاز جتاوے
گوشے صحت سلامتی اندر وسا تھوں ہیا نہ جاوے

عشقت بدست طوفان خواہد سپرد اجیاں | چوں برق زیں کشاکش پنداشتی کہ رستی

عشق سجن دا تیرے تائیں بالکل روہڑ لواہسی
جاتا ہووگ اس بجلی تھیں جان تیری بچ جاسی

از راہ دیدہ حافظ نادیدہ زلف پستت | باجملہ سربلندی شد پائمال پستی

کنڈل زلف تیری وچہ حافظ جس دم جھاتی ماری
شان گمان تمام اپنے نوں سٹیا اندر خواری

غزل نمبر

پدید آمد رسوم بے وفائی | نماند از کس نشان آشنائی

وچ جہانے ایس زمانے بے وفائی پائی
مہر پیار کسے وچہ نائیں یاراں وچہ آشنائی

بر ند از فاقہ پیش ہر خسیسے | کنوں اہل ہنر دست گدائی

فاقے تھوں سفلیاں اگے صاحب عقل ہنر دے
منگدے پھردے نظری آون رستے توڑ صبر دے

کسے کو فاضل است امروز در دہر | نمے بیند ز غم یک دم رہائی

جیہڑا اج زمانے واقف کامل راز الٰہی
دکھاں درداں اندر اس نے رو رو جان ونجائی

کسے کو جاہل است اندر تنعم | متاع او بود ہر دم بہائی

جیہڑا اندر فسق جہالت عیباں دا متوالی
دولت نعمت اندر اوس نوں دنیا دی خوش حالی

اگر شاعر بخواند شعر چوں آب | کہ دل را زو فزاید روشنائی

شاعر بھانویں شعراں اندر موج سخن جتلاوے
جس تھیں ہر اک دل دے اندر خوب صفائی پاوے

نہ بخشدش جوے از بخل و امساک | اگر خود فی المثل باشد ثنائی

ایڈ بخیل نہ دیون اُس نوں بخشاوں جُو دا دانہ
وانگ ثنائی شعراں اندر بھانویں ہووے یگانہ

خرد در گوش ہوشم دوش میگفت | برو صبرے بکن در بے نوائی

ہاتف نے کل کن میرے وچہ واہ واہ گل سُنائی
بھکھ غریبی اندر شاکر صابر ہو رہ بھائی

بیا حافظ بجاں ایں پند بنیوش | کہ گر از پا بیفتی بر سر آئی

خاصی ایہ نصیحت حافظ دِل وِچ رکھ چھپا کے
تاج سرے دا ہوسیں جیکر پیریں ڈگیں آ کے

غزل نمبر ۳۵

بروز اہد بامیدے کہ داری | کہ دارم ہمچناں اُمید داری

جا زاہد چھڈ نا ہنگ دلے دی نہ کر ایڈ بکھیڑا
میں بھی وِچ اُمید اپنی دے لاہا ہو یا ڈیرا

بجز ساغر کہ دارد لالہ در دست | بیا ساقی بیا در آنچہ داری

گل لالے دے ہتھ وِچ ناہیں باجھ پیالے باڈے
بھر دیہ دلبر اُس دے تائیں جو کجھ پاس تساڈے

مرا در رشتۂ دیوانگی کش | کہ مستی خوشتر است از ہوشیاری

اندر لڑی دیوانیاں والی بنھ اسانوں یارا
اِس ہوشیاری نالوں مستی والا راہ نیارا

بپرہیز از من اے صوفی بپرہیز | کہ کردم توبہ از پرہیزگاری

کر پرہیز اسانتھوں صوفی ہٹ جا ہو دُور پچھیرے
میں پرہیزوں توبہ کر کے جھگڑے گل نبیڑے

بیا دل در خم گیسوئے او بند | اگر خواہی خلاص و رستگاری

آ وِچ کنڈل زُلف سجن دے دِل اپنا بنھ یارا
دو ہیں جہانیں تیک تائیں تاں ملسی چھٹکارا

بوقت گل خدارا توبہ بشکن | کہ عہدِ گل ندارد استواری

توبہ تقیں کر توبہ جانی اندر عہد جوانی
موسم پھُل داچند دہاڑے چلسی بادِ خزانی

عزیزا نو بہارِ عمر بگذشت | چو بر طرفِ چمن بادِ بہاری

ایہہ زندگانی وقت جوانی مڑ کے ہتھ نہ آوے
وانگن بادِ بہاری باغے وچوں گذر سدھاوے

بیا حافظ بہ پندِ تلخ کن گوش | چرا عمرے بغفلت مے گذاری

کوڑی ایہہ نصیحت میری حافظ دلوں منائیں
غفلت وچہ نہ عمر گذاریں جاویں متاں آزائیں

غزل

بلبل زشاخ سروِ بگلبانگِ پہلوی | مے خواند دوش درسِ مقاماتِ پہلوی

بلبل شاخ سرو نے گل پئی پہلوی بولی بولے
معنوی دفتر ولے غنچے ورقہ ورقہ پھولے

یعنی بیا کہ آتش موسیٰ نمود گل | تا از درخت نکتۂ تحقیق بشنوی

آجاؤ اج پھُل گل ہوئی آتش موسیٰ والی
شاخ توحیدوں آکے کھاؤ میوہ ڈالی ڈالی

مرغان باغ قافیہ سنجند و بذلہ گو | تا خواجہ مے خورد بغزلہائے پہلوی

باغیچے وچ ہر ول پنکھی راگ سرود الاون
خواجہ تائیں پہلوی بولی اندر راگ سناون

جمشید جز حکایت جام ازجہاں نبرد | زنہار دل مبند بر اسبابِ دنیوی

باجھ حکایت پیالے ایتھوں کیہ جمشیدے کھڑیا
مال اسباب جہاناں بدلے ناہ دِل وچ چین اڑیا

خوش فرش بوریا و گدائی و خواب من | کاین عیش نیست درخورِ اورنگِ خسروی

واہ نیندر واہ بستر میرا واہ واہ عیش فقیری
تخت بخت وِچ حاصل ناہیں تاں ایہہ وچ امیری

درویشم و گدا و برابر نمے کنم ... پشمی کلاہِ خویش بصد تاج خسروی

ہاں درویش فقیر تماں تاں پر ایہ طرہّ میرا
لکھاں تاجاں شاہی نالوں رکھّے شان اوچیرا

ایں قصۂ عجب شنو از بخت واژگون ... مخموریت مباد کہ خوش مست میروی

بُرے نصیبے تھیں سُن قصہ عجیب عجائب یارا
عیسےٰ دے دم میرے تائیں مارو سٹیا باسارا

چشمت بغمزہ خانۂ مردم خراب کرد ... مخموریت مباد کہ خوش مست میروی

آکھ تیری دے غمزے لوکاں تائیں خاک رلایا
شالا مست ہٹیار جہار ہے ہمیش خدایا

دہقان سالخوردہ چہ خوش گفت باپسر ... کاے نورِ چشم من بجز از کشتہ ندروی

بڈھے جٹ نے بیٹے تائیں واہ واہ گل سنائی
جیسا بیجیں تیسا وڈھیں جیہی رکھی تس پائی

مے خور بشعر بندہ کہ دل تنگیت مباد ... بعد از تو خاک بر سر اسباب دنیوی

شعر میرے تھیں پی پی بادہ دِل آزاد بناؤ
بعد اس تھیں اسباب جہاناں اُوتے مٹی پاؤ

ساقی مگر وظیفۂ حافظ زیادہ داد ... کاشفتہ گشت طرّۂ دستار مولوی

شاید ساقی نے حافظ نوں بادہ بہت پلایا
مولوی نے تاں طرّہ اپنا بیچ خاک رُلایا

غزل نمبر ۳

ز کوئے یار مے آید نسیم باد نوروزی ... از یں باد ار مدد خواہی چراغ دل برافروزی

سوہنے دے درباروں نکلی وا بہشتاں والی
جے اس وا تھیں مدد منگسیں کھڑسی دل دی ڈالی

چو گل گر خردۂ داری خدارا صرف عشرت کن ... کہ قاروں را غلطہا داد سودائے زر اندوزی

وانگن پھل دے عشرت اندر مال اسباب اوڈائیں
قاروں نے زر غلطی کھا کے کیتی جمع اڑائیں

سخن در پردہ میگویم چو گل از پردہ بیروں آی — کہ بیش از پنج روزے نیست حکم میر نوروزی

پڑدے وچہ سمجھالواں اپنی ہستیوں آویں باہر
پنج دہاڑے موسم پھل دا حکم جہاناں ظاہر

مے دارم چو جاں صافی و صوفی میکند عیبش — خدایا ہیچ عاقل را مبادا بخت بد روزی

وانگن جان میرا ہے بادہ صوفی عیب مناوے
صاحب عقل خدایا جیہی بد بختی نہ پاوے

طریق کام بخشی چیست ترک کام خود گفتن — کلاہ سروری آنیست کز این ترک بردوزی

راہ خدا دا ایہو اپنی تاہنگوں ہتھ اٹھاناں
ایہو ہے طرہ سرداری وچ رضا مرجاناں

جدا شد یار شیرینت کنوں تنہا نشیں اے شمع — کہ حکم آسماں اینست اگر سازی اگر سوزی

جدا ہو یا دلدار شمع ہن بیٹھ اکلی ہو کے
گردش اندر ایہو حالا سڑ یا نویں رو رو کے

بعجب علم نتواں شد ز اسباب طرب محروم — بیا زاہد کہ جاہل را زیادہ میرسد روزی

وچہ گھمنڈ علم نہ چھڈ راہ خوشی دا بھائی
جاہل نے آ ویکھ زیادہ روزی زاہدا پائی

ندانم نوحہ قمری بطرف جویباراں چیست — مگر او نیز ہمچون من غمے دارد شبانروزی

نہ جاناں کیوں وچہ اجاڑاں قمری کوک پکارے
شاید میرے وانگن غم دے دم دم نعرے مارے

بہ بستاں رو کہ از بلبل طریق عشق گیری یاد — بمجلس آ کہ حافظ سخن گفتن بیاموزی

جے توں چاہیں عشق الذبا سکھ بلبل تھیں جاکے
جے توں شعر سخن دا عاشق سکھ حافظ تھیں آکے

غزل نمبر ۴۸۸

بچشم مہر اگر با من مہم را یک نظر بودے — ازاں سیمیں تن کام بخوبی ہم چو زر بودے

کدے کدائیں جے اک جھاتی سوہنا میں ول پاندا
سونے جیہا سوہنا سارا کم میرا بن جاندا

زشوق افشانده ہمدم سر در پائے جانانم ‖ دریغا گر متاع من ازیں مختصر بودے

ماہی دے پیراں اُتے سُٹ دا سِر توں سَو سَو واری
جیکر کدی تُہیں آس دُلے دی ہوندی پوری ساری

اگر برقعہ برافگندی زاں روئے چو ماہ روزے ‖ مدام از نرگس مستش جہان پُر شور و شر بودے

چن جیہے مکھڑے تھیں اِک دِن جے برقعہ لاہ سُٹدا
تک تک اکھ متوالی تیری جگ سارا نِر مُکدا

ہمیں مہر آمدے بر من اگر آں شاہ خوباں را ‖ گر از دردِ دلم دارم یکے روزش خبر بودے

میرے دَرد دِل جیکر اِک دِن دلبر خبراں پاندا
بے شک مینوں کول بلاندا نالے ترس کماندا

بہ وصلش گر مرا روزے ز ہجراں فرصتے بودے ‖ مبارک ساعتے بودے چہ خوش بودے اگر بودے

اِک دِن بھی جے ہجر تیرے تھیں وصلوں فرصت پاندا
سوہنی گھڑی مبارک ویلا ہُندا جیکر پاندا

نہ گفتی کس بہ شیرینی چو حافظ شعر در عالم ‖ اگر طوطئے طبعش را ز لعل او شکر بودے

حافظ وانگن شعر جہاں وِچ کون بنا سُناندا
جے کر اُس دی مٹھڑی لب تھیں اِک دن بخرا پاندا

ہوا خواہ توام جاناں ہمیداں کہ میدانی ‖ کہ ہم نادیدہ میدانی و ہم ننوشتہ میخوانی

ہے معلوم تینوں ہیں عاشق مُدت دا ہاں تیرا
تینوں ظاہر باطن اکو کیہ چھپیا بھیت میرا

ملامت گو چہ دریابد میانِ عاشق و معشوق ‖ نہ بیند چشم نابینا خصوص اسرار پنہانی

بھانویں راز چھپایاں تائیں بھی ملامت جانے
آکھیا انھیاں نوں نہیں لبھدے خاص اسرار پنہانے

ملک در سجدۂ آدم زمیں بوسِ تو نیت کرد ‖ کہ در حسن تو چیزے یافت غیر از طورِ انسانی

ملکاں نے سجدہ کردیاں نیت تیری آہی
بشریت تھیں وَدھکے اُوہناں اوتھے چیز اِک پائی

خم زلفت بنام ایزد کنوں مجموعہ دلہا است　　مبادا ایں جمع را یارب بغم باد پریشانی

کل دلاں دا اِک مجموعہ زلف تیری بن گئی جلپے
یارب باد خزاں نہ آوے ہُن اِس اُوتے آپے

بفشاں زلف صوفی را بہ بازی و برقص آور　　کہ از ہر رقعۂ دلکش ہزاراں بت بیفشانی

صوفی تائیں نال نچ نچائیں سوہنی زلف کھنڈا کے
نال اُس دے خرقے تھیں ڈگسن بت ہزاراں آ کے

دریغا عیش شبگیری کہ در خواب سحر بگذشت　　بداں قدر وصال اے دل کہ ہجراں فرمانی

سُتیاں ہویاں گذر سدھایا وقت خوشی دا اوویں
وقت وصل دے قابو رکھیں ہجر اندر کیوں روویں

ملول از ہمرہاں بودن طریق کاردانی نیست　　بکش دشواری منزل بیاد عہد آسانی

محبوباں تھیں بیدل ہونا عاشق دا کم ناہیں
روز وصل دا یاد لیا کے بکھڑا پینڈ مکائیں

کشادہ کار مشتاقاں دراں ابروئے دلبند است　　خدارا یک نفس با ما گرہ بکشا ز پیشانی

حاصل مطلب ساڈے دل دا اندر جھات سجن دے
کھول گرہ تے تک اکواری لے محبوب زمندے

چراغ افروز چشم ما نسیم زلف خوبان است　　مباد ایں قوم را یارب بغم از باد پریشانی

خوشبو زلف سجندی سالوں اکھیاں دی روشنائی
یارب واء نہ آوے غم دی سوہنیاں تائیں کائی

امید از بخت میدارم کہ بکشائم کمر بندت　　باں شرطیکہ خاطر را ازیں مسکیں نرنجانی

ہے بھروسا اِک دن پاساں درشن تیرا رج کے
پر جے رنج نہ ہووے آنویں کھلے متھے ہس کے

خیال چنبر زلفش فریبت مید ہد حافظ　　نگر تا حلقۂ اقبال ناممکن بجنبانی

مشکین زلف تیری دا نقشہ حافظ نوں بھچلاوے
خبر دے راہ تینوں شائد دلبر کول لے جاوے

ساقی نامہ

من از زانکہ گردم بہ مستی ہلاک	بائین مستان بریدم بخاک

آخر اک دن ایس جہانوں وِچ پریم سماتاں
مستاں وانگن مٹی میری قبرے چُک لے جاناں

بتابوت از چوب تا کم کنید	براہ خرابات خاکم کنید

وِچ صندوق انگوری پا کے مینوں اے مولا ئیو
میخانے دے راہیں میری مٹی چُک دے جائیو

بآب خرابات غسلم دہید	پس انگاہ بردوش مستم نہید

پانی میخانے تھیں مینوں خاص الخاص نہلا کے
مست بگلنے دی پٹھ اُتے مینوں رکھیو چا کے

مریزید بر گورِ من جز شراب	میائید در ماتمم جز رباب

باہجھ شرابوں قبر میری تے ہور نہ کجھ چھنکاناں
باہجھ ربابوں ماتم اندر ہور نہ کجھ بجاناں

ولیکن بشرطیکہ در مرگ من	ننالد بجز مطرب و چنگ زن

اَسے پر شرط وڈیری ایہو اندر ماتم میرے
باہجھ قوال ربابوں کوئی کرے نہ وَین اوچیرے

تو خود حافظا سر زمستی متاب	کہ سلطان نخواہد خراج از خراب

اے حافظ توں مست شرابوں آپے نکلیں ناہیں
شاہنشاہ او جاڑ زمین دا ہالا منگدا ناہیں

تمت بالخیر

(حکیم محمد امین قریشی فاروقی کاتب از سلہو کے)

دسمبر ۱۹۵۶ء

بلاک سازی لاہور

مُناجات بحضور سرورِ کائنات احمد مجتبیٰ

محمد مصطفیٰ صلّی اللہ علیہ وسلّم

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

تابِ ہجرت بر نتابم برقعہ از رُو بر کشا
یا محمد چون تو ئی سلطانِ مُلکِ ما طغیٰ

طاقتِ دُوری ندارم اے شہِ میمون لقاء
خیز از سنجابِ شاہی بین بہ احوالِ گدا

کُن نظر بر حالِ زار این بے سر و پاء بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

ترجمہ

جھل نہ سکاں ہجر تیرا ہن مکھہ توں برقع چائیں
یا حضرت جا ملکِ طغیٰ دی شاہی ہے تدھ تائیں

ای شاہِ ماہ لقاء ہن دوری جھلی جاندی ناہیں
اٹھ شاہی سنجابوں آتک حال گدا دیا ئیں

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

انت شمسی فی الضحیٰ یا انت بدری فی الدجیٰ	انت قلبی انت روحی یا نبی المجتبیٰ
یا مؤید یا حمید یا نبی المقتدیٰ	غیر تو ملجاء ندارم التجاء یا ملتجا

کن نظر بر حال زار این بے سر و پاء بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

ترجمہ

توں اک سورج والضحیٰ ہیں تے چن وچ ہنیرے	دل تے روح بھی توں ہیں اے نبی برگزیدہ میرے
اے ہادی تے امدادی آ وچہ تو بسیرے	تجھ بن جا پناہ نہیں ہے التجا در تیرے

بے سر بے نوا اس بکیس او تے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی نائیں

یا رسول اللہ غنی مشکلم پیش آمدہ	نفس کافر و رو فتنہ بد رسم بدکیش آمدہ
راہزنے شیطان ہم شد بر دلم ریش آمدہ	زخمہا بد کاریش از موئے تن بیش آمدہ

کن نظر بر حال زار این بے سر و پاء بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

ترجمہ

سن فریاد میری یا حضرت مشکل اگے آئی	نفس امارے دن تے راتی میری ہوش بھلائی
راہزن شیطانے دل میرا زخمی کیتا ہاہی	تن دے والاں نہیں ودھ بدیوں زخم کیتی جائی

بے سر بے نوا اس بکیس اتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بدانم در گدائی ملتجم — کافرم یا بت پرستم یا مسلمان سیرتم
اندرین غم رونق دل می پذیرد ظلمتم — حسبتاً للہ رہا دہ زین بلا پر علتم

کن نظر بر حال زار این بے سر و پا بے نوا
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

ترجمہ

یا رسول اللہ نہ جاناں کہیڑے مذہب میں کھڑا — مسلم ہاں یا کافر یا میں بت پرستی کردا
رونق دل دی لین وچ گھاٹے اسی غم وچ کھڑا — للہ دیہ ہٹی مینوں ایس بلاؤں مردا

بے سر بے نوا اس بے کس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

استقامت رہ نہ رہت برنام نے وا اولتا — زین سبب حیران پیشان ماندہ ام وا حسرتا
اندرونم پر کثافت وز برون دارم رجاء — آہ زین حسرت کہ ماندم غرق در بحر بلاء

کن نظر بر حال زار این بے سر و پا بے نوا
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

ترجمہ

نا ہم تیرا نہ دل میرے تے ٹھیری وچ طریقت — ہو رہیا حیران پیشان ایسی موجب حسرت
ظاہر وچہ امید رکھانے باطن وچ کثافت — بحر بلاء وچہ غرق ہیا ہاں واحسرتا وا حسرت

بے سر بے نوا اس بے کس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

اندر آں روزے کہ جاں چوں رخنہ در جانم زند
لطف کن تا لطف تو آں وقت آسانم کند

ایں لعین بدکیش بے تو قصد ایمانم کند
کلمہ طیب تشہد بر زبانم کند

کن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

جس دن موت کریگی رخنہ جان میرے اندر
لطف کماتاں لطفوں سوکھا وقت ہووے اوہ آکر

بدمذہب ایہہ لعنتی تجھ بن کرے ایمانوں باہر
پڑھے زبان شہادت کلمہ طیب سامنے ہو کر

بے پھر بے نواء اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

وقت آں دارم نہ یار و نہ برادر غمگسار
کیست جز تو یا محمد از صغار و از کبار

تا کسے واقف شدہ نہ مشفقم بر حالِ زار
محرم ایں بیکس کہ ہستم خستہ جان و دلفگار

کن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

نہ بھائی غمخوار کوئی نہ یار اوہ وقت ہے میرا
چھوٹے وڈیوں یا محمد تجھ بن میرا کیہڑا

نہ مشفق نہ واقف کوئی حال میرے تے جیہڑا
واقف اس بیکس دا جو ہاں خستہ جان وڈیرا

بے پھر بے نواء اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

عاقبت گر بر سرم چون منکر آید با نکیر
در چنیں جا پر خلل با ہیبت و خوف نفیر
چیست آرام چہ خواہد گفت این مسکین فقیر
گر نباشد لطفِ تو وائے مسکینِ اسیر

کن نظر بر حالِ زار این بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفےٰ

منکر بانکیر آخیری جد آوے سر اُوپر
جیہے خوف خطر دلوبلے جو پُر خلل سراسر
ہاں حیران ایہ عاجز اخفر کیہہ آکھیگا ازبر
جے نہ لطف کماویں حضرت اس عاجز تے برتر

بے سر بے نوا اس بیکس اُوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

دشتِ لماس تمائد بد راہ دارم سخت بیش
در کمیں گاہم نشستہ غولِ ملعون زشت کیش
ہم کف آماسیدہ دارم پا شکستہ دارم ریش
رہبرم باشی وگرنہ سخت بینم کار خویش

کن نظر بر حالِ زار این بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفےٰ

جنگل سخت بپھریلا دستی نے راہ سخت اوکھیرا
گھات لگا بیٹھا بدمذہب لعنتی غول وڈیرا
ورم تلی پیر چھالے اڈی رکھے زخم ڈونگھیرا
رہبر ہوؤں تُوں میرا ورنہ سخت ہوسی کم میرا

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جاگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا نبی اللہ مدد کن روزِ محشر جاں گداز
عاقبت کارم فتد در دشتِ حضرت بے نیاز

ور تفکر خود بمُوں آئینہ جملہ اہلِ راز
آں زماں واحسرتا گر تو نباشی کارساز

کُن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نواء
لَیْسَ فِی الدّارین غیرک یا محمد مصطفےٰ

جاں گداز حشر ڈیولے مدد کریں یا حضرت
آخر کم لوپے ہتھ حضرت بے نیاز احدیّت

نکلن جدوں تفکر نفیس صاحب راز ہوبیت
واحسرت جے کرم نہ ساڈیں اُس دم نال کرامت

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

روزِ محشر ہر کدامی یا شفیع المذنبین
ہمچو من شرمندہ از اعمالہائے بدترین

گرد تو آیند جملہ ہمندیاں ہم قرین
با کرم خواں آں زماں یا رحمتہ للعالمین

کُن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نواء
لَیْسَ فِی الدّارین غیرک یا محمد مصطفےٰ

یا شفیع المذنبین جد ہر اک روز حشر دے
ہین حبیب ہوم نائیں جسبد بدتر عمل عمر دے

جمع ہو دن آ نگے ڈاڈے سبھو تیرے گرد دے
کیکے کرم بلائیں اُس دم نال رحیم نظر دے

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

میگذارم در ز و شرب زان بصراطِ پرخطر — بگذرند پاکان از انجا با فراغت خوب تر
باگرانیِ بارِ عصیاں چوں کنم زانجا گذر — دستگیرم باش تو با من بفقم در سفر

کن نظر بر حالِ زارِ ایں بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

بہشت پل صراطے اندر دتی رات لنگھاواں — گذرن اس تے بیں با فراغت پاک بندے دل چاہاں
پر بھج انا ہاں نال میں اس تے بیں کیکن گذر سادھا واں — ہتھ پھڑیں آ میرا تاں نہ دوزخ وچ گر جاواں

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وِچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت ثانی اثنین ہماء — صادقِ صدیقِ اکبر بو بکر شمعِ ہُداء
یا نبی اللہ بحرمت آں امیر المقتداء — محتسب راہِ شریعت حاکمِ حکمِ قضاء

کن نظر بر حالِ زارِ ایں بے سر و پا بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

برکت ہر دو ثانی اثنین یا رسولِ الٰہی — برکت صدیق اکبر دے جو سر پر شمع خدائی
اوس امیر المقتدا دے صدقے نبی الٰہی — جو کتوال شریعت حاکم حکم قضاء الٰہی

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت شاہِ عثمان دل فگار — جامع قرآن حبیب اللہ مفتاح الوقار

یا نبی اللہ بحرمت شاہِ مرداں شہسوار — لا فتیٰ الا علی لا سیف الا ذوالفقار

کن نظر بر حالِ زارِ ایں بے سر و پا بے نوا

لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

صدقہ شاہ عثمان ولی دے یا نبی اللہ اکبر — جامع قرآن گنج اسراراں یا مقرب برتر

برکت حضرت شاہ علی جو شہسوار دلاور — لا فتیٰ الا علی ہے حیدری صفت اکابر

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں

یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا حبیب اللہ بحرمت آں شہیداں مقبلین — سید الکونین و الثقلین حسن و الحسین

دو شہزادے نور جنت کاں شفیع المذنبین — فاطمۃ الزہرا خطابش شد ز رب العالمین

کن نظر بر حالِ زارِ ایں بے سر و پا بے نوا

لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

حرمت دو شہیداں والی یا حبیب الٰہی — سرور سر دو عالم حضرت حسن حسین فدائی

دو شہزادے حضرت فاطمہ توں جنت جو شفیع لوکائی — فاطمہ زہرا جنہاں خاص خطاب الٰہی

بے سر بے نوا اس بیکس اوتے جھاتی پائیں

یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت غوثِ اعظم پیرِ ما — قطبِ ربانی کہ آمد ہر دو عالم مقتدا
شاہِ شمس اللہ محی الدین محبوبِ خدا — واقفِ اسرارِ حق سلطانِ ملکِ اولیاء

کن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نوا
لَیسَ فی الدّارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

بحرمت حضرت غوث الاعظم یا نبی یا قمر — قطبِ ربانی پیشوا ہے ہر دو عالم رہبر
سورج نور ہویت حضرت محی الدین اکابر — محرمِ راز اسرارِ حقیقت شاہ سلطان منور

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت آں فقیہِ مقبولِ لقاء — شیرِ حق حیران بہاؤ الدین پیرِ رہنما
واقفِ در جہاں منزل مالکِ ملکِ بقاء — مستِ عشقِ لا اُبالی شاہبازِ کبریاء

کن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پا بے نوا
لیس فی الدّارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

یا رسول اللہ صدقے بادہ لقاءِ شریعت — شیرِ خدا بہاؤ الدین جو راہبرِ حقیقت
واقفِ راز منازل جائے مالکِ ملکِ ہمت — عاشقِ بے پرواہ مستانہ شہبازِ ہویت

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت پیرِ عالم کبریا
شہ مقیم آں پیر غازی مقتدائے اولیا

تکیہ گاہ ہے نامراداں اصلِ اللہ ذو العطاء
رہنمائے عارفاں قطبِ زمانے مجتبیٰ

کُن نظر بر حال نزار ایں بے سر و پائے بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

یا رسول اللہ یا برکت پیر جگت مولائی
شاہ مقیم جو پیر غازی تے مقتد اولائی

نامراداں کارن تکیہ اصل ذات الٰہی
قطب زمانہ مجتبائی عارفاں راہنمائی

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

یا رسول اللہ بحرمت زبدۂ آل رسول
نامِ او شاہ محمد شمع دین فخر فحول

منبعِ فیض الٰہی قبلۂ اہلِ قبول
واقف در چار منزل عالم فرعِ اصول

کُن نظر بر حالِ زار ایں بے سر و پائے بے نواء
لیس فی الدارین غیرک یا محمد مصطفیٰ

یا رسول اللہ یا برکت زبدے آل رسولی
شمع ہدایت شاہِ محمد مالک دین ثبولی

چشمے فیض خدائی قبلے اہل دلاں مقبولی
واقف راز ازل منازل چار عالم فرع اصولی

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

روز و شب خواہم ز تو یا سیدا خیر البشر
جام شوقم پُر دہی تا مست گردم بے خبر

قطع گردانم علائق ہائے دُنیا سر بسر
ہمت دِہ تا ز طاعت حق نہ باشم بے خبر

کُن نظر بر حالِ زارایں بے سر و پا بے نوا
لَیسَ فی الدّارین غیرک یا محمد مُصطفےٰ

رات دنے میں چاہاں تینوں آسرا ابرار دا
بادہ شوق لبالب جس تھیں مست رہا اسرار دا

دُنیا تھیں کر قطع تعلق چھڈ جاواں گھر بار دا
دِہ ہمت تا وچہ عبادت رب دے وقت گذار دا

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں۔

اے حسن جامش بدہ تصدیع آزار چنیں
تو فقیری زگدایان زسگانش کمترین

خفتہ بر سجاب شاہی نازنین مہ جبیں
آں شہ کونین ختم الانبیاء والمرسلین

کُن نظر بر حالِ زارایں بے سر و پا بے نوا
لَیسَ فی الدّارین غیرک یا محمد مُصطفےٰ

چپ حسن تکلیف نہ دے بس ہجر دی موہن کر
تو فقیر فقیراں اُسدے کتیاں تھیں ہی کمتر

نازک ماہ جبین ہی سُتا اوپر شاہی بستر
او سُلطان جہاناں ختم الانبیاء ہے بر تر

بے سر بے نوا اس بیکس اُتے جھاتی پائیں
یا حضرت وچہ دو جگ تجھ بن میرا کوئی ناہیں

مُناجات حضرت ابوبکر صدّیق

مترجم پنجابی از شاہ دین سروری قادری

جُد بلطفک یا الٰہی مَن لہ زادٌ قلیل — مُفلسٌ بالصّدق یاتی عند بابک یا جلیل

بے نصیب نصیبہ ور کر یا رب لطف کما کے
مفلس ہے نادار تیرے در آیا صدق منا کے

ذنبہ ذنبٌ عظیم فاغفر الذنب العظیم — انّہ شخصٌ غریبٌ مذنبٌ عبدٌ ذلیل

بے انداز گناہ نے اس دے بخش گناہ الٰہی
ایہہ اک شخص غریب عاصی ہے خوار تے زار تباہی

منہُ عصیانٌ و نسیانٌ و سہوٌ بعد سہو — منک احسانٌ و فضلٌ بعد اعطاء الجزیل

اس تھیں بھل تے بھل سدا ہے تے نسیان وڈیرا
فضل تے احسان کرن ہے بعد عطاء کرم تیرا

طال یا ربّی ذنوبی مثل رمل لا تعدّ — فاعف عنّی کلّ ذنبٍ واصفح الصفح الجمیل

ریت وانگن ان گنت میرے عیب گناہ خدایا
گذر کریں تے نور جمالوں بخشیں پا کے سایا

قل لنارٍ ابردی یا ربّ فی حقّی کما — قلت قلنا نار کونی ابردی حقّ الخلیل

کہہ کے امر کریں اگ ٹھنڈی یا رب میرے اوپر
ابراہیم اوتے اگ جیویں کیتی سرد سراسر

عافنی من کلّ داءٍ واقض عنّی حاجتی — انّ لی قلباً سقیماً انت من یشفی العلیل

دیہہ آرام مینوں ہر دکھوں کر حاجات روائی
دل بیمار دکھاں تے توں ہیں شافی یا الٰہی

انت شافی انت کافی فی مہمّات الامور — انت حسبی انت ربّی انت لی نعم الوکیل

میرے مشکل کماں تے توں کافی شافی برتر
توں ہی ہیں موافق یا رب تے وکیل ہمہ ایہہ

رَبِّ هَبْ لِیْ کَنْزَ فَضْلٍ اَنْتَ وَهَّابٌ کَرِیْمٌ ‏ اَعْطِنِیْ مَا فِیْ ضَمِیْرِیْ دُلَّنِیْ خَیْرَ الدَّلِیْل

گنج عطا کر فضل اپنے دانے وہاب کریمی
دیہہ جو دل وچہ میرے نالے نیک دلیل رحیمی

کَیْفَ حَالِیْ یَا اِلٰہِیْ لَیْسَ لِیْ خَیْرُ الْعَمَلْ ‏ سُوْءُ اَعْمَالِیْ کَثِیْرٌ زَادُ طَاعَاتِیْ قَلِیْل

یارب کیہ ایہہ حالت میری عمل نہ چنگے میرے
طاعت گھٹ تے بے اندازہ عمل بُرے نے جیہڑے

هَبْ لَنَا مُلْکًا کَبِیْرًا نَجِّنَا مِمَّا نَخَافُ ‏ رَبَّنَا اِذْ اَنْتَ قَاضٍ وَالْمُنَادِیْ جِبْرَئِیْل

بخشش وڈیرا ملک تے جس تھیں دہشت ہے بچائیں
جدوں کریں قضا تے دیوے جبرائیل ندائیں

اَیْنَ مُوْسٰی اَیْنَ عِیْسٰی اَیْنَ یَحْیٰی اَیْنَ نُوْحٌ ‏ اَنْتَ یَا صِدِّیْقُ عَاصٍ تُبْ اِلَی الْمَوْلَی الْجَلِیْل

موسیٰ عیسیٰ تے نوحؑ یحییٰ شاہ دین جو سارے
کتھے نے صدیق عاصی توں رب ول پرت پیارے

تمام شد

مناجات حضرت علی یعنی دعائے سامع

جو واسطے حاجات روائی کے نہایت مجرّب ہے

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

یَا سَامِعَ الدُّعَاءِ وَیَا رَافِعَ السَّمَاءِ	وَیَا دَائِمَ الْبَقَاءِ وَیَا وَاسِعَ الْعَطَاءِ

لِذِی الْفَاقَۃِ وَالْعَدِیْمِ

اے دعا سنّے والے	فلک بلند بناون والے
اے ہمیشہ رہنے والے	تے اے وڈی بخشش والے

کارن فاقہ مستاں دے

وَیَا عَالِمَ الْغُیُوْبِ وَیَا غَافِرَ الذُّنُوْبِ	وَیَا سَاتِرَ الْعُیُوْبِ وَیَا کَاشِفَ الْکُرُوْبِ

عَنِ الْمُرْھَقِ الْکَظِیْمِ

اے غیباں تے جانن والے	تے پاپاں دے بخشن والے
عیباں دے چھپاون والے	سخت بلا ہٹاون والے

غصہ خوار رنجیدہ دے

وَیَا فَالِقَ الصِّفَاتِ وَیَا مُخْرِجَ النَّبَاتِ	وَیَا جَامِعَ الشَّتَاتِ وَیَا مُنْشِئَ الرُّفَاتِ

مِنَ الْاَعْظُمِ الرَّمِیْمِ

اے او اعلیٰ صفتاں والے	سبزیاں پیدا کرنے والے
وچھڑے ہوئے ملاون والے	ٹوٹے ساز بناون والے

ٹٹیاں بھجیاں ہڈیاں دے

وَیَا مُنْزِلَ الْغِیَاثِ مِنَ اللُّجَجِ الثَّجَّاجَاتِ	عَلَی الْحُزُوْنِ وَالدِّمَاثِ اِلَی الْجُرُوْعِ الْفِرَاتِ

اِلَی الْحُزْنِ الرَّمِیْمِ

اے او مینہ وساون والے	اُتّے لے بدلوں کالے
سخت زمین تے نرم تے نالے	کارن پیچھے سخت لوکھالے

وچوں لگا ہڑیاں بدلاں دے

وَیَا خَالِقَ الْبُرُوْجِ سَمَاءً بِلَا فُرُوْج
مَعَ اللَّیْلِ ذِی الْوُلُوْجِ عَلَی الضَّوْءِ ذِی الْبُلُوْج
یُغَشِّیْ سَنَا النُّجُوْم

تے اے خالق بُرج آسمانی
نہیں شگاف جنہاں وچ جانی
رات سمیت جو ہے ظلمانی
جو روشنائی کرے نہانی
ڈھکے نور ستاریاں دے

وَیَا فَالِقَ الصَّبَاحِ وَیَا قَاسِمَ النَّجَاحِ
وَیَا مُرْسِلَ الرِّیَاحِ یَکُوْنُ دَائِمَ الرَّوَاحِ
فَیَنْشَأْنَ بِالْغُیُوْم

اے او صبح او پاون والے
مقصد دا او کھولن والے
باد صبا چلاون والے
رات دنے وچ پھیرا کے جالے
لیاون والی بدلاں دے

وَیَا مُرْسِیَ الرَّوَاسِخِ اَوْتَادُهَا الشَّوَامِخ
فِیْ اَرْضِهَا الشَّوَامِخِ الْجَوَارِهَا الْبَوَارِخ
مِنْ صُنْعِهِ الْقَدِیْم

اے پہاڑاں گڈن والے
سخت زمین اُسدا بوجھ پالے
میخاں نے جہاں سنبھالے
چوٹیاں جیں پہاڑ کمالے
کرشمے صنعت باری دے

وَیَا هَادِیَ الرَّشَادِ وَیَا مُلْهِمَ السَّدَادِ
وَیَا رَازِقَ الْعِبَادِ وَیَا مُحْیِیَ الْبِلَادِ
وَفَارِجَ الْغُمُوْم

اے او راہبر راہنمائی
اے او رازق خلق خدائی
اے او ملہم نیک کمائی
زندگی بخش آباد لوکائی
دافع غمّے رنجاں دے

وَیَا مَنْ بِهٖ یَعُوْذُ وَیَا مَنْ بِهِ اللُّوْذُ
وَمَنْ حُکْمُهُ النُّفُوْذُ فَمَا عَنْهُ لِیْ شُذُوْذُ
تَبَارَکْتَ مِنْ حَلِیْم

اے او جیں تھیں لواں پناہیں
نافذ حکم جدھا ہر جائیں
جیا پناہ کراں جیں تائیں
اس تھیں وکھ ہو سکدا ناہیں
وڈی برکت ہیں وچ حلماں دے

وَیَا مُطْلِقَ الْاَسِیْرِ وَیَا جَابِرَ الْکَسِیْرِ — وَیَا مُغْنِیَ الْفَقِیْرِ وَیَا غَاذِیَ الصَّغِیْرِ

وَیَا شَافِیَ السَّقِیْمِ

اے اوہ قیدی چھڈن والے — ٹٹے بھجے جوڑن والے
منگتے غنی بناون والے — بچیاں تائیں پالن والے

صحت بخش بیماراں دے

وَیَا مَنْ بِہٖ اِعْتِزَازِیْ فَیَا مَنْ بِہٖ احْتِرَازِیْ — مِنَ الذُّلِّ وَالْمَخَازِیْ وَالْاٰفَاتِ وَالْمَرَازِیْ

اَعِذْنِیْ مِنَ الْھُمُوْمِ

اے اوہ جس تھیں عزت میری — جس تھیں ہے حفاظت میری
ذلت تے رسوائیوں جیہڑی — آفت تے مصیبتوں میری

ویہہ پناہ وچہ رکھاندے

وَمِنْ جِنِّیَّۃٍ وَاِنْسِیٍّ لِذِکْرِ الْمَعَادِ مُنْسٍ — لِلْقَلْبِ عَنْہُ مُقْسٍ وَمِنْ شَرِّ غَیِّ نَفْسِیْ

وَشَیْطَانِھَا الرَّجِیْمِ

جن انساناں وچہ ہیں — جو بھلاون عقبیٰ تائیں
سخت کرن جو دل تائیں — تے گمراہی نفسوں سائیں

تے شیطانوں راندے دے

وَیَا مُنْزِلَ الْمَعَاشِ عَلَی النَّاسِ وَالْمَوَاشِیْ — وَالْاَکْرَمِ فِی الْمَعَاشِ مِنَ الطُّعْمِ وَالرِّیَاشِ

تَقَدَّسْتَ مِنْ عَلِیْمٍ

اے روزی بھیجن ہار انساناں — جانوراں تے کل جیواناں
بچیاں نوں وچہ آپنے پٹاں — ہردوں لباسوں کھانے پیاں

پاک علام علیماں دے

وَیَا مَالِکَ النَّوَاصِیْ الْمُطِیْعَاتِ وَالْعَوَاصِیْ — فَمَا عَنْہُ مِنْ مَنَاصٍ لِعَبْدٍ وَلَا خَلَاصٍ

لِمَاضٍ وَلَا مُقِیْمٍ

اے پیشانیاں دے مولائی — آمری تے بے آمراں تائیں
اس تھیں کسے بندیوں کائی — نہیں چھٹکارا نہ رہائی

کارن مویاں زندیاں دے

ویا خبیر مستعاض لمحض الیقین راض
بما هو علیہ قاض من احکامہ المواضی

تعالیت من حکیم

اے اوہ بدلہ خواہوں بہتر
عین یقین دے اوتے خوشتر
اپنے جاری حکماں اندر
اجمری جنہاں ضروری برسر

برتر اے حکیماں دے

ویا من بما یحیط وعنا الاذی یمیط
ومن ملکہ البسیط ومن عدلہ القسیط

علی البر والاثیم

اے جس نے گھیریا سانوں
دور کرین تکلیفوں سانوں
لماں چوڑا ملک ہے جس دا
بالکل ٹھیک انصاف ہے جس دا

کارن نیکاں بریاں دے

ویا رائی للحوظ ویا سامع اللفوظ
ویا قاسم الحظوظ باحسانہ الحفیظ

بعدل من القسوم

اے پچھان والے نظراں
اے اوہ سننے والے لفظاں
اے اوہ ونڈن والے حصیاں
وچہ شمار محافظ حفظاں

منصف وچہ تقسیماں دے

ویا من هو السمیع ومن عرشہ الرفیع
ومن خلقہ البدیع ومن جارہ المنیع

من الظالم الغشوم

اے اوہ ذات جو سننے والی
جس دا عرش بلند معالی
جس دی خلقت عجب نرالی
جس محفوظ ہمسایا عالی

ظلموں ظالم ڈاہڈے دے

یا من حبا فاسبغ ما قد حبا وسوغ
ویا من کفی وبلغ ما قد کفی وافرغ

من منہ العظیم

اے اوہ جس دتا واہ دتا
دتا جو مناسب دتا
اے اوہ جس کفایت کیتا
قدر انداز عنایت کیتا

نال احساناں وڈیاں دے

وَیَا مَلْجَاءَ الضَّعِیْفِ وَیَا مَفْزَعَ اللَّہِیْفِ — تَبَارَکْتَ مِنْ لَطِیْفٍ رَحِیْمٍ بِنَا رَؤُوْفٍ

خَبِیْرٍ بِنَا کَرِیْمٍ

اے اوہ جاء پناہ کمزوراں — جاء پناہ مصیبت خوراں

مہربان توں برکت والا — نرم رحیم اساں تے اعلےٰ

اے مخبر حال اساڈے بدے

وَیَا مَنْ قَضٰی بِحَقٍّ عَلٰی نَفْسِ کُلِّ خَلْقٍ — دَنَاءَةٌ بِکُلِّ اُفُقٍ فَمَا یَنْفَعُ التَّوَقِّیْ

مِنَ الْمَوْتِ وَالْحُتُوْمِ

اے اوہ جس متعلق خلقت — فیصلہ کیتا حق عدالت

ہر اک طرفوں مرنے اوپر — ڈرنا نہیں مفید ہن برسر

وچہ قضائے مرنے دے

تَوَلَّنِیْ وَلَا أَدَاکَ دَ لَا رَبَّ لِیْ سِوَاکَ — فَقُدْنِیْ اِلٰی ھُدَاکَ وَلَا تَغْشَنِیْ رِدَاکَ

بِتَوْفِیْقِکَ الْعَصُوْمِ

توں وچھیں میں وچھ نہ سکاں — بن تیرے کوئی رب نہ رکھاں

لے چل اپنی طرف ہدایت — نہ رکھ اپنی وچہ ہلاکت

نال توفیق محافظ دے

وَیَا مَعْدِنَ الْجَلَالِ فَخَا الْعِزِّ وَالْجَمَالِ — وَذَا الْکِبْرِیَاءِ وَالْمُحَالِ فَذَا الْمَجْدِ وَالْفَعَالِ

تَعَالَیْتَ مِنْ رَحِیْمٍ

اے سرچشمے جل جلالی — صاحب عزت شان کمالی

حیلے تے تدبیر دے والی — محسن تے بزرگ جمالی

برتر رحمت عظمت دے

اَجِرْنِیْ مِنَ الْجَحِیْمِ وَمِنْ ھَوْلِھَا الْعَظِیْمِ — وَمِنْ عَیْشِھَا الذَّمِیْمِ وَمِنْ حَرِّھَا الْمُقِیْمِ

وَمِنْ مَاءِھَا الْحَمِیْمِ

دیہہ پناہ دوزخ تھیں مینوں — اُسدی وڈی دہشتوں مینوں

اُسدی نزمرہ ہستیوں مینوں — اُسدی اک دوامیوں مینوں

پانی گرموں اُسدی دے

وَاَصْحِبْنِی الْقُرْاٰنَ وَاَسْکِنِّی الْجِنَانِ | وَزَوِّجْنِی الْحِسَانَ وَنَزِّلْنِی الْاَمَانِ

اِلٰی جَنَّۃِ النَّعِیْمِ

ہم مجلس کر قرآن میرا | جنت کریں ٹکانہ میرا
حوراں نال نکاح کر میرا | امن امان رکھیں دل میرا

وچ نعیم الجنت دے

اِلٰی نِعْمَۃٍ وَلَھْوٍ بِغَیْرِ اسْتِمَاعِ لَغْوٍ | وَلَا بِاَذْکَارِ تَھْجُوْ وَلَا بِاَعْتِدَادِ شُکُوْ

سَقِیْمٍ وَلَا کَلِیْمٍ

باہجوں کھیل کود تے نعمت | سناں نہ کوئی لغو حکایت
یاد کراں نہ رنج غم زحمت | نہ کوئی شکوہ نہ شکایت

نہ وچ زخم بیماری دے

اِلَی الْمَنْظَرِ النَّزِیْہِ الَّذِیْ لَا لُغُوْبَ فِیْہِ | ھَنِیْئًا لِسَاکِنِیْہِ فَطُوْبٰی لِعَامِرِیْہِ

ذَوِی الْمَدْخَلِ الْکَرِیْمِ

منظر صاف بنا نہاں میرا | جتھے ماندگی پائے نہ پھیرا
خوشخبری ہو ساکنیناں | برکت ہو آباد کنیناں

ساکن جو نہاں عظمت دے

اِلٰی مَنْزِلٍ تَعَالٰی بِالْحُسْنِ قَدْ تَلَالَا | بِالنُّوْرِ قَدْ تَوَالَا تَلْقٰی بِہِ الْجَلَالَا

قَدْ حُفَّتْ بِالتَّسْنِیْمِ

وچ مقام بلند معالی | جس تھیں چمکے جو متعالی
اترے جس تے نور کمالی | جس وچ ہے جلال جمالی

وچ کھیرے باد صبائی دے

اِلَی الْمَفْرَشِ الْوَطِیِّ اِلَی الْمَلْبَسِ الْبَھِیِّ | اِلَی الْمَطْعَمِ الشَّھِیِّ اِلَی الْمَشْرَبِ الْھَنِیِّ

مِنَ السَّلْسَلِ الْخَتِیْمِ

کرتوں بسترا نرم عنایت | خوب لباس جو ہے نہایت
کھانا ہووے جو بارغبت | خوشگوار پینے نوں شربت

وچ جوں نہر ختیمی دے

تمام ۲۳۶ شد

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

رباعیات حضرت خواجہ نقشبند رحمۃ اللہ علیہ

ترجمہ منظوم پنجابی

از مولوی شاہ دین قریشی سروری قادری

رباعی

یارب بکشاء بردلم از تو یہ درے — بے منت مخلوق رسان ماحضرے
دریافتیئے عمرم چناں بگذار — کہ از من نہ رسد بہ ہیچکس دردسرے

ترجمہ

یارب توں ہی دا دروازہ دل تے کھول دکھائیں
بن احسان لوکائی جو کجھ حاضر ہے پہنچائیں
رہندی سہندی عمر میری دی جیہی گذر بتائیں
میتھوں رنج نہ پہونچے کوئی ہور کسے دینائیں

رباعی

یارب تو درخت عمر ما پست مکن — مار از شراب نیستی مست مکن
یارب بکرم جملہ مرداں را — دل تنگ پریشان تہیدست مکن

ترجمہ

یارب بوٹا عمر میری دا نہ کھڑ پستی اندر
نیستی دے شرابوں نہ کھڑ ساتوں مستی اندر
یارب کرم کماکے سارے اہل دلاں نوں ہر سر
وچہ تہیدستی دل تنگی تے حیرانی نہ کھڑ

رباعی

از خون دلم دو چشم پر نم بہتر — از عیش و نشاط دل پر غم بہتر
یک لحظہ حضور دل بدرگاہ تو — از بادشاہیئے تمام عالم بہتر

ترجمہ

دلدے خونوں ہر دو اکھیاں تر یہ تر نے بہتر
خوش دلیوں ایہ جیوڑا میرا غم پر در ہے بہتر
ساعت بھر حضور دلبد اتیری درگاہ اندر
ہر دو عالم دی شاہی تھیں افضل ہے تے برتر

رباعی

یارب چہ کنم کہ ہیچکس یارم نیست
سر تا سر آفاق بہ ہیچم نہ خرند

از شرم گناہ بزبان گفتارم نیست
یارب چہ متاعم کہ خریدارم نیست

ترجمہ

یارب کیہ کراں جو کوئی یار موافق ناہیں
طاقت گل دی شرم گناہوں وچہ زبانے ناہیں
سر میرا وچہ جگ دے کوئی مفت خریدے ناہیں
کیہ ہاں جس خریدن والا یارب کوئی ناہیں

رباعی

اے فضل تو دستگیر منی دستم گیر
تا چند کنم توبہ و تا کے شکنم

حیوان شدہ ام زخویشتن دستم گیر
اے توبہ دہ توبہ شکن دستم گیر

ترجمہ

اے فضل کر دستگیری پھڑ آکے ہتھ میرا
خود تہیں میں حیوان ہویا ہاں تھپھڑ پہ ہتھ میرا
توڑ جوڑ توبہ دی کدتاک ایہہ دل کرسی میرا
توبہ توڑن جوڑن والے پھڑ آکے ہتھ میرا

ختم شد
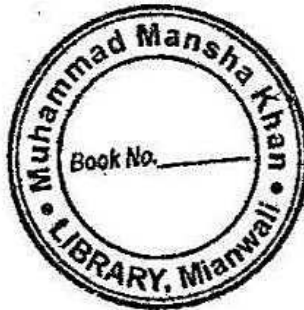
اُردو ترجمہ کتاب

کلمۃ الحق یعنی وحدت الوجود

یوں تو تصوف میں قدیم وجدید زمانہ کے صوفیائے کرام نے کثیر التعداد اور بے بہا تصانیف فرمائی ہیں۔ اور قریباً دنیا کی ہر زبان میں اس فن متبرک کی کتابیں لکھی جاچکی ہیں۔ مگر عالیجناب حضرت مولانا سید عبد الرحمان صاحب سندھی ثم لکھنوی چشتی نقشبندی قادری علیہ الرحمۃ نے کتاب کلمۃ الحق ایسی عالمانہ محققانہ دلچسپ پیرایہ میں بزبان عربی ارقام فرمائی ہے۔ کہ بلا مبالغہ راقم کا یہ دعوی صحیح ہے۔ کہ ہندوستان کے علماء کرام نے جس قدر کتابیں آج تک تصوف میں تصنیف فرمائی ہیں۔ ان میں سے کوئی بھی کلمۃ الحق کے ہم پلہ نہیں ہو سکتی اس کتاب میں توحید خداوندی کی بڑی شرح وبسط کے ساتھ بحث فرمائی ہے۔ کہ توحید کے متعلق جو جو مغالطے مذاہب عالم کو واقع ہوئے ہیں۔ اُن کو ایسے شافی بیان سے دفع کیا گیا ہے۔ کہ جس سے ایک انصاف پسند حق جو کے ذہن میں اسلام کی حقانیت وصداقت اور دیگر مذاہب کا بطلان متمکن ہو جاتا ہے۔ اور ساتھ ہی ہر بیان کے متعلق جو اعتراضات عقلاً وارد ہو سکتے ہیں۔ اُن کو بطور سوال وجواب تحریر فرما کر اُن کے ایسے تسلی بخش جواب دیئے ہیں کہ توحید کے متعلق پھر کوئی شبہ باقی نہیں رہتا۔ الغرض یہ کتاب شریعت۔ طریقت۔ حقیقت۔ معرفت۔ حکمت بلکہ جملہ علوم کی گنجینہ ہے اور طرز بیان ایسا آسان اور عام فہم ہے۔ کہ مبتدی کو بھی یہ مضامین عالیہ سہولت سے سمجھ میں آجاتے ہیں۔ چونکہ یہ کتاب عربی زبان میں تھی۔ اور اردو دان اصحاب اس کے فیوض سے مستفید نہیں ہو سکتے تھے۔ لہذا ہم نے بصرف زر کثیر اس خزانہ بے بہا کا نہایت سلیس عام فہم بامحاورہ اردو ترجمہ کر کے طبع کرایا ہے۔ اور اصل عربی متن کو بھی بدستور قائم رکھا ہے۔ تاکہ خواص وعوام یکساں فائدہ اٹھائیں مختصر یہ کہ وحدت الوجود کے متعلق یہ بے نظیر ولاجواب کتاب قابل دید ہے۔ قیمت صرف . . . ۱۲ر

ملنے کا پتہ:۔ اللہ والے کی قومی دکان (رجسٹرڈ) بازار کشمیری لاہور

اُردو ترجمہ کتاب نفحات الانس

یعنی

چھ سو پچیس ۶۲۵ اولیائے کرام رضوان اللہ تعالےٰ علیہم کے حالات

مع سوانح عمری حضرت مولانا جامی رحمۃ اللہ علیہ

حضرت مولانا عبدالرحمان جامی علماء و فضلا کے سرتاج اور سچے عاشق رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بیسیوں بے نظیر کتابوں کے مصنف ہیں منجملہ ان کے ایک مشہور کتاب نفحات الانس زبان فارسی ہے جس میں سلسلہ سہروردیہ چشتیہ نقشبندیہ قادریہ کے ۶۲۵ بزرگان کرام کے حالات بڑے پُر لطف انداز سے بکمال عقیدت درج ہیں۔ اور شروع کتاب میں مسائل تصوف کو دل آویز پیرایہ میں بیان فرمایا ہے۔ اور جو خواتین اولیاء اللہ گزری ہیں، ان کے حالات بھی لکھے ہیں۔ کئی سال ہوئے اللہ والے کی قومی دکان نے کتاب ہذا کا اردو ترجمہ بڑی محنت اور لاگت سے کرا کر اولیاء اللہ کے عقیدت مندوں کی نذر کیا تھا۔ جو ہاتھوں ہاتھ فروخت ہو گیا۔ اب شائقین کے اصرار پر بصرف زر کثیر دوسری دفعہ شائع کیا گیا ہے۔ اور اس دفعہ مصنف علیہ الرحمۃ کی مختصر مگر مطلب سے پُر سوانح حیات کا بھی اضافہ کیا ہے۔ جو کتاب کی شان کو دوبالا کر رہا ہے مفصل حالات

بنام حیات جامیؒ بھی طبع ہو رہی ہے یہ بیان کر دینا بے جا نہ ہوگا۔ کہ جو تذکرۃ الاولیاء حضرت شیخ عطارؒ کا مشہور ہے۔ اس میں صرف ۹۹ بزرگان عظام کے حالات مذکور ہیں اور اس بابرکت کتاب نفحات الانس میں سوا پانچسو سے زائد کے اذکار سے منوّر ہے جن کے اسمائے گرامی بارہ صفحات پر بصورت فہرست مضامین درج ہیں۔ کہاں ہیں۔ عقیدت مندان اولیائے عظام آئیں اور اس بے بہا تحفہ کو حرز جان بنا کر ایمان کو تقویت اور مدارج روحانیت سے مالا مال ہوں۔ باوجود اس قدر ضخامت کے قیمت صرف دس روپے

ملنے کا پتہ: اللہ والے کی قومی دکان (رجسٹرڈ) بازار کشمیری لاہور

ترجمہ منظوم پنجابی مع اصل فارسی
دیوان بوعلی قلندرؒ
ترجمہ منظوم پنجابی مع اصل فارسی
دیوان حافظؒ
ترجمہ منظوم پنجابی
مثنوی مولانائے رومؒ
رحمۃ اللہ علیہ
قیمت
ترجمہ منظوم پنجابی
دیوان غوث پاکؒ
ترجمہ منظوم پنجابی
مثنوی بوعلی قلندرؒ
ترجمہ منظوم پنجابی
دیوان باہوؒ
قیمت ۱۰؍
ترجمہ منظوم اردو
دیوان باہوؒ
قیمت ۱۰؍
کتب مندرجہ صفحہ ھٰذا
پنجابی منظوم ترجمے معہ اصل عربی و فارسی کے
طبع کرائے گئے ہیں۔ خود کلام بابرکت تس پر
پردرد الفاظ میں ترجمے قابل مطالعہ
خوشخط قابل دید دلپذیر ہیں
ترجمہ منظوم پنجابی
دیوان محمود
قیمت ۶؍
ترجمہ منظوم پنجابی
بسیر نامہ
قیمت ۶؍
ترجمہ منظوم پنجابی مع اصل فارسی
رباعیات قلندرؒ
ترجمہ منظوم پنجابی مع اصل عربی
قصیدہ بردہ شریف
ترجمہ منظوم پنجابی
دیوان حضرت علی کرم اللہ وجہہ
قیمت مجلد
ترجمہ منظوم پنجابی
صلوٰۃ العارفین
قیمت
ترجمہ منظوم پنجابی
مناجات علی کرم اللہ وجہہ
قیمت
ملنے کا پتہ:۔ اللہ والے کی قومی دکان
بازار کشمیری لاہور

ترجمہ منظوم پنجابی مع اصل عربی

دیوان

حضرت سیدنا امیر المومنین علی کرم اللہ وجہہ

اس بابرکت دیوان کی تعریف اور حضرت علی کرم اللہ وجہہ کے علم و فضل اور حسن خوبی میں رحمۃ للعالمین جناب محمد رسول اللہ علیہ وسلم کا ارشاد گرامی اَنَا مَدِینَۃُ العِلمِ وَعَلِیٌّ بَابُهَا اور حضرت ابو الحسنین اسد اللہ الغالب امیر المومنین علی ابن ابی طالب کرم اللہ وجہہ کا نام نامی و اسم گرامی کافی ہے۔ مترجمہ حضرت مولنا مولوی ثناء الدین صاحب قریشی قادری سروری سلمہ۔ نہایت خوش خط اعلے کاغذ پر صوفیان صفا کیش و عاشقان سرکار خلیفۃ اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ و دلدادگان حضرت علی المرتضے شیر خدا رضی اللہ عنہ کی خاطر بصرف زر کثیر ترجمہ پنجابی نظم میں کرا کر نہایت خوشخط اعلے درجہ کے کاغذ پر طبع کرا دیا ہے، لاجواب کتاب ہے،
ٹائیٹل رنگین دیدہ زیب۔ قیمت پانچ روپے بارہ آنے، مجلد کیلئے ۶ روپے ۱۲ آنے

المشتہر

اللہ والے کی قومی دکان مالک حسن الدین تاجر کتب قومی
منزل نقشبندیہ بازار کشمیری لاہور

مہتمم مہر دکان مالک ... موگا ۱۹۶۱ء